

Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

- + *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.
- + *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.
- + *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.
- + *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

Über Google Buchsuche

Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter <http://books.google.com> durchsuchen.

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Ital. 45 v

Bianchi

<36632249210010

<36632249210010

Bayer. Staatsbibliothek

DOCUMENTA

HISTORIÆ FOROJULIENSIS SÆCULI XIII.

AB ANNO 1200 AD 1299.

SUMMATIM REGESTA

A

P. JOSEPHO BIANCHI UTINENSI.

WIEN.

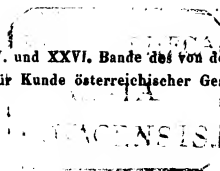
AUS DER K. K. HOF- UND STAATSDRUCKEREI.

IN COMMISSION BEI KARL GEROLD'S SOHN, BUCHHÄNDLER DER KAISERL. AKADEMIE DER
WISSENSCHAFTEN.

1861.

(Aus dem XXI., XXII., XXIV. und XXVI. Bande des von der kais. Akademie der Wissenschaften heraus-
gegebenen Archivs für Kunde österreichischer Geschichtsquellen besonders abgedruckt.)

P r a e l o c u t i o .

Si quis Foro juliensis patriae historiam capessere, et plenius, ut par est, et diligentius quam hactenus factum sit, vellet quidquid hic memoratu dignum superioribus saeculis gestum dictumve fuerit, litteris tradere et memoriae hominum commendare, non inopportunum fortasse, nec injucundum fore putavi si, ut materiem sibi necessariam sumeret, documenta justissimae auctoritatis et fidei, quae undique decerpta comparassem, ob ejus oculos ponerem, et illa potissimum, quae pene ab interitu vindicata, et nondum explorata, se quoque in consultationem vocari jure poscunt atque expectant.

Haec volvens animo onus expendebam quod meis ferre humeris possem, ac oculis dimetiebar spatium quod esset mihi percurrendum. — Verumtamen est aliquid, ajebam identidem, praeteritorum temporum silentia interrogasse, arcana in eorum adytis obducta revelasse, et, detracto velamine quo operiebatur, nefandum veteris aevi vultum populis ostendisse. At enim si et aliis hoc exequi aliquando datum fuit, et bene de patria dicuntur meruisse, ad hanc ipsam laudem me quoque posse contendere quis vetat? Amens sim, si usque eo me ausim promittere. Tamen tentanda est via: juvat in vacuam descendere arenam, et glomerare gressus, et oculis prosequi servatam manibus tantum felicibus palmam; et si metam attingere ultimam nec fata sinunt nec suppetunt vires, in memoria tamen hominum omnis fortasse non moriar, si duorum saeculorum ornatum spoliis, me viderint redeuntem.

(Bianchi.)

Hac mente per triginta fere annos totus fui in lustrandis perscrutandisque tabulariis et bibliothecis tum publicis, tum privatis hujus civitatis atque provinciae: in evolvendis codicibus atque chartis paedore horridis atque situ: in enucleandis et interpretandis notis insolubilibus litterarum nexibus obvolutis, vacuis saepe manibus latum pertentans inane, doctis quandoque incommodus, rudibus indeprensus, et ab otiosis trivio marcescentibus non raro ludibrio habitus atque ludo.

Investigationes adorsus ineunte saeculo decimo tertio, eas ad finem subsequentis indesinenter produxi, et certo limite definivi: quippe qui si e recessiori termino viam inirem, aut inania expescierem, aut fessus indeprehensibilia consectando, ipso in limine decidissem. Socordia hominum aut invidia temporum id factum fuerit, litterarum monumenta tenebricosissimae illius aetatis hic fere omnia periere, et si qua manent, et aliquid scitu non indignum prae se ferunt, aut suggerunt ab illis subinde vulgata, in omnium manibus jam sunt. Sedulam cum primum huic operi imposuissem manum, et veterum scriptorum autographa potissimum deposcerem, demptis non nullis membranis, quae aliquo fuerunt adjumento, nil succurrit quod immane vacuum expleret, et si quid impenso studio atque labore comparare potui, illud ab apographis aliena manu exaratis depromere coactus sum, aut quae per aliorum libros sparsa reperiuntur referre.

Verum cum decimum tertium saeculum per decliva ruens ultimos jam traheret orbes, et insequens mox iter arripiens metiretur citatis passibus annos, ex notis tabellionum, ex quaternis scribarum patriarchalium, quorum reliquias subinde attigi, et demum ex annalibus civitatis et patriae multa et varia erui ac desumpsi, et seges quam prae manibus habebam adeo excrevit, ut plurimorum voluminum continentiam expleverit. Hinc intelligi facile potest quam ingentem rerum congeriem, si metam mihi propositam exivissem, exinde nactus essem; ex quo cum nec quid eligendum aut expungendum foret satis scire nec videre fas esset, si alieno destitutus auxilio, opus illud improbum solus, ut antea, persequendum suscepissem, fractus labore, jam coepto absisterem, aut ingrato oneri mox deficiens succubuissem.

Multos jam pridem, quos digna manebat venerandae antiquitatis gloria, inter nos fuisse accepimus, qui praeclara eruditione imbuti atque exculiti in eandem messem manus avidas injecerunt, et in vasto

hoc campo durum perpassi laborem non sine laude insudarunt. Centenis fama tubis hinc atque illinc concrepat indeficiens nomina Antonii Belloni, Justi Fontanini, Josephi Bini, Johannis Colutae, nec non Johannis Dominici Guerrae, et Johannis Josephi Liruti, et Dominici Ongaro et Cynthii Frangipanis. Manipulos a clarissimis hisce viris collectos evolvi ego omnes et inspexi, quaeque optima, et haud rudi digesta Minerva in ipsis deprehendi, plenis manibus hausi, et cumulo quem struxeram adieci.

Quis igitur cum viderit hanc nostram documentorum seriem tot illustrium virorum donis cumulata, et spoliis archivorum ac bibliothecarum Forojuliensium de mea industria auctam atque refectam: cum singulas ejus partes perspexerit autographorum plerumque inspectione emendatas atque recognitas, ex quibus, utpote ex coaccervatis ossibus atque membris, contractis viribus jam valida, et certâ spectabilis forma Forojulienensis historia paullatim effluit atque exurgit; eam negabit omnium, quas ab aliis consarcinatas vidimus accuratorem, absolutioremque dici posse, et ideo esse illis praeferendam?

Non sedet animo ea omnia ut sunt, aut inveni, nullo habito delectu in prospectum producere. Praeferam ea, quae illorum temporum speciem aliquam evidentius exhibent et simulacrum: quinimo ex singulis eorum, partem quae ad historiam pertinet expediam omnem atque eliciam, eamque, stricte, cum res consenserit, retentis licet ignobilibus atque inconditis eisdem vocibus atque modis, servato temporum ordine, et posthabitis ac rescissis iis dumtaxat quae ad plenam rei cognitionem supervacanea censeantur, sic digeram ac disponam, ut quisque in ejus studio, si tanti eam fecerit, largo se perfundat haustu, et minus taedio afficiatur.

Ita porro fiet ut facta puro deducta fonte et simplicibus exposita verbis, facilius gratiam sibi concilient atque fidem; nec sine aliquo animi oblectamento majorum nostrorum mores, leges, vitia et virtutes advertantur; imo habitus et vultus ipso propius prospiciantur, et lingua, qua ipsimet utebantur, curiosius audiat. Istis nostris temporibus, quibus de omnibus dubitare sibi quisque licitum facit, et suoapte ingenio nunc creat, quos mox destruet, et mundum, et coelos, et deum, liceat veritati locum invenire quo pedem jam defatigatum sistat, priusquam insanientium philosophorum cavillationibus mundo penitus expellatur.

Faxint superi ut quae nobis non parvi ponderis aut momenti visa sunt, quaeque frustis concisa, ut in historiae tabulis inserantur, proferimus, longe diversa aliis non appareant, qui assueti magna mirari et facere munuscula nostra simulato fortasse visu excipient, aut veluti ea, quae provinciale redolent coenum, indignato vultu rejicient!

Potentissimis regibus, fortissimisque populis videtur fato concessum, ut quidquid egerint aut dixerint ora hominum et aures protinus ad se advocent et convertant, qui aut rerum miraculo obstupefacti, aut strepitu detorti, quidquid alibi contingat aut factum sit, animadvertere nequeunt, aut a se adeo alienum putant, ut id omne ignorare posse arbitrentur, quin sapientium nomen amittant. At enim sapiens magnarum urbium non semper splendore delectatur ac fastu. Stultorum convitio defessus se interdum loco proripit, rura perambulat et philosophico praecinctus pallio ad apes quoque et ad formicas discendi cupidus accedit.

Verum enim vero historia Forojuliensis saeculi decimi tertii et decimi quarti, cujus jecimus fundamenta, aliud reapse non est, quam historia ecclesiae Aquilejensis. Principes, qui sub patriarcharum nomine atque insignibus, hic spirituale ac temporale, ut tunc appellabatur, exercebant imperium, alias quoque provincias huic nostrae finitimas, quae nunc haud parvam imperii Austriaci partem constituunt, omnimoda sub ditione tenebant. Ut igitur et illae, quibus haud probro fuit Aquilejensis ecclesiae se quoque membra vocari, et quae eidem adnexae capiti, unum illud corpus efficiebant, quod patriarchatus exinde nomen assumpsit: si aequum erat, ut ex illis quoque campis flores aliquos decerperemus, et adnecteremus serto, quod tuis, Mnemosyne, aris devoti suspendimus. Liceat sic sperare ut conjunctis his, quae nostrae non minus quam illarum regionum historiae inserviunt, imperii Austriaci historia in singulis suis partibus perficiatur.

Rivulus vix notus accolis et serpens humi, exiguum ego oceano collectanae en defero tributum aquae. Rumor tamen ejus late circumfusus in vocibus frangitur loquentis, multorum volvens nomina quorum adhuc vides progeniem, inhabitas domos, imagines colis. Imo si propius accedas liquido cernes vitro varias rerum coalescere formas, pietasque hominum innare figuras. Jamque inter turbam praetereuntem, aut laureato quo cingunt crines serto, aut vexillo, quod

manu quatiunt Austriae ducum, et Stiriae, et Carinthiae, et Carniolae magna illico agnoscis simulacra, et Istriae marchionum et comitum Goritiae; et oris vereris honorem, vocemque tremiscis. Dumque facta studio recolens, et loca revisens; hic, dicis, jura dabant populis, hic castra locabant, ecce procul, sacro mersa silentio, unum post aliud, ut obviam venirent, aut vallibus assurgere, aut descendere montibus antiqua vides coenobia, et curva protendere brachia hospitis in amplexum. Interea christiani custodes gregis ad sacros fontes pedo oves dispersas trahunt, et lituo innixus Aquilejensis senior capiti eorum imminet, extenditque manum et tacito immurmurat ore; hinc per opaca locorum, et per aperta viarum alis Aquilejensis aquilae tecti atque defensi, pleno terrigenae se pacis ubere proluunt, et largo terrae munere recreantur. Sequitur longus ordo militum, ministerialium, vassallorum, qui, ut annuli feudalis catenae qua patriarchal solio adnectebantur, stantem rerum columnam consociatis viribus firmant, et bello et armis jura inviolata tuentur. Non ignobile spectaculum cui ipsimet Hungariae atque Bohemiae reges interdum aequis oculis intererant, et illi Aquilejensis ecclesiae protectores isti vassalli alta omnium voce salutabantur.

Caeterum si quisquam erit qui diligenti inquisitione expendere vellet ea quae in communem censum contulimus sciat ille in primis patriarchas Aquilejenses principes simul fuisse atque antistites, hinc mirum non erit, si in eorum fastis plura inveniantur quae ad historiam ecclesiasticam praesertim referuntur.

Accedunt narratiunculae quaedam quas hausimus ex commentariolis veterum chronographorum, qui ea quae audierant aut viderant, prout melius poterant litteris commiserunt: inepti quidem scriptores atque rudes, tamen nefas esset negare eis fidem illam quam aliis quibuscumque testibus praestare solemus.

Caetera pene omnia acta sunt officialia, desumpta ex publicis tabulis, aut ex tabellionum registis, et de eorum auctoritate ambigere quis ausus erit, si fides publica nunquam defuturam spondet?

Talibus freta auxiliis, ac munita praesidiis solidissimo, quod inter homines invenire potest, historia nititur fundamento, et veritas frontem ostendens auctoritatis obsignatam sigillo, sat habet dignitatis ac roboris ut obtrectantium vaniloquio silentium imponat atque modum, et cordatorum hominum obsequio sanctificetur.

Nihilosecius si ob negligentiam in apparandis rebus, ob imperitiam in redigendis compendiis, ob crassitudinem calami, quo uti sumus, ea quae palam facimus ut digna populo, digna principe, digna saeculo contingat historia, alicui fortasse manca aut futilia viderentur, aut inculta sordescerent, et rebus nimis asper egenis, majora expectaret, et magis compta requireret, ne huic libro manum admoveat, scriptum enim fronte praefert: Patriae hic ossa quiescunt.

Explicatio siglarum.

- A. C. C. — Archivum capitulare Civitatense.
  - A. C. U. — Archivum capitulare Utini.
  - A. D. U. — Archivum domaniale Utini.
  - A. M. U. — Archivum municipale Utini.
  - A. N. U. — Archivum notariorum Utini.
  - B. A. U. — Bibliotheca archiepiscopalis Utini.
  - B. M. U. — Bibliotheca municipalis Utini.
  - B. S. D. — Bibliotheca S. Danielis.
  - C. C. F. — Collectio com. Cynthii Frangipanis.
  - C. F. — Collectio nob. Caroli de Fabriciis.
  - C. G. — Collectio Guerrae.
  - C. P. — Collectio Directoris Pironae.
  - C. P. M. — Collectio com. Petri Montisregalis.
-

Documenta Saeculi Decimi Tertii ab anno 1200 ad 1299.

1200. 7. Octobris. In Civitate Austriae. Peregrinus II. patriarcha Aquilejensis iudex et arbiter quaestionis quae vertebatur inter d. Alpertum comitem de Viselberch ex una parte, et Widonem de Muglo cum Leonardo de Castro Vallis ex altera, occasione feudi d^e. Richardae de Montona, quod tenuerat ab ecclesia Parentina, mandat quod Fulcerius Parentinus episcopus, qui ibi praesens erat et consentiens, investiret medietatem dicti feudi integraliter praedicto d. comiti Alperto, et aliam medietatem praedictis Widoni et Leonardo. Quo facto, dictus d. comes et praefati Wido et Leonardus juraverunt fidelitatem dicto d. episcopo tamquam domino suo ¹⁾. Cod. Dipl. Histriae. [1.]

1201. 4. Januarii. In Civitate Austriae. Popo praepositus Aquilejensis jurat quod canonicos Aquilejenses in administratione bonorum capituli, nec in alio quoquam de caetero inquietabit, salvo jure suo, in electione canonicorum, et super villa, quae dicitur Dramsa; addens quod nullo titulo aliquid de plebe sua de Ripis, et de tribus mansis in Carinthia non alienabit. Canonici pro reverentia d. papae et d. patriarchae, ac pro bono pacis, annuunt petitionibus praepositi, eatenus tamen, quatenus maneat in possessione bonorum et jurium suorum quamdiu vixerit, aut donec ad majorem dignitatem promoveatur. A. C. U. [2.]

¹⁾ Cum acta hic referantur brevi stricta compendio, et tantum ne rerum pereat memoria quae in eisdem asservatur, absonum plane atque incongruum esse duximus nomen notarii singulis subscribere, ac indicare locum in quo, sive autographa sint, sive apographa, reperiri possunt. Partem hanc servavimus collectioni nostrae, in qua acta memorata sunt per extensum transcripta et quam publico commodo atque usui devovimus.

1202. 27. Januarii. In ecclesia S. Quirini juxta Cormons. Pax inter Peregrinum patriarcham ex una parte et Maynardum comitem Goritiae et Engelpertum ejus fratrem firmatur conditionibus infrascriptis. Comites habeant castrum Goritiae et castrum de Mosburg cum omni jure, ministerialibus exceptis. Succedant masculi et feminae. Deficientibus omnibus de familia, castra sint ecclesiae Aquilejensis. Habeant comites omnem tenutam quam habuerant tempore Vorlici patriarchae sive juste, sive injuste. Comes praesens adjuvet expeditionem in Tarvisinos cum triginta tantum aut quadraginta militibus ad plus. Promittat non offendere patriarcham ullo tempore, nec facere confoederationem contra eum cum Tarvisinis. Promittat patriarcha quod nunquam ibit contra comitem cum Tarvisinis, nec faciet confoederationem. Dissensio inter comitem Engelpertum et comitem Albertum dirimatur amicabiliter per d. patriarcham, ducem Meraniae et ducem Carinthiae. Fidejussores hinc inde dati firmannt pacem cum juramento. Si comites frangent, patriarcha notificabit ducibus Stiriae, Meraniae et Carinthiae: patriarcha, non obstante pace, utatur jure suo. Rubeis. [3.]

1202. 9. Octobris. Caprulis. Jo. episcopus Caprulanus judex datus a pontifice in causa vertente inter episcopum Aesulanum et capitulum Aquilejense, auditis testibus ex parte canonicorum productis, et dicto episcopo se contumaciter absentante, adjudicat stationes et portus, de quibus erat quaestio inter eos, capitulo Aquilejensi, infirmans sententiam episcopi Castellani vi cujus praefatus episcopus Aesulanus asserebat se de eisdem stationibus et portubus esse investitum. Petrus Not.

C. F. [4.]

1202. 4. Novembris. In Civitate Austriae. Maynardus et Engelpertus comites Goritiae vocant se solutos de ducentis marchis in quibus d. patriarcha se obligaverat pro pace apud Manzanum et in Carsio facta.

C. G. [5.]

1203. 13. Julii. Aquilejae. Peregrinus patriarcha attendens amorem et dilectionem, quam habebat erga Matthiusium et Liusium fratres q^m. Bartholomaei habitatores S. Danielis, et merita et grata servitia semper reali ac personali modo dictae ecclesiae praestitae et patriarchae, dat et concedit dictis fratribus, jure feudi, gironum et fortilitium S. Danielis cum palatio, curte, stabulis et domunculis sitis infra dictum gironum; nec non duo molendina posita in confiniis et pertinentiis dicto loci, cum omnibus mansis, campis, advocatiis etc. ad dictum locum et gironum spectantibus. C. C. F. [6.]

1203. 25. Augusti. Ex dictis testium comprobatur stationem quam habebant canonici in foro Aquilejæ, eis datam fuisse a Vorlico patriarcha, ut iidem canonici haberent servitium de pensione ejusdem stationis ad celebrandum festum B. Mariæ Magdalænæ, quod tunc primum instituebatur. C. F. [7.]

1203. 4. Novembris. Portusgruarii. Gabriel de Prata ecclesiæ Concordiensis advocatus, et Federicus frater ejus dant Odorico episcopo Concordiensi castrum de Colarisio, et omnem proprietatem et masnatam, quam Ropertus et Beroaldus fratres de Tricano eis vendiderant. Episcopus investit ad rectum feudum prænominatos fratres de Prata de omnibus supradictis possessionibus; et pro castro et masnata, quam ab eis habuerat, investit eos de triginta duobus mansis de Averta. Conveniunt inter eos quod episcopus habeat sedem in castro de Colarisio, aedificet sibi domum, et deleget ibi in habitorem loco sui unum militem, qui juret custodire dictum castrum ad honorem episcopi Concordiensis et dominorum de Prata. Promittat insuper se invicem adjuvare in omnibus negotiis, et manutenere honorem et suum profectum contra omnes homines, excepto imperatore et patriarcha. C. C. F. [8.]

1203. 13. Decembris. In Civitate Austriae. Arbitri electi a Peregrino patriarcha, et a Maynardo comite Goritiæ et Engelberto ejus fratre ad investiganda et cognoscenda jura advocati et ecclesiæ Aquilejensis, adhibitis idoneis testibus, exponunt per partes quæ inventa fuerant advocatiæ jura, multiplicesque exolutionum species, unde innotescunt loca in quibus advocati olim advocatiæ placitum tenebant, proventus quibus participabant, procures penes quos passim hospitabantur, servitia quæ eis præstabantur, ac etiam dona quibus a patriarcha cumulabantur cum in eius curia servirent. Rubeis. [9.]

1204. 22. Februarii. Glemonæ. Matrimonium Azzonis marchionis Estensis cum Alisia Raynaldi principis Antiocheni filia celebratur Glemonæ in præsentia Peregrini patriarchæ Aquilejensis, nec non Uberti Vicentini et Matthæi Cenetensis episcoporum, et quamplurium baronum et magnatum Lombardorum, marchiæ Tarvisinæ et Forijulii. A. C. U. [10.]

1204. 15. Maii. Ex necrologio Aquilejensi colligitur Peregrinum patriarcham quingentas marchas denariorum et annulum aureum cum rubino, et decem marchas ad faciendam tabulam auream, et cuppam auream, et calicem ecclesiæ dedisse, et centum marchas ad emendum allodium fratribus destinasse, atque obiisse die decima quinta Maii.

Rubeis. [11.]

(Bianchi.)

2

1204. 24. Junii. Romae. Innocentius tertius papa scribit Volchero Pataviensi episcopo, canonicos Aquilejenses illum elegisse in eorum ecclesiae patriarcham, et ad impetrandum postulationi eorum apostolicae sedis assensum, misisse ad ipsum pontificem, una cum episcopo Concordiensi, nonnullos Aquilejensis ecclesiae canonicos, et vassallos, et ministeriales. Cum autem sit ille Pataviensi ecclesiae vinculo spiritualis conjugii adstrictus, quaerit ab eo utrum postulationi hujusmodi assensum suum duxerit impendendum. Quod cum ostensum fuerit, committet archiepiscopo Salseburgensi et episcopo Gurcensi ut ipsum a vinculo quo sibi juncta fuerat ecclesia Pataviensis, apostolica auctoritate, absolvant. Rubeis. [12.]

1204. Innocentius tertius papa mandat Volchero patriarchae Aquilejensi quatenus ei transmittat patentes litteras suo sigillo munitas, in quibus profiteatur aperte, quod ex debito juramenti praestiti in susceptione pallii, tam super imperii Romani negotio, quam super aliis, pontifici obedire tenetur. Quod si infra mensem non faceret, noscat ex tunc usum pallii sibi auctoritate apostolica esse interdictum. Rubeis. [13.]

1205. Engelbertus comes Goritiae basilicam Aquilejensem magna clientum copia comitante ingressus, complures torques aureos, ensesque auro illusos, velut equestria insignia, Volchero patriarchae benedicendos proposuit, assistentibus patriarchae Tergestino ac Parentino praesulibus. Comes benedicta arma recipiens, contulit genuflectentibus viris nobilibus Volcherio de Dornbergo, Johanni de Portis, Gallucio Gallucii, Henrico de Villalta et Arnolde de Brazzacho. Coronini. [14.]

1205. . . Julii. Gretz. Volcherus patriarcha confirmat electionem praepositi monasterii de Giro. Ankershofen. [15.]

1206. 23. Februarii. Volcherus patriarcha confert monasterio S. Pauli de Lavent capellam de Moeclich in Carinthia in valle Janensi. Sunt testes Henricus Civitatis praepositus, Conradus abbas Mosacensis, Stephanus magister scholarum. Ankershofen. [16.]

1206. 11. Junii. Nuremberg. Philippus Augustus cum in Nuremberg Volcherum patriarcham ab apostolica sede transmissum excepisset, voluit de regalibus eum investire. Renuit patriarcha allegans principes Italiae ad recipiendum ab imperio sua regalia, in Alemanniam citari non debere. Philippus e contra asserens illum non vocatum venisse in Alemanniam, et exinde congruum esse ut ibi sua regalia susciperet, ut aliqui etiam ex suis praedecessoribus fecerant. Annuit tandem Volcherus, petens tantum ut in privilegio quod sibi daretur hoc clare expressum

esset, ne juri suo ac ecclesiae Aquilejensis modo aliquo praejudicari videretur. Quod factum fuit. Adsunt testes episcopi Bambergensis et Tergestinus, Bernardus dux Carinthiae, Maynardus comes Goritiae, et alii quam plures. Privilegium subscribitur a Philippo secundo Romanorum rege, anno octavo regni ejus, et a Curado Ratisponensi episcopo, et regalis aulae cancellario recognoscitur. C. P. [17.]

1206. 22. Novembris. Aquilejae. Volcherus patriarcha confirmat canonicis Gurcensibus possessionem unius curiae in Aquileja juxta forum, et remittit eis Ripaticum et Theloneum ad Clusam. Ankershofen. [18.]

1206. 22. Novembris. Aquilejae. In tractatu pacis initae cum Venetis patriarcha jurat quod:

I. Veneti in universo suo patriarchatu securi haberentur in rebus et personis.

II. Si aliquis Venetorum infra Primari et duarum Basilicarum fuerit depraedatus, patriarcha inquireret, recuperabit ablata et reddet. Quod si facere non poterit, resarciat ex camera sua infra terminum triginta dierum.

III. Si aliquis extraneus intraret Forumjulium, et descendens per flumina depraedaret aliquem Venetum, damnum restaurari debet a patriarcha infra terminum antedictum.

IV. Si sciret quod imperator vellet facere aliquam molestiam Venetis morantibus in patriarchatu, aut surgeret discordia inter patriarcham et Venetos, vel inter homines ipsius provinciae, patriarcha debet nuntiare Venetis, et eos, ubi velint, cum rebus suis usque ad districtum ducatus Venetiarum suis transferre vehiculis.

V. Omnes honorificentias, quas habebat dux et commune Venetiarum in toto patriarchatu a tempore patriarchae Peregrini, fideliter observabit, et interim deliberabit utrum velit teneri de pacto quod dictus patriarcha Peregrinus fecerat cum Venetis. Jurat per parabolam patriarchae Henricus de Glemona, et pro Petro Ziani duce Venetiarum Marcus Barocius. C. C. F. [19.]

1207. 3. Martii. Volcherus patriarcha confirmat sententiam latam Veronae in qua definiebatur quod canonici ecclesiae Veronensis debeant habere equum patriarchae Aquilejensis quando primum venit in eandem civitatem. Ughelli. [20.]

1209. 13. Januarii. Augustae. Otto IV. Romanorum rex in suae tuitionis patrocinium suscipiens Volcherum patriarcham et ecclesiam Aquilejensem cum personis et bonis, confirmat possessionem bonorum omnium quae eadem ecclesia largitione imperatorum et regum, sive

concessione pontificum. ac oblatione fidelium, aut alio quovis modo acquisiverat: videlicet villam de Melereto cum villa Sclaborum quae eodem nomine appellabatur, et Palmatam et Ronchas et Ronchettas cum campis, pratis, vineis, terris cultis et incultis usque ad silvam S. Laurentii, Clevian, Antonianum, Felettas, Bicinias, villam S. Stephani, Tisan, Persereanum. Villam quoque de Castelono, de Morsiano a villa S. Andreae usque Gonars, et usque ad silvam cum omnibus redditibus suis, campis, pratis, terris cultis et incultis, paludibus, piscationibus, aquis, aquarum decursibus et molendiniis. Item villam de Mariano, de Carlins, S. Georgii et de Mutiana cum campis, vineis etc. cum molendinis et insulis a mari et a flumine quod dicitur Cornu, usque ad aquam quae dicitur Arvuncus. Item ecclesias baptesimales Aquilejensis patriarchatus cum capellis ac omni jure quo hactenus possedit. Item triginta stationes in foro Aquilejae, et viginti in Portu Piri: quinquaginta mansos in Oselam cum ecclesiis et decimis. Item villam de Farra cum villis adjacentibus scilicet Petelan et Dransam, et Sebredan, Villamnovam, Gradiscam, Breumam cum omnibus pertinentiis suis a monte Cars, usque ad montem Hungaricum, et usque ad villam quae dicitur Hago, cum ecclesiis et pertinentiis et jurisdictionibus sicut imperator antecessor suus ecclesiae Aquilejensi et canonicis tradidit. Item in Carnea villam de Priulis, de Nogarias, de Felas in monte S. Petri, et montem Tentasos apud Pinzan, et quindecim mansos apud Gruan, et quendam montem apud Venzonum. Item sicut Burchardus Aquilejensis ecclesiae advocatus, et postea Henricus placitum advocatiae in manu patriarchae Ulrici pro se et successoribus refutavit, ita ipse Otto placitum, districtum, et cetera hujusmodi jura eidem ecclesiae Aquilejensi dat et confirmat. Praecipit tandem ne quisquam, quisquis sit, audeat eandem ecclesiam hac de causa quovis modo inquietare aut vexare sub poena centum librarum auri purissimi. Adsunt testes novem episcopi nempe Oddo Frisigensis, Mengoldus Pataviensis, Arsucius Eystetensis, Conradus Ratisbonensis, Conradus Brixinensis, Reynardus Curiensis, Fridericus Tridentinus, Johannes Camoracensis, et Sifridus electus Augustensis. Insuper Ludovicus dux Bojoariae, Meynardus comes Goritiae et quamplures alii. A. C. U. [21.]

1209. 25. Februarii. Gratum acceptumque gerit Innocentius III. pontifex quod Volcherus patriarcha adhaesisset Othoni Romanorum regi ac imperatori electo, quodque ad mandatum ejus legationem Italiae suscepisset. Ut officium sibi commissum magis utiliter exercere possit, illum certiore facit se scripsisse potestatibus, consulibus et populis

civitatum Lombardiae; et hortatur ut repetat a rege terram comitissae Matildis, quam sibi recuperare in suis litteris promiserat. Rubeis. [22.]

1209. . . . Augustae. Propter clarissima merita quae Volcherus patriarcha exhibuit personae imperatoris et imperio, Otho IV. renovans antiqua privilegia Henrici VI. concedit eidem Volchero et successoribus suis ducatum Forijulii cum omni jure et pertinentiis suis, et sanguinolento denario; nec non confirmat omnes transactiones et conventiones factas inter Peregrinum patriarcham et Meynardum comitem Goritiae, ac inter Voldaricum patriarcham et comitem Engelbertum super advocatia et aliis juribus et privilegiis. Testes decem episcopi id est Sigefredus Augustensis, Chunradus Spirensis, Arnutius Sextenensis, Conradus Ratisponensis, Manigoldus Pataviensis, Conradus Brixinensis, Johannes Carmacensis, Hengolarus Cenetensis, Federicus Tridentinus et Geberardus Tergestinus: nec non Ludovicus dux Bavariae et alii quamplures. Ughelli. [23.]

1209. . . . Martii. Otho IV. Romanorum imperator laudat fidem, devotionem et constantiam Mediolanensium. Obsequiorum eorum fatetur numquam fore immemorem nisi prius meritis eorum opere respondeat, cum eos reposuerit in armario cordis sui. Idcirco omnia eorum jura, consuetudines, libertatem servabit, super omnes civitates imperii civitatem Mediolani exaltabit, eos inter praecipuos suos familiares habebit; nuncios eorum benigne excipiet atque honorabit, et munera per eos sibi oblata tanto gratiora erunt, quanto magis scit ex affectu purae devotionis illa transmitti. Significat commisisse Volchero patriarchae Aquilejensi legationem totius Italiae, hinc mandat atque rogat ut honorifice eum excipiant, et consilio ei assistant et auxilio; nam quidquid honoris ei exhibuerint, sibi totum factum reputabit. Coronini. [24.]

1209. 4. Martii. Ravennae. Otto IV. Romanorum imperator inter omnes ecclesias imperii sui cum sub sua speciali protectione recepisset ecclesiam Aquilejensem et ejus canonicos, mandat Volchero patriarchae quatenus dictos canonicos ab injuriis et gravaminibus defendat: et si inter eos aliqua controversia insurgeret, ipse provideat. Si quis vero aliquem canonicorum molestaverit in bonis aut personis, aut infregerit privilegia eis ab imperatoribus conlata, sciat se imperialem offensusse majestatem. A. C. U. [25.]

1209. 30. Julii. Wrzenffe. Postquam suum studium, suamque benevolentiam verbis humanissimis ostendisset Otho IV. imperator, nunciat Volchero patriarchae, quem tanquam dimidium animae suae asserit

diligere, se sanum esse atque incolumem: cum exercitu suo obviam ivisse lantgravio proditori, et terram ejus et castra vastasse, nec desistet nisi prius eum et suos faciat suarum machinationum poenitere. Significat matrimonium suum cum Beatrice dominica ante festum B. Jacobi consumasse: rogat ut ipsum et omnia sua habeat diligentissime commendata, ipsumque de statu suo reddat frequentius certiolem. Hortatur ut caute investiget si Veneti permaneant in compositione, quam secum habere affectant, ut ipse possit lantgravium inimicum suum ad eam perducere necessitatem quod castrum Wrzenffe et ipsam civitatem indubitanter obtinebit, nisi prius a sua stultitia resipuerit et in suam gratiam quantocius redierit. Admonet penes se retinuisse magistrum Laurentium nuncium suum, ut si qua compositio inter ipsum et lantgravium intererit, possit eum certum reddere. Vult tandem quod nuncios suos ad partes Italiae dirigere studeat, qui Lombardos in suo frequentius incitent servitio. A. C. U. [26.]

1209. 23. Augusti. Brischis. Gabriel de Prata Concordiensis ecclesiae advocatus, Ropretus canonicus, Wrosinus de Toppo et Artuius de Miduno iudices per partes constituti concordant d. Odoricum episcopum Concordiensem et ejusdem ecclesiae canonicos hoc modo, nempe quod d. episcopus habeat redditus certorum bonorum quae ibi indicantur, ad persolvendum ejus debitum, et canonici habeant beneficia et bona quibus spoliati fuerant ab episcopo. Sequitur pax et jurementum quod de cetero se invicem non offendent. C. C. F. [27.]

1209. 18. Decembris. Aquilejae. Mortuo eorum abbate, monaci Belinensis coenobii ad instantiam Volcheri patriarchae elegerunt sibi in abbatem Leonardum monacum Rosacensem ejus capellanum; Volcherus autem, ne dici possit quod ejus intercessio eorum libertati aliquod pareret praejudicium, solemniter declarat, plenum jus in eis inesse, et liberam facultatem eligendi sibi abbatem. Testes inter alios Fulcherius episcopus Parentinus et Conradus quondam episcopus Tridentinus. A. C. U. [28.]

1210. 8. Novembris. Flumiselli. Viso et cognito in ecclesia Aquilejensi cujusvis generis ornamentorum defectu, Volcherus patriarcha, ad ejus cooperiendam nuditatem, ut ipse ait, de consensu capituli, et praesente tota ejus curia, confert et tradit in perpetuum eidem ecclesiae plebem Puzolei: ita tamen quod de viginti quatuor marchis ad quas dicuntur ascendere redditus dictae plebis, sexdecim assignentur annuatim ad ornatum dictae ecclesiae, et aliae octo dentur camerario ad usus suos.

Testes inter alios Conradus episcopus Tridentinus et Fulcherius episcopus Parentinus. A. C. U. [29.]

1211. . . . Abbatissa monasterii S. Mariae de Aquileja concedit plebano S. Georgii de Pirano ecclesiam S. Bassi, et investit d. Adalperum de praedicta ecclesia: ita quod praefatus plebanus ejusque successores in perpetuum habeant et teneant praedictam ecclesiam a praefata d. abbatissa, solvendo ei suisque successoribus annuatim centum libras olei in castro Pirani et si contingeret quod praefata abbatissa aut successores ejus ad dictam ecclesiam venirent, a clericis ejusdem ecclesiae debeant eis exhiberi convenientes honores. Cod. Dipl. Histriae. [30.]

1211. 31. Martii. Cum domus Summaquensis a suae fundationis principio creata fuisset beneficio Concordiensis ecclesiae, et tamquam unica filia in eodem episcopatu praelationis gaudeat praerogativa, hinc est quod Volricus episcopus Concordiensis Richerio Summaquensi abbati et successoribus ejus concedit in perpetuum plebem de Quinto specialiter pro fabrica ecclesiae amplianda, ac refectioe totius claustrum, quod undique vetustate consumptum ruinam minatur; nec non pro fratrum indumentis, qui diutinis clamoribus nuditatem suam lamentabantur.

Ughelli. [31.]

1211. 9. Maii. Flumiselli. Volcherus patriarcha, perpensis reditibus ecclesiae cathedralis Aquilejae eorum distributionem determinat atque usum. Speciali adnotatione digna videntur quae in hoc documento leguntur videlicet: „camerarius, vel ejus vicarius, cum patriarcha est Aquilegiae, omni sero tenentur cum custodibus ire ad ipsum portantes aquam benedictam et thuribulum cum incenso, et aspergere eum, et thurificare; et mutarius debet eis in illa hora magnam cuppam plenam boni vini propinare; et insuper dare eis unum de cereis qui tenentur ante eundem patriarcham“; et haec quae sequuntur: „Cum patriarcha moritur, et cum successor ejus primo cameram intrat ad missam celebrandam, vel ad praeparandum se ad celebrandum, vestimenta illius illa vice sunt camerarii et custodum. Cum vero patriarcha turrim ad pulsandum campanam ascendit, unum de vestimentis ejus monaci habere debent, et duodecim denarii, quos dare debet abbas de Oschiach, sunt custodum“. Adsunt testes Henricus archidiaconus Aquilejensis, Wernhardus archidiaconus Villacensis, Wigandus praepositus S. Wolrici et alii. C. C. F. [32.]

1211. 9. Decembris. Aquilejae. Ad perpetuam rei memoriam Volcherus patriarcha notum facit omnibus quod Maynardus et Engelbertus

comites de Goritia in suis manibus renunciaverunt advocatiam de Volach et Ignanum, quam injuste abbati Mosacensi occupaverant, et quod idem abbas persolverat dictis comitibus quadringentas et quinquaginta libras Veronensium: et sic controversia ea de causa inter eos orta finem habuit. Apparent inter testes Gebeardus episcopus Tergestinus, Wolframus de Rammensteyn et Volcherus et Henricus de Doremberg. A. D. U. [33.]

1213. . . . Aquilejae. Volcherus patriarcha confirmat privilegium a Vorlico praedecessore suo concessum abbati et fratribus monasterii Belinensis. Adsunt testes Vuolricus episcopus Concordiensis, episcopus Civitatis novae et alii. Rubeis. [34.]

1213. 25. Maii. Aquilejae. Volcherus patriarcha investit ad rectum et legale feudum Vuarnerium et Albertinum de Valle de Croda de toto feudo quod habuerunt in castro Montisregalis et ejus pertinentiis a dominis Gabriele et Federico de Prata, et nominatim de tota signoria villae de Malnisio, tam cum eo quod ipse patriarcha emerat a praedictis dominis de Prata, quam cum eo quod ipse habebat in praedicta villa: ita quod praedicti fratres et haeredes eorum debeant firmiter astare patriarchae et successoribus ejus, et ipse patriarcha observare omnes manutationes et pacta quae, nomine feudi, ipsi fratres fecerant dominis de Prata. A. M. U. [35.]

1213. 3. Junii. Ignani. Cunradus abbas Mosacensis postquam redemisset a comitibus Goritiae advocatiam villarum de Volach et de Ignano, videns quod villa de Ignano a nonnullis infestabatur, committit ejus defensionem d. Valterpertoldo de Spegnimbergo, assignans ei annuatim pro stipendio super eadem villa triginta duas mensuras avenae, triginta duas gallinas et quindecim agnos. Quod si nox, aut aquarum inundatio eum ibi deprehenderet, habeat semel in anno pro se et sexdecim equis hospitium et necessaria. A. D. U. [36.]

1214. 10. Januarii. Romae. In causa quae vertebatur inter capitulum Aquilejense et comitem Goritiae pro jure advocatiae de Mariano, Volcherus patriarcha sententiam contrariam canonicis protulerat. Appellant illi ad pontificem, qui causam hujusmodi definiendam patriarchae Gradensi remittit et commendat. C. C. F. [37.]

1214. 22. Februarii. Augustae. Federicus secundus Romanorum et Siciliae rex, attendens fidem, devotionem et multa servitia quae sibi et imperio Volcherus patriarcha exhibuit, dat illi et concedit ducatum aut comitatum Forijulii, et villam de Lucinico cum omnibus ad dictum

ducatum, aut comitatum pertinentibus, placitis, collectis, sanguinolento denario etc. Praeterea regalia episcopatum Tergestini, Justinopolitani, Parentini, Emonensis, Polensis, Concordiensis et Bellunensis; nec non trium abbatiarum de Sexto, de Piro et de S. Maria in Organo, cum omnibus castellis, villis, placitis, theloneis etc. et terram jacentem inter Plavim et Lipientiam. Item villas S. Pauli et S. Georgii, et omnia quae Conradus imperator contulit ecclesiae Aquilejensi. Item castrum de Treven cum omnibus suis pertinentiis, secundum quod Voldaricus patriarcha et Waldramus ejus pater eidem ecclesiae concesserunt. Item castrum de Atems, et praedium de Agen in integrum cum ministerialibus, famulis etc. prout Ulricus marchio Thusciae eidem ecclesiae Aquilejensi donavit. Item marchiam Carniolae et Istriae cum comitatu, omnique jure imperiali, prout Otho imperator, de consilio et voluntate principum, et ratione antiquorum privilegiorum, eidem Volchero et ecclesiae Aquilejensi possidendam dedit, et suo privilegio confirmavit. Ad haec omnes possessiones, jura, thelonea etc. quae modo habet, et quae justo titulo habere poterit in futurum eidem Volchero et suis successoribus perpetuo habenda et possidenda confirmat: volens, quod si omnia alia privilegia casu aliquo perderet, ecclesia Aquilejensis, hoc solo munita, contra quoscumque foret defensa. Statuit tandem quod si quis contra hanc suae justitiae paginam venire praesumpserit, imperialis majestatis indignationem incurrat, et cadat in poenam mille librarum auri purissimi. Adsunt testes Conradus Ratisbonensis episcopus, Manegoldus Pataviensis, Fredericus Tridentinus, Otho Frisigensis, Conradus Brixinensis, Hermutius Extetensis, Siuridus Angtensis, et Conradus electus Tergestinus. Insuper Ludovicus dux Bavariae, Albertus comes Tirolis et plures alii tam exteri quam Forojulienses. A. C. U. [38.]

1214. 26. Martii. Aquilejae. Roprettus de Tricano et Duringus de Melso hanc inter se conventionem habuerunt: quod quidquid ipsi hucusque acquisiverunt in Avenzone et ejus pertinentiis, habeant et teneant sine alterius impedimento. Si vero unus illorum sine altero aliquid acquireret, medietas sit unius, et medietas alterius. Si quis eorum vellet ibidem aliquid acquirere et dixerit alteri, et alter noluerit, ille qui non vult, teneatur acquirere. Si quis eorum ex locatione locorum in Avenzone aliquid perceperit ab exteris hominibus, id in simul per medium dividere debet. Denique si a subditis eorum vellent aliquid exigere, duae partes sint d. Duringi, et tertia pars d. Ropretti.

C. P. [39.]

1214. 25. Aprilis. Volcherus patriarcha videns terminos monasterii Rosacensis versus Oleis nimis coartatos, et incommoda assidua quae idem monasterium sustinebat per occupationes silvularum et collium, quae fiebant a villis circumjacentibus, ad petitionem Leonardi dicti monasterii abbatis, terram seu sylvulam contiguam territorio ipsius monasterii, cujus fines fuse determinantur, dat et concedit eidem monasterio, deponens librum donationis super altare B. Petri in ipso monasterio.

C. C. F. [40.]

1214. 25. Maii. Aquilejae. Morandus de la Frattina erigere fecerat furcas cum certa parte membrorum Balamenti de Portabufoleti famosi stratarum aggressoris intra fossatum magnum, quod dividit ejus territorium a territorio monasterii Sextensis. Abbas eum in crimen vocans, ad patriarcham confugit, qui lectis antiquis investituris et concessione totius iuris sanguinis per d. Poponem olim facta potenti militi Marzutto de la Frattina, mandat dicto abbati quod non impediatur eundem Morandum administrare justitiam in sua signoria juxta concessionem suam et antiquum morem hactenus observatum. C. P. [41.]

1215. 13. Martii. In Civitate Austriae. Volcherus patriarcha civibus Civitatis Austriae una cum rusticis circa eandem civitatem manentibus tam clericis quam laicis concedit terras communis eorum circa eandem civitatem positas ad eorum utilitatem et commodum, excepta parte ejusdem communis a Leonardo abbate Rosacensi jam occupata, quam pro anima sua eidem monasterio contulit.

Ex Cod. Belgrado. [42.]

1215. 14. Julii, apud Gradum. Coram patriarcha Gradensi contendunt canonici Aquilejenses jus advocatiae de Mariano ad illos pertinere ex resignatione ducis Henrici facta Ulrico patriarchae, et collatione ipsis facta ab eodem Ulrico cum consensu Purcardi, qui eodem die factus fuerat advocatus totius patriarchatus, et petunt quod praecipiat Maynardo comiti ut non amplius capiendo homines et bona eorum super eadem advocatia, eos infestaret. Comes e contra respondet advocatiam illam se habuisse in feudum a patriarcha Aquilejensi. C. F. [43.]

1215. 9. Septembris. Anagninae. Innocentius III. pontifex non admittit postulationem Volcheri patriarchae qua petebat ut, parcens senectuti ac debilitati suae, nec non et paupertati ecclesiae Aquilejensis quae magno debitorum onere pergravabatur, a labore veniendi ad concilium eum misericorditer absolveret: et respondens quod suo honori et publicae utilitati derogaretur, si talis et tanta persona concilio

subtraheretur, mandat quatenus inutilem pompam potius evitans et multitudinem militum, clericorum ac servientium, ad dictum concilium venire procuret. A. C. U. [44.]

1216. 11. Februarii. Romae. Innocentius III. pontifex praecipit episcopo Paduano ut Maynardum comitem Goritiae, qui pro sua contumacia a patriarcha Gradensi sententia excommunicationis percussus dum Volcherus patriarcha iter arripuerat ad sacrum concilium, villam de Farra ingressus est, et damna gravia capitulo Aquilejensi irrogavit, compellat per censuras ecclesiasticas ad observandam sententiam contra eum jam latam, et ad satisfaciendum capitulo. A. C. U. [45.]

1217. 6. Junii. Sacili. Volcherus patriarcha praecipit quod unusquisque homo de Vigonovo et ejus districtu venire debeat semel in hebdomade ad laborem et pluvicum Sacili sub poena quinque soldorum Venetorum: in quo banno comprehendi debent etiam illi de Vigonovo et ejus districtu qui morarentur et starent super aliquo feudo, exceptis dumtaxat militibus. Adsunt testes Almericus episcopus Concordiensis, Stephanus abbas Sextensis et alii. C. C. F. [46.]

1217. 9. Julii. Glemonae. Volcherus patriarcha jure permutationis dat Lupoldo Austriae duci et Stiriae Rodulfum, Warnerum et Bertam filios d. Suiredi ministerialis de Ragonea, eo pacto quod filii haereditare debeant feudum et allodium patris; et d. dux dat patriarchae medietatem prolis d. Alrami de Wisenstain et Peregrinum filium d. Henrici de Cole, adjecta conditione, quod filii supradicti Alrami haereditent tam feudum quam allodium a dicto d. duce et ecclesia Aquilejensi indifferenter. Testes archiepiscopus Colocensis, Conradus Tergestinus electus, Almericus Concordiensis electus, Maynardus et Engelbertus comites Goritiae et alii. Rubeis. [47.]

1217. 13. Novembris. Volcherus patriarcha locat d. Cypo de Tarvisio bannum quod jacet in territorio S. Pauli et S. Georgii cum decima et omni jure solvendo annuatim d. patriarchae in Tarvisio sex starios avenae. Belloni. B. M. U. [48.]

1218. 23. Januarii. Sanctae memoriae Wolfcherus patriarcha obiit in domino. Rubeis. [49.]

1218. 27. Martii. Romae. Aliqui ex canonicis Aquilejensibus elegerant sibi in patriarcham Wlricum eorum concanonicum, aliqui vero Bertoldum archiepiscopum Colocensem postulabant, ac utraque pars ad sedem apostolicam suos miserat procuratores. Honorius III. pontifex electionem abrogat quam sibi reservat, nec postulationem admittit.

Credeus tamen ecclesiam Aquilejensem sub regimine praedicti archiepiscopi magis posse proficere ac tueri, scribit quod illum absolvet a vinculo quo Colocensi ecclesiae tenebatur; quod ad ecclesiam Aquilejensem transeundi ei licentiam dabit, et pallium transmittet. Hinc mandat ut cum honore debito eum excipiant, et illi tamquam praelato et pastori pareant et intendant. Rubeis. [50.]

1218. 30. Novembris. Annoni. Bertoldus patriarcha eligit quosdam nobiles et prudentes viros, qui cumulis quos erigi facient, signent limites inter terras patriarchae et aliorum in gastaldia de Cinto. Vult quod cumuli bene appareant ut pateant divisiones, et si quis ultra dictos limites transiret, et aliquid caperet, emendet de suo, quod si facere non posset, perdat manum. Inter testes Maynardus comes Goritiae.

C. P. [51.]

1219. 11. Martii. Treven. Bertoldus patriarcha confirmat donationes ecclesiae Gurcensi factas a patriarchis Peregrino, Udalrico et Gothifredo. Ankershofen. [52.]

1219. 5. Septembris. Campiformii. Bertoldus patriarcha investit Federicum de Porcileis de toto feudo quod ipse et pater ejus habuerunt ab ecclesia Aquilejensi in Forojulii et alibi; et specialiter in Porcileis et Brugnara ab utraque parte Liquentiae usque ad Cicanam et Fossam Plubam, et ultra Raudum cum vexillo in manu. C. P. [53.]

1219. 15. Septembris. Tarvisii. Quamplures nobiles Forijulii et primores inter vassallos ecclesiae Aquilejensis, desciscentes a patriarcha, se in perpetuum constituunt cives Tarvisinos, et manu tenentes eorum vexilla, dant et concedunt potestati et communi Tarvisii omnem jurisdictionem suarum terrarum et locorum, videlicet Aldericus et Varnerius fratres de Pulcinico obligant Pulcinicum et Pinzanum.

Bernardus et Leonardus de Sonumbergo obligant Sonumbergum.

Henricus de Villalta obligat Villaltam et Uruspergum.

Federicus de Cauriacho obligat Cauriachum, Tarcentum, et Ivilinum.

Rodulfus de Savorgnano obligat Savorgnanum.

Federicus et Articus Odorlici de Cauriacho obligant Propetum.

Articus de Strassau obligat Strassau.

Dietricus de Fontanabona obligat Fontanambonam.

Conradus et Articus de Castellerio obligant Castellerium.

Jacobus de Budrio obligat Budrium.

Jurant et jurabunt deinceps hi omnes quolibet anno sequi potestatem Tarvisii juxta ejus mandata, et hoc idem jurare facient omnes suos tam liberos quam servos, exceptis clericis et conversis, quod si jurare noluerint ab eorum terris expellent.

Facient collectam civitatis Tarvisii, et solvent centum et quadraginta millia librarum denariorum Venetorum, quam summam dividunt in partes inter se.

Aperient sua castra et loca potestati et hominibus Tarvisii, et eos in amicos habebunt et defendent in eundo, stando et redeundo, et, nullo banno imposito, concedent eis plenum et liberum mercatum.

Omnes guerras quas Tarvisini modo habent, vel habebunt facient suas. Si commune Tarvisii faciet exercitum aut cavalcata[m] ad dexteram Ligu[m]tie, eum adjuvabunt omni suo posse et suis expensis. Si vero faciet ad levam Ligu[m]tie adjuvabunt homines Tarvisii cum quinquaginta bonis militibus, et suis expensis.

Ement in territorio Tarvisii res mobiles atque immobiles valentes decem millia librarum denariorum Venetorum.

Quilibet eorum infra annum in civitate Tarvisii domum propriam ac convenientem habebit, et stabit continuo cum habitantia sua in civitate Tarvisii quolibet anno per mensem unum tempore pacis, et tempore guerrae menses tres.

Haec societas aut liga durabit etiam si aliquis eorum in integrum, aut in partem eam servare nolet, et si requisitum fuerit omni quinquennio renovabitur.

Non facient pacem aut concordiam cum aliqua persona si per hoc posset aliquo modo derogari pactis initis cum Tarvisinis, et omnia observabunt et attendent sub poena viginti millium librarum denariorum Venetorum.

Acta sunt haec in curia majori Tarvisii, in praesentia Ezelini de Romano, comitis Rambaldi et aliorum quamplurium. A. C. U. [54.]

1219. 19. Octobris. Viterbii. Tarvisini propter damna et injurias ecclesiae Bellunensi et Feltrensi irrogatas ab unitate fidelium fuerant a pontifice separati. Ipsi autem, censuris ecclesiasticis contumaciter contemptis, contra Aquilejensem ecclesiam manus suas rapaces extenderunt; vassallos et ministeriales ejus suae jurisdictioni subjecerunt, et cum eis contra dictam ecclesiam conjuraverunt. Quod cum a patriarcha et ejus suffraganeis pontifici lacrimabiliter relatum foret, Honorius III. patriarchae Gradensi et Leonardo plebano S. Pauli de Venetiis mandat ut moneant

ducem Venetiarum ac potestates civitatum Veronae, Vicentiae et Paduae, ut cum Tarvisinis omne commercium interrumpant, et eos tanquam excommunicatos evitent. Studeant interdum Tarvisinos ipsos inducere ad desistendum ab incepta conjuratione: curent ut terras aut jura non invadant ecclesiae Aquilejensis: alioquin compescant praesumptionem rebellium vassallorum interdicti et excommunicationis sententias praeficientes contra pervicaces. C. C. F. [55.]

1219. 2. Decembris. Strassolt. Cum inter nobiles viros Federicum de Cauriacho et Henricum de Villalta ex una parte, et ecclesiae Aquilejensis ministeriales ex altera super damnis irrogatis orta esset quaestio, tandem in ipsum patriarcham Bertoldum compromiserunt. Nobiles autem ejus arbitrio stare recusantes ad pontificem appellant, qui Angelo patriarchae Gradensi, et Leonardo plebano S. Pauli de Venetiis mandat ut, rejecta appellatione, eos stare arbitrio patriarchae Aquilejensis compellant. Ipsi decretum pontificis unicuique eorum intimant, praecipiuntque ut die sextadecima Decembris coram eis Venetias venire debeant, responsuri praefato patriarchae Aquilejensi. Eorum litteras excipiunt omnes reverenter, exceptis Conrado et Leonardo fratribus de Sonumbergo, qui non solum latorem earum frustra clamantem non admittunt, imo vero in faciem ejus castri portam claudere faciunt.

A. C. U. [56.]

1220. 1. Februarii. Pandulfus et Albertus de Toppo, pretio mille quadringentarum librarum denariorum Venetorum, vendunt Engelpretto, Brisae et Varnero q^m. Sigisfredi de Ragonea eorum consortibus et conjunctis castrum et garitum de Toppo, villam de Treves et dominium de Laurentina pro qua communitas de Toppo tenebatur facere multa servitia pro construendo castrum et domum de Pino et Laurentina. Item nonnulla bona et molendina in Forojulio, et dominium Toppi cum onere serviendi ecclesiae Aquilejensi cum uno elmo, quia dicta bona erant feuda recta et legalia dictae ecclesiae. A. C. U. [57.]

1220. 7. Junii. Pro bonis et gratis servitiis quae Henricus de Rodelano praestitit Valterpertoldo de Spenimbergo in partibus ultramarinis investitur cum annulo de omnibus bonis, quae ab eodem Valterpertoldo et ab Ottone Preconia ejus filio habuit in feudum. A. C. U. [58.]

1220. 25. Novembris. Aquilejae. Homines et commune Insulae elegerant sibi in gastaldionem d. Adeloldum de eodem loco, quin obtinissent licentiam a d^e. Giselrada abbatissa monasterii Aquilejensis, cui postea illum praesentantes petierunt ut eorum electionem confirmaret, et

dictum Adeloldum de gastaldionatu Insulae investiret. Rejicit illa eorum petitiones, asserens quod non debebant eligere aliquem gastaldionem sine ejus verbo et consensu, et quod in hoc eam offenderant et ejus ecclesiam. Cum vero dictus Adeloldus pro hujusmodi offensione vadium dedisset, et commune Insulae solemniter promississet, quod de caetero sine licentia praefatae abbatissae et successorum ejus, et quin consensus bonorum virorum Insulae interfuisset, gastaldionem non facerent; dicta abbatissa eundem Adeloldum de dicto gastaldionatu Insulae a festo S. Andreae proxime venturo, ad tres annos investivit; ita tamen quod tam ipse Adeloldus, quam alii gastaldiones, qui pro tempore ibidem fuerint, honorantias solverent quae solitae erant impendi abbatissae dicti monasterii. Cod. Dipl. Histriae. [59.]

1220. 30. Novembris. In Castris ante ecclesiam S. Laurentii in stratis. Federicus Romanorum atque Siciliae rex, inspectis privilegiis monasterii Mosacensis et donationibus eidem factis a suis antecessoribus, mandat episcopo, potestati et communi Senogalliae ut abbatem praedicti monasterii, qui in suis obsequiis insudabat, in possessionem rerum ac proventuum quos habet in eorum partibus introducant sub poena duorum millium librarum. A. D. U. [60.]

1221. 11. Aprilis. Bagnarolae. Maynardus comes Goritiae et advocatus ecclesiae Aquilejensis voluit apud Bagnarolam tenere placitum suum pro patriarcha et pro se ipso. Verum Hermanus abbas Sextensis, ostendens privilegia pontificum, imperatorum ac patriarcharum, rogavit dictum comitem ut non faceret sibi talem injuriam, cum ejus antecessores in praedicta villa nunquam placitare consueverunt. Comes, habito consilio ministerialium et vassallorum suorum, et commonefactus ab eis quod in illa parte Tiliaventi antecessores sui nunquam placitare consueverunt exceptis duabus villis scilicet de Bania et de Gruario, rogavit d. abbatem quod postquam omnia ibi parata erant, dimitteret sibi per gratiam illa die sine ejus praejudicio suum placitum habere, jurans et protestans quod de caetero sententiam sapientium firmam et ratam habebit, nec unquam contra faciet aut veniet. Abbas, precibus comitis, dimisit eum illa die dictum placitum habere in dicta villa, sed per gratiam, non per rationem. A. D. U. [61.]

1221. 20. Maii. Apud Cavoriachum. Coram d. Bertoldo patriarcha Aquilejensi Henricus de Villalta, Artuicus et Fridericus de Porpeto, Rodulfus de Savorgnano, Dietricus de Fontebono, Artuicus et Conradus de Castellerio jurant astare et juvare omni posse et eorum viribus

patriarcham supradictum et successores ejus contra omnem hominem, praeter quam contra pontificem et imperatorem: et constituentes se cives Paduanos jurant foedus amicitiae cum eis simul cum patriarcha et ministerialibus ejus. Excipiunt tamen et statuunt, quod si patriarcha violentiam et manifestam injuriam intulerit d. duci Austriae, vel d. Henrico marchioni fratri ejusdem patriarchae seu Maynardo majori aut Maynardo juniore comitibus Goritiae, nec non episcopo Concordiensi, abbati Sextensi, aut ministerialibus ecclesiae Aquilejensis, in hoc non teneantur illum adjuvare. Si vero supradicti sive juste, sive injuste invaderent patriarcham, et gravarent, teneantur et debeant totis viribus eum juvare. Jurant denique specialiter assistere et juvare absque omni onere memoratum patriarcham contra commune Tarvisii, contra comitem Tirolis, et contra ducem Karinthiae, atque in signum fidelitatis resignant in manibus patriarchae omnia eorum bona tam propria quam feudalialia. E converso d. patriarcha de omnibus eorum feudis eos illico investivit, hac tamen adjecta conditione, quod si ipsi contra suprascripta in toto aut in parte venire praesumpserint, nec ea quae promiserunt observaverint, cadant a jure suo, et omnes eorum proprietates et feuda ex tunc ad ecclesiam Aquilejensem pleno jure devolvantur. Interim habeant potestatem conferendi de dictis bonis et feudis quicquid vellent filiabus eorum, aut pro anima sua. Adsunt testes inter quamplures alios Federicus episcopus Concordiensis, Stephanus abbas Sextensis, Henricus marchio, Maynardus major et Maynardus junior de Goritia, Otho comes de Ortemburch et Vilielmus comes de Hunemburch. C. C. F. [62.]

1221. . . . Julii. Federicus episcopus Concordiensis jurat in anima Bertoldi patriarchae Aquilejensis servare mandata quae d. Hugo Hostiensis et Velitrensis episcopus et apostolicae sedis legatus fecerit sibi super discordiis, guerris, captionibus, incendiis et damnis factis; et specialiter super castris, villis, rebus et quaestionibus quae vertebantur inter eundem d. patriarcham et episcopos Feltrensem et Bellunensem et commune Paduae et eorum fautores ex parte una, et commune Tarvisii ex parte altera. Jurant cum eo Gabriel de Prata, Articus de Varmo, Johannes de Portis, Maynardus de Sbrojavacha et Rodulphus de Attems, sicuti fideles vassalli d. patriarchae. Hoc idem coram d. Jacobo Theupolo potestate Tarvisii die XIII. Julii juraverunt observare et adimplere consules, notarii, et commune ejus civitatis. Verci. [63.]

1221. . . . Julii. Nomine patriarchae et ecclesiae Aquilejensis d. Conradus ejus procurator a d. Hugone apostolicae sedis legato petit:

I. Commune Tarvisii amplius non inquietet ac molestat d. patriarcham, nec impediet quominus jura sua exercere non possit in suis terris atque locis.

II. Reddet ei monasterium de Piro, curias de Medadis et de Medulo quamvis sitas in episcopatu Tarvisino; nec non curiam S. Pauli positam in episcopatu Cenetensi; castrum et curiam Canevae sitam in episcopatu Cenetensi; castrum Brugnariae cum suis pertinentiis, exceptis villis de Francinico, de Campo Giron et de Pols. Insuper villam de Lacu de Albinia et Albinella positam in episcopatu Cenetensi; denique omnia loca, castra et villas constitutas ab aqua Lipientiae, a montibus ad mare per totum Forumjulium usque ad ducatum Meraniae.

III. Commune Tarvisii dimittet et restituat ecclesiae Aquilejensi domos, terras, et casamenta posita in civitate Tarvisii, in loco qui dicitur Fontana Olivae, ac ea libere possidere sinat.

IV. Feuda, quae habent Tarvisini ab ecclesia Aquilejensi, et possessiones qualescunque quas vendiderant seu alienaverant, ad statum pristinum reducantur, et de cetero facere similia non attemptent.

V. Fossatum navigii ab eis factum in Medulo, cujus occasione nemus patriarchae incisum et destructum fuit, impleatur, et ad statum pristinum reducat.

VI. Gabrielem et Federicum de Prata, Ardricum et Everardum de Pulcinico et alios in Foro Julii constitutos, qui eidem communi erant juramenti adstricti, absolvant, et eorum fidejussores absolutos dimittant. Similiter condemnationes factae Gabrieli de Prata de quinque millibus librarum pro una parte, et de decem millibus ex altera relaxentur.

VII. Patriarcham ipsum inquietare non debeant in episcopatu Cenetensi, nec in bonis ad eundem episcopum pertinentibus ullam jurisdictionem exercere. Imo domum episcopalem, seu arcem ubi solet patriarcha hospitari quam injuste detinent, in pristinam libertatem reducant.

VIII. Sententia prolata per potestatem Veronae et consules Mantuae inter patriarcham ex una parte, et commune Tarvisii ex altera inviolabiliter observetur.

IX. Domum, quam Gabriel de Prata habet in civitate Tarvisii, sibi libere commune illud restituat pacifice possidendam.

X. Resarciant Tarvisini omnia damna per eos patriarchae illata usque ad tempus treguae factae a d. legato, videlicet de centum et septuaginta quinque villis cum coemeteriis et ecclesiis earum combustis et

(Bianchi.)

penitus destructis; quod damnum aestimatur ad triginta millia marcharum argenti.

XI. Resarciant etiam de damnis post dictam treguam irrogatis, hoc est de novem villis penitus destructis et rebus omnibus spoliatis; quod damnum aestimatur sex millia librarum. Et pro poena a d. legato statuta et solvenda a parte quae treguam violaret solvant mille marchas argenti.

XII. Omnia damna data per Tarvisinos ecclesiae Aquilejensi temporibus Gulielmi de Pusterla et Danisii potestatum Tarvisii, et tempore consulatus Alberghetti et sociorum, quae aestimantur ad tercenta millia librarum in una parte, et centum millia librarum in alia parte; et sex millia marcharum argenti in tertia parte et sexdecim millia librarum Venetorum in quarta parte debeant sibi integraliter resarciri.

B. M. U. [64.]

1221. . . . Julii. Jacobus Theupolo potestas, Nasenwera de Vidore et Albertinus Conradi syndici et procuratores communis Tarvisii praesentaverunt d. legato petitiones infrascriptas, videlicet:

I. Ex eo quod d. patriarcha Aquilejensis coëgerit nonnullos nobiles de Forojulio, qui liberi appellantur, et qui constituerant se cives Tarvisii, eorum loca hostiliter capiendo, et faciendo eos per vim jurare communi Paduae, et similiter ex eo quod retineat Ardricum et fratrem ejus de Pulcinico et Leonardum de Sonumbergo, restituat idem d. patriarcha communi Tarvisii praedictos nobiles cum possessionibus suis, nec impediat dictum commune uti jure suo super terris et locis eorum sicut civium Tarvisii.

II. Ughetto civi Tarvisii restituat octingentas libras, quas solvit in captione sua, et quas patriarcha dare ei promisit et juravit quando fecit pacem cum liberis Forijulii.

III. Pro damnis illatis illis de Pulcinico persolvat d. patriarcha duo millia marcharum argenti. Quae damna data fuerunt in villis et castris, quae sunt triginta et ultra, et in ecclesiis et curtinis quae sunt decem.

IV. Pro centum et quinquaginta villis combustis et runcatis, et pro quinquaginta et ultra curtinis combustis et devastatis, et pro damnis datis civibus Tarvisinis, quos violenter captos detinet, solvat d. patriarcha viginti millia marcharum.

V. Pro damnis illatis civibus de Portunaone, idest pro toto portu combusto et devastato, pro rebus intus ablatiis et villis suis combustis et destructis, et mulieribus inde raptis, resarciat de quinque millibus

marcharum argenti, et sinat commune Tarvisii libere uti sua jurisdictione in dicto portu et ejus pertinentiis, cum id non ad patriarcham, sed ad dictum commune pertineat.

VI. Pro damnis datis et illatis communi Tarvisii et suis in bello apud Cavolanum, nempe pro hominibus et equis captis, vulneratis aut mortuis, et pro rebus ablatis resarciat de quinque millibus marcharum argenti.

VII. Pro villis combustis et runcatis, pro ecclesiis et curtinis combustis et pro animalibus ablatis in episcopatu Cenetensi post bellum praedictum et treguam factam per episcopum Tridentinum, quae fuerunt circa centum villae, et viginti et ultra ecclesiae et curtinae, solvat quinque millia marcharum.

VIII. Pro damno dato a Paduanis de mandato ipsius d. patriarchae apud Castrum Francum, et in ipso castro et ejus territorio in hominibus captis, interfectis aut vulneratis, in villis combustis et runcatis, et in ecclesiis et curtinis combustis et devastatis solvat viginti millia marcharum argenti.

IX. Pro damno dato Friderico de Purcileis, scilicet pro quindecim villis et decem ecclesiis et curtinis destructis et combustis, et pro blavis et aliis rebus destructis aut ablatis solvat quingentas marchas argenti.

X. Liceat communi Tarvisii libere exercere jurisdictionem suam in villa Canipae et in castro et hominibus et pertinentiis ejus, prout olim consuevit et patet ex concordio facto inter commune Tarvisii et q^m. patriarcham Peregrinum.

XI. Non impediatur dictum commune uti jurisdictione Gabrielis de Prata in terris et possessionibus suis, cum sit civis Tarvisii sicut olim consuevit et continetur in pactis factis inter commune Tarvisii et Guezzellettum patrem dicti d. Gabrielis et eundem Gabrielem.

XII. Vetera illa damna, quae a patriarcha recordantur, illata fuerunt ante pacta et conventiones factas inter commune Tarvisii et ipsum patriarcham, hinc melius esset si de hoc silentium servaret, quam promissis deficeret. Quod si facta praeteritorum temporum essent memoranda, quae non sustinuit commune Tarvisii a patriarchis Aquilejensibus, et inter alios a patriarcha Gutifredo, qui pluries per vim et armata manu terram et districtum Tarvisii cum suis intravit, et castra, villas, ecclesias et curtinas destruxit comburendo et runcando, et animalia et res rusticorum et aliorum hominum auferendo et homines

interficiendo? quae damna aestimantur viginti quinque millia marcharum argenti.

XIII. Cum Maynardus comes Goritiae et nepos ejus filius q^m. Engelberti fratris sui sint cives Tarvisii, non impediatur quominus dictum commune utatur de illis tanquam de civibus suis.

XIV. Supplicant denique ipsum d. legatum, ut dissolvi faciat et relaxari sacramentum et pacta inita inter ipsum patriarcham et Paduanos, cum illa pacta et illud sacramentum ad ignominiam spectent et dedecus ecclesiae Aquilejensis, cujus ipsa civitas Tarvisii membrum esse gloriatur. Verci. [65.]

1221. 30. Augusti. In sententia lata per d. legatum haec praecipue praescribuntur.

Communitas Tarvisii Bertoldo patriarchae et ecclesiae Aquilejensi dimittat pacifice et quiete locum de Medulo et ejus curiam, curiam S. Pauli, castrum et curiam Canipae cum omnibus eorum pertinentiis, et omnia loca, castra et villas constitutas ab aqua Lipientiae ad ducatum Meraniae, a montibus usque ad mare per totum Forumjulium. Dimittat insuper monasterium de Piro cum omnibus suis pertinentiis tam spiritualibus quam temporalibus, et omnia praedicta cum plena jurisdictione, ita quod nullam deinde expensam, exactionem, collectam, angariam, sive aliquod alium gravamen exigat vel imponat, vel aliquam jurisdictionem exerceat in locis, castris et curiis supradictis. Gabriel de Prata et Fridericus frater ejus, Ardricus et Varnerus de Pulcinico, nec non omnes alii liberi et personae omnes de Foro julio astrictae juramentis et cautionibus quibuscumque, ut cives fierent Tarvisii, intra triginta dies penitus absolvantur, et fidejussores eorum liberi dimittantur. Omnia feuda per illos de Tarvisio alienata, spectantia ad ecclesiam Aquilejensem, ad statum suum reducantur et alienationes hujusmodi sint de cetero irritae et inanes. B. M. U. [66.]

1221. 11. Septembris. Paduae. Propter nimiam dilectionem quam Bertoldus patriarcha Aquilejensis gerit in civitatem et homines Paduae, et ut ipsa civitas magis honoretur, constituit et facit se civem Paduae, promittens emere infra muros civitatis ejusdem terram in qua fieri faciet duodecim palatia valentia unumquodque mille libras ad minus. Videlicet quatuor in praesenti potestaria, alia quatuor in alia, et quatuor alia in tertia potestaria. Insuper faciet quod duodecim de majoribus militibus Forijulii stent per quindecim dies in civitate Paduae, qui jurabunt sequi potestatem, sicuti alii cives, et quando civitas Paduae guerram habuerit,

ipse patriarcha eam juvabit cum quinquaginta militibus per tres menses et solvet datia et impositiones sicuti alii cives. Hinc petit quod eum in amicum et civem excipiant, et eum adjuvent et Aquilejensem ecclesiam in omnibus locis et jurisdictionibus manutenendis et recuperandis, et quod contractus hujusmodi in statuto communis Paduae inseratur.

B. M. U. [67.]

1221. 1. Octobris. Tarvisii. Patriarcha per suos procuratores petit a communi Tarvisii quod totaliter adimpleatur sententia lata per d. legatum apostolicae sedis. Quod scilicet promissiones, obligationes et cautiones factae a dominis Gabriele et Federico fratribus de Prata, Ardrico de Pulcinico et fratre suo Varnero, a Federico de Cauriacho, Henrico de Villalta et aliis liberis irritae reddantur, cassentur, et liberentur. Item illi de Canipa liberentur a bannis, quibus Tarvisini ipsos supposuerant, et similiter homines universi a Lipientia usque Tarvisium pertinentes ad ecclesiam Aquilejensem. Item feuda alienata ad statum pristinum revocentur. Item domus Gabrielis et fratris de Prata in Tarvisio non impendantur, sed permittatur dictos fratres ipsis libere uti.

Respondent potestas, consilium et commune Tarvisii se facturos omnia et jam implevisse. A. C. U. [68.]

1221. 1. Decembris. Aquilejae. Jus patronatus plebis de Laus, super quo erat quaestio inter d. Bertoldum patriarcham Aquilejensem et Vilielmum comitem ejusdem loci, auditis testibus et cognito jure ejusdem comitis, pacifice illi conceditur. Inter testes apparet Conradus episcopus Tergestinus. C. P. [69.]

1222. . . . Februarii. Bertoldus dux Meraniae recipit a Bertoldo patriarcha mille marchas quas promisit reddere ad tempus. Obligat duo castella de Stayn et quidquid habet in Carniola apud Vipachum, quae si non dederit, possint apprehendi. Dat d. Othonem et d. Henricum ejus filios obsides in manibus d. Variendi de Onech, qui, non reddita pecunia, det ipsa castella in perpetuum ecclesiae Aquilejensi. Jurant ministeriales se non impedituros praefatam dationem, non reddita pecunia.

C. C. F. [70.]

1222. 20. Junii Paduae. Bertoldus patriarcha ex una et Bonifacius de Vidore potestas Paduae ex altera hinc inde faciunt liberos Forojulienses et Paduanos a persolvendis mutis in Forojulio et in agro Paduano. Actum in consilio civitatis Paduae in praesentia nobilium Paduanorum et Forojuliensium. C. C. F. [71.]

1222. 23. Junii. Venetiis. Concordium inter d. Bertoldum patriarcham et d. ducem Venetiarum initum hisce pactis et conditionibus sancitum fuit, videlicet:

I. Quod patriarcha et comes Goritiae advocatus ecclesiae Aquilejensis jurent quod omnes Veneti erunt securi tam in personis quam in rebus in terris patriarchatus: et si aliquis in mari inferret molestiam aut damnum alicui Venetorum, a portu qui vocatur de duabus Basilicis, usque ad portum Primarii, si alio modo non poterit, patriarcha respondeat de camera sua.

II. D. dux in terra Aquilejae habeat suum vicedominum, qui Venetis justitiam administret.

III. Liceat portulanis Venetis, sine aliquo banno aut contradictione, portare et exportare de Aquileja blavam tantam quae sit eis sufficiens et eorum familiis.

IV. Veneti permutantes salem, caepas et allium pro aliqua blava possint eam portare quocumque voluerint.

V. Si patriarchales inter et Venetos facta fuissent pignora, Veneti non debeant pignorari inter terminos praesignatos, nec in Forojulio.

VI. Si casu aliquo praeceptum fuisset Venetis morantibus in patriarchatu quatenus de eo exire deberent, patriarcha dabit eis licentiam abeundi, et faciet eos securos a portu duarum Basilicarum ad portum Primarii.

VII. Vicedominus ducis residens Aquilejae habeat quadragesimum de duabus stationibus. Teneat stateras, mensuras etc. ad percipiendas utilitates suas de redditibus Venetorum, nec de suis bonis in Forojulio solvat ullum datum.

VIII. Offensae quae factae fuerint puniantur a vicedomino, excepta poena sanguinis, quae d. duci reservatur. Veneti in patriarchatu nullum datum solvant nisi mutam, secundum consuetudinem, et casaticum pro ficto, secundum usum terrae Aquilejae.

IX. Si quis non de jurisdictione patriarchae inferret in mari infra supradictos terminos violentiam aut damnum Venetis, patriarcha, si malefactor inventus fuerit, rationem ac justitiam quam fecerit de eo, debeat d. duci exhibere.

X. Patriarcha singulis annis dare debeat de suo cellario panes duodecim quorum quilibet esse debeat unius sextarii, et duodecim porcos; et suis expensis panes ipsos et porcos mittere ad palatium d. ducis Venetiarum.

Inter testes apparet Conradus episcopus Tergestinus. C. C. F. [72.]

1222. 3. Augusti. Aquilejae. Tempore quo fuit guerra inter Forojulienses et Tarvisinos res quaedam ablatae fuerant per Ismahelem de Zimolais d. Thomae de Fontebono, et d. Mathiae de Carnea. Super propositione autem facta per d. abbatem Sextensem in curia vassallorum et ministerialium d. patriarchae sententiatum fuit quod postquam Ismahel praedictus e vita decesserit, fratres ejus et proximi qui ei successerant restituere debeant universa per ipsum Ismahelem ablata. A. C. U. [73.]

1222. 6. Augusti. Aquilejae. Conradus de Cipano habebat annuatim ab abbate et monasterio Mosacensi in feudum unum puledrum. Rodulphus ejus filius resignat in manibus d. Azzonis abbatis dicti monasterii omne jus quod habebat in praedicto feudo, receptis ab eo nomine transactionis duabus marchis, et sub conditione quod idem abbas et sui successores teneantur annuatim dare supradicto d. Rodulpho duos calceos de genere illorum qui vocantur botte. A. C. U. [74.]

1223. 8. Augusti. Bertoldus patriarcha componit pacem inter d. Zapolehri et Conradum de Sacilo ex una parte, et d. Scottum ex alia, qui in ejus praesentia constituti jurant per se et eorum fautores stare et obedire ejus mandatis. C. P. [75.]

1223. 31. Augusti. Medunae. In lite et controversia super advocatia de Azzanello, Mure, et Mergaro d. Bertoldus patriarcha Aquilejensis et d. Stephanus abbas Sextensis convenerunt inter se quod rustici veniant ad castrum Medunae ad custodiam et plovicum, nec possint nisi in eodem castro vendere vinum ad cannolum in taberna, et panem nisi semel in anno, et hoc in die festivitatis eorum. Praedictus vero abbas habeat advocatiam de cruenta, de furto et aliis; et rustici d. Rodulphi de Azzanello faciant ut antea. A. C. U. [76.]

1223. 22. Septembris. In Civitate Austriae. Maynardus senior et Maynardus junior comites Goritiae refutant et tradunt pretio undeviginti marcharum in manibus d. Bertoldi patriarchae advocatiam omnium mansororum ecclesiae Civitatis, quos habent in Faganea; et idem patriarcha ad petitionem dictorum comitum dat et tradit eandem advocatiam ecclesiae Civitatis, ponens chartam traditionis super altare S. Donati. Adest inter testes Conradus episcopus Tergestinus. Rubeis. [77.]

1224. 10. Junii. Bertoldus patriarcha instituit sex praebendarios, videlicet duos presbiteros, duos diaconos, et duos subdiaconos ut per anni circulum in perpetuum celebrent divinum officium coram altari B. Mariae Virginis in ecclesia Aquilejensi. Adest inter testes Maynardus junior comes Goritiae. Rubeis. [78.]

1224. 14. Junii. Aquilejae. Ad instantiam Maynardi senioris et Maynardi junioris comitum de Goritia Bertoldus patriarcha confert de feudo dictorum comitum ecclesiae dominarum S. Mariae in Aquileja quinque mansos in villa de Runzina, quos iidem comites in ejus manibus resignaverunt, ut nobilis mulier d. Irmillina praedictos mansos in sua vita habeat, et eorum usumfructum totaliter percipiat. Quod si dicta d. Irmillina ad praedictum coenobium venire voluerit, abbatissa, quae tunc erit, et sorores eam cum omni honore et illa, qua decet, honestate excipiant, et tanquam dominam et sororem teneant. Post autem mortem ejus anniversarium celebrent. C. C. F. [79.]

1224. 14. Septembris. In Portuuario. D. Bertoldus patriarcha recusat investire cum confalono de suo feudo d. Vezzellum q^m. d. Gabrielis de Prata. Gubertinus de Prata et Marcus de Laurenzago testes producti per dictum d. Vezzellum, ostendunt tali quidem modo investitum Gabrielem ejus patrem. Ideo patriarcha non solum eundem d. Vezzellum de Prata, sed etiam d. Federicum de Purcileis cum vexillo investit. Adsunt inter testes Conradus episcopus Tergestinus, Federicus episcopus Concordiensis, Stephanus abbas Sextensis, et Palmerius abbas Summaquensis. C. P. [80.]

1225. 25. Martii. Homines de Valle pro se et eorum communitate jurant attendere et observare universa mandata quae eis facta fuerint per d. Bertoldum patriarcham Aquilejensem, Istriae marchionem, et per illustrem comitem Maynardum juniorem de Goritia propter offensam eisdem factam cum essent apud ipsos in Valle hospitati. Adest inter testes Henricus episcopus Polensis. C. G. [81.]

1225. . . . Montsaerfer. Bertoldus patriarcha confirmat matrimonium ministerialis sui Henrici de Grez cum femina ministeriali ecclesiae Gurcensis. Ankershofen. [82.]

1226. Bertoldus patriarcha confirmat privilegium praedecessoris sui Volcheri super capella in Moezlich. Ankershofen. [83.]

1226. 14. Junii. Attems. Curia de Areis cum omnibus famulis, pascuis, venationibus, piscationibus, molendinis, campis, pratis, silvis datur a patriarcha Bertoldo in feudum d. Diemotae filiae d. Ottachi de Attems. C. C. F. [84.]

1226. 24. Octobris. Maynardus senior comes de Goritia cum manu et voluntate d. Maynardi junioris ejus nepotis pro octingentis marchis, quas ei persolvit d. Bertoldus patriarcha Aquilejensis pro villa de Sedeglano, S. Laurentio et Grilons quas d. patriarcha eidem d. comiti

contulerat in feudum, ut eas quamdiu vixerit habere deberet cum omnibus earum redditibus, nec non pro quatuor marchis quas annuatim perciperet a muta Aquilejensi, dedit, donavit et tradidit d. patriarchae et ecclesiae Aquilejensi castrum de Lautz cum omnibus possessionibus et masnatis et omni jurisdictione ad dictum castrum pertinentibus, castrum de Rotenstain et portum de Latisana et insuper omnem suam proprietatem ubicumque sit, exceptis Persenico, Carponara, Banchara, ac illa proprietate quam dederat in feudum Federico de Porcileis. Et in continenti d. patriarcha investivit praenominatos comites ad rectum feudum de omni supradicta proprietate, quam haereditare possunt tam masculi quam feminae. A. C. U. [85.]

1226. . . . Decembris. Sacili. Patriarcha et Aldricus et Varnerius de Pulcinico conveniunt inter se hoc modo.

I. Domini de Pulcinico investiantur de omni jurisdictione ad comitatum de Aviano tantum pertinente.

II. Comites dent auxilium patriarchae et successoribus ejus, praeterquam contra imperatorem et dominos de Camino, quos si patriarcha invaderet debeat defendere ultra Liguentiam versus occidentem eorum castra. Si vero domini de Camino invaderent patriarcham, illi de Pulcinico teneantur illos revocare, sin minus, auxilium dabunt patriarchae.

III. Patriarcha defendet eos contra quoscumque: impedit eos qui vellent construere castra infra flumen Medunae et Liguentiae sub Pedemonte, et reficiet possessiones eorum per Tarvisinos destructas. Adest inter alios testes Henricus episcopus Polensis.

A. C. U. [86.]

1227. 21. Maii. Villaci. Bernardus dux Karinthiae ante iudices sibi datos ab Honorio pontifice in causa juris patronatus ecclesiae Laibacensis, quam ad se spectare dicebat, petiit ante omnia sibi et parochianis ipsius ecclesiae divina restitui, quibus dicebat se et suos injuste spoliatos fuisse a d. patriarcha Aquilejensi post appellationem ab eo factam ad apostolicam sedem. Verum cum non posset fidem facere per scripta, nec per testes de citatione facta legitimo tempore, dixit quod, salvo jure suo, vellet amicabiliter componere cum d. patriarcha.

C. P. [87.]

1227. 7. Novembris. Bertoldus patriarcha renovat et confirmat privilegium a Gothofredo antecessore suo Romulo episcopo et capitulo Concordiensis ecclesiae concessum. Ughelli. [88.]

1227. . . . Decembris. Foggiae. Federicus secundus imperator, et Jerusalem atque Siciliae rex, ad petitionem Azzonis abbatis monasterii Mosacensis transscribi facit et confirmat privilegium quod Federicus primus imperator Odalrico ejusdem monasterii abbati concesserat anno millesimo centesimo quinquagesimo, tertio nonas Julii, in quo continebatur quod liceat dicto abbati et monasterio possidere omnia quae tunc possidebant, scilicet mansiones, mancipia, aldiones, cartulanos, offertos, servos et ancillas, terras, vineas cum silvis, montibus, planitiis, aquis, molendinis etc. Et quod si quis patriarcha, episcopus, dux, comes, nobilis aut herimanus aut quaevis alia persona alodium suum ad praefatum monasterium offerre voluerit, imperiali auctoritate, libera potiat licentia. Sed si praedicta infringere, aut contra aliquis venire praesumpserit, cadat in poenam sexaginta librarum auri. Decreto confirmationis interveniunt ut testes Lando archiepiscopus Reginus, Renaldus dux Spoleti et alii quamplures. B. A. [89.]

1227. 15. Decembris. Romae. Gregorius nonus pontifex monet ministeriales et vassallos ecclesiae Aquilejensis quatenus ab indebito capituli Aquilejensis gravamine penitus quiescentes, capitulum ipsum diligere atque protegere pro sedis apostolicae reverentia studeant.

A. C. U. [90.]

1228. 9. Januarii. Romae. Contra sententiam quam ipsemet tulerat, dum erat in partibus Lombardiae apostolicae sedis legatus, Gregorius nonus pontifex cum comperisset quod cives Tarvisini homines villarum de S. Paulo, Medulo, de Medadis et quarundam aliarum villarum et locorum ad Aquilejensem ecclesiam spectantium, ad praestandum sibi fidelitatis juramentum compellebant, et graves injurias et molestias eis continuo inferebant, mandat episcopis Paduano et Torcellano, nec non decano Tarvisii quatenus praedictos cives Tarvisinos ad observandam inviolabiliter sententiam alias per eum latam ad desistendum a coactione dictorum hominum, et ulterius ad non molestandum patriarcham jam dictum, per censuram cogant ecclesiasticam. Monet tamen ut cum comuni Tarvisii lenius agant. Verei. [91.]

1228. 7. Maii. Aquilejae. Eppo praepositus Carniae et alii secum hinc inde electi arbitri in causa quae vertebatur inter capitulum Aquilejense et dominos Bertoldum et Rupertum de Tricano, praecipunt ut jus advocatiæ et omnia alia jura, quae dicti domini de Tricano dicebant se habere juste vel injuste in villa de Ripis et ejus districtu, in manibus d. Bertoldi patriarchae Aquilejensis aut Conradi decani ejusdem

capituli illico resignent. Praeterea si dicti homines canonicorum ejusdem villae eis praestitissent aliquam obligationem, vadium aut securitatem, eos libere absolvant, nec contra supradicta per se aut alios de cetero umquam veniant.

Et statim praedicti fratres de Tricano omne jus advocatae villae de Ripis et ejus districtus in manibus d. Bertoldi patriarchae resignaverunt; qui illud contulit Conrado decano Aquilejensi.

Praeceperunt deinde supradicti arbitri capitulo et canonicis dictae ecclesiae quod proprietatem illorum quatuor mansorum, quos habent in villa de Tricano, tradant cum omni eorum jure praedictis dominis de Tricano, et dent illis centum libras Venetorum, remittentes omne damnum et injuriam. Adsunt testes Bertoldus patriarcha, Federicus episcopus Concordiensis, Maynardus senior comes de Goritia et alii quamplures. A. C. U. [92.]

1228. 20. Maii. Ezelinus et Albericus fratres de Romano una cum Rambaldo et Ansidesio de Vidotis statuunt conventionem inter Vezellum de Prata et Federicum de Porcileis, et praesident divisioni eorum bonorum. Verci. [93.]

1228. 9. Junii. In Civitate Austriae. Bertoldus patriarcha cum obligatione omnium suorum bonorum pro utilitate ecclesiae Aquilejensis mutuatur a d. Andrea de Vitaliono de Tarvisio sex mille tercentum et sexaginta libras Veronensium parvorum, et datis vadibus, illos illico tradit d. Raimperto de Morek, et redimit possessiones ei pignori datas. Apparet inter testes Maynardus senior comes Goritiae. C. C. F. [94.]

1228. 8. Julii. Perusii. Gregorius nonus pontifex in protectionem S. Petri et sedis apostolicae suscipit monasterium S. Galli de Motio. Praescribit tamen quod in eodem regula S. Benedicti perpetuo observetur. Confirmat deinde donationes ab imperatoribus, principibus et aliis ei factas et facturas. Concedit quod possessiones quas habet in Foro-Julio aut extra, et quas distincte enumerat, illi perpetuo remaneant: permittit quod clerici vel laici fugientes a saeculo ibi ad conversionem recipiantur et retineantur: quod tempore generalis interdicti, clausis tamen januis, non pulsatis campanis et submissa voce in ejus ecclesia divina officia celebrentur, et quod monaci secundum regulam S. Benedicti sibi abbatem eligant. Sepulturam monasterii decernit liberam, et poenas statuit in eos, qui ecclesiam perturbaverint, monasterium molestaverint, ejusque possessiones occupaverint, vel pontificis decreta super hac re violaverint. A. D. [95.]

1228. 18. Octobris. Bertoldus patriarcha notificat Sophiam comitissam de Weicheburg, viduam Henrici marchionis Istriae, dedisse ecclesiae Aquilejensi Metlik et Tschernembl. Ankershofen. [96.]

1229. 23. Februarii. Aquilejae. Homines de Marano, de S. Maria et de Castellono vassalli dominorum Hertuici et Federici de Castello juxta conventionem factam inter ipsos dominos et capitulum Aquilejense, in placito generali bis in anno debent coram decano et capitulo Aquilejensi parere juri, facientes et recipientes justitiam coram eisdem sub poena octo denariorum. Praedieti vero nobiles, sine aliqua conditione, ripaticum de Carlins dimittent; et si quis silvas, prata et campos capituli occupasset, tota illa terra restituatur capitulo. Insuper dieti nobiles assignabunt annuatim capitulo redditus duarum marcharum. Apparent inter testes Bertoldus patriarcha et Henricus episcopus Brixinensis. A. C. U. [97.]

1229. 11. Martii. In Civitate Austriae. Bertoldus patriarcha investit Boninum de Tollano pro se et tota ejus communitate de monte Violsae, qui jacet inter Sorphemberch et Tollanum, et a duabus ejus partibus currit quidam rivulus.

Bellonus. B. M. [98.]

1229. 11. Martii. In Civitate Austriae. Bertoldus patriarcha ad petitionem Merigardis abbatissae monasterii S. Mariae de Aquileja et sororum ejus, donationes patriarcharum Aquilejensium praedecessorum ejus nempe Poponis, Sigeardi, et Wolrici factas eidem monasterio, patriarchali auctoritate confirmat, statuens ut ea quae possident in praesenti, perpetuo firma et illibata remaneant.

Sequitur longa enumeratio locorum, ecclesiarum et bonorum ad dictum monasterium spectantium de qua sat erit haec verba adnotasse: „Tres villas quas praefatus Sigewardus concessit et donavit dicto monasterio pro anima sororis suae Fredevindis nomine, quam etiam in eodem monasterio abbatissam ordinavit, videlicet Malamzumpiccam, Pantianicum et Belianum cum omnibus earum pertinentiis.“ Et haec: „Comes Engelbertus donavit et resignavit eidem ecclesiae advocatiam de omnibus villis et possessionibus quam habuerat sub eodem monasterio pro remedio Beatricis sororis suae, receptis tamen in contracambio septem massaritiis, quas praenominata Beatrix praedictae ecclesiae contulerat, quando religionis habitum ibidem assumpsit.“

Testes Henricus episcopus Polensis, Gerardus episcopus Emomensis, Maynardus comes de Goritia et alii. A. C. U. [99.]

1229. 20. Junii. Perusii. Bertoldum patriarcham Aquilejensem acriter carpit Gregorius nonus pontifex eo quod, immemor beneficiorum sibi collatorum, non solum cum ecclesiae hostibus sentiret, sed etiam ad alios subornandos studium et operam converteret: eamque ob causam Andream Hungariae regem adiisset, dolose declinans Egidium a pontifice hac de causa ad eum missum. Quapropter in virtute obedientiae, et sub debito praestiti juramenti, ei mandat quatenus in fide et devotione apostolicae sedis inflexibilis perseveret, nec praestet adversariis ecclesiae auxilium et favorem, et praesertim in Polae et aliarum terrarum suarum portubus, omnibus in Apuliam transire volentibus aditum penitus interdicat. Quod si secus fecerit, eum excommunicatum denuntiari faciet et perjurum. Rubeis. [100.]

1229. 4. Julii. In Civitate Austriae. Bertoldus patriarcha investit magistrum Valterium scutarium et ejus haeredes in perpetuum de quadam domo sita in curia patriarchae ante solarium Civitatense, ea conditione, ut solvat praedicto patriarchae et successoribus ejus, cum primum in patriarchatum venerint, duas bonas sellas, unam palafredi, et aliam dextrerii. Conradus episcopus Tergestinus adest inter testes.

C. P. [101.]

1229. 3. Decembris. Aquilejae. Juxta privilegium ab Ulrico patriarcha monasterio Mosacensi olim concessum, Bertoldus patriarcha rusticos ejusdem abbatae per Scusam peragentes a solvenda ibidem muta perpetualiter absolvit. Testes Henricus episcopus Polensis et alii multi.

A. D. [102.]

1230. 26. Januarii. Aquilejae. Merengardis abbatissa monasterii S. Mariae in Aquileja tale fecit ordinamentum. In anniversario d. Hermengardis, quae quondam Hermilina in Castro Goritiae appellabatur, annuatim in sero, vigilia et placebo cantatis, propinetur monialibus ejusdem monasterii medietas unius metretae boni et puri vini. In crastinum autem quinque missae pro anima illius celebrentur, et pauperibus distribuuntur duae urnae vini, quatuor staria panis et unum fabarum, in quibus fabis, si non fuerit jejunium ponatur unus caseus sexdecim denariorum; et si fuerit jejunium ponantur octo librae olei, retento tanto pane quod quaelibet monialis habeat illa die in prandio unum panem integrum, et purum vinum. Si pauperes deessent, dividatur quod superest inter moniales aequali portione. Praeterea emanantur monialibus novem denarii carni, et de eisdem tria fercula in prandio cum aliis rebus, et duo in sero ministrentur: et si fuerit jejunium emanantur

quadraginta denarii piscium, et de eisdem in prandio tria fercula ministrantur. Haec autem omnia comparentur ex redditibus quinque mansorum de Runzina, quos Bertoldus patriarcha et Maynardus senior comes Goritiae supradicto coenobio contulerunt; et etiam de censu unius domus, quam dicta abbatissa cum denariis praedictae Hermengardis emerat in Aquileja pro quatuordecim marchis. A. C. U. [103.]

1230. . . . S. Germani. Federicus secundus Romanorum imperator, et Jerusalem atque Siciliae rex vult omnibus esse notum quod cum Otto dux Meraniae et Bertoldus ejus frater patriarcha Aquilejensis conspectui suo se praesentassent, idem dux petitionem quam dudum moverat contra dictum patriarcham pro marchionatu et comitatu Istriae et Carniolae quos dictus patriarcha in feudum pro Aquilejensi ecclesia ab imperio tenebat, revocavit et spontanea cessit ac gratuita voluntate, remittens in perpetuum eidem patriarchae et ecclesiae Aquilejensi omne jus, si quod habuisset, in eisdem marchionatu et comitatu Istriae et Carniolae. Quod si contra cessionem praedictam per se, aut per alios venerit, cadat in poenam duorum millium marcharum. Intersunt testes episcopi varii, et duces, et principes nec non nobiles multi Alemanniae et Forijulii. [104.]

1230. 23. Julii. Apud S. Germanum. Bertoldus patriarcha Aquilejensis, Eberardus archiepiscopus Salzburgensis, Sifridus episcopus Ratisbonensis, Leupoldus Austriae atque Stiriae, Berardus Karinthiae et Otho Meraniae duces et principes imperii, notificant universis quod inter Romanam ecclesiam et Federicum imperatorem et regem conventum est quatenus de communi voluntate tractabitur de invenienda via qua, cum honore ecclesiae, ad imperatorem revertantur civitates Cajetae et S. Agatae, ac omnes de regno Siciliae, quas ecclesia in sua fide recepit, et in ejus devotione perdurant, ad quod tractandum datus est annus, nec terminus sine partium voluntate prorogabitur. Quatuor erunt arbitri eligendi, duo ex una parte, et duo ex alia, qui si concordari non poterunt, quintus eligatur, et stabitur dicto majoris partis. Jurat imperator quod interim praedictas terras non offendet in rebus nec personis, et quae per arbitros statuta fuerint observabit. Quod remittet omnem offensam et poenam Teutonicis, Lombardis, Tuscis, et Siciliae populis, et Galliae qui contra eum ecclesiae adhaeserunt. Rescindet ac irritas faciet sententias latas, et banna hac de causa contra illos; et terras in ducatu et marchia ac patrimonio ecclesiae non invadet, nec vastabit. Jurant praescripti principes procurare quod imperator

fideliter praedicta servabit; alioquin infra praefinitum tempus, si ad requisitionem ecclesiae non satisfecerit, aut impederit quod supradicti arbitri non eligantur, ipsi contra eum ecclesiae assistant; et si ecclesiae arbitros dare noluerit, aut impederit ne procedant, nolunt ipsi principes juramento teneri. B. S. D. [105.]

1230. 20. Decembris. Cenetae. Federicus de Porcileis et Wido ejus filius significant Albero episcopo Cenetensi quod intellexerant illum velle facere fieri duellum sive pugnam; ideo protestant quod cum ipsi sint advocati ecclesiae Cenetensis, ad eos de jure pertinet facere fieri et manutenere duellum sive pugnam, ad honorem episcopi et ecclesiae suae Cenetensis. Respondet episcopus quod d. Federicus nec est, nec esse potest suus advocatus cum sit excommunicatus. Quibus dictis domini de Porcileis appellant ad d. papam et ad imperatorem. Verci.

[106.]

1231. 31. Januarii. Bononiae. Wolfradus vicedominus, nomine Bertoldi patriarchae, ecclesiae et capituli Aquilejensis, contrahit mutuum viginti millium librarum Venetorum parvorum cum societate civium Senensium et Bononiensium pro negotiis expediendis et aliis pluribus debitis persolvendis, quibus plures possessiones dicti patriarchae, ecclesiae suae et capituli Aquilejensis erant obligatae: promittens infra annum solvere et restituere praefatis sociis supradictam pecuniam, et obligans ad hoc omnia bona, proventus et redditus tam mundanos, quam ecclesiasticos patriarchae, ecclesiae et capituli Aquilejensis. C. C. F.

[107.]

1231. 6. Junii. In Civitate Austriae. Bertoldus patriarcha jure recti et legalis feudi investit Hengelpretum et Varnerium fratres de Toppo, natos q^m. Sigifridi de Ragonea, de castro et villa Toppi cum domibus et turribus, aedificiis et fortaliciis et omnibus suis pertinentiis, tam in montibus, quam in planitiis etc. qui jurant servire sibi et successoribus ejus cum talea militiae ad eos contingente contra omnem hominem et personam. C. P. [108.]

1231. 14. Julii. Apud Campoformium. Cum habitantes in Aquileja, qui possessiones habebant ad censum Aquilejensem, nullam potestatem habuissent aliquid in eorum infirmitate aut testamento dandi alicui et dimittendi, ideoque ex hoc defectu praedictam civitatem intrare vitassent, et ejus cives fieri noluissent: Bertoldus patriarcha in generali termino suo apud Campoformium habito, de consensu et voluntate capituli Aquilejensis praelatorum, d. Maynardi comitis Goritiae et

ejusdem ecclesiae advocati, et liberorum, et ministerialium ibidem congregatorum, statuit ut ipsi cives Aquilejenses eorumque haeredes in perpetuum habeant plenum jus et potestatem, possessiones, quas habent ad censum Aquilejensem, vel deinceps acquisiverint, sive in infirmitate, sive in sanitate et testamento dandi et dimittendi cui voluerint, salvo jure dominorum earundem. Rubeis. [109.]

1231. . . . In Sacilo. Bertoldus patriarcha mandat quod nullus homo de Sacilo, ac de Vigonovo, ac eorum districtu debeat se intromittere, aut occupare, nec etiam fodere aut arare terram communeae et campaneae Sacili jacentem inter Sacilum ipsum et Vigonovum. Sed debeant dictam campaneam ubique communiter pascere et pasculare, sub poena quinquaginta librarum denariorum Venetorum. Dr. Ciconj. [110.]

1232. 15. Februarii. Senogalliae. Milus episcopus Belvacensis rector marchiae Anconitanae praecipit Jacobo comiti Senogalliae ut sine expensis et sine mora plenissimam faciat rationem Stephano abbati Sextensi in omni eo in quo jus suum clarum apparet et manifestum per publicum instrumentum vel per testes: in his vero quibus jura suae ecclesiae non essent clara et manifesta, comes et potestas eum audiant et sententias quas inde tulerint mandent executioni, et hoc in poena mille librarum. C. P. [111.]

1232. 6. Decembris. Tibure. Federicus secundus Romanorum imperator et Siciliae rex declarat se privilegiato affectu Aquilejensem ecclesiam diligere, tum quia praeeminet ecclesiis universis, quae Romano subsunt imperio, tum etiam propter merita fidelissimi principis Bertoldi ejusdem ecclesiae patriarchae, unde vult omnibus esse notum a principibus in plena curia sententiatum esse:

I. Quod si patriarcha supradictus in civitatibus suis, vel castris, villis et locis aliis ubi habet jurisdictionem, ordinaverit aliquid de fori venditione, ratum et immutabile penitus habeatur.

II. Liceat patriarchae hannire et desbannire quoslibet in jurisdictione sua.

III. Non liceat civitatibus, castellis, villis, quae subsunt patriarchae, eligere per se potestates, consules, vel rectores praeter voluntatem ipsius patriarchae.

IV. Non liceat alicui civitati, communifati, universitati, clerico vel laico, ubi d. patriarcha habet jurisdictionem, intromittere se de episcopatu post decessum ipsius patriarchae, vel in aliquibus rebus ad episcopatum pertinentibus.

V. Nemini liceat tributum, monetas, forum constituere de novo in dicti patriarchae jurisdictionibus, sine voluntate ipsius.

VI. Nemini liceat in aquis naves portantibus, vel aliis fluminibus, sine voluntate ipsius, construere molendina.

VII. Nulli liceat gastaldioni vel officiali manumittere debitaes, vendere aut alienare vineas, agros, prata, vias vel aliqua, quae pertinent ad regalia, sine voluntate ipsius.

VIII. Veneti non possint ponere terram patriarchae censualem, vel aliqui alii non cogant homines ipsius sibi facere fidelitatem.

IX. Nulli constituto in jurisdictione patriarchae cujuscumque sit conditionis, sive liber, sive vassallus, aut ministerialis, liceat facere inspectiones, nec visitationes sine consensu patriarchae.

X. Nemini liceat in jurisdictione patriarchae de novo constituere civitates, castella et fora sine voluntate ipsius d. patriarchae. A. C. U. [112.]

1233. 1. Junii. In Civitate Austriae. Bertoldus patriarcha et praepositus ecclesiae Civitatis, nomine praepositurae Civitatis, donat et confert canonicis ejusdem ecclesiae decimam lini, quod colligitur in Tulmino, ut cum ea celebrent annuatim anniversarium pro anima d. Henrici marchionis ejus fratris. C. G. [113.]

1233. 12. Novembris. Ferrariae. Ezelinus de Onara non acquiescens sententiae judicum, nec pontificis excommunicatione devictus, nondum restituerat molendina et viginti mansos terrae, quos monasterio Sextensi occupaverat, et in sui cordis duritia pertinaciter persistebat. Qua propter Gregorius nonus pontifex mandat episcopis Paduano, Vicentino et Tarvisino ut per eorum dioceses sicut excommunicatum faciant illum a cunctis evitari. A. D. U. [114.]

1234. 24. Octobris. Tricesimi. In causa vertente inter Winemarum plebanum Tricesimi et Leonardum abbatem Rosacensem super capella S. Bartholomei de Agra et capella S. Helari de Rizzolio, quam Bertoldus patriarcha Johanni praeposito S. Stephani definiendam remisit, multi testes interrogati fuerunt in quorum dictis cum aliqua invenissemus, quae memoratu digna visa sunt, hic duximus referenda.

„Bene recolit de tempore quo patriarcha Wodolricus filius comitis Wolfradi captus fuit a Venetis, et reductus furtive de captivitate per suos in uno vase.“

„Recolit quando patriarcha Wodolricus fecit destrui castrum Herbordi de Pertinstayn, et audivit vagitus Mathiae de Sorplumberg quando mortuus fuit.“

(Bianchi.)

„Cum olim d. imperator Romanus praecessor hujus ivit in Lombardiam super Mediolanum, quidam d. Bertoldus nobilis de Rizzoleo ivit ad eundem exercitum, et ibi manum amisit, unde post reditum suum de exercitu aedificavit capellam S. Helari de Rizzoleo super suum proprium.“ A. C. U. [115.]

1235. 28. Februarii. In Civitate Austriae. Henricus de Villalta pretio viginti quinque marcharum resignat in manibus d. Maynardi comitis de Goritia advocatiam, quam habuerat in villa de Prepot, cum omnibus suis juribus et pertinentiis: eamque comes tradit et concedit abbatisae et monialibus monasterii S. Mariae de Civitate Austriae, hoc tamen excepto quod si aliquis in dicta villa maleficium faceret, et judicaretur quod perdere debeat membrum vel personam, ipso iudicato et sententiato, debeat dari et assignari nuntio d. comitis per corrigiam extra villam praedictam de Prepot, qui de eo tunc faciet suam voluntatem. A. C. U. [116.]

1236. 30. Aprilis. Viterbii. Gregorius nonus pontifex suscipit abbatem et monasterium S. Mariae de Sexto sub B. Petri et apostolicae sedis patrocinio, mandans ut ibi ante omnia regula S. Benedicti perpetuis temporibus stricte observetur, et concedens quod bona quae habent aut quae sunt habituri illis illibata remaneant, recensitis ad unguem locis et villis in quibus dictum monasterium habet bona et possessiones, et quae suae subsunt jurisdictioni. Ad particularia inde descendens permittit quod clericos a saeculo fugientes ad conversionem recipiant et retineant. Nullus fratrum post factam in dicto monasterio professionem, transeat sine licentia abbatis ad aliud, nisi arctioris religionis. Liceat etiam tempore generalis interdicti divina officia celebrare, sed januis clausis et campanis non pulsatis. Oleum sanctum, consecrationes altarium, ordinationes clericorum suscipiant ab episcopo diocesano. Infra fines eorum parochiae, sine eorum ac episcopi diocesani assensu, nemo novam capellam aut oratorium aliquod construat. Exactiones indebitas ab ecclesiasticis et saecularibus personis ab eis extorqueri non liceat. Sepultura ipsius loci et electio novi abbatis ipsis liberae sint. Infra clausuras locorum eorundem nemo furtum faciat, ignem apponat, hominem capiat, sanguinem fundat. Omnes libertates et immunitates ac privilegia a pontificibus concessa, nec non libertates et exemptiones exactionum saecularium a regibus et principibus indultae confirmantur. Nulli liceat monasterium illud perturbare, possessiones usurpare, vexationibus fatigare. Si quis contra has

constitutiones venire praesumpserit faciem dei non videat, et ejus subjaceat ultioni. C. F. [117.]

1236. 6. Augusti. In Civitate Austriae. Domina Emma cum Paulo ejus filio resignant mansum situm in villa de Brazzano spectantem ad magisterium capellae d. patriarchae, quem dederant in dotem Conrado Bojano et Albertinae ejus uxori, deprecantes ipsum patriarcham ut dictos jugales de supradicto manso investiret. Annuat patriarcha, salvo quod supradicti jugales teneantur facere officium capellae in curia patriarchae, et salvo quod si decederent sine communibus haeredibus, supradictus Paulus habeat mansum ipsum et officium. C. P. [118.]

1237. 29. Maii. Utini. Bertoldus patriarcha ratas habet et confirmat donationes factas monasterio de Seitz ab Othocaro Stiriae et Liupoldo Austriae ducibus. Testis Federicus episcopus Concordiensis et alii. Pez. [119.]

1237. 5. Junii. In Civitate Austriae. Bertoldus patriarcha per fimbriam suae tunicae jure recti et legalis feudi investit nobiles viros Conradum et Henricum fratres de Sacilo de castro curiae apud Sacilum cum curia integra et villa S. Odorici ultra Lipientiam cum aedificiis, fortificiis, masnata, dominio, garito, juribus et jurisdictionibus tam civilibus quam criminalibus ad praedictum castrum, curiam et villam spectantibus. Jurant ipsi fideliter obedire patriarchae et ecclesiae Aquilejensi, et servire cum talea militiae ad eos contingente contra omnem hominem et personam. A. M. U. [120.]

1238. 3. Aprilis. Viterbii. Bertoldus patriarcha notum fecerat Gregorio nono pontifici quod cum Aquilejensis diocesis versus Hungariae partes per decem dietas et ultra extendatur, non poterat commode visitari. Cumque in illis locis propter defectum pastoralis officii multi sine ecclesiae sacramentis moriebantur, et alii non pauci in errores adeo graves versabantur, ut nisi provisum fuisset, de eorum salute possit merito dubitari, bonum esset quod in monasterio de Obremburch, ipsi patriarchae mediate subjecto, cathedralis crearetur ecclesia, vel ad illud transferretur ecclesia Petenensis, quae, ut idem patriarcha agebat, adeo erat desolata, ut pauci, aut nullus canonicorum in ea morabatur, nec spes ulla dabatur de ejus reformatione. Pontifex postquam patriarchae propositum dignis laudibus commendasset, mandat episcopo Emomensi et electo Tergestino quatenus videant utrum id expediat Aquilejensi ecclesiae, et ejus assentiat capitulum. Quaerant de statu praedictae ecclesiae Petenensis, et si dictum monasterium ex hoc servetur indemne

si sufficiens et idonea provisio futuris episcopo et capitulo assignetur, ac de universis hujus negotii circumstantiis solícite inquirent, et fideliter illi rescribant. B. S. D. [121.]

1238. 3. Aprilis. Villaci. Ecclesiam S. Laurentii de Stein, ubi corpus S. Hildegardis quiescit, a patriarchis Aquilejensibus antea monasterio Eberndorfensi concessam, Bertoldus patriarcha cum consensu Franconis praepositi et monachorum ab eorum jurisdictione eximit, utque in posterum a solo patriarcha in omnibus dependeat, etiam quoad saecularem potestatem attinet, statuit. Concedit plebano Steinensi absolutam potestatem praesentandi et confirmandi duos praebendarios, quos d. Albertus comes Tirolis fundavit et ordinavit, et instituendi et destituendi colonos ecclesiae S. Laurentii et S. Hildegardis. Bollandus.

[122.]

1238. . . . Octobris. In obsidione Brixiae. Aliqui de Foro-Julio et de Istria habentes feuda ab ecclesia Aquilejensi male interpretantes illa verba *cum omni jure*, quae in eorum privilegiis legebantur, de causis etiam criminalibus et poenis iudicium sanguinis inferentibus, et de quibusdam aliis quae ad merum et mixtum imperium spectant, et ad principum regalia referuntur, se propria auctoritate intromittebant. Illorum temeritati volens Federicus secundus imperator obviare, venerandi patriarchae juri prospicere, et abusivam consuetudinem penitus abolere, mandat quod nulli in Foro-Julio, vel in Istria, ex hiis qui habent feuda ab ecclesia Aquilejensi liceat de caetero de criminalibus causis, furtis, fustigationibus et similibus, quae ad iudicium sanguinis pertinent, vel merum et mixtum imperium sapiunt, cognoscere, vel se intromittere sine mandato praefati patriarchae: sed tantum ipse patriarcha, aut ejus officiales dictam jurisdictionem exerceant. Si quis contra hujus prohibitionis edictum venire praesumpserit, eum feudi indignum decernit.

A. C. U. [123.]

1238. 18. Novembris. In castro de Tercano. Bertoldus de Tercano pro remedio animae suae et suorum parentum, et in remissionem peccatorum suorum concedit et donat per se et haeredes perpetuam libertatem curtinae, quae est circa ecclesiam S. Mauri de Tercano ita quod quicumque habuerit ibi domum aut cellarium, ammodo sit liber ab omni exactione et gravamine, secundum jus et usum curtinae liberae Forijulii, excepto tamen quod pro quolibet passu in anteriori parte sui cellarii quilibet solvere debeat annuatim in festo S. Mauri unum denarium praefatae ecclesiae pro suis utilitatibus. Praeterea idem

d. Bertoldus statuit forum fieri annuale in praefata curtina in die anniversarii consecrationis dictae ecclesiae, dans perpetuam libertatem et securitatem cuilibet personae ad dictum forum convenienti et si aliquis per violentiam infra hoc tempus in dicto foro aliquid amiserit, ipse de suo reficiet. A. E. U. [124.]

1239. 6. Novembris. Raynaldus quondam episcopus Sithiensis et prior S. Danielis de Venetiis referunt ad pontificem Gregorium nonum se personaliter visitasse monasterium Sextense, et de statu ejusdem diligenter inquisivisse, nec quemquam in eo invenisse qui circa majora crimina deliquisset. Invenierunt tamen monachos in observantia regularis disciplinae et habitu, et abbatem in cura rei familiaris et in correctione fratrum excessisse. Qua propter de consilio episcopi Concordiensis et aliorum, abbati, qui humiliter in omnibus se gerens promisit quod in suo monasterio regularis disciplinae ordinem faciet de cetero observari, poenam injunxerunt competentem: in monachos vero, qui ex invidiae fomite et odio contra abbatem insurrexerant, correptionem adhibuerunt, ut culpa gravitas exigebat. Denique fatentur esse falsum quod abbas redditus ejusdem monasterii dilapidasset, quinimo constabat illos suo tempore plurimum ampliasset.

C. C. F. [125.]

1239. 19. Novembris. Romae. Sperabat pontifex, ut ipse scribit, fore ut Bertoldus patriarcha hand immemor beneficiorum a sede apostolica perceptorum, pro ea se opponeret ascendentibus ex adverso. At ille Federico dicto imperatori, dei ecclesiae inimico, et ab excommunicationis vinculo innodato, communicare tam in divinis officiis, quam in osculo et in mensa, contemptis ecclesiae clavibus, damnabiliter ausus est. Aequum igitur esset ut suae infidelitatis poenas lueret; verum pro honore Belae et Calomani Rutenorum regum nepotum ejus, pontifex gratiam ei facit, ut postquam ad ejus praesentiam venerit, ab episcopo castellano absolvatur ab excommunicationis vinculo, quo propter hoc tenebatur astrictus. Ughelli. [126.]

1240. . . . Maynardus comes Goritiae pro duobus millibus et quingentis libris Venetorum parvorum dat pignori Johanni praeposito S. Stephani de Aquileja advocatiam, albergarias, cruentam, et omnia jura quae habebat super massariis de Cassignacco, de Prademano et Terrenzano, promittens quod nec per se, nec per alios super praedictis bonis et possessionibus aliquid perciperet, faceret aut ordinaret, quoadusque antedicta duo millia et quinquagentas libras restitueret. Nihilominus si

aliquis latro in praedictis villis caperetur, et damnatus esset in persona debet dari d. comiti ad complendam justitiam.

1240. 30. Novembris. Aquilejae. Contra non solventes rectum censum Aquilejensem hoc Bertoldus patriarcha edidit ordinamentum:

I. Si quis tenetur solvere annuatim in nativitate domini decem denarios pro aliqua tenuta ad rectum censum Aquilejensem, et non solvit in dicto termino, transacto termino, erunt viginti, et teneatur solvere viginti.

II. Si in termino secundi anni non solverit decem pro censu illius anni et viginti secundi anni, transacto termino illius secundi anni, solvere teneatur alios viginti, et ita erunt quadraginta denarii pro duobus annis.

III. Si in termino tertii anni vel ante quadraginta denarios solverit pro duobus annis et decem pro tertio, remaneat in tenuta ipsius possessionis.

IV. Si vero non solverit, ut supra legitur, perdat tenutam ipsius possessionis, et dominus, cui tenebatur solvere censum, eam intromittat. Ipse vero qui perdit tenutam cogi debet a gastaldione, vel potestate, qui erunt pro tempore, solvere domino possessionis decem denarios pro censu primi anni, alios decem pro censu secundi anni, et de tertio nihil solvat, quia perdit tenutam. C. P. [128.]

1240. 11. Decembris. Bononiae. Gregorius de Montelongo apostolicae sedis legatus intellexerat a Bertoldo patriarcha quod Aquilejensis ecclesia adeo intemperie aëris erat infesta, ut a suis servitoribus desereretur, et sic divinis defraudabatur obsequiis, et in temporalibus enormem patiebatur laesionem. Qua propter supplicationibus eorum inclinatus, qui ad reformationem ecclesiae diligenter intendebant, statuit quod omnes redditus cujuslibet praebendae vel beneficii quae in ecclesiis et diocesi Aquilejensi vacarent per annum in reformationem hujusmodi convertantur. A. C. U. [129.]

1241. 6. Julii. D. comes Goritiae facit finem et remissionem Oloradino de Maniaco, et Petro de Montereali de damnis illatis in castro Montisregalis, quando ipsi ingressi sunt castrum, et abstulerunt bona multorum. A. C. U. [130.]

1241. 21. Augusti. In Civitate Austriac. Bertoldus patriarcha renovat et confirmat privilegium quo Johannes antecessor suus donavit capitulo Civitatis Austriae villam de Pramariaco et alia bona.

Rubeis. [131.]

1242. . . . Gerardus episcopus Emonensis et Bertoldi patriarchae vicarius indulgentiam unius anni concedit hiis qui opera, aut elemosinis concurrunt ad restorationem ecclesiae Aquilejensis.

A. C. U. [132.]

1242. 20. Februarii. Sacili. Bertoldus patriarcha mandat Hermano et Andreae fratribus de Sacilo ministerialibus suis ut integre satisfaciant Herburgae abbatissae et monasterio S. Mariae de Aquileja de injuriis irreverenter illatis, et cessent de caetero ab offensis; alioquin contra illos in defensionem dicti monasterii suae potentiae brachium extendet. C. C. F. [133.]

1242. . . . Februarii. Foggiae. Federicus secundus imperator ut intellexit ex relatione sibi facta per Bertoldum patriarcham Aquilejensem, pontes super Lipientiam fabricatos esse fidelibus suis contrarios et damnosos, et utiles tantum rebellibus Tarvisinis ad faciendum guerras et hostiles incursus contra suos subditos et fideles: attendens labores et injurias quas praedicto patriarchae et hominibus ecclesiae Aquilejensis contigit per eosdem rebelles inferri; quin potius volens manum praecidere rebellibus Tarvisinis, qua euntibus nocumenta parabant; mandat quatenus, ob amorem et devotionem dicti patriarchae, iidem pontes super Lipientiam penitus diruantur, et numquam deinceps reparentur. Verci. [134.]

1242. 28. Junii. Sacili. Contra procuratores communis Sacili dicentes quod omnes debebant venire facere plovicum et waitas in terra Sacili, alii se excusabant dicentes se esse milites, et velle in ordine militum consistere, ideoque ad opus servile non teneri: alii autem dicebant per Berengarium vicedominum patriarchae esse a tali onere absolutos: producantur testes qui asserunt illos vidisse et domos suas simul cum eorum conterraneis facere in dicta terra plovicum et waitas. Isti autem quamvis requisiti nequeunt ostendere absolutionis privilegium, quare per Conradum potestatem Sacili et iudicem in dicta causa, sententiatum fuit quod omnes, nemine excepto, faciant plovicum et waitas, secundum quod alii sui vicini faciunt et fecerunt. D'. Ciconj. [135.]

1242. 17. Julii. Aquilejae. Bertoldus patriarcha mandat quod constitutio pro reformatione ecclesiae Aquilejensis, lata a Gregorio de Montelongo apostolicae sedis legato, debeat ab omnibus observari; et concedit decano Aquilejensi facultatem interdicendi plebanos et titulares, si quos dictae constitutioni contrarios invenisset, et sciret se ipsum fore interdictum, si in re tanti momenti negligens repertus esset. Rubeis. [136.]

1242. 24. Julii. Utini. Bertoldus patriarcha notum facit omnibus quod de cetero capella S. Quirini de Utino, ubi conversae commorantur, plebi de Utino non debeat pertinere, vel ei subiacere, nisi quod ei annuatim unam libram cerae solvere teneantur. A. C. U. [137.]

1243. 20. Januarii. Utini. Bertoldus patriarcha confirmat terminos et dotem hospitalis S. Antonii in Pokensruke apud Stain in Carniola. Ankershofen. [138.]

1243. 30. Octobris. Aquilejae. Bertoldus patriarcha renovat et confirmat privilegium per Gottifredum antecessorem suum monasterio Belinensi concessum, et multa jam antiquitate confectum. Adsunt testes Bonacursius episcopus Emonensis, Paganus electus Parentinus et alii.

Confirmat similiter privilegia eidem monasterio concessa per ejus antecessores Vodorlicum patriarcham et Peregrinum. Rubeis. [139.]

1244. . . . Ulricus comes de Steymberch cedit in perpetuum Bertoldo patriarchae castrum et provinciam de Los. Et eodem anno resignavit eidem patriarchae omne jus suum in castro et praedio de Chemich cum suis pertinentiis, veluti comes Gulielmus dudum fecerat.

C. P. [140.]

1244. 6. Junii. Apud Nidoeh. Bertoldus patriarcha concedit decano capituli Aquilejensis licentiam et potestatem interdicendi et excommunicandi quoscumque bona dicti capituli malitiose invaserint aut rapuerint, nisi post trinam monitionem de damnis illatis satisfecerint. Testis Otho marchio et alii. A. C. U. [141.]

1244. 28. Junii. Bernardus de Faganea praepositus S. Petri de Carnea, cupiens pacifice vivere cum confratribus suis, administrationem bonorum capituli eisdem resignat specificans eis omnia jura, quae per circulum anni omnes simul percipere debeant, videlicet

I. Viginti novem sextaria frumenti, quatuor sextaria et quatuor pisonales milii pisti, et sexdecim urnas musti.

II. Vinum quod posset consequi a plebesanis de Buja pro potu dando post coenam, et unam libram piperis quae percipitur in Glemona.

III. Bladum quod percipitur in Carnea.

IV. Centum et triginta duo sextaria hordei, et duodecim sextaria siliginis.

V. Viginti agnos, tres hoedos et quatuor oves, ita quod quilibet canonicus in parte sua percipiat tres agnos et sex spatulas.

VI. Triginta sex sedicinas casei, et triginta sex denarios.

VII. Duos zarmasos, omnia legumina quae consequi possunt et duodecim denarios pro oleo. A. C. U. [142.]

1244. 21. Decembris. Apud Villacum. Inter patriarcham Bertoldum et Henricum electum Bambergensem conventum fuit. Patriarcha cedit omni juri patronatus in ecclesia S. Martini eidem electo; et e converso idem electus cedit eidem patriarchae omni juri patronatus in ecclesia de Okke. Ecclesiam vero S. Petri concorditer contulerunt hospitali S. Catharinae apud Villacum: salvo tamen et retento quod jus spirituale et diocesanum in praedictis tribus ecclesiis remaneat patriarchae. Testis Volricus episcopus Tergestinus et alii. A. C. U. [143.]

1245. 20. Januarii. Apud Sacilum. Bertoldus patriarcha donat capitulo Aquilejensi decem marchas monetae Aquilejensis de muta Aquilejae annis singulis in festo S. Martini persolvendas, donec per eum, vel successores ejus eadem muta fuerit a capitulo per certas possessiones vel aequivalentem compensationem redempta, ita tamen quod praeter anniversarium, quod pro collatione unius molendini, praedictum capitulum celebrare debet, unam missam pro defunctis in memoriam ejus qualibet septimana celebrare teneatur. Testes Federicus episcopus Concordiensis, Maynardus comes Goritiae et alii. Ughelli.

Similiter Bertoldus patriarcha donat capitulo Civitatis Austriae decem marchas de muta illius civitatis, annis singulis persolvendas, donec ille, aut successores ejus eandem mutam per aliam aequivalentem compensationem duxerint redimendam, ita tamen quod in festo beatorum martirum Hermagorae et Fortunati unam missam pro peccatis ejus, quoad vixerit, in qualibet septimana, post obitum vero, anniversarium in memoriam ejus celebrare solemniter teneantur. Rubeis. [144.]

1245. 10. Februarii. Lugduni. Cum ecclesia Civitatis in medio quasi catulorum et leonum posita adeo ab eorum morsibus laceraretur, ut in pluribus diminuta irreparabile incurreret detrimentum, nisi ei congrue succurreretur: Innocentius quartus pontifex precibus decani et capituli ejusdem ecclesiae, praeposituram tunc vacantem, committit tuendam et gubernandam Bertoldo patriarchae Aquilejensi.

B. A. U. [145.]

1245. 10. Februarii. Veronae. Vivianus plebanus Glemonae nuncius et procurator Bertoldi patriarchae postulat a potestate Veronae consilium et auxilium contra rebelles suos, et speciatim contra Bernardum abbatem S. Mariae in Organo et ejus fautores, qui eundem procuratorem impediabant quominus posset exercere administrationem

in monasterio antedicto, juxta mandatum sibi factum a praefato patriarcha. C. G. [146.]

1245. 23. Maii. Maynardus comes de Goritia pro mille libris denariorum Venetorum dat pignori Artuico Mossono accipienti pro capitulo Concordiensi advocatiam de Rivolto. A. C. U. [147.]

1245. 21. Julii. Lugduni. Cum praepositus et capitulum ecclesiae S. Odorici, eo quod eorum ecclesia videbatur in loco non tuto, supplicassent pontifici ut ad locum magis securum ejusdem diocesis, nempe in castrum Utini eam transferendi eis licentiam concederet: Innocentius quartus pontifex, eorum precibus inclinatus, plenam concedit Bertoldo patriarchae Aquilejensi facultatem annectendi plebem illius castri dictae praepositurae. B. S. D. [148.]

1245. 30. Julii. Lugduni. Innocentius papa quartus laudat et confirmat propositum capituli Civitatis Austriae in quo statutum fuerat ut de quinquagenario praebendarum numero per sedem apostolicam confirmato, proventus unius praebendae erogentur pauperibus, et proventus alterius in libros et paramenta ejusdem ecclesiae convertantur.

B. S. D. [149.]

1246. 7. Februarii. Aquilejae. Precibus Wecellonis abbatis Belinensis Bertoldus patriarcha renovat, confirmat et praecipit ut publice legatur privilegium, quo Engelbertus comes Goritiae recognoscens se injuriam intulisse Belinensi monasterio, pro anima sua et antecessorum suorum omnem litem quam habebat cum Vitemaro Belinensis ecclesiae abbate de monte quodam apud Cormons, et de decima ejusdem montis, una cum filio suo Maynardo, assentiente quoque ejus filio Engelberto, refutavit, die quinta Septembris anno MCLXXXVI. ita quod nec ille nec haeredes ejus ullo unquam tempore supra jam dictum montem et decimas ejus movebunt querimoniam.

Testis renovationis Bonacursius episcopus Emonensis et alii.

A. C. U. [150.]

1246. 7. Februarii. Aquilejae. Wecello abbas Belinensis coram d. Bertoldo patriarcha Aquilejensi querelam profert contra multos, qui bona et jura ejus monasterii usurpant et detinent, et in primis conqueritur:

I. De illis de Duino, qui eum gravant in possessionibus ecclesiae S. Johannis de Carsio indebite usurpando sibi jus advocatiae, cum nullum debeant habere.

II. De d. Wongino de Manzano qui sibi et ecclesiae suae detinet duos mansos in villa de Rejana contra justitiam.

III. De d. Stephano de Castronovo, qui detinet advocatiam in bonis ecclesiae suae de Melereto, et sibi usurpat contra justitiam.

IV. De dominis Johanne et Adalperto fratribus de Cucanea, qui sibi detinent unum mansum in Brazzano contra justitiam.

V. De d. Pregonia de Spegnimberch, qui ei quasdam decimas detinet in villa de sub Carso.

VI. De d. Maynardo comite de Goritia, qui sibi usurpat jus advocatiae in bonis ecclesiae Belinensis contra justitiam.

VII. De monte de Cormons, quem sibi violenter detinet idem d. comes.

VIII. De patriarchali cellario, qui usurpat decimas in quibusdam possessionibus ultra pontem altum.

IX. De quibusdam civibus Aquilejae, qui sibi usurparunt quasdam possessiones et tenutas in ejusdem ecclesiae praejudicium et gravamen.

X. De gastaldione de Flumisello, qui aedificavit molendinum in praejudicium ejus ecclesiae.

XI. De Henrico de Aquileja et de quibusdam famulis ecclesiae suae, qui denegant ei fidelitatem et jura.

XII. De ipso d. patriarcha et suis qui detinent sibi contra justitiam medietatem cujusdam molendini juxta Marcillanam.

XIII. De capella de Grez, quae contra justitiam detinetur.

XIV. De Mizulo q^m. Warnerii Scengiae, qui unum mansum detinet in Flumisello contra justitiam.

Quibus expositis, rogabat patriarcham, ut sibi de praedictis faceret justitiam exhiberi. Patriarcha autem respondit quod, excepto de capella de Grez, volebat in jure suo eum exaudire.

Testis Bonacursius episcopus Emonensis et alii. A. C. U. [151.]

1246. 10. Junii. In portu Sacili. Bertoldus patriarcha et Hermanus abbas Sextensis in tali fuerunt concordio cum Zannino et aliis militibus de Laurenzaga. Patriarcha dat eis licentiam aedificandi castrum in villa de Laurenzaga prope cortinam apud montes in honorem et utilitatem ecclesiae Aquilejensis et monasterii Sextensis, tali autem pacto habito inter eos, nempe quod idem castrum cum omni jurisdictione et dominio debeat esse dicti abbatis et ecclesiae Sextensis in perpetuum, et dicti milites domos quas fecerint in eodem castro debeant habere ab ecclesia Sextensi in feudum habitantiae. Dictus vero abbas debet facere portam, pontem, et domum suam supra portam in dicto castro, et debeat habere ibi duas custodias et portenarium. Insuper idem castrum patriarchae

et successoribus ejus tam pro werra, quam pro pace, die ac nocte esse debeat apparatus ad voluntatem ipsorum in perpetuum, ita tamen quod nec patriarcha, nec abbas praedictus possint ponere in dicto castro aliquem habitorem absque licentia dictorum militum, nec possint mittere aliquem potestatem, nisi unum de eisdem habitatoribus; et dicti milites capere non debeant partem illorum de Camino, nec illorum de Prata. Haec pacta tam d. patriarcha, quam d. abbas et dicti milites promiserunt ad invicem perpetuo habere rata et firma sub poena mille marcharum. C. F. [152.]

1246. . . . Hermanus abbas Sextensis coram d. Bertoldo patriarcha Aquilejensi exponit suam querelam contra dominos de Laurenzaga ejus delismanos significans ei:

I. Quod dicti de Laurenzaga suis consiliis et detractionibus reddiderunt quosdam suos monachos rebelles dictae ecclesiae et contumaces patriarchae; ita quod suasu et hortatu eorum, egressi sunt de monasterio, et iverunt habitare cum d. Tolberto de Camino.

II. Wecellus de Prata cum peteret fieri rationem coram eo, ipsi fecerunt ei rationem coram d. Tolberto de Camino.

III. Scripta vicedominariae de quatuor mille libris, quae posita fuerunt in salvamento penes Articum tunc priorem Sexti, dicti delesmani de Laurenzaga ea rapuerunt et tenent adhuc, nec exhibent rationem.

IV. Subornarunt ministeriales ecclesiae Sextensis, et in contemptum ejusdem, feuda eorum tradiderunt d. Tolberto de Camino.

V. Quamvis eis non liceat in castro Laurenzaghae recipere inimicos patriarchae ac monasterii Sextensis, nihilominus recipiunt excommunicatos, ac sumptibus foveant inimicos ecclesiae Sextensis, et potissimum Tolbertum de Camino qui manifeste ei minatur in bonis et persona.

VI. Cum pro reformatione monasterii Sextensis ipse abbas esset Venetiis, dicti de Laurenzaga cum rebellibus ecclesiae Sextensis conjunctionem fecerunt contra ecclesiam praedictam, et contra patriarcham.

VII. Cum esset Venetiis, dicti sui delesmani consilium inierunt cum quibusdam excommunicatis, ut eum interficerent.

VIII. Cum quemdam homicidii reum teneret captivum in monasterio Sextensi, ipsi nocte miserunt frangere carcerem et murum monasterii, ut ipse captivus de ejus fortia tolleretur.

IX. Cum esset Bagnarolae die XV. Martii pro justitia facienda de dicto captivo, Tolbertus de Camino manu armata venit Margnam, ut exturbaret judicium.

X. Cum die vigesima secunda Martii ipse abbas iret Figlinam, tractaverunt cum d. Tolberto ut in occursum ejus armata manu veniret, et eum laederet in persona.

XI. Fecerunt quod d. Zurulus de Gruario tradidit domum suam dicto Tolberto de Camino in injuriam et detrimentum non minus ecclesiae Sextensis quam d. patriarchae.

XII. Cum die Jovis sancti abbas ire deberet ad monasterium Sextense pro celebrandis divinis officiis, fecerunt quod dictus d. Tolbertus veniret armata manu obviam ei, ut ejus personam laederet.

XIII. Illi de Laurenzaga simul cum hominibus d. Tolberti de Camino nocte primi diei Jovis de Majo combusserunt molendina, campos et alias domos de Margnana d. Conradi de Versola et derobaverunt massarios ecclesiae Sextensis, ita quod damnum ascendit ad centum marchas argenti.

XIV. Alexandrum de Cesalto, illum ipsum qui debebat Venetiis abbatem interficere, habent capitaneum in castro Laurenzaghæ.

XV. Illum ipsum sicarium eorum capitaneum die XIV. Julii conduxerunt in monasterium Sextense, ubi ministerialibus nimium comminando panem et vinum et alia de monasterio dissipaverunt.

A. C. U. [153.]

1246. 18. Octobris. Apud monasterium Sextense. Articus prior et alii monaci rebelles monasterii Sextensis per eorum procuratorem petunt a d. Hermano abbate ejusdem monasterii, ut provideret illis de expensis et aliis necessariis. Abbas respondet, quod dictus prior et ejus socii non erant de ejus voluntate, nec pro utilitate monasterii Sextensis extra suum coenobium, unde non tenebatur ipsis providere, et praesertim cum sint excommunicati. C. P. [154.]

1247. . . . Januarii. Apud Pratam. Ob puram fidem et devotionem sinceram quam Wecellus de Prata semper ei exhibuit, Federicus secundus imperator investit eum de feudo Pratae cum honore comitatus in perpetuum. Verci. [155.]

1247. . . . Taxatio proventuum praelaturarum, praebendarum et plebium facta de mandato d. Bertoldi patriarchae in Foro-Julio, occasione constitutionis Aquilejensis. A. C. U. [156.]

1247. 16. Martii. Bagnarolae. In termino vassallorum et delesmanorum ecclesiae Sextensis per d. Hermanum abbatem in villa Bagnarolae celebrato, sententiatum fuit, quod illi, qui habebant feudum a dicta ecclesia et non solum ei non serviebant, sed in jurisdictionem alterius

(Bianchi.)

dietum feudum tradere satagebant, si ter admoniti infra quindecim dies non desisterent ab inceptis, et servirent ut tenebantur, licebat domino illos personaliter detinere, ac de feudo se intromittere.

C. P. [157.]

1247. 24. Maii. Glemonae. Otho comes de Heberstain cui Federicus secundus Romanorum imperator suas vices commisit in toto ducatu Austriae, Stiriae, et Carniolae, promittit d. Glizojo de Venzono exhibere rationes et justitiae complementum de universis hominibus permanentibus in dicto ducatu, contra quos ipse d. Glizojus pro bonis per eos acceptis hominibus ipsius de Lusendorf, sive de Venzono, habebit justitiam conquirendi. Dabit idcirco infra quindecim dies salvum conductum, quo ipse Glizojus et sui salvi et securi possint ire Stayn et redire sub poena centum marcharum, de quibus d. Maynardus comes Goritiae extitit fidejussor. A. C. U. [158.]

1247. 14. Augusti. Ante ecclesiam S. Quirini. Maynardus comes de Goritia componit quaestionem, quae pro quibusdam pascuis vertebatur inter Leonardum abbatem Rosacensem et dominos de Gramoliano.

A. C. U. [159.]

1247. 25. Octobris. Tricesimi. Sententia lata per arbitros in causa vertente inter Vorlicum et Artuicum de Tricano ex una parte et Glizojum et fratres de Melso ex altera pro exactione censuum terrarum de Venzono et ejus pertinentiis, et pro dominio et administratione justitiae in eadem terra. C. P. [160.]

1248. 22. Februarii. Versolae. Hermanus abbas Sextensis negat posse obligari ad solvendam legatis apostolicae sedis eorum procuracionem, cum ipse et ejus monasterium spectent ad Aquilejensem, et non ad Concordiensem diocesim, et cum fere medietas provisionis, quae toti diocesi Concordiensi debebat imponi, sibi imposita fuerat; ideo ad sedem apostolicam appellat. A. C. U. [161.]

1248. 12. Martii. Aquilejae. Bertoldus patriarcha volens forum, quod Utini fundavit, bonum statum habere et crescere ad honorem et servitium Aquilejensis ecclesiae, omnes homines in ipso habitantes, et totum territorium, quod est a parte inferiori infra vetus fossatum, et omnes ibidem habitantes, vel qui illic ad habitandum venerint, modo liberi homines, vel ecclesiarum de terra Forijulii fuerint, ab omni colta et collecta, quam imponere eis posset, perpetuo absolvit. Burgenses de Utino promittunt et se obligant secundum eorum posse cum personis, equis et armis servire ecclesiae Aquilejensi et patriarchae, qui pro tempore

fuerit, ubicumque habuerint eos necessarios in terra Forijulii; nec non assistere eorum nuntiis in omnibus quibus poterunt, bona fide contra omnem hominem, et facere alia servitia, quae habitatores sui de Civitate Austriae et aliis locis faciunt, aut facere consueverunt. Patriarcha promittit dictis burgensibus Utini nihil immutare, vel facere de factis et statu loci sine eorum consilio. Inter testes inveniuntur Odolricus episcopus Tergestinus, Bonacursius episcopus Emonensis et alii plures.

C. P. [162.]

1248. 10. Julii. In plebe Cadubrii. Biaquinus de Camino castrum Cavolani per patriarcham destructum et damna per hoc sibi illata et injurias remittit ad voluntatem ejusdem d. patriarchae, sperans quod de his et omnibus satisfaciet ei, et reminiscatur de illis qui occasione ipsius patriarchae sunt extra gratiam ipsius d. Biachini. C. F. [163.]

1248. . . . Medunae. Bertoldus patriarcha rogat decanum et capitulum Civitatis Austriae ut mittant sibi Medunam quinquaginta operarios cum badilis, vangis et victualibus per octo dies ad reparandum munitiones quas Tarvisini noviter ingressi terram Forijulii, destruxerunt.

C. G. [164.]

1248. 15. Augusti. Parmae. Litterae Innocentii papae quarti missae Gregorio de Montelongo apostolicae sedis legato, et coram ipso, et de mandato ipsius, lectae et publicatae Parmae in festo assumptionis beatae Mariae virginis.

In prima quarum pontifex non solum vult puniendos esse auctores scelerum et ecclesiae persecutores, verum etiam eorum progeniem: idcirco filios et nepotes illorum, qui eidem Federico et natis ejus, postquam in eos promulgata fuit excommunicationis sententia, praestiterunt auxilium, consilium et favorem, privat perpetuo de omnibus ecclesiasticis beneficiis et praebeendis.

In secunda. Mandat quatenus omnes illos qui Federico et filiis ejus, postquam sententiam depositionis imperatoris promulgavit, hactenus adhaerent publice aut private, excommunicatos publice nuntiet, pulsatis campanis et candelis accensis in diebus dominicis et festivis.

In tertia. Perpetuae depositionis et excommunicationis sententiam promulgat in abbates S. Vaziui et de Cannara Perusinae diocesis et quosdam alios praelatos et clericos Lombardiae.

In quarta. Securitates, promissiones, feudorum dationes in praejudicium fidelium ecclesiae factas per Federicum quondam imperatorem

et ejus filios aut fautores, irritat, et nullas esse declarat, illos qui ei adhuc adhaerent denuo excommunicando.

In quinta. Mandat quatenus praefatum Federicum, filios et nepotes nominibus eorum expressis: nec non marchiones, barones, comites, praelatos etiam et clericos qui eidem favent, aut ad curiam ejus vadunt, ipsos excommunicatos denuntiet. Civitates quoque, castra, villas et loca dicto Federico adhaerentia supponat ecclesiastico interdicto: potestates, judices et tabelliones eorum publice privatos omni honore, quolibet officio, qualibet dignitate, quibuslibet sacramentis, excepto baptismo parvulorum et poenitentiae morientium. Interdicat etiam ut nullus ex fautoribus praefati Federici in vicarium seu potestatem, seu ad aliquod officium aut dignitatem eligi valeat vel assumi. Et quia Ezelinus de Romano tanquam membrum diaboli et vasculum iniquitatis contra ecclesiam ad praefata persecutionis obsequia damnabiliter se devovit, contra eundem Ezelinum et fautores ipsius simili modo procedere non postponat, contra quos omnes in terris suae legationi subjectis crucem praedicet, et faciat illam praedicari: signum crucis adversus praedictos assumptibus peccatorum suorum veniam, et privilegia concessurus, quae conceduntur cruce signatis transfretantibus in subsidium terrae sanctae. A. C. U. [165.]

1248. 25. Octobris. In villa S. Viti. Bertoldus patriarcha confirmat et laudat venditionem quam Hermanus abbas Sextensis pro solutione debitorum sui monasterii fecerat d. Tupertino et Dominico Cossio nepoti suo de Prata de villa Fluminis, quae dicitur villa famulorum, et de molendino posito in eadem villa, et de decimis et nemoribus, et de omnibus juribus et rationibus ejusdem villae. A. C. U. [166.]

1248. . . . Decembris. Aquilejae. Bertoldus patriarcha obligat capitulo Aquilejensi ad spatium quatuor annorum omne copulaticum, et omne jus copulatici quod videbatur habere, jure patriarchali, super bonis dicti capituli, et hoc pro quinquaginta marchis Aquilejensis monetae, quas in usum et utilitatem Aquilejensis ecclesiae convertit. Quod si infra spatium dictorum quatuor annorum moreretur quin restitisset capitulo dictam pecuniam, praedictum copulaticum et jus copulatici tradit et donat pro animae suae remedio eidem capitulo, nomine purae donationis quae dicitur inter vivos. C. P. [167.]

1249. 11. Maii. Utini. Marchio Estensis, comes S. Bonifacii, civitates Brixiae, Mantuae et Ferrariae ligam ineuntes cum Bertoldo patriarcha Aquilejensi, eorum sacramento promittunt eidem mittere

centum cavalcatores propriis expensis usque ad terram ejus, ita quod postquam in terra ejus fuerint, ipse teneatur eis providere congrue de expensis, et resarcire damna, quae faciendo werram incurrunt: et ipsi versa vice lucrum, quod consequi poterunt, dividunt per medium cum d. patriarcha. Quod si Ezelinus de Romano equitaret super terras patriarchae, vel super Tarvisium, aut super terras d. Biaquini de Camino, dictae communitates cum suo exfortio equitabunt supra Veronam, et facient dicto Ezelino vivam werram, nec facient cum eo pacem aut compositionem aliquam, sine consensu d. patriarchae. Jurat pro patriarcha Berlingerus ejus vicedominus, et inter testes subscribitur Conradus electus Justinopolitanus. Verci. [168.]

1249. 2. Novembris. Aquilejae. Henricus dux Alemanus, de nobili stirpe genitus, dominabatur quondam circa flumen Liguariae et pro remedio animae suae in Sacilo ad honorem B. Nicolai episcopi ecclesiam inter fines diocesis Concordiensis fundavit, multisque bonis dotavit. Sperans deinde per subsequens tempus construere etiam oppidum, quod magnificentiae suae digne responderet, petiit, et obtinuit a Romana curia quod dicta ecclesia B. Nicolai de Sacilo esset baptismalis, haberet coemeterium et populum sibi subjectum quantum munitiones et villa circumstans caperent, ita tamen quod dicta ecclesia cum quibusdam aliis auctoritate summi pontificis Aquilejensi ecclesiae esset in omnibus supposita. Haec omnia postquam Bertoldus patriarcha exposuisset in privilegio quod Bono plebano de Sacilo concessit, mandat ei quatenus exemptiones, honores et jura omnia dictae ecclesiae manuteneat viriliter et tueatur. B. M. [169.]

1249. 13. Novembris. Bertoldus patriarcha concedit Adalperto de Cucanea licentiam aedificandi castrum vel munitiones, seu quidquid voluerit in colle qui dicitur Rodingerius, sito supra castrum Cucaneae. B. M. [170.]

1249. 16. Decembris. Aquilejae. Volcherus patriarcha hospitale novum jam pridem fundaverat prope stratum Aquilejae adnectens ei ecclesiam de Cammartio, et ultra alia bona et privilegia dederat terram eidem stratae adjacentem, quae illo tempore erat deserta, et nunquam utiliter ab aliquo habitata, apta latronibus et praedonibus, qui inter nemora et paludes ibidem latitantes, homines frequenter Aquilejam venientes spoliabant et interficiebant. Sicque fugatis latronibus, praedictum hospitale ad viatorum securitatem, nec non ad stratae custodiam ibidem erexit, in eo locans viros spirituales tam clericos, quam laicos

deo servituros, qui novae structurae invigilarent, et de reparatione stratae curam gererent.

Multi ex christianis, qui circa haec tempora in transmarinas partes transierant, in Saracenorum carceribus captivi detinebantur, de quorum tormentis ac nuditate miseratus idem Volcherus, tantum fecit ut demum obtinuerit a Serafandino rege, quod libere et secure mitterentur dictis captivis elemosinarum consolationes. Haec fuit dicti Volcheri in fundatione praefati hospitalis principalis intentio, scilicet ut postquam per agriculturam, per pias erogationes bonorum hominum, et alia adjuvamina praedictum hospitale cresceret et prosperaret, quidquid supra victum et vestitum strataeque reparationem in eo superabundaret, in subsidium et solamen dictorum captivorum converteretur. Hinc illud exinde aliis etiam concessionibus auxit et ditavit, inter quae donavit ecclesiam S. Michaelis infra Sacilum et Canipam et villam de Blasiz.

Nunc vero Bertoldus patriarcha ejus praedecessoris sequens vestigia addit eidem hospitali pro reparatione dictae stratae duas marchas, et mandat quod quidquid superesset de expensis in eorum victu et vestitu erogatis, converteretur equidem in alimoniam et sustentationem dictorum captivorum; at si superveniente impedimento, deferri illis non posset, aut captivi non invenirentur, convertatur in alimoniam et sustentationem aliorum pauperum, prout discretioni rectoris praefati hospitalis videbitur.

Inter alios testes inveniuntur Bonacursius episcopus Emonensis et Johannes electus Parentinus. Rubeis. [171.]

1250. 20. Januarii. In Civitate Austriae. Johannes de Cucanea potestas Civitatis Austriae dixit d. Wolrico vicedecano capituli quod communitas civitatis postulabat a capitulo auxilium ad munitionem civitatis, non ratione aliqua, sed gratia tantum, et salvis privilegiis et jure quolibet clericali, et statuto facto inter dictum commune et capitulum per ipsum d. Bertoldum patriarcham firmato. Ad quae idem d. vicedecanus respondit, quod postquam civitati necessitas imminabat, pro bono ejus statu et conservatione, salvis juribus praelibatis, capitulum dabat quatuor marchas Aquilejensis monetae. C. G. [172.]

1250. . . . Bertoldus patriarcha cum pro negotiis ecclesiae universalis et suae esset in magno necessitatis articulo constitutus, et pro solvendis militibus et aliis necessitatibus pecunia plurimum indigeret, vendidit cum consensu capituli Aquilejensis pro quadraginta quatuor

marchis Aquilejensis monetae abbatissae Civitatensi tres mansos in villa de Sdreina cum omni eorum jure, excepto judicio sanguinis.

C. F. [173.]

1250. . . . Ex inventario rerum, quas olim emi aut fieri curavit Jacobus abbas monasterii Mosacensis excerptissimus nonnulla, quae ad usus aut artes illorum temporum referri posse videntur, et hic duximus transscribenda: „Quatuor tabulae cum imaginibus existentes ante altare. Altariolum unum, viaticum circumdatum argento, asinus ligneus super quo sedet imago Jesu Christi. Orologium, unum missale, unum mattudinale, unum antiphonarium, unum psalterium, unum epistolarium, vitae patrum, vita S. Galli, sermones et vita Bernardi, liber sermonum, liber Teotonicus dictus *Walisergast*“. „Emit duo coopertaria purpurea existentia in capella S. Mariae Magdalenae, quorum unum portabat secum quando ipse equitabat, et reliquum remanebat in altari; fecit fieri cortinam quae in quadragesima suspenditur in sancto sanctorum“. „Fecit fieri tres icones b. virginis; fecit fieri tectum de scandulis quae possent sufficere ad cooperiendam ecclesiam et totum claustrum“. A tempore quo factus est praelatus, usque ad diem quo decessit, pro coltis solvit d. patriarchae Bertoldo mille, centum et quinquaginta libras Venetorum parvorum. „Fecit fieri aestuarium quo balneantur fratres et familia, quia vetus aestuarium erat penitus putrefactum. Fecit fieri tres camisas processionales. Dedit tam pictori, quam muratori capellae S. Elisabeth tres marchas, excepto auro et coloribus“. A. C. U. [174.]

1250. 7. Martii. Aquilejae. Attendens merita Henrici q^m. Thomasii de S. Daniele, nec non Bartholomei, Mathiae et Conradellae fratrum suorum, Bertoldus patriarcha, nomine irrevocabilis donationis, dat eis palatium, castrum et frattam S. Danielis cum molendinis, terris cultis et incultis tam in monte quam in plano, eosque jure antiqui feudi investit. Dictus vero Henricus, nomine suo et fratrum ejus, juravit quod semper erunt fideles et boni subditi, et omnia observabunt, quae de jure observare tenentur, et faciunt alii feudatarii et vassalli. A. M. U. [175.]

1250. 8. Julii. In Civitate Austriae. Ope, machinationibus et favore Reinardi praepositi S. Petri de Carnea, et Rizzardii plebani de Faganea et fratrum ac parentum suorum, castrum Faganae fuit inimicis ecclesiae traditum. Idem quoque Rizzardus, tanto non contentus excessu, castrum de Brazzacho tradi praedictis ecclesiae inimicis procuravit. At in itinere perficiendi opus hujusmodi nefandum, ab ecclesiae fidelibus captus extitit, et in carcere mancipatus. Propter quod ne tantus excessus

maneat impunitus, Bertoldus patriarcha, auctoritate d. papae et propria, ipsos ab omni officio amovit. Testis Bonacursius episcopus Emonensis et alii. C. G. [176.]

1250. 8. Julii. In Civitate Austriae. Bertoldus patriarcha proponens relevare defectum praebendarum Civitatensis ecclesiae, quae adeo erant tenues et exiles, ut de ipsis non possint ejusdem ecclesiae canonici commode sustentari, de gratia speciali, capitulo memorato contulit plebem de Faganea tunc vacantem, secundum quod Rizzardus eandem hactenus habuit et possedit: et d. Wolricum vicedecanum ecclesiae Civitatensis recipientem vice et nomine ipsius capituli, de dicta plebe cum uno libro liberaliter investivit. Bonacursius episcopus Emonensis testis et alii. C. G. [177.]

1250, 12. Augusti. Sitch. Rodolphus abbas monasterii Fontis S. Mariae juxta Landestrast supplicavit devote d. Bertoldo patriarchae, quod cum Bernardus illustris dux Carinthiae ad salutem et remedium animae suae et parentum suorum dictum monasterium fundasset, idque de multis redditibus et bonis dotasset, et inter alia de quibusdam decimis, quas ab Aquilejensi ecclesia obtinuerat ad rectum et legalefeudum, ipsam devotionem ratam habere et confirmare dignaretur. Qui d. patriarcha, inspecta dicti abbatis et conventus reverentia in ecclesiam Aquilejensem, nec non praefati ducis devotione dignis laudibus in domino commendanda, omnes donationes, seu collationes decimarum, quas idem dux ab Aquilejensi ecclesia dudum obtinuit, et praedicto abbati et conventui duxit conferendas, ratas habuit, et de certa scientia confirmavit. Rubeis. [178.]

1250. . . . Septembris. Stein. Bertoldus patriarcha et Ulricus filius Bernardi ducis Carinthiae taliter inter se concordarunt:

I. Patriarcha dabit et assignabit Agneti nepti suae, et uxori praedicti d. Ulrici jus suum in castro Visselberch et Mengesburch, si tam ipsa Agnes, quam consors ejus Ulricus renuntiaverint omni juri forestariae, quod se habere dicebant in bonis et hominibus ecclesiae Aquilejensis pertinentibus ad castra Werdenech, Liechtemberch et Nidech, nec sibi de caetero aliquod judicium super ipsis vindicaverint; et si praefatus Ulricus ante proximum futurum festum S. Michaelis dederit sibi auxilium contra Maynardum comitem Goritiae et ejus complices weram sibi patriarchae tunc moventes; quod idem patriarcha facere promisit etiam si interim pacem faceret cum dicto comite, aut, quod absit, decederet.

II. Ulricus e converso, data fide ad manus patriarchae, jurat quod quamdiu vixerit, astabit contra omnes inimicos et offensores patriarchae

totis viribus, exceptis dumtaxat patre suo Bernardo duce Carinthiae et Philippo ejus fratre electo Salzeburgensi; et ante dictum festum S. Michaelis in partibus Forijulii comparebit cum centum armatis ad minus, et movebit werram inimicis patriarchae, nec recedet de dicta terra, nec de ejus servitio sine ejus licentia. Quod si intra dictum terminum, justo impedimento detentus, personaliter non veniret, mitteret tamen, si requisitus fuerit, promissum auxilium.

III. Ulricus cum Forimajulum intraverit contrahet et faciet mutuam confoederationem perpetuo duraturam cum ecclesia Aquilejensi et ejus ministerialibus, juxta consilium et voluntatem patriarchae.

IV. Patriarcha dabit Ulrico auxilium contra comitem Goritiae, et contra quoslibet alios, quibus praefatus Ulricus de voluntate patriarchae werram moveret, praeter quam quod contra Stirieneses et ministeriales ecclesiae Bambergensis et Nicolaum de Lewemberch. Verumtamen si tam ipse patriarcha, quam idem Ulricus ab aliquo inimico, exceptis supra nominatis, aggrederentur, dabunt sibi invicem auxilium. Inter testes astat Philippus electus Salzeburgensis. C. C. F. [179.]

1251. . . Bertoldus patriarcha Aquilejensis pie ac devote pro remedio animae suae et parentum suorum libere dat, confert et donat ecclesiae Aquilejensi castrum de Windisgratz cum foro et provincia tota in perpetuum, quod suum erat cum omnibus aliis locis ad ipsam provinciam spectantibus, tam in proprietate, quam in possessione. C. F. [180.]

1251. 23. Maii. Bertoldus patriarcha obiit in domino, qui vixit in patriarchatu annis triginta tribus. Dedit etiam capitulo annuatim de muta Aquilejensi undecim marchas, undecimam vero dedit specialiter ad hoc, ut festum S. Helisabeth viduae solemniter celebraretur: et praedicta marcha dividatur inter canonicos et mansionarios qui interfuerint officio. Reliquae vero decem marchae sint ad usum fratrum. Et sic, et idem fiat in anniversario suo, sicut in festo S. Helisabeth. Et jacet in corpore ecclesiae inter valvas. Rubeis. [181.]

1252. 13. Januarii. Gregorius patriarcha Aquilejensis, qui fuit de Montelongo, venit Aquilejam die decimo tertio Januarii sub anno domini millesimo ducentesimo quinquagesimo secundo. Julianus. [182.]

1252. 24. Aprilis. Aquilejae. Gregorius patriarcha cum annulo, quem habebat in manibus, investit de suis feudis, scilicet de loco et castro Zeliaci juxta formam antiquarum consuetudinum Conradum q^m. Guarienti de Zeliaco cum omni honore, dominio, comitatu et jurisdictione. A. C. U. [183.]

1252. 30. Aprilis. In Civitate Austriae. Contra eos qui infra annum et diem non petunt investituram feudi in magna curia francorum et delesmanorum, praesente Gregorio patriarcha, sententiatum fuit quod dominus ad quem pertinet investitura per annum et diem intret tenutam feudi sine fructu ipsius, et per annum et diem tenutam sic teneat. Interim audiat jus illius, qui debuit petere investituram, et si ille, qui debuit investituram feudi petere, non fuerit jus suum prosecutus intra annum et diem, dominus feudi postea tenutam intret ipsius cum toto usufructu ejusdem, et ipsam teneat et possideat. C. P. [184.]

1252. 12. Junii. Apud fontanam Cordovadi. Leonardus, Olche-rius, Varnerius et Jacobus filii q^m. Conradi de Versola deciscentes ab ecclesia Sextensi, cujus erant vassalli, dederant se Tolberto de Camino, et pluries vocati ad faciendam eorum excusationem in curia abbatis Sextensis, non comparuerunt. Unde a vassallis et delesmanis dictae ecclesiae sententiatum fuit praedictos fratres de omni proprio et feudo et de omnibus mobilibus et immobilibus suis penes eos, in banno d. abbatis Sextensis in personis et habere, eorumque uxores pronun- ciandas esse viduas, et eorum filios orphanos. A. C. U. [185.]

1252. 25. Junii. Glemonae. Ex dictis plurimorum testium colli- gitur quod jus pascuandi in collibus Glemonae a Rivo albo usque Gle- monam non ad homines de Avenzono, sed spectabat ad illos de Glemona, propter quod frequens inter eos erat contentio; et quod castrum de Grosumberch, apud quod magna surgebat silva, conditum fuerat a comite Tirolis, et exinde una cum silva destructum a communi Glemonae cum auxilio domini terrae. A. C. U. [186.]

1252. 29. Novembris. Perusii. Capitulum Aquilejense supplicavit pontifici ut cum praepositura ejus inutilis extitisset, licentiam eis con- cederet quod de ipsa praepositura creare possent cantoriam, assignando ei annuatim quinque de duodecim marchis argenti, quas praepositus percipere consueverat, reservatis aliis mensae capitulari. Praeterea quod vassalli praepositurae accipiant de caetero feuda a decano et capitulo, eis praestent juramentum, et si quis eorum absque masculina prole decesserit, feuda ad mensam ipsam devolvantur. Pontifex, accepta peti- tione, mandat Gregorio patriarchae quatenus, si hoc fore utile cognoverit, faciat quod suae circumspectioni videbitur expedire. C. F. [187.]

1252. 11. Decembris. Perusii. Monasterium S. Abundii Cumani tanta premebatur sarcina debitorum quod, nisi per celere remedium succurreretur, timendum esset quod usurarum vorago ejus substantiam

penitus absorbuisset. Innocentius quartus pontifex hoc cognito, committit Gregorio patriarchae quatenus aliquibus monacis ejusdem monasterii per ecclesias suae jurisdictioni subjectas collocatis, ac eorum cuilibet assignata de bonis dicti monasterii, pro sua sustentatione, congrua portione, universos redditus et proventus ejusdem monasterii colligi faciat diligenter in solutione debitorum ejus convertendos. B. S. D. [188.]

1253. 14. Februarii. Gregorius patriarcha investit d. Artuicum et d. Gabrielem de Porcileis de comitatu, quem eorum pater et antecessores eorum habuerunt a domo Aquilejensi. A. C. U. [189.]

1253. 26. Maii. Tergesti. Odoricus episcopus Tergestinus propter magnas expensas quas fecerat in obsidione Brixiae ad petitionem et mandatum d. Bertoldi patriarchae Aquilejensis et in eundo cum eodem patriarcha Lugdunum ad concilium generale, et in Austriam, Stiriam et Hungariam: nec non propter graves collectas et provisiones sibi et suae ecclesiae impositas a d. Octaviano et a d. Gregorio de Montelongo apostolicae sedis legatis, et etiam propter gravia damna et expensas quas sustinuit propter guerram habitam inter dictum patriarcham Aquilejensem et d. Maynardum comitem Goritiae et eorum complices et sequaces, cum magno opprimeretur onere debitorum, et ejus ecclesia esset in destructione maxima et ruina, dedit, tradidit, et concessit in perpetuum titulo venditionis pro octingentis marchis denariorum consulibus et communi Tergesti jus collectae vini et olei, jus calcificum et pellipariorum, jus appellationum, jus consulatus, jus condemnationum etc.

A. C. U. [190.]

1253. 14. Augusti. In Civitate Austriae. Cum propter duriorem atque avidam subtractionem praepositorum et propter malitiam et negligentiam officialium suorum multa damna perpessa esset ecclesia Civitatis, atque inter eos et capitulum continuae lites et discordiae et scandala suscitarentur; Gregorius patriarcha et Rainaldus decanus Civitatis, procuratorio nomine ejus capituli, utilitatibus dictae ecclesiae et omnium quieti providere salubriter intendentes, concordaverunt simul et composuerunt sub infrascripto tenore:

I. Praepositi de caetero in capitulo Civitatis esse non debeant, et praepositurae dignitas re ac nomine sit penitus extincta.

II. Patriarcha tanquam diocesanus habeat plebem de Tulmino cum mansis, decimis et juribus ad eam spectantibus.

III. Habeat et possideat villam de Osellano et mansos in *Glemona*, in Artenea, et domum praepositurae sitam in civitate.

IV. Collatio eustodiae et scholasteriae conferendae de caetero dumtaxat canonicis reservetur patriarchae et similiter confirmatio canonicorum.

V. Habeat capitulum quidquid de lino et caseis percipere consuevit de plebanatu Tulmini, et partem beneficii et proventuum S. Mariae de Monte convertendam in reparatione claustrum, locorum et officinarum.

VI. Collatio, institutio et destitutio capellarum positarum intus et extra civitatem spectent ad decanum et capitulum.

VII. Decimas portarum civitatis, bona et possessiones in villis circum positae et nominatim expressis, molendina in Natissa, campos sitos apud S. Daniele in plebe Tarcenti, in villa Segnaei, et quidquid praepositus habuerat in tota Carnea, dicti decanus et capitulum in perpetuum possideant.

VIII. Feuda jam diu a praeposito concessa, si vassalli decesserint sine haeredibus, ad capitulum deveniant.

IX. Famuli praepositurae eorum exerceant ministeria et officia consueta eidem capitulo, atque illi censum solvant qui in terris et mansis remanserunt. Rubeis. [191.]

1253. 7. Septembris. Prope Aquardum. Aynzo, Hendricus et Varnerius fratres de Lavant pro se, eorum consanguineis, consortibus et amicis jurant pacem et concordiam Conetto de Osopio villico d. patriarchae in Carnea et Conrado ejus fratri et parentibus et amicis eorum partem sequentibus, ac omnibus illis qui fuerunt ad capiendum praedictum Varnerium, et ei arma, equos et res alias abstulerunt et ejus sociis et scutiferis. A. C. C. [192.]

1254. 14. Aprilis. Venetiis. Cum inter Raynerium Zenium ducem Venetiarum et d. Gregorium patriarcham electum discordiae diu extitissent, dictus patriarcha perventus Venetias, cum eodem d. duce et communi Venetiarum ad pacem et concordiam devenit, et inter ipsos factum et firmatum fuit pactum et concordium in tali forma.

I. Omnes Veneti in ducatu patriarchatus Aquilejensis erunt salvi et securi in rebus et personis: et si aliquis de dicto patriarchatu violentiam vel damnum fecerit in mari alicui homini de Venetiis a portu Basilicae ad portum Primarii, patriarcha solvat intra triginta dies damnum illatum, si aliter non poterit, de camera propria.

II. Dux habeat suum vicedominum in terra Aquilejae, qui faciat rationem et justitiam: a cujus sententia si aliquis non Venetus appellare voluerit, appellet ad d. ducem. Si vero Veneti starent in judicio coram

advocato ecclesiae Aquilejensis, aut coram comite Goritiae, appellent, si volunt, ad patriarcham.

III. Nullus homo nisi Venetus ferre potest testimonium contra Venetos, secundum usum et consuetudinem curiae ducalis.

IV. Portulani sine banno aliquo aut contradictione possint accipere et apportare de Aquileja Venetias tantam blavam, quae sibi et familiae suae sit sufficiens; nec possint ab aliquo de Forojulio pignorari.

V. Veneti cambiantes salem, caepas et allium pro aliqua blava portent eam quocumque voluerint.

VI. Si casu aliquo Veneti expellendi essent a patriarchatu, aut a duce revocarentur, patriarcha teneatur dare eis plenam securitatem tam in personis quam in rebus infra portum Basilicae et Primarii.

VII. Vicedominus ducis in Aquileja habeat quadragesimum de duabus stationibus, et ad percipiendas suas utilitates utatur stateris propriis, mensuris et nibo. De bonis suis non solvat aliquod datum, verumtamen fraudem non committat.

VIII. Omnes offensae per Venetos factae in districtu patriarchatus puniantur per vicedominum, reservata d. duci poena sanguinis.

IX. Veneti non solvant in patriarchatu ullum datum, excepta muta ‘ solvant tamen casaticum, hospitium et fictum, secundum usum terrae Aquilejae.

X. De violentiis et maleficiis factis Venetis in patriarchatu tam per Forojulienses quam per extraneos, patriarcha Venetis rationem et justitiam exhibebit.

XI. Patriarcha dabit quotannis de cellario suo duodecim panes quorum quilibet sit unius sextarii et duodecim porcos, et mittet eos usque ad palatium d. ducis.

XII. De damnis illatis Venetis per illos de Prata et de Porcileis patriarcha non teneatur ad satisfactionem cum sint illi extra suam gratiam, dabit tamen auxilium et juramen, sicut conveniens et decens fuerit, ut Veneti debitam satisfactionem consequantur. De damnis autem quae praedicti de Prata et de Porcileis, postquam d. patriarchae amorem et gratiam adepti essent, Venetis inferrent, patriarcha teneatur facere de his sicut de aliis sui patriarchatus.

XIII. Patriarcha faciet comitem Goritiae advocatum ecclesiae Aquilejensis jurare omnia attendere et observare, quae sui praedecessores similiter juraverunt.

XIV. Permittet patriarcha portari de partibus Forijulii Venetias frumentum, legnamina, bladum et res alias sine contradictione; et datia insueta super sale, ferro, pegula et aliis mercationibus imposita in praejudicium Venetorum tollet, et in omnibus antiquam consuetudinem observabit.

XV. De raubariis factis super Venetos tempore praedecessorum suorum faciet patriarcha rationem et justitiae complementum; et ipsemet definit de his quae factae fuerunt postquam d. dux mandavit Venetis ut exirent de Forojulio, salvo pignoribus concessis a d. duce super bonis patriarchatus.

XVI. Unus de melioribus viris Forijulii residens Aquilejae, compleat rationem de debitis et aliis petitionibus quas fecerint Veneti super homines patriarchatus.

XVII. Homines de Grado habebunt in districtu patriarchatus rationes omnes quas habere solebant, juxta antiquam consuetudinem.

XVIII. Dux concedit de gratia quod patriarcha omni anno mille et quingentas amphoras vini et quinquaginta modios blavae possit conducere de canipa sua et monasteriorum suorum de Istria ad partes Aquilejae.

XIX. Concedit etiam quod sal portetur ad partes Forijulii, sicut portabatur temporibus retroactis, solvendo scilicet libras decem denariorum Venetorum pro centerio ipsius salis pro datio et quintum. Si vero sal quod transfertur ad portum Gruarii et portum Latisanae, portaretur Paduam, stet in arbitrio dicti d. ducis statuere quale datium inde esset exigendum.

XX. Item concedit pro militibus, clericis et dominabus de Forojulio quod auferatur datium de pannis, quos de Venetis acceperint ad faciendas vestes.

XXI. Item remittit datia insueta, si qua imposita forent, in praejudicium hominum patriarchatus Aquilejensis, volens quod super hoc antiqua consuetudo debeat observari. Actum in sala majoris consilii ipso majore consilio congregato.

Testes pro patriarcha fuerunt d. Gualterius episcopus Tarvisinus et Rugerius electus Cenetensis, nec non Berengerius praepositus S. Odorici de Utino, Nicolaus de Lupico scriptor, Peregrinus et Paulutius capellani d. patriarchae et nobiles viri domini Henricus de Castello, Hermanus de Portis, et Johannes de Cucanea.

Pro d. duce nobiles viri domini Marcus Zeno, Andreas Mauro, Nicolaus Quirini, Petrus Gradonicus, Bartholomeus Barotius, Philippus Stor-

latus, Philippus Contarenus, Johannes Justinianus, Andreas Delphinus, Thomas Maurocenus, Johannes Michaelis et Henricus Fuscharenus.

A. M. U. [193.]

1254. 6. Junii. Utini. Gregorius patriarcha respondet Henrico Fuschareno et Marco Quirino ambasciatoribus communis Venetiarum, quod paratus erat jurare secundum antiquam consuetudinem, et secundum quod ordinatum fuerat Venetiis per d. ducem et consilium; ideo d. Guarnerius de Porto, habita ejus parabola, juravit in animam ipsius d. patriarchae omnia capitula in suprascripto instrumento contenta, firma et rata habere, et non contradicere aliqua ratione quae dici posset. Adest inter testes Rugerius electus Cenetensis. C. P. [194.]

1254. 13. Junii. In oratorio S. Antonii de Portunaone. Maynardus comes Goritiae pretio et foro duorum millium librarum Venetorum parvorum dedit, vendidit et investivit ad rectum et legale feudum d. Widonem de Porcileis de tota dominatione Portusnaonis et praedii, scilicet de villa Portusnaonis et de Ruralia: et dedit ei d. Olvenum in nuntium, ut poneret illum in tenutam de dictis dominationibus et molendinis, habito inter eos hoc pacto quod si ipse d. Wido cepisset aliquem latronem in dictis dominationibus, debeat eum dare d. comiti per corrigiam, et si amisisset aliquid de dictis dominationibus, ipse d. comes ei satisfacere debeat. C. P. [195.]

1254. 26. Junii. In Civitate Austriae. Johannes de Brida gastaldio civitatis guadiavit nobili viro d. Henrico de Villalta satisfacere de violentia per eum sibi illata super possessione fori S. Quirini reddita eidem per d. patriarcham. Et pro eodem d. Johanne extitit fidejussor idem d. patriarcha dicens quod secure daret guadium dicto d. Henrico, quia nolebat quod violentia ei facta per gastaldionem suum deberet eidem d. Henrico in posterum praejudicium aliquod generare. C. P. [196.]

1254. 26. Junii. Venzoni. Valesius capitaneus Glemonae ex parte d. patriarchae petiit a d. Glizojo de Melso utrum verum esset an non quod homines de Venzono facerent ibidem forum vendendo et emendo cum forensibus in grosso, propter quod jura terrarum et fororum d. patriarchae minuebantur, et non modicum praejudicium eidem afferebant. Cui d. Glizojus respondit: quod postquam d. patriarcha inhibuit sibi ne faceret ibidem forum hujusmodi, nesciebat quod aliquis de hominibus suis fecisset ibidem forum aliquod alio modo quam quo ordinatum sibi fuerat: bene sciebat quod ipse injunxerat eis quod forum nonfacerent in Venzono, nisi eo modo quo patriarcha ordinaverat. A. Colloredo. [197.]

1254. 16. Septembris. Utini. Attendens grata et accepta servitia quae Henricus et Rantulphus fratres de Villalta praestiterunt sibi et ecclesiae Aquilejensi, Gregorius patriarcha ad rectum et legale feudum investit eos de feudo ministerii et de toto proprio sitis in territorio villarum de Faganea et de Lauzana; ita tamen quod dicti fratres praestent illud servitium, quod praestabant illi qui dictum feudum ministerii habuerunt. Inter testes Rugerius electus Cenetensis et Federicus de Colmalisio gastaldio Utini. A. N. U. [198.]

1255. 10. Februarii. Laterani. Alexander quartus pontifex mandat primicerio ecclesiae S. Marci de Venetiis quatenus componat discordias existentes inter nonnullos cives Aquilejenses et canonicos dictae ecclesiae, qui super domibus et aliis rebus invicem injuriabantur.

A. C. U. [199.]

1255. 1. Martii. In Civitate Austriae. Gregorius patriarcha vendidit quibusdam mercatoribus Senensibus veterem et novam mutam Clusae, a kalendis Junii proxime venturi, ad duos annos pro sexcentis marchis monetae Aquilejensis, quas dictus d. patriarcha confessus est se recepisse, et in solutionem debitorum et utilitatem ecclesiae suae conversas fuisse. A. C. U. [200.]

1255. 3. Martii. Neapoli. Alexander quartus pontifex cum intellexisset ecclesiam Aquilejensem adeo esse canonicorum multitudinae onerata, et praebendas eorum adeo tenues et exiles, ut praeter quotidianas distributiones vix tres marchas argenti annuatim quisque perciperet; mandavit Gregorio patriarchae quatenus praebendas decedentium in communes usus converteret, nec permetteret in loco eorum aliquem surrogari: ita quod capitulum ad talem numerum canonicorum reduceretur, quod quisque eorum posset commode sustentari. Ughelli. [201.]

1255. 10. Martii. In Civitate Austriae. Gregorius patriarcha investit Crasconem castellanum de Grez de redditibus quatuor marcharum ad usum curiae in mansis sitis in Linche et in Glanz, olim obligatis eidem pro viginti marchis denariorum monetae Grecensis per nobilem virum d. Othonem de Traberch capitaneum contratae de Grez; haec tamen conditione adjecta quod restituto pretio, mansi supradicti in utilitatem ecclesiae Aquilejensis convertantur. C. F. [202.]

1255. 17. Aprilis. Praemariaci. Maynardus comes Goritiae dum staret in colloquio cum d. patriarcha in quodam prato prope villam Praemariaci requisitus fuit a nobilibus viris d. Jacobo Navajero et d. Marino Badojario ambasiatoribus d. ducis et communis Venetiarum,

ut jurare deberet pacem factam et firmatam inter d. patriarcham Aquilejensem et d. ducem Venetiarum. Qui d. comes juravit ad sancta dei evangelia attendere et observare dictum pactum in omnibus et per omnia. Praesentibus d. patriarcha, d. Rugerio electo Cenetensi, Berengerio praeposito S. Odorici de Utino, Biaquino de Camino et aliis multis.

C. C. F. [203.]

1255. 22. Aprilis. In Civitate Austriae. Johannes de Brida gastaldio et consilium Civitatis Austriae rogaverunt capitulum dictae civitatis quod ipsi ad auxilium munitionis et defensionis jam dictae civitatis poscerent aliquos magistros, et eis darent singulariter victualia quaelibet, secundum suam facultatem. Canonici autem responderunt quod ipsi libenter auxilium darent munitioni et defensioni praedictae civitatis, sed de gratia tantum, non de jure. Et gastaldio et consilium de hoc contenti, magnas egerunt gratias d. decano et capitulo de bona responsione. A. C. C. [204.]

1255. 30. Aprilis. Neapoli. Alexander quartus pontifex confirmat immunitates et privilegia a suis praedecessoribus concessa monasterio et monialibus S. Mariae de Aquileja. A. D. U. [205.]

1255. 3. Maii. Neapoli. Alexander quartus pontifex laudat et confirmat jus cudendi monetam usque ad duos annos, concessum a Gregorio patriarcha aliquibus civibus Venetiarum pro certa pecuniae quantitate. C. P. [206.]

1255. 7. Maii. In Civitate Austriae. Gregorius patriarcha volens communi de Justinopoli ad preces ejus ambasiatorum gratiam facere specialem, concessit eisdem, ut in eorum potestatem quemcumque voluerint pro anno praesenti recipere valeant et habere. A. C. U. [207.]

1255. 19. Octobris. In foro Tulmetii. D. Rozo de Seclevio malo modo, et violenter acceperat d. abbatissae de civitate et rusticis suis de Ampez boves, oves, agnos, gallinas et multa alia bona, et insuper domos et hospitia eorum quam pluries per se et suos fregerat. Quare in judicium adductus coram gastaldione Carneae, in defensionem sui dictus d. Rozo asserebat quod si aliquid fecerat et acceperat dictis rusticis, rationabiliter fecerat et acceperat, quia habebat advocatiam super eorum mansis. Interrogatis testibus, apparuit verum esse illud omne quod dicebatur de violentiis dictis rusticis d. abbatissae de Ampez illatis per eundem d. Rozonem, et quod super eorum mansis non aliam habebat advocatiam nisi quam volebat habere, eo quod gastaldio d. abbatissae de Ampez ei quodam tempore donaverat unum agnum. Ad

(Bianchi.)

haec d. Rozo rogavit ut darent sibi inducias quindecim dierum, quia volebat venire Civitatem coram d. abbatisa, et satisfacere sibi de violentia et ablatis praedictis ad ejus voluntatem. Quas inducias gastaldio sibi dedit. A. C. U. [208.]

1256. 18. Januarii. Aquilejae. Gregorius patriarcha credens quasdam decimas certorum montium de jure pertinere ad Aquilejensem ecclesiam, eas intromitti fecit et accipi. Verum cum recognovisset dictas decimas pertinere ad monasterium Rosacense, eas in manibus d. Leonardi abbatis dicti monasterii liberaliter resignavit.

C. C. F. [209.]

1256. 7. Februarii. Aquilejae. Decanus capituli Aquilejensis pro bono statu terrae et hominum de Marano concedit eis de gratia speciali, ut pro praesenti anno, regerentur per consules. A. C. U. [210.]

1256. 7. Martii. Gregorius patriarcha ratificat investitionem factam per Bertoldum patriarcham Walterpertoldo de Spilimbergo et Asquino de Varmo de toto feudo et proprio quod fuit Ulvini de Sbro-lavacha proditoris ecclesiae Aquilejensis. Bellonus. [211.]

1256. 22. Maii. Locatio mensurarum, ponderis staterae ac rubolei in civitate Aquilejae, exceptis urnis vini, pretio viginti sex marcharum, ad duos annos. Bellonus. [212.]

1256. 11. Julii. Aquilejae. Indulgentia centum dierum concessa ab Alexandro quarto pontifice in festivitibus B. Francisci, B. Antonii et B. Clarae virginis usque ad octo dies sequentes, omnibus vere poenitentibus et confessis qui visitaverint ecclesiam fratrum minorum Civitatis Austriae. A. D. U. [213.]

1256. 3. Augusti. Utini. Gregorius patriarcha de gratia speciali investit Candedottum de Tricesimo ad rectum et legale feudum de omnibus bonis quae d. Detalmus de Cauriacho forbannitus ecclesiae Aquilejensis habebat in villa de Ontegnano. A. C. U. [214.]

1256. 3. Augusti. Utini. Gregorius patriarcha investit ad rectum et legale feudum Petrum de Attems de redditibus octo marcharum ad usum curiae quos habebat praedictus d. Detalmus de Cauriacho in villa de Lusevola et de Pradielis. A. C. U. [215.]

1256. 3. Augusti. Utini. Gregorius patriarcha investit ad rectum et legale feudum d. Albertum vicedominum et d. Federicum de Colmalisio gastaldionem Utini de omnibus bonis, quae habebat praedictus d. Detalmus de Cauriacho in villa de Pozzulo et ejus adjacentiis. A. C. U. [216.]

1256. 18. Augusti. In Civitate Austriae. Gregorius patriarcha mandat quod liber decretorum q^m. magistri Marsilii canonici Civitatis, post ejus decessum, ad eandem ecclesiam pervenire debeat, in ejus utilitatibus deputandus. A. C. C. [217.]

1256. 23. Augusti. In mota de Carezate. Gregorius patriarcha investit ad rectum et legale feudum d. Federicum de Castello de toto podere et juribus ad illud spectantibus quod d. Detalmus de Cauriacho habebat in villis de Pozzecho, de Flumignano et de Antignano.

A. C. U. [218.]

1256. 4. Octobris. Conceditur quod homines de Portuuario eligant sibi potestatem et confirmetur per d. episcopum Concor-diensem. A. C. U. [219.]

1256. 21. Octobris. In Civitate Austriae. Gregorius patriarcha pro animae suae et successorum remedio concedit capitulo Aquilejensi decimam de Lauco quam d. Otho et Peregrinus de Castellerio in mani-bus ejus resignaverant. A. C. U. [220.]

1257. 22. Januarii. In Portuuario. Albertus abbas Sextensis investit ad feudum habitantiae juxta usum terrae Forijulii et domus Aquilejae de toto podere quod monasterium Sextense habebat in Barcis et illis confinibus d. Varnerum de Monteregali, qui infeudavit et dedit dicto d. abbati jus quod habet in quatuor urnas vini, quatuor staria frumenti, et totidem milei et surgi. C. C. F. [221.]

1257. 14. Februarii. In Civitate Austriae. Gregorius patriarcha cum banderia bona investit Artuicum et Gabrielem de Porcileis de sua ratione comitatus, et de suo rationabili feudo, quod sui antecessores habuerunt ab ecclesia Aquilejensi. C. P. [222.]

1257. 8. Martii. Ante Duinum. Rodolphus de Duino super inju-riis et offensis multipliciter illatis d. patriarchae, et specialiter de cap-tione nobilis viri d. Landonis de Montelongo, jurat stare mandatis d. patriarchae. Inter testes Rogerius Cenetensis electus, et Girardus et Rizzardus de Camino. A. C. U. [223.]

1257. 10. Martii. Renuntiatio loci Sonesenche in collibus ad con-struendum ibi quemdam locum, et licentia data Cononi de Mimillano.

Bellonus. [224.]

1257. 31. Martii. In Civitate Austriae. Monaci monasterii Mosa-censis praesentant d. patriarchae chartam quaerimoniae et delationis contra Vecellonem eorum abbatem. A. C. U. [225.]

1257. 2. Aprilis. Tergesti. Harlongus episcopus Tergestinus investit consulibus et communi Tergesti feudum et jus illud quod ipsi habebant de rationibus, redditibus et honoribus quos Vorlicus dictae ecclesiae episcopus concesserat eisdem jure recti et legalis feudi, dicens eis idem d. Harlongus: ego investio vobis illud jus quod habetis, et illud jus, quod non habetis, non investio. A. C. U. [226.]

1257. 12. Junii. In Civitate Austriae. D. Aynz de Strassau et d. Cono de Murutio de voluntate d. patriarchae concordant inter se in divisione filiorum servi de masnata. C. C. F. [227.]

1257. 28. Octobris. Cum pro communi defensione ac statu totius terrae Forijulii ordinatum esset ut construeretur quoddam castrum in contrata Valvasoni, in loco qui dicitur Sedean, Henrius de Villalta, Rizzardus de Camino et plures alii nobiles de Forojulio obligant se dare omnes milites et pedites ad eorum expensas pro custodia dicti castrum ad unum annum. C. C. F. [228.]

1257. 4. Novembris. In Civitate Austriae. D. Albertus electus Concordiensis et patriarchae vicedominus committit Johanni Longo de Civitate custodiam castrum de Cormono ad beneplacitum d. patriarchae; qui Johannes praestitit fidelitatis juramentum, promittens quod si forte d. patriarcha esset sublatus de medio aut interfectus, consignabit ipsius castrum custodiam communi Civitatis Austriae. A. C. U. [229.]

1257. 6. Novembris. Utini. Canonici Bellunenses et Feltrenses volentes eorum ecclesiam de futuro providere pastore, unanimiter compromiserunt in d. Johanninum archidiaconum Feltrensem, et in Nicolaum de Lupico Feltrensem et Martinum Bellunensem canonicos, qui concorditer elegerunt d. Adalgerium de Villalta in praedictae Feltrensis et Bellunensis ecclesiae episcopum. A. C. U. [230.]

1257. 14. Novembris. Utini. D. Vecello abbas Mosacensis investit ad rectum feudum d. Rodolphum de Savorgnano de quinque mansis sitis in villa de Bagnaria et de uno pare subtilarium.

A. C. U. [231.]

1258. 10. Januarii. Investitio d. Adalgerii de Villalta electi Feltrensis et Bellunensis de jure regaliae cum tribus vexillis Bellunensis ecclesiae. Bellonus. [232.]

1258. 18. Martii. Refutatio d. Pabli de Pertinstain partis suae camerariae, quam habebat in feudum ab ecclesia Aquilejensi, quae investita fuit d. Johanni de Cucanea, fratri suo et nepotibus.

Bellonus. [233.]

1258. 19. Martii. In Civitate Austriae. Gregorius patriarcha marchio Istriae et Carniolae concedit hominibus et communi de Montona facultatem eligendi pro anno sequenti in potestatem Montonae quem vellent, confirmandum electionem per eos jam factam.

A. C. U. [234.]

1258. 24. Aprilis. In Civitate Austriae. De omnibus litibus et quaestionibus vertentibus inter eos, commune Parenti et commune Montonae, per eorum procuratores compromittunt in d. Gregorium patriarcham, eumque eligunt in communem arbitrum et amicabilem compositorem. A. C. U. [235.]

1258. 1. Maii. In Civitate Austriae. Albertus Concordiensis electus et vicedominus praecipit, nomine d. patriarchae, potestati Parentii et Marico Montonae ut ipsi et eorum communitates servant inter se firmam treguam, usque ad futurum festum B. Petri: ita quod non offendantur invicem in personis nec in rebus. A. C. U. [236.]

1258. 15. Maii. Utini. Odoricus q^m. d. Othachi de Attems ad rectum et legale feudum vendit d. Federico gastaldioni Utini sextam partem totius advocatiae et placiti armaniae de villa Caprileis.

Bellonus. [237.]

1258. 4. Junii. Utini. Johannes de Waydemberch pro damnis et injuriis illatis d. patriarchae promittit solvere sibi centum marchas, hoc tamen addito, quod si illi de Flasperch et alii homines de contrata illa possent ostendere quod dicta damna illata fuerunt d. patriarchae ad inductionem ipsius Johannis, et ipse primo fuit capitaneus ad faciendum dicta damna, idem d. patriarcha possit ab eo debitam satisfactionem repetere et recipere. A. C. U. [238.]

1258. 7. Junii. Utini. Attendens grata devotionis obsequia quae d. Conettus de Osopio gastaldio Carniae sibi et ecclesiae Aquilejensi laudabiliter exhibuit, d. Gregorius patriarcha investit eum de toto eo, excepto colle et monte castris de Invilino, quod d. Detalmus de Cauriacho et ejus masnata olim habuerunt in villa Invilini et territorio ejusdem cum silvis, pratis, campis, pascuis etc. ad rectum et legale feudum; non tamen de advocatia si quam d. Detalmus habuerat in ipsa villa. A. C. U. [239.]

1258. 7. Junii. In Civitate Austriae. Winterus de Pisino construere volebat castrum de Gotenych, ideo obligat et tradit patriarchae villas S. Viti, Adowach et Postech, quas habuerat ad rectum et legale feudum ab ecclesia Aquilejensi, ita tamen quod dictae villae remaneant.

d. patriarchae, si ipse Winterus infra quindecim dies postquam opus susceperit, non faceret voluntatem d. patriarchae de destruendo aut non destruendo castrum praedictum. A. C. U. [240.]

1258. 13. Junii. In Civitate Austriae. Gregorius patriarcha componit dissidia quae vertebantur inter commune Parentii et commune Montonae obligando hoc et illud ad solvendam quandam pecuniae summam, qua reficerentur damna hinc inde illata. A. C. U. [241.]

1258. 22. Junii. Viterbii. Episcopus Castellanus de mandato pontificis contra Ulricum ducem Karinthiae, propter damna et injurias multiformes ecclesiae Aquilejensi et patriarchae irrogatas occupando castrum de Wardenech et quaedam alia castra, et possessiones, et bona, sententiam excommunicationis jam diu promulgaverat: nunc vero Alexander quartus pontifex considerans quod idem dux legitime citatus, non comparuerat ad se excusandum, nec satisfactionem congruentem exhibuerat, et eadem castra et bona in grave praejudicium dictae ecclesiae tenebat adhuc occupata, mandat priori S. Georgii in Alega quatenus eundem ducem et omnes ei adhaerentes nuntiet publice excommunicatos, et ejus terras ecclesiastico suppositas interdicto.

A. C. U. [242.]

1258. 22. Junii. Viterbii. Alexander quartus pontifex mandat priori S. Georgii in Alega quatenus per censuram ecclesiasticam compellat Maynardum comitem Goritiae et fratrem ejus et Henricum de Villalta, Asquinum de Varmo et quosdam laicos Aquilejensis, Castellanae et Tergestinae civitatum ad restituendum quasdam possessiones et res alias ad patriarchalem mensam spectantes, quas titulo pignoris detinebant occupatas. A. C. U. [243.]

1258. 5. Julii. Utini. Conradus et Rodolphus de Savorgnano renuntiaverunt in manibus d. patriarchae Gregorii castrum et villam inferiorem de Flambro cum omnibus juribus pertinentibus ad castrum et villam praedictam quod, et quam ipsi habebant ab ecclesia Aquilejensi ad rectum et legale feudum, et insuper totum illud quod habebant in villa de Isernich et pertinentiis ejus. Similiter renuntiaverunt et dederunt in manibus dicti d. patriarchae totum illud quod habebant in domicali in eadem villa de Flambro, et in territorio ejus cum omni suo jure atque cum omnibus adjacentiis et pertinentiis earundem; tali quidem pacto et conditione, quod pro feudis praedictis d. patriarcha daret eisdem fratribus ducentas libras, et pro domicali daret concambium juxta dictum d. Johannis de Cucanea et d. Petri de Attems.

A. C. U. [244.]

1258. 8. Julii. In Civitate Austriae. Gregorius patriarcha in praesentia quamplurium nobilium de Forojulio dixit Asquino de Varmo: „Propter servitia grata et accepta quae tu, Asquine, impendisti nobis et ecclesiae Aquilejensi, nos diligimus te, et habemus in voluntate facere tibi tamquam utili servitori et bono ecclesiae Aquilejensis et nostro quae tibi debeant complacere. Sed licet te diligamus toto corde, nolumus te pati ad faciendum illud per quod essemus vituperati nos et ecclesia nostra. Tu habes tecum Henricum de Artenea proditorem nostrum et ecclesiae Aquilejensis, qui bannitus est banno nostro et terrae duplici banno: tenes etiam tecum Petrum de Faganea, qui est malefactor et publicus robator stratae. Multi etiam de Forojulio conquesti sunt nobis quod tu eis bona eorum abstulisti et fecisti de ipsis tuae beneplacitum voluntatis. Unde mandamus et praecipimus tibi expresse in eo quod nobis teneris, quod Henricum praedictum de Artenea, tamquam proditorem nostrum et duplici banno ligatum, ipsum in manibus nostris debeas consignare, et licentiarum Petrum praedictum de terra tua usque ad festum S. Michaelis proximum, ut pro ipso non faciat damnum hominibus ecclesiae nostrae; et damna quae intulisti hominibus terrae, qui conquesti sunt nobis de te, de ipsis debeas resarcire, vel totaliter concordare cum ipsis, ita quod inde justas non audiamus querelas.“ Et dictus Asquinus respondit: „Domine, Henricum de Artenea mecum non teneo, quia in Istria est, sed si eum mecum haberem, darem vobis ipsum ad beneplacitum vestrum, sed ipsum ammodo mecum non tenebo, nec ei dabo consilium vel auxilium; et hoc promitto vobis in eo quod teneor vobis, quod si contra facerem, faciatis de me, et de meis bonis secundum beneplacitum vestrum. De Petro vero de Faganea vobis taliter respondeo, quod si fecit contra aliquem, volo operari quod satisfaciat conquerentibus; et pro injuriis vobis illatis, si quas intulit, faciam ut veniat ad pedes vestros, et vestram petat misericordiam, et vos faciatis de eo quod placet vobis. De rebus vero, quas dicitis me hominibus terrae abstulisse, tali modo satisfaciam, quod nulla inde coram vobis justa querimonia deponatur. C. P. [245.]

1258. 13. Julii. In Civitate Austriae. Gregorius patriarcha concedit consilio et communi de Mugla facultatem eligendi sibi pro venturo anno quem vellent in potestatem, et electionem per eos inde factam confirmat. A. C. U. [246.]

1258. 23. Julii. In Civitate Austriae. Gregorius patriarcha intendens specialis favoris commodo Raynaldum decanum Civitatensem et ejus

capellanum, propter laudabilem morum honestatem, litteraturae scientiam, et alia probitatis merita honorare, archidiaconatum Carniae vacantem per mortem Pauli archidiaconi eidem decano commendat.

A. C. U. [247.]

1258. . . . Augusti. In Civitate Austriae. Cum Henricus de Artenea bannitus esset, Johannes de Pramperch, qui quoddam feudum ab ejus domo habuerat, et super hoc a multis inquietabatur, petiit per laudum curiae judicari in quo statu remanere ipse debeat: et per pares curiae responsum ei fuit, quod donec contentio, quae tunc agitabatur de proprietate feudi definiretur, et ipse scire posset a quo dictum feudum recipere deberet, pacifice remaneat in ejusdem feudi possessione. A. C. U. [248.]

1258. 11. Septembris. In Civitate Austriae. Procuratorium d. patriarchae ad recipiendum a communi Polae duo millia librarum Vene-
torum parvorum. A. C. U. [249.]

1258. 12. Septembris. Gregorius patriarcha dat potestatem et licentiam hominibus quibuscumque sive fuerint liberi, seu ad quamvis ecclesiam pertinentes, construendi et aedificandi domos in loco sibi assignato in terra sua de Tulmetio, ubi forum constituerat. A. C. U. [250.]

1258. 10. Octobris. Utini. Cum d. Detalmus de Cauriacho contra honorem d. Gregorii patriarchae favorem dedisset Ezolino de Romano et illis de Prata ecclesiae Romanae ac Aquilejensis infidelibus, et damna intolerabilia et enormes injurias irrogasset, et tandem in manibus dicti d. patriarchae absolute cum omnibus suis bonis se dedisset, ut de praedictis bonis et de ejus persona idem d. patriarcha faceret juxta suae beneplacitum voluntatis: dictus d. patriarcha considerans quod nobilis vir d. Lando de Montelongo ejus nepos pro servitio ecclesiae Aquilejensis non parcens personae suae periculo, et rerum suarum dispendio, contra infideles ejusdem ecclesiae laudabiliter exercuit vires suas, ipsum d. Landonem de castro et villa de Morsano, quae fuerunt quondam dicti d. Detalmi de Cauriacho, et nunc erant in fortia et potentia sua, cum omnibus bonis spectantibus ad castrum et villam praedictam ad rectum et legale feudum manu propria investivit. C. P. [251.]

1258. 10. Octobris. Utini. Gregorius patriarcha dedit, concessit et investivit d. Gertrudae uxori d. Detalmi de Cauriacho pro dote contra facta et morginecap suis, et pro aliis omnibus ad ipsam dominam jure matrimonii spectantibus, quadraginta marchas Aquilejensis monetae in redditibus ad usum curiae in bonis, quae fuerunt praedicti q^m. d. Detalmi in Tarcento et Zulio. C. C. F. [252.]

1259. 31. Julii. In Civitate Austriae. D. Albertus Concordiensis electus et patriarchae vicedominus mandat hominibus et communi de Mugla sub poena mille librarum Venetorum parvorum ut hinc ad diem martis proximum mittant ad d. patriarcham duodecim homines meliores ex illis qui interfuerunt captioni et morti Simonis medici, et specialiter illos ad quos spectat ipsum negotium. A. C. U. [253.]

1259. 9. Octobris. In campanea de Bassano. D. Gregorius patriarcha Aquilejensis et d. Guido de Monte Flojano potestas Paduae promittunt hominibus et communi de Bassano manutenere et defendere dictum commune in omnibus bonis, possessionibus et jurisdictionibus tam mobilibus quam immobilibus, quas domini Ezelinus et Albericus de Romano habebant in Bassano et ejus districtu, et dare operam quod potestas et commune Vicentiae faciant illud idem, et quod de cetero homines de Bassano sint assecurati in personis et rebus. Verci. [254.]

1259. 12. Novembris. Almericus de Sacilo villicus d. patriarchae in S. Paulo intromittit terras, mansos, possessiones, decimas, advocatias, nemora etc. in villa S. Pauli, S. Georgii de Rodio, et de Medulo, nec non castrum curiae de Medadis, et castrum de Musso, quae omnia, ut ipse asserebat, d. Ezelinus de Romano habuerat quondam in feudum ab ecclesia Aquilejensi, et quae post ejus mortem de jure devenerant ad dominum suum patriarcham. Verci. [255.]

1259. 17. Decembris. Concessio fodendi argentum, aurum et similia medietatis unius montis in quacumque parte patriarchatus, solvendo patriarchae octavam partem. Bellonus. [256.]

1259. 17. Decembris. In Civitate Austriae. Cum per testes probatum fuisset quod avus Wernardi de Braida gastaldionis de Antro, et Janisi ejus fratris gastaldionis de Civitate, fuerat in curia q^m. d. Gothifredi patriarchae Aquilejensis pro coco magistro, et habebatur pro milite ab omnibus, et fungebatur honore militari; per pares curiae sententiatum fuit, quod et ipsi Wernardus et Janisus habebant manum feudi, et poterant, si vellent, fieri milites. Apparent inter testes Adalgerius episcopus Feltrensis et Bellunensis, Harlongus episcopus Tergestinus, Conradus episcopus Justinopolitanus, Albertus electus Concordiensis, nec non Biaquinus et Vecello de Camino, Lando de Montelongo nepos d. patriarchae, et alii. A. C. U. [257.]

1260. 28. Januarii. Gregorius patriarcha emit pretio mille ducenarum librarum Venetorum parvorum ab Almerico q^m. d. Vidalti de S. Georgio tres partes castri S. Georgii siti super aquam de Layme

versus civitatem Emonae, et versus castrum Castellionis cum dominio, honore, jurisdictione etc. et d. patriarcha eidem obligavit villam de Streno et Malazapenta, casu quo non daret sibi pecuniam in terminis.

Bellonus. [258.]

1260. 6. Martii. Aquilejae. Asquinus decanus et canonici Aquilejenses promittunt servare diminutionem numeri canonicorum usque ad viginti quatuor, factam in eorum capitulo per d. Gregorium patriarcham auctoritate sedis apostolicae. A. C. U. [259.]

1260. 28. Maii. Gregorius patriarcha locat pegulam in omnibus canalibus patriarchatus supra Glemonam pro marchis denariorum sexaginta. Bellonus. [260.]

1260. 23. Junii. In Civitate Austriae. Gregorius patriarcha vocatis ad suam praesentiam praelatis, communitatibus civitatum, liberis et ministerialibus terrae Forijulii proposuit coram eis quod domini de Prata volebant venire ad gratiam suam dando sibi castrum et locum S. Steni, et a villa Corboloni ab inde inferius usque ad mare, et Turrim et Lisanam cum pertinentiis et juribus eorundem, et insuper sex millia librarum Venetorum parvorum. Quare sibi consulerent quid super hoc videbatur eisdem. Tunc omnes, nullo contradicente, dederunt eidem d. patriarchae plenum arbitrium et liberam potestatem accipiendi dictos dominos de Prata ad gratiam suam, secundum quod superius est expressum, et juxta ipsius d. patriarchae beneplacitum voluntatis. C. F. [261.]

1260. 26. Junii. In Civitate Austriae. Gregorius patriarcha petit per laudum curiae judicari, postquam datum erat ei plenum arbitrium et libera potestas faciendi, ordinandi et disponendi de negotio dominorum de Prata prout sibi placeret et videretur melius expedire, si posset ipsos dominos de Prata recipere ad gratiam suam, et absolvere ac extrahere illos a primo et secundo banno, quibus eos supposuerat eum iudicamento curiae suae. Et cum d. Conone de Murutio per omnes astantes iudicatum et sententiatum fuit, quod, postquam datum erat ei plenum arbitrium et libera potestas in plena sua curia per praelatos, nuntios communitatum, liberos et ministeriales et alios super eodem negotio, bene poterat recipere ad gratiam suam supradictos dominos de Prata, et absolvere, ac extrahere illos de bannis praedictis. Sed si non haberet inde plenum arbitrium et liberam potestatem, illud facere non posset. Tunc d. patriarcha tam auctoritate sua, quam auctoritate sibi tradita per praedictos praelatos, nuntios communitatum, liberos et ministeriales, et alios de terra quam etiam auctoritate iudicamenti praedicti, recepit dictos

dominos de Prata et filios, et eorum homines de masnata et habitatores eorum liberos a bannis praedictis, et restituens eos in statu quo erant primo, remisit eis omnes offensas atque injurias illatas sibi et ecclesiae Aquilejensi, et fecit praedictos dominos per praeconem clamari absolutos a bannis praedictis. C. F. [262.]

1260. 26. Junii. In Civitate Austriae. Domini Gabriel et Guecelletus de Prata constituti procuratores ad hoc per d. Vezzellonem patrem eorum, propter graves offensas et enormes injurias illatas d. Gregorio patriarchae, Aquilejensi ecclesiae et toti terrae Forijulii per ipsos et suos, Ezelino de Romano ecclesiae Romanae et Aquilejensis inimico contra honorem ipsarum et statum totius terrae damnabiliter adhaerendo, ut gratiam ejusdem d. patriarchae, quam perdiderant, possent adipisci, fecerunt cessionem, concessionem, donationem et datam libere et absolute eidem d. patriarchae de castro et loco S. Steni, a villa Carbolonis et ab inde inferius usque ad mare, et de omnibus villis, juribus, possessionibus, terris, decimis, advocatiis, silvis, aquis, molendinis etc. ad eos pertinentibus, et eorum homines de masnata ex utraque parte fluminis Lipientiae; nec non de omni eo quod habebant in villis Turris et Latisanae; et in nuntium tenutae dederunt ei d. Petrum de Attems. Adsunt testes Leo electus Cumanus, Johannes de Rubignaco gastaldio Civitatis, Federicus de Colmalisio gastaldio Utini et alii. C. F. [263.]

1260. 17. Julii. Anagninae. Alexander quartus pontifex suscipit sub B. Petri et apostolicae sedis protectione monasterium S. Mariae de Civitate Austriae, statuens ut in eodem regula S. Benedicti perpetuis temporibus inviolabiliter observetur. Confirmat deinde proprietatem terrarum, jurium et possessionum quae ad dictum monasterium spectare noscebantur, et quas nominatim recenset, nec non omnes libertates ac immunitates a suis praedecessoribus dicto monasterio concessas. Tandem contra perturbatores ac bonorum ejusdem occupatores aut retentores debitas poenas minatur A. C. U. [264.]

1260. 25. Julii. Blasius q^m. Ossalci de Momillano vendit Gregorio patriarchae pretio quingentarum librarum Venetorum parvorum quartam partem castri S. Georgii super aquam de Layme.

Bellonus. [265.]

1261. 25. Junii. Utini. Gregorius patriarcha innovat et confirmat privilegia quae praedecessores ejus scilicet Vorlicus anno MCLXXVIII. et Volcherus anno MCCXIII. concesserant d. Henrico de Villalta, concernentia jus pascuandi in monte Stefan super quo frequens erat con-

tentio inter homines de Lodroch, Smatz et Camino ex una parte, et homines de Dresnitz ex alia. C. P. [266.]

1261. 24. Novembris. Pro damnis datis et illatis ecclesiae Aquilejensi Ulricus dux Charinthiae pro se et fratre suo Philippo, dat libere et perpetualiter d. Gregorio patriarchae quidquid habebat in Forojulio tam in castris quam in villis, praediis, delesmanis, servis et ancillis, et aliis hominibus, possessionibus, advocatiis, et aliis bonis omnibus tam feudatis, quam non feudatis, praeter duas villas scilicet Vigonuf et Olerem, quas donaverat abbatae de Milistach.

Praeterea idem d. dux restituit dicto d. patriarchae omnia bona antiqua et castra ecclesiae Aquilejensis ubicumque per eum fuerant occupata, et promittit reaedificare castrum de Wardenech.

Dat etiam et donat castrum de Laybach cum omnibus suis pertinentiis et castris, videlicet Vorzach, Ortimberch, Iglom et Urusperch, hoc siquidem modo, quod dicti domini fratres et legitimi eorum haeredes retinerent Laybachum cum castris supradictis tanquam feudum ab ipso d. patriarcha et ecclesia Aquilejensi eisdem concessum. Caeterum mortuis ipsis sine legitimis haeredibus ex se descendentibus, Laybachum et castra supradicta restituerentur ipsi ecclesiae qualibet contradictione cessante. Et quod habitatores de Laybacho et aliis castris hoc facere jurarent, et dicta loca tenerent, nomine ecclesiae Aquilejensis. Pro quibus omnibus attendendis et observandis sub poena mille marcharum argenti fidejussores praestitit. C. F. [267.]

1261. 30. Novembris. Berlingerius praepositus S. Worlici et Roprettus de Budrio nuntii et procuratores d. Gregorii patriarchae Aquilejensis mittuntur ad recipiendum et intrandum tenutam et corporalem possessionem de Laybacho cum omnibus juribus, pertinentiis et adjacentiis suis, nec non de castro Widech, Gorizach, Heremberch, Valchemberch, Iglom, et Urusperch, quae omnia d. Ulricus dux Charinthiae dicto d. patriarchae praecise et absolute ad proprium tradidit et donavit.

Item ad recipiendum juramentum fidelitatis ab omnibus delesmanis pertinentibus ad Laybachum et castra supradicta.

Item ad recipiendum et intrandum tenutam et possessionem de Gretz cum pertinentiis et juribus suis.

Item ad recipiendum corporale juramentum a castellanis, ministerialibus et burgensibus praedictorum castrorum et locorum, quod in vita ipsius d. ducis servabunt loca et castra praedicta ad honorem ipsius, et post ejus mortem resignabunt ea, et restituent d. patriarchae et eccle-

siae Aquilejensi, prout continetur in instrumento conventionis inter eos factae.

Item ad recipiendum a decem fidejussoribus juramentum pro mille marchis Aquilejensis monetae, quos dictus d. dux dedit eidem d. patriarchae.

A. C. U. [268.]

1261. . . . D. Rotilinus castellanus castri de Laybach nuntius tenutae datus a d. Ulrico duce Charinthiae, d. Berlingerium praepositum S. Worlici et d. Roprettum de Budrio procuratores ad hoc constitutos a d. Gregorio patriarcha Aquilejensi, et ejus vice et nomine recipientes, de castro Laybaci et de locis et castris superius nominatis in tenutam et corporalem possessionem induxit et imposuit. Et in signum verae possessionis claves dictorum castrorum tradidit atque dedit in manibus dictorum procuratorum. Quo facto d. Fredericus et frater ejus de Valchemberch, Gerloch de Hertimberch, Otho de Hurusperch, et Conradus ejus frater q^m. d. Vanerii de Loch corporaliter ad sancta dei evangelia dictis dominis procuratoribus recipientibus nomine supradicto, fidelitatis omagia, veluti delesmani et ministeriales ecclesiae Aquilejensis facere tenentur, praestiterunt. C. F. [269.]

1262. . . . Philippus electus Salzpurgensis frater supradicti d. Ulrici ducis Karinthiae omnia et singula concessa, recepta, data, facta atque promissa per supradictum d. Ulricum fratrem suum integraliter ratificavit et confirmavit. C. F. [270.]

1262. 4. Junii. In Civitate Austriae. Juxta mandatum sibi factum ex parte d. Gregorii patriarchae per d. Johannem archidiaconum Aquilejensem et nepotem ejusdem d. patriarchae, Henricus de Tricesimo gastaldio Civitatis Austriae dare et restituere integraliter promisit d. Henrico de Villalta omnes rationes, et satisfacere de violentiis ac injuriis ei factis in foro S. Quirini quandocumque petet ex voluntate. C. P. [271.]

1262. 2. Julii. Ante portam Portusnaonis. D. Pruinus potestas Sacili, nomine et vice d. Gregorii patriarchae, intromisit se de Portusnaonis a fossa superius cum totis villis dicti Portus: et ibi praesente d. patriarcha, capiens portam dicti Portus, ipsam clausit et aperuit nomine intromissionis. Et sic d. Pruinus pro dicto patriarcha de dicto Portu et de dictis villis in tenutam et possessionem intravit.

C. P. [272.]

1262. 17. Julii. Glemonae. Wernardus plebanus de Linch electus fuerat episcopus Petenensis; sed cum eadem ecclesia adeo esset tunc collapsa, ut episcopus non potuisset de suis redditibus sibi et suae fami-

liae vitae necessaria ministrare, Gregorius patriarcha, ne memoratus episcopus in opprobrium pontificalis dignitatis cogeretur aliena suffragia mendicare, plebem de Linch, ejus collatio ad eum pleno jure pertinebat, cum omnibus juribus ad eam spectantibus eidem Wernardo electo concessit. A. C. U. [273.]

1262. 31. Julii. Apud Sacilum. Gregorius patriarcha permutat medietatem domorum et turris de Sacilo, quam emerat ab Henrico q^m. Zapulchri de eodem loco, cum alia medietate dictarum curiarum, domorum et turris, quae possidebatur a Conrado de Sacilo ab alia parte Lipientiae, hoc pacto posito inter eos, videlicet quod medietas pontis, qui est inter utramque curiam aquae Lipientiae, medietas debeat esse dicti d. patriarchae et ecclesiae Aquilejensis, et alia medietas dicti d. Conradi et filiorum ac haeredum suorum. Ita ut quod dictus d. patriarcha et ejus successores liberam habeant potestatem construendi super pontem ipsum unum et plura battifreda, et omnem munitionem facere, sicut sibi et suis successoribus videbitur expedire, et habere postum unum ibidem, ejus portae dictus d. patriarcha et sui successores dominium habeant, sicut aliarum portarum terrae Sacili. Pons vero, qui est ab illa parte per quam itur Cavolanum, debeat esse integraliter praedictorum d. Conradi et filiorum ejus et haeredum, et ab illa parte versus Cenetam memoratus d. Conradus et filii ejus et heredes non debeant aliquatenus construere portam aliquam, nec habere. Verci. [274.]

1263. . . . Sacili. Potestas Sacili cum primum suum intrat officium, jurat quod reget civitatem, sobburgos, portum et districtum Sacili bona fide et sine fraude ad communem honorem et statum patriarchae Aquilejensis et hominum terrae Sacili. Manutenebit statuta. Pura fide exiget banna. De bonis communis furtum non faciet, nec fieri consentiet. Non erit in facto, nec consilio cum inimicis civitatis, ut ipsa in eorum manibus perveniat, comburatur, aut statum et honorem perdat. Non recipiet querimonias ignota manu scriptas contra aliquam personam Sacili et districtus. Constringet tutores reddere rationem annuatim de administratione bonorum pupillorum. Infra quinquaginta dies lites definiet et sententias executioni mandabit, et pro judicio non percipiet ab actore ultra quam duodecim denarios pro libra, et totidem a reo.

Famuli potestatis jurant quod sequentur potestatem civitatis Sacili et ejus notarium et eorum mandata fideliter observabunt. Attendent eis et obedient in sedandis discordiis, et in mantutenda concordia. Non erunt in consilio neque in facto ut perdant vitam, membrum aut honorem. Asta-

bunt potestati veniendo, stando et redeundo contra quemlibet hominem et personam. Falsum testimonium non facient. Dabunt suffragium ad ipsius voluntatem. Observabunt banna per eum posita. Non feren in civitate arma vetita. Non incendunt domos aut mutas. Non incident fraudulenter vineas aut arbores in civitate et districtu Sacili. Si sciverint contra potestatem, aut bonum statum terrae aliquid moliri, denuntiabunt.

Massarius communis jurat quod quidquid recipiet a potestate et communi Sacili bona fide et sine fraude servabit, nec illud expendet nisi de voluntate consilii et communis. Vendet bona fide pignora communis, et denarios inde receptos fideliter ministrabit. Omnia quae ad eum pervenerint expendet ad libitum consilii, et ad ejus voluntatem dabit in scriptis expensas factas. De rebus communis furtum non faciet, nec fieri permittet. Infra octo dies post exitum suum ab officio consignabit pignora, denarios et res omnes communis massario, qui in dicto officio ei successerit. [275.]

1263. 11. Februarii. Apud Sacilum. Cum aliqui de Sacilo recusarent facere cum aliis convicinis laborerium et quaelibet alia necessaria ad munitionem et tuitionem dictae terrae eo quod se dicebant in gradu existere militari, Gregorius patriarcha significat Pruino potestati terrae Sacili, quod jam diu per curiam suam sententialiter judicatum fuerat, omnes de Sacilo teneri de jure ad laborerium praedictum inter circas ipsius terrae, excepto quod non deberent facere plovicum cum vangis in viis, sed tantum sqaranguytas de nocte qui in gradu militari existerent. Quare dictus Pruinus potestas praecepit, ut omnes pignorarentur, quibus per commune Sacili imposita fuerat collecta. [276.]

1263. 17. Decembris. In Civitate Austriae. Super certis juribus et consuetudinibus quae in archidiaconatu Aquilejensi tunc vigeant, et quibus in suis petitionibus Johannes archidiaconus innitebatur, placuit patriarchae pro bono statu terrae ordinare et disponere ut infra.

I. Archidiaconus Aquilejensis et successores sui nullum juratum de caetero in aliquo loco sui archidiaconatus constituere debeant, nec habere.

II. Illa quantitas annonae quam ab habitantibus in burgis et mercato de Utino praedictus archidiaconus percipiebat, nullatenus exigatur; nec dicti habitantes eam de caetero solvere teneantur, nisi patriarchae et ejus ecclesiae.

III. Archidiaconus per se nec per alios nullam denuntiationem deinceps recipiat, vel inquisitionem faciat de auditu. De manifestis tamen

excessibus, qui ad ecclesiasticum spectant forum, cognoscere et iudicare possit, et poenam infligere consuetam.

IV. Caetera jura et consuetudines tam in visitationibus, quam in procurationibus recipiendi quandam quantitatem annonae a certis hominibus sibi debitae, nec non petitio et receptio denariorum paschae, seu a plebibus ac aliorum in omnibus locis et personis in quibus et a quibus archidiaconus recipere hactenus consuevit, sibi integraliter conservantur.

„Ad praedictam ordinationem faciendam, ait patriarcha, multiplex ratio nos induxit; praecipua tamen fuit multorum remotio scandalorum, et ipsorum evidens malitia juratorum. Sicut enim pro certo didicimus iidem jurati non quaerentes quae dei sunt, sed quae sua, ex concepta malitia denuntiabant innoxios, culpabiles relinquentes gratia vel amore, et quoque propter illicitas pactiones; unde sequebatur quod ad denuntiationem eorum damnabantur innoxii, vel saltem si non juris, facti tamen infamiam incurrabant. Quod quidem inter subjectos nostros gravia scandala suscitabat. Ad haec cum ad petitiones et supplicationes instantium dilectorum nostrorum communis de Utino ecclesiae nostrae, tum ipsius loci utilitate non modica suadente, certos canonicos in praedicto loco de Utino decernimus ordinandos“. Hisque praemissis ad sequentes ordinationes descendit.

„Volumus, ordinamus et statuimus ut medietatem reddituum quondam plebis vacantis et ecclesiae quae nunc dicitur S. Worlici de Utino canonici instituendi, cum a nobis instituti fuerint, tunc percipere debeant et habere.“

„Attendentes autem quod ex praedicta ordinatione nostra archidiaconus Aquilejensis in annuis redditibus non modicum damnum incurrit: considerantes etiam alios ipsius archidiaconatus redditus fuisse et esse tenues et exiles, aliam medietatem reddituum quondam praedictae plebis vacantis in recompensationem reddituum subtractorum eidem archidiacono pro se et successoribus suis duximus assignandam, investientes ex nunc manu propria eundem archidiaconum de medietate reddituum praedictorum.“

„Praeterea institutionem et destitutionem in capellis et inferiorum sacerdotum et clericorum in praedicta ecclesia, quae dicitur S. Worlici, ad archidiaconum Aquilejensem, qui pro tempore fuerit, de caetero volumus et statuimus pertinere: statuantes atque praecipientes ut nullus apud ecclesiam quae est in castro de Utino, quae quondam plebs erat, debeat de caetero sepeliri, seu etiam baptizari, aut alia recipere ecclesiastica sacramenta, nec ibi populus conveniat solemniter ad divina, sed

apud ecclesiam inferiorem, quae nunc dicitur S. Worlici, omnes sepe-
liantur, baptizentur et convenient ad divina, ibidem recepturi ecclesia-
stica sacramenta, quam capellam, quae quondam plebs erat, eidem
ecclesiae, quae dicitur S. Worlici de Utino, tanquam capellam suae
matrici volumus et ordinamus in omnibus esse subjectam." A. C. U. [277.]

1264. 25. Januarii. Pragae. Othokarus rex Bohemiae consideratis
et inspectis servitiis multiplicibus Henrici de Scharphenberch, suaeque
fidelitatis constantia, confert eidem, titulo feudi, quandam decimam ad
officium pincernatus ecclesiae Aquilejensis spectantem. [278.]

1264. . . . D. Vuarnerus de Artenea publicatur proditor et
rebellis ecclesiae Aquilejensis, quam ob rem ejus bona confiscantur, et
aliis in feudum conceduntur. [279.]

1264. 11. Maii. In S. Vito. Everardus q^m. Odorici de S. Vito
investitur de uno manso posito in S. Vito jure ministerii legnaminis.

Bellonus. [280.]

1264. 14. Junii. Apud S. Vitum. Juxta sententiam d. Henrici de
Castello confirmatam per majorem partem curiae d. patriarchae, statutum
et ordinatum fuit, quod debitum debet solvi creditori cum proprio, et
bonis mobilibus mortui, si superessent. Et si proprium et mobile non
sufficerent ad dictum debitum persolvendum, quod haeres dicti mortui
in quem feudum pervenisset jure patrimoniali deberet complere debi-
tum creditori cum feudo usque ad integram solutionem dicti debiti.

C. F. [281.]

1264. . . . Sequitur pax inter d. Gregorium patriarcham ex una
parte et dominos Maynardum et Albertum comites Goritiae ex altera, in
qua inter caetera fiunt pacta quod castrum Lucinici debeat dirui et num-
quam reaedificari, et quod castrum Cormoni, vivente d. patriarcha, non
possit amplius reaedificari, salvo jure dominorum comitum. [282.]

1264. 18. Junii. Utini. Hermanus de Treppo libere, mere, et
pure dedit, consignavit et refutavit in manibus d. Gregorii patriarchae
Palnam filiam q^m. Vezzellonis de Menoles famulam suam quam habebat
ad rectum et legale feudum ab ipso d. patriarcha et casa Aquilejensi,
tali quidem conditione et pacto, quod idem patriarcha, vel ejus succes-
sores non possint, nec debeant dictam Palnam et haeredes descendentes
ex ea investire, infeudare, alienare, vel distrahere aliquatenus a dominio,
tenuta et potestate casae dei Aquilejensis, sed semper, et in perpetuum
in ipsius casae Aquilejensis et ejusdem d. patriarchae remaneat pote-
state. Quae omnia dictus d. patriarcha facere promisit. C. F. [283.]

(Bianchi.)

1264. 13. Julii. In Burgo de Lauro. Gregorius patriarcha, Istriae et Carniolae marchio investit ad rectum et legale feudum d. Henricum de Pisino et filios, quos, dante domino, erit habiturus cum praesenti uxore sua filia q^m. d. Wicardi de Petrapilosa, de feudis de Lupaglau, Dobrapollach, Luersporn et Prossa. Adest inter testes Wernardus episcopus Petenensis. C. P. [284.]

1264. 16. Octobris. In Civitate Austriae. D. Lando de Montelongo nepos d. Gregorii patriarchae, de uno molendino, jacente in roja de Bagnarola, cum silva ad ipsum pertinente, quod habebat a d. abbate Sextensi ad rectum et legale feudum, investit Odorligutium de Pulcinico, recipiendo ab eo fidem et vassallaticum tanquam dominus a vassallo.

A. D. U. [285.]

1265. . . . Nova confoederatio inter Gregorium patriarcham et d. Ulricum ducem Charinthiae, in qua postquam promisissent se invicem adjuvare in eorum juribus defensandis et observandis, praedictus d. dux se obligat redimere possessiones et bona ecclesiae Aquilejensis obligata dudum Ulrico comiti de Staremberch et aliis in partibus Tiven et Treven, et hoc pro mille marchis, quibus idem dux erat obligatus patriarchae, et pro quibus solvendis fidejussores praestiterat; quod si supradicta eluere nequiret, ex tunc cedit d. patriarchae castrum suum de Nossenvos cum sexaginta marchis de reddito ad usum curiae.

Promittit insuper quod tam liberos quam servos, qui prius habitabant in foro Wardenech ecclesiae Aquilejensis, compellet venire ad habitandum in eodem foro, et castrum ipsum Wardenech incipere, perficere et aedificari facere de lignaminae castri novi, quod idem d. dux construi fecerat in Afelaer. C. F. [286.]

1265. 9. Februarii. Aquilejae. Gregorius patriarcha confirmat concessionem decem marcharum Aquilejensis monetae jam diu factam a Bertoldo patriarcha capitulo Aquilejensi pro ipsius anniversario in festo B. Martini, et etiam unius marchae ejusdem monetae in festo B. Helisabeth, ut ejus festivitas solemnius celebretur. A. C. U. [287.]

1265. 11. Martii. Gregorius patriarcha investit Marinum Zorzanum jure recti fictus Aquilejensis de variis bonis in Belvedere et de tota insula de Centenaria, solvendo annuatim tres libras piperis.

Bellonus. [288.]

1265. 27. Martii. Utini. Gregorius patriarcha construi fecerat gironum Portusgruarii ad defensionem terrae Forijulii et ecclesiae Concordiensis tunc vacantis, et in malo statu propter guerram Ezellini de

Romano et illorum de Prata. Nunc autem cum omnia circum in pacem vergerent, cum voluntate Folcomarii gastaldionis Portusgruarii, consulum, communis et consilii terrae ipsius, de sua tenuta, manu propria investit d. Albertum episcopum Concordiensem et ejus vicedominum cum omni jure et jurisdictione, cum ingressibus et egressibus, ac omni terra quae in dicto girono continebatur. Hoc facto, memoratus d. Albertus episcopus solvit eidem d. patriarchae mille quingentas libras Veronensium parvorum, quas dictus d. patriarcha dedit Henrico Squarre de Portugruario pro custodia ejusdem gironi. B. M. [289.]

1265. 14. Aprilis. In Civitate Austriae. Henricus de Tricano remittit in manibus d. Gregorii patriarchae castrum de Buja. Testis Conradus de Cornoletto gastaldio Civitatis et alii. A. C. U. [290.]

1265. 15. Aprilis. Gregorius patriarcha obligat Almerico q^m. Brati de Justinopoli castrum et locum de Layme. Bellonus. [291.]

1265. . . . Aprilis. In Civitate Austriae. Data a patriarcha Gregorio Istriae et Carniolae marchione licentia eligendi potestatem pro anno praesenti, Parentini elegerunt nobilem virum d. Marcum Cornarium de Venetiis, et patriarcha eorum electionem confirmavit.

A. C. U. [292.]

1265. 17. Aprilis. In Civitate Austriae. Annuens petitionibus quamplurium nobilium patriae, Gregorius patriarcha dat e carceribus suis apud Scerphimberch d. Rodolphum de Savorniano, qui in dicto loco detentus erat eo quod incastellaverat se in Savorniano, contra dictum d. patriarcham tempore guerrae praeteritae habitae inter dictum d. patriarcham et comites Goritiae, cum hoc quod ad octo dies refutet in manibus ipsius d. patriarchae totum suum feudum et proprium, quod si facere neglexerit, nec usque ad festum B. Petri de Junio gratiam suam obtinuerit, dictus d. Rodolphus ad suum carcerem reducat. A. C. U. [293.]

1265. 27. Aprilis. In Civitate Austriae. Rodolphus de Savorniano in manibus d. Alberti episcopi Concordiensis et vicedomini recipientis vice et nomine d. patriarchae refutat omne feudum et proprium quod ab ipso d. patriarcha habebat tali quidem conditione quod si ipse d. Rodolphus usque ad terminum B. Petri proximum acquirere poterit gratiam ejusdem d. patriarchae, hujusmodi refutatio totius valoris existat: et si usque ad praedictum terminum B. Petri non acquirat gratiam ipsius d. patriarchae, idem Rodolphus teneatur et debeat redire ad carcerem in eo statu et conditione sicut erat prius. Et eo reverso ad carcerem, ejus refutatio et securitas nullius sint valoris. A. C. U. [294.]

1265. 8. Maii. In Civitate Austriae. Gregorius patriarcha confirmat decretum Volcheri praedecessoris sui vi cuius homines de Vigonovo et ejus districtu debebant ire semel in hebdomade, scilicet in die una, ad exercendum plovicum Sacili ubicumque maricus, praeco aut juratus terrae sibi committerent aut mandarent. A. C. U. [295.]

1265. 13. Junii. In Civitate Austriae. Gregorius patriarcha cum obligatione bonorum Aquilejensis ecclesiae accipit ad pignus a Johanne Longo, nunc suo gastaldione in Tulmino, in pecunia, frumento, pane, vino et annona tantum quod capiat centum et viginti tres marchas Aquilejensis monetae, quas restituere promisit hinc ad festum B. Georgii proxime venturi, et quas dixit conversas fuisse in utilitatem ecclesiae Aquilejensis, scilicet in expensis factis cum duce Charinthiae, et ipsi duci pro magnis et arduis negotiis ecclesiae Aquilejensis apud Tulminum et apud Antrum. A. C. U. [296.]

1265. 6. Julii. In castro Utini, in palatio patriarchali in camera aquilarum et leonum. Bartholomaeus et Conradella de S. Daniele investuntur a patriarcha Gregorio de eorum antiquis feudis, scilicet de castro et burgo S. Danielis, de decima S. Laurentii et Ripis, ac de omnibus eorum bonis sitis in Majano, Ragonea, Faganea, Grillons, Persereano et Buja. C. P. [297.]

1265. 17. Decembris. Investitio jure fictus facta potestati Aquilejae unius postae molendinorum, in qua sunt tria molendina sita infra pontem Hungaricum et pontem novum, extra civitatem Aquilejae, solvendo staria centum bladi. Cujus fictus tertia pars sit leprosorum ante portam civitatis Aquilejae. Bellonus. [298.]

1266. 3. Julii. In Civitate Austriae. Gregorius patriarcha et Albertus comes Goritiae convenerunt inter eos quod si commune Justinopolitanum occasione guerra praesentis, aut alia occasione offenderet ipsum d. comitem aut moveret sibi guerram, aut faceret sibi aliqua damna, ipse d. patriarcha ad requisitionem ipsius d. comitis debet mittere nuntium suum vel litteras suas ad dictum commune, ut satisfaciat dicto d. comiti de offensionibus et damnis illatis. Quod si praedictum commune facere noluerit, idem d. Patriarcha tenetur et debet invocare ipsum d. comitem et astare sibi bona fide pro viribus contra eos. E converso autem si commune praedictum occasione praesentis guerra, vel alia offenderet praedictum d. patriarcham, praefatus d. comes, requisitus pro parte ipsius d. patriarchae, tenetur et debet astare sibi pro viribus bona fide. Pro quibus omnibus attendendis uterque eorum obligavit se ad poenam mille marcharum. [299.]

1266. 28. Julii. In Civitate Austriae. Super officio capellariae d. patriarchae lis sententialiter composita fuit hoc modo; scilicet domus Henrici q^m. Bertoldi, et Henrici q^m. Voldorici de Bultinico exerceant uno anno ministerium dictae capellariae, et Bojanus, nomine Albertinae uxoris suae, praefatum officium exerceat altero anno, et sic successive alternatim: ita quod quilibet serviens habeat oblationes et proventus ejus anni. Quod si una pars fuerit impedita, serviat alia, et proventus sint deservientis, usque ad quadraginta denarios Aquilejenses in die, et si ultra oblatum fuerit, dividatur totum inter partes. Possessiones vero ad dictam capellariam spectantes, quas una aut alia pars habuisset, remaneant ut sunt. [300.]

1267. 15. Januarii. Bujae. Franciscus de la Turre gastaldio Carniae et Johannes de Buja, auctoritate eis tradita per d. Gregorium patriarcham, componunt quaestiones quae vertebantur inter communitates villarum Asouy, Cornini, Peglionis, Vasinis, Trasaghis et Braulini occasione certorum locorum in quibus possent pasculare, secare, arare, buscare et alia utilia facere tam in montibus, quam in planitie Tulmenti.

A. C. U. [301.]

1267. 17. Januarii. In Civitate Austriae. Gregorius patriarcha investit d. Pruinum, qui fuit de Mediolano, de uno casali sito in curia, quae fuit d. Zapulchri de Sacilo, et de quatuor mansis, videlicet duobus in Chaono et duobus cum dimidio in Basedo jure habitantiae Sacili. B. M. U. [302.]

1267. 17. Januarii. In Civitate Austriae. Gregorius patriarcha per fimbriam suae tunicae jure recti et legalis feudi investit Almericum de Toppo de castro Toppi cum turribus, muris, fortalitiis, masnata, servitute, mansis, aquis, montibus, planitiis etc. A. M. U. [303.]

1267. 23. Januarii. D. Henricus de Villalta pretio mille trecentarum librarum Venetorum parvorum vendidit d. Gregorio patriarchae suam partem habitantiae quam habebat ab ipso d. patriarcha et Aquilejensi ecclesia in castro de Buja tam in turri, casis et terra laborata et non laborata. Eoque die d. patriarcha investivit d. Henricum supradictum de uno manso in Buja. B. M. U. [304.]

1267. 6. Februarii. Venerabilis d. Adalgerius Feltrensis et Bellunensis episcopus et Ludovicus de Villalta fratres pro se, et nomine Detalmi, Rantolfi et Henrici fratrum suorum, vendiderunt d. Gregorio patriarchae pro mille libris Venetorum parvorum suam tenutam ad feudum habitantiae in castro de Buja tam in turribus, quam in casis et terra laborata et non laborata. B. M. U. [305.]

1267. 13. Aprilis. Impositus fuit primus lapis dominarum Cellarum apud Civitatem Austriae per episcopos Concordiensem et Petenensem.

Jul. [306.]

1267. 3. Julii. In Civitate Austriae. Gregorius patriarcha et Albertus comes Goritiae inter se convenerunt sic:

I. Comes stabit in servitio patriarchae et ecclesiae Aquilejensis ad offensionem communis et hominum de Justinopoli, quousque patriarchae extra gratiam remanserint, et eos simul cum patriarcha tanquam publicos hostes habebit, et bello insectabitur et armis.

II. Medietas mobilium atque hominum qui, capta civitate, in eorum potestatem venerint, erit patriarchae, alia medietas d. comitis.

III. Civitas et omnis ejus jurisdictio ac dominium erunt patriarchae simul cum vineis, terris cultis et incultis etc. et villae, mansus, et possessiones in districtu dictae civitatis positae inter patriarcham et comitem dividantur.

IV. Villae, molendina, et bona, quae aliquis ex civibus habuisset in feudum, ad pristinum dominum revertantur.

V. Postquam commune et homines de Justinopoli erunt tam nomine d. patriarchae quam d. comitis diffidati, omnes in proelio capti, inter eos dividi debent, et ita fiet de animalibus, spoliis et rebus quocumque nomine censantur.

VI. Si quis militans sub eorum vexillo aliquem ex inimicis capiet, habeat equum et arma, personam autem captivi dictis dominis tradat, quod si eorum militiae scriptus non esset, habeat res captas et personam.

VII. Postquam patriarcha diffidaverit commune et homines dictae civitatis, eos in suam gratiam non excipiet, nec faciet cum ipsis aliquem tractatum sine voluntate et consensu dicti d. comitis.

VIII. Si antequam diffidarentur in ejus obedientiam rediissent, et patriarcha aliquid ab eis accepisset nomine satisfactionis, medietatem de perceptis dabit d. comiti, et idem faciet si post diffidationem aliquid eodem titulo ei tributum fuerit.

IX. Si dicti de Justinopoli se patriarchae submisissent et darent fidejussores quatenus sub certa poena nunquam de caetero nec contra ipsum d. patriarcham, nec contra memoratum d. comitem arma sumerent, et postea in dictam poenam incidissent, dicta poena inter praedictos dominos erit dividenda.

X. Haec omnia dictae partes attendere et observare promittunt sub poena mille marcharum, et tractatum mutuo juramento confirmant.

Cod. Dip. Istriae. [307.]

1267. 20. Julii. Captus fuit d. Gregorius patriarcha per nobilem virum d. Albertum comitem Goritiae apud Villamnovam sub Rosacio^o in aurora diei dum erat in lecto, et nudipes ductus fuit Goritiam in uno roncino, nullo alio capto praeter Johannem Lucensem et paucis aliis vulneratis. Jul. [308.]

1267. 4. Augusti. Instituti fuerunt in Foro-Julio capitanei d. Albertus vicedominus, episcopus Concordiensis, et d. Asquinus de Varmo.

Jul. [309.]

1267. 27. Augusti. Gregorius patriarcha exivit captivitatem d. Alberti comitis Goritiae et conductus fuit Civitatem; procurato tamen per venerabilem patrem Wolotislaum archiepiscopum Salzpurgensem cum ipso d. patriarcha dum erat in captivitate et cum Foro-Juliensibus ex parte una, et cum d. comite ex altera, quod fuit per partes compromissum in ipsum archiepiscopum et d. regem Bohemiae, et postea fuit confirmatum. Jul. [310.]

1267. 3. Septembris. Viterbii. Clemens papa quartus agit gratias Othocharo regi Bohemiae, qui per nepotem suum archiepiscopum Salzburgensem absolutionem Gregorii patriarchae Aquilejensis a captivitate Alberti comitis Goritiae procuravit, eumque hortatur ne cum inimicis ecclesiae foedus ineat. B. S. D. [311.]

1267. . . . Octobris. Viterbii. Clemens quartus pontifex deplorat horrendum sacrilegium a comite Goritiae commissum in captione Gregorii patriarchae Aquilejensis, in quo se ipsum ac ejus dignitatem vulneratam asserit. At ejus dolor magis atque magis augetur a delatione sibi nuper transmissa de Adalgerio de Villalta episcopo Feltrensi, qui non solum illius scelestae factionis conscius quin etiam inventor et actor dicebatur ab aliquibus extitisse, et ideo apud bonos et graves erat valde diffamatus. Negabat ille se esse atrocis culpa reum, et haec inventa asserebat a suis aemulis, qui fictis mendaciis ejus innocentiam moliebantur opprimere. Verum non levis suspitio, ait pontifex, contra ipsum surgit ex eo quod duos ex suis fratribus captioni memorati patriarchae interfuisse non audet negare, quamvis dicat ignorantes venisse, nec ad ipsum capiendum, nec opem nec operam praestitisse. Sed objiciuntur ex adverso quod non possunt per ignorantiam excusari qui non solum capi viderunt, sed etiam comitem associaverunt usque ad castrum Goritiae patriarcham ipsum producentem captivum, quos post scelus hujusmodi dictus episcopus in suis domibus receptasse dicitur sicut prius; et post captionem multa verba dixisse per quae apertius indicabat sibi

quod factum fuerat placuisse: nec non de ipso asserebatur quod liberationem patriarchae visus fuerat impedire.

Qua propter mandat capitaneo regni Siciliae ultra Pharum quatenus ad partes Forijulii personaliter se transferat, et factis dicto episcopo certis interrogationibus super quibusdam articulis, quos in ejus bulla interclusos inveniet, veritatem diligentissime perquirat, et inquisitam quam citius poterit ad eum transmittat. B. S. D. [312.]

1267. 13. Octobris. In Civitate Austriae. Gregorius patriarcha attendens grata et accepta servitia quae Luvisinus de castro Veneris sibi et ecclesiae Aquilejensi fideliter exhibuit, de quatuor mansis duobus sitis in villa Sacozeni, et duobus in Turiacho annuatim redditibus ad usum curiae tres marchas Aquilejensis monetae, eundem Luvisinum ad rectum et legale feudum habitantiae juxta consuetudinem terrae Forijulii, manu propria investivit. Portis. [313.]

1267. 30. Octobris. In Civitate Austriae. Berangerus praepositus S. Worlici procurator d. Bernardi de Zuccola resignat in manibus d. patriarchae quatuor mansos sitos in Premariacco, quos idem d. Bernardus habuerat jure recti et legalis feudi a praepositura Civitateni et vendiderat Conrado Bojano. Dominus vero patriarcha tanquam praepositus et rector dictae praepositurae, ea resignatione accepta, de eisdem quatuor mansis de Premariacco, eundem d. Conradum, assentiente capitulo ad rectum et legale feudum, quod haereditat masculus et femina, manu propria investivit. C. G. [314.]

1267. 12. Decembris. In Civitate Austriae. Precibus religiosarum mulierum Werempurgae, Helisbethae, Blasuttae et Adelaytae, d. Gregorius patriarcha instituit et confirmavit, ut dictae sorores et aliae, quas ipsae recipiendas duxerint, de caetero in monasterio, quod ad honorem beatae et gloriosae virginis Mariae aedificare ceperunt extra Civitatem versus viam per quam itur ad castrum Zucculae, sub B. Augustini regula deo famularentur, curam dictarum sororum, et aliarum degentium in dicto monasterio memoratae sorori Werempurgae committens, donec de priorissa monasterium provideatur. Insuper monasterium ipsum, sorores et locum earum cum ejus adjacentiis et pertinentiis de gratia speciali de omnibus collectis, exactionibus et oneribus, reservato tamen jure cathedralico, exemit perpetuo et absolvit. Eoque die praecepit Conrado Bojano ut tanquam procurator et domesticus sororum dicti monasterii, commodum ejusdem monasterii et formam procurare debeat, prout in omnibus melius poterit. A. C. U. [315.]

1268. 18. Februarii. Glemonae. *Pelegrinus de Glemona jurat* vicario Glemonae castrum Montisfalconis, quod est desuper montem Gleminae de Glemona, servare et tenere pro d. patriarcha, et nemini dare nisi eidem. A. C. U. [316.]

1268. 7. Aprilis. In Civitate Austriae. Juxta petitionem d. Bertoldi de Canipa, d. Gregorius patriarcha eum investit de bonis feudalibus, quae sui progenitores habuerant ab ecclesia Aquilejensi jure feudi habitantiae in castro de Canipa et ejus territorio, et juxta conventionem per d. Rizzardum de Toppo ejus patrem cum d. Bertoldo patriarcha olim factam, concedit ei ut ipse d. Bertoldus et illi de domo sua in perpetuum vaitam et schirinvaytam, plovicum et collectam in castro suo Canipae et pro communi ipsius modo aliquo facere aut solvere non teneatur: et quod gastaldus, qui pro tempore fuerit, unum consiliarium de ipsius d. Bertoldi domo, vel ipsummet, vel aliquem ex haeredibus et successoribus suis accipere teneatur. C. P. [317.]

1268. 23. Maii. Concessio omnium afflictuum gastaldiae de Flumisello quocumque nomine censeantur, et decimae roncorum circa Aquilejam quae est d. patriarchae et ejus ecclesiae, ad tempus donec d. patriarcha se liberabit a d. Leonardo potestate Aquilejae, cui se obligaverat pro quinquaginta marchis. B. M. U. [318.]

1268. 26. Junii. Investitio dominorum Federici et Valterpertoldi filiorum d. Asquini de Warmo et nomine Palamedis et Tybaldi et filiorum suorum de eorum bonis in Cisterna, Grillons, Visandono, Pasilano, Campiformio, Bayvars et Zujano. B. M. U. [319.]

1268. 3. Julii. Ante Tertiam apud montem Medeam interfectus fuit venerabilis pater d. Albertus episcopus Concoridiensis vicedominus reverendi patris d. Gregorii patriarchae, et quidam alii cum eo per insidias ei impositas per fautores d. Alberti comitis Goritiae.

Jul. [320.]

1268. 27. Julii. Exivit Gregorius patriarcha Utino cum suo exercitu contra d. comitem Goritiae, et tunc die duodecimo Augusti destructus et dirutus fuit pons Isuntii prope Goritiam. Reversus est die penultimo Augusti Civitatem, facto iterum compromisso inter dictas partes.

Jul. [321.]

1268. 13. Septembris. Gratia conducendi mille amphoras vini data per annum d. Albertino Mauroceno olim habenti in custodia turre prope Rubinum, et pro munitione castris Veneris et pro expensis factis per ipsum occasione castris de Coslach, quod debebat dari ipsi d. Alber-

tino in servitium ipsius d. patriarchae et ecclesiae Aquilejensis, et pro amissione quorundam equorum in exercitu supra Goritiam. B. M. U. [322.]

1268. 8. Decembris. Gregorius patriarcha locavit d. Marino Zorzano de Venetiis medietatem gratiae centum triginta octo amphorarum vini gratiae parvae, quae est ipsius d. patriarchae et monasteriorum terrae Forijulii, et aliam medietatem d. Marino Cuppo pro uno anno, pretio septuaginta quinque marcharum ipsi d. Marino Zorzano: et d. Marino Cuppo loco expensarum per ipsum factarum pro reparatione castri Muchi quod destructum erat per Justinopolitanos; et quod vinum redditus ipsius d. patriarchae de Mugla conducatur Aquilejam propriis expensis ipsorum, et vinum redditus d. patriarchae de Pirano, et vinum monasteriorum terrae Forijulii, dominarum S. Mariae de Aquileja, et monasterii Belinensis et ecclesiae S. Stephani, sine aliquo datio. B. M. U. [323.]

1269. 24. Januarii. In Civitate Austriae. Cum Veronensis ecclesia vacasset episcopo et pastore, capitulum ejusdem ecclesiae, convocatis qui erant evocandi, et qui de jure interesse debebant, elegit sibi in episcopum d. Eleardinum archipresbiterum Veronensem, virum ornatum moribus et litteraturae scientia praeditum: nonnulli vero ex eodem capitulo elegerunt quendam Guidonem fratrem Martini Scaligeri tunc Veronae generalis capitanei. Gregorius patriarcha, viso et diligenter examinato electionis decreto, hanc pronunciavit sententiam: „Quia illi qui elegerunt praedictum Guidonem excommunicati sunt, et excommunicatum elegerunt, electionem de ipso Guidone factam pronunciamus et dicimus esse nullam, electionem de dicto Eleardino factam, habito consilio sapientum, confirmantes.“ A. C. U. [324.]

1269. 28. Aprilis. Glemonae. Amatus capitaneus, consules et commune Glemonae constituunt procuratores et dant eis auctoritatem et licentiam vendendi et censuandi terras communis, prout melius eis videbitur. A. C. U. [325.]

1269. 31. Augusti. In Civitate Austriae. Gregorius patriarcha infirmus corpore, sanus tamen mente suum testamentum condere voluit, in quo postquam de loco suae sepulturae locutus esset et statuisset remunerationem qua quisque ex suis famulis donari deberet, de suis rebus disposuit ut infra.

Mareschallus de Tricano habeat equum suum baizum, quem dono habuerat a d. Landoni de Montelongo ejus nepote.

Camerarii majores scilicet Johannes de Cucanea habeat lectum suum cum culcitra, coopertorio de griseis, et cortinam quae poni solet

in camera in hyeme; Johannes de Zuccula cuppam unam argenteam quam voluerit eligere: et Ulvinus de Pramperch duas scutellas argenteas quas voluerit eligere.

D. Landoni de Montelongo nepoti suo reliquit dextrarium suum rubeum Paduanum, et d. Johanni archidiacono Aquilejensi alteri suo nepoti dextrarium brunum.

Patriarchae successori reliquit planetas, dalmaticas, stolas virides et rubeas, et reliqua sua ecclesiastica indumenta.

Magistro Ascanio medico suo de Perusio reliquit viginti marchas et palafredum suum Ferrantem: magistro Laurentio phisico de Civitate marchas quinque, et magistro Guidelotto phisico de Prata marchas tres.

Johanni de Lupico scribae suo dedit in adjutorium dotis Gnesuttæ ejus filiae marchas decem.

Medietatem bibliae suae magnæ reliquit fratribus minoribus de Civitate, et aliam medietatem fratribus prædicatoribus. Bibliam vero suam parvam dedit d. Gregorio plebano Glemonæ filio d. Landonis ejus nepotis.

Et super prædictis omnibus dandis et solvendis reliquit executores suum supradictum d. Johannem archidiaconum Aquilejensem ejus nepotem, cui, nomine donationis quæ dicitur inter vivos, dedit alias res suas omnes et bona tam equos, cortinas, vestes, annulos, vasa aurea et argentea, quam alia quocumque nomine censeantur. Et habito consilio fratris Girardi ordinis minorum, et lectoris fratrum prædicatorum, disponat de ipsis, non minus quam de rebus et bonis omnibus bonæ memoriæ d. Alberti episcopi Concordiensis, quæ ad ejus manus pervenerunt, pro anima ipsius d. patriarchæ quod melius videbitur expedire.

A. C. U. [326.]

1269. 5. Septembris. In Civitate Austriae. Ex quinque mansis et dimidio sitis in Trivignano, quos Gregorius patriarcha emerat a filiis d. Fulcherii de Flojana, duos et dimidium dedit habendos decano et capitulo ecclesiae Aquilejensis, et caeteros ecclesiae Civitatensi, ut in utraque ecclesia cum eorum redditibus ejus anniversarium annis singulis celebraretur. A. C. C. [327.]

1269. 5. Septembris. In Civitate Austriae. Martinellus Rubei et socii ejus mutarii Clusæ, Tulmetii et Pegulae promittunt solvere d. Johanni archidiacono Aquilejensi quadringentas marchas Aquilejensis monetae pro sepultura d. Gregorii patriarchæ, si deus eum tollere voluerit de hac vita, et in satisfactione donationum factarum per eundem

d. patriarcham familiaribus et aliis servitoribus suis, prout continetur in suo testamento. Pro quibus quadringentis marchis idem Martinellus, nomine proprio et sociorum suorum, confessus fuit recepisse ab ipso d. patriarcha, et in se habuisse :

Crucem unam auream ornatam lapidibus pretiosis.

Calicem unum de onicino et calcedonio ornatum auro et perlis et lapidibus pretiosis.

Conchellam unam de onicino et calcedonio ornatam auro.

Fermalium unum de auro factum ad modum scuti cum comadiolo.

Fermalium unum longum de auro cum duabus aquilis et lapidibus pretiosis.

Duas ampullettas de onicino et calcedonio ornatas perlis una cum comadiolis.

Annulum unum aureum pontificale magnum cum lapide zaffiri.

Annulum unum aureum in brancis cum lapide zaffiri.

Annulum alium aureum parvum cum lapide balassi.

Annulum alium parvum cum smaragdo, et alium parvum cum rubinio

Quae supradicta omnia ipse Martinellus dixit se expignorasse pro ipso d. patriarcha ab illis de domo Justiniani de Venetiis pro tribus millibus et noningentis libris ad grossos.

Insuper data fuit ei potestas expignorandi, si vellet, gestavangelium unum deauratum cum lapidibus pretiosis et perlis: mitram unam cum smaltis ex lapidibus pretiosis et perlis: annulum unum cum rubinio, et annulos veteres cum smaragdo, quae obligata sunt in pignore d. Albertino Mauroceno civi Venetiarum, et cuidam dominae de Apulea uxori d. Pandulfi de Prato, et unum annulum aureum cum balasso, quem habere dicuntur Marinus et Stephanus Cuppo de Venetiis.

Et haec omnia acta sunt ea lege et pacto quod praedictus Martinellus et socii habeant et possideant dicta clenodia ab hinc usque ad duos annos integros: et si interim aliquis moveret eidem Martinello et sociis quaestionem, vel faceret violentiam contra jura praedictarum Mutarum et Pegulae nec possent idcirco percipere sicut debent, liceat eis tenere et possidere dicta clenodia in satisfactione damnorum quae passi fuissent. Si vero usque ad praedictos duos annos non movebitur dicto Martinello et sociis aliqua quaestio, vel eis non fiet aliqua violentia, ipse Martinellus et socii libere restituere teneantur omnia et singula clenodia absque solutione alicujus pecuniae illi quibus devenire debebunt.

A. C. U. [328.]

1269. 8. Septembris. Gregorius patriarcha in Civitate Austriae hora sexta obiit in domino. Extitit patriarcha XVII annis, X mensibus et XVI diebus. Jul. [329.]

1269. 8. Septembris. Ulricus dux Carinthiae et Carniolae Philippo fratri suo et haeredi eorundem circularum denuntiat mortem patriarchae Gregorii, et hortatur quod velit instare precibus studiosis apud Othocarum regem Bohemiae eorum avunculum, ut eum commendet capitulo et ministerialibus ecclesiae Aquilejensis, ita ut eum eligant ad patriarchalem dignitatem, quod facilius fiet: „nam“, ut ipse scribit, „omnes canonici et ministeriales te habere pro domino aspirant“.

A. C. C. [330.]

1269. 14. Septembris. Nobilis vir Volricus dux Carinthiae, electus fuit per Forojulienses in capitaneum Forijulii, qui eodem anno, die vigesima septima Octobris mortuus est in Civitate Austriae.

Jul. [331.]

1269. 19. Septembris. Clusae. Gerus et Ninus mutarii Clusae fuerunt in concordio cum d. Vezzellone abbate Mosacensi quod colligere et recipere deberet mutam Clusae quousque d. Jacobus eorum socius esset concors cum d. duce capitaneo, nec non cum capitulo Aquilejensi et consilio terrae Forijulii. Quod si ipse d. Jacobus non posset esse concors cum supradictis dominis, tunc praefatus d. abbas denarios mutae dictis Gero et Nino reddere teneretur. Si vero praedictus d. Jacobus supradictis dominis mutam dimitteret, d. abbas daret quidem dictos denarios d. duci aut ejus vicedomino, sed tali modo quod dicti denarii non exirent de castro Clusae. A. C. C. [332.]

1269. . . . Septembris. Articus de Castellerio canonicus Aquilejensis et vicedominus terrae Forijulii vadit Clusam: vult se intromittere de muta Clusae: Gerus et Ninus mutarii ibidem dicunt se esse in concordio cum d. Vezzellone abbate Mosacensi quod abbas exigit mutam usque quo d. Jacobus Senensis erit concors cum d. duce capitaneo generali, cum capitulo Aquilejensi et consilio terrae Forijulii, quod habeat mutam ut antea dictus d. abbas habebat. A. C. C. [333.]

1269. 24. Septembris. D. Philippus frater d. Ulrici ducis Carinthiae, olim archiepiscopus Salzburgensis, electus fuit in patriarcham Aquilejensem die octava exeuntis Septembris. Sed privatus fuit per summum pontificem Gregorium decimum et curiam Romanam, eo quod electio patriarchalis fuerat ante per curiam Romanam interdicta. Qui cum apostolica sede vacante non confirmaretur, receptus fuit salvo jure

electionis patriarchalis, in capitaneum Forijulii. Et tunc in die festo S. Gervasii equitavit cum exercitu super d. Artuicum de Castello fauorem comitis Goritiae nomine Alberti, comburendo et runcando bona sua ad burgum Castelli. Jul. [334.]

1269. 24. Septembris. In Civitate Austriae. Ulricus dux Carinthiae et totius Forijulii capitaneus generalis d. Philippo fratri suo electo Aquilejensi significat quod mortuo Gregorio patriarcha die octava Septembris, et in ecclesia Civitatensi honorifice tumulto, suffraganei et capitulum Aquilejensis ecclesiae die vigesima quarta dicti mensis se collegērunt in unum apud Aquilejam, de futuro patriarcha tractantes, et quod unanimiter et concorditer eum elegerunt in patriarcham et dominum ecclesiae supradictae. Qua propter rogat eum quatenus onus tam egregiae dignitatis valenti animo assumat juxta petitionem idoneorum nuntiorum ad eum venientium, et juxta requisitionem ejus ecclesiae, quae diversis procellarum turbinibus conquassata, per eum, mediantibus amicis et consanguineis quibus ejus prosapia divinitus praeditatur, quietis gaudia percipere, et tam spiritualibus quam temporalibus proficere poterit incrementis. Hortatur denique quod inclito regi Bohemiae eorum avunculo pro ejus promotione uberes reddat gratiarum actiones, et circa gravamina et offensas quas homines comitis Goritiae et Justinopolitani ecclesiae Aquilejensi et toti terrae Forijulii nequiter inferunt, ejus quærimoniam, prout expedit, exponere non omittat. A. C. C. [335.]

1269. 2. Novembris. In Laybach. Rutelinus castellanus de Laybach, Hermanus de Ramenstajn, Herbordus et Otho de Owersperch, et Gerlochus de Hertemberch unanimi consilio et animo deliberato jurant manutenere eorum munitiones ad obedientiam d. Philippi, qui est verus haeres et princeps terrae, et se ipsos et dictum eorum dominum protegere et defensare in personis ac rebus. Qui hujus laudamenti transgressor extiterit perdat feudum et proprium. A. C. C. [336.]

1269. 5. Decembris. Apud Glemonam in pratis juxta Tulmentum. Articus de Castellerio canonicus Aquilejensis, vicedominus patriarchatus et terrae Forijulii capitaneus generalis cum consilio consiliariorum terrae Forijulii, qui ibidem aderant, promittit hominibus et communi de Glemona reddi facere omnes res illis acceptas per Comoretum de Osopio de hinc ad unum annum. Adsunt testes inter alios Conradus gastaldio Civitatis et Federicus gastaldio Utini. C. F. [337.]

1270. 15. Januarii. In Civitate Austriae. Orta quaestione inter mareschallos de Tricano ex una parte et Conradum Bojanum et ejus

consortes Johannem de Bultinico et Henricum ejus nepotem ex alia, pro equo qui portabat capellam q^m. d. Gregorii patriarchae; auditis testibus compertum fuit quod tam equus capellae patriarchae Volcheri, quam equus capellae patriarchae Bertoldi, dati fuerunt Wolrico de Bultinico aut cui successerat in dicto officio. Qua propter Warnerus de Cucanea canonicus Aquilejensis, in quem utraque pars se compromiserat, postquam citasset dictos mareschallos ad duos terminos ad dandam sententiam, et ipsi venire non curassent, dictum equum capellae patriarchae Gregorii eisdem Conrado et Johanni et Henrico adjudicavit et dedit.

C. G. [338.]

1270. 20. Februarii. Glemonae. Rectores et commune Glemonae mittunt eorum nuntios et procuratores ad capitaneum patriarchatus et ad repraesentantes terrae Forijulii, promittentes habere firma et rata omnia quae juraverint aut fecerint. C. P. [339.]

1270. 15. Martii. Pirani. Consilium et commune Pirani statuunt quod penes eos patriarcha Aquilejensis, qui pro tempore fuerit, sua jura regaliae in hunc modum exercere debeat:

I. Patriarcha vel certus ejus nuntius habeat licentiam veniendi Piranum ad tenendum suum placitum regaliae omni tertio anno cum duodecim vel ad plus sexdecim hominibus.

II. Per quindecim dies ante suum adventum patriarcha eridari faciat suum placitum quod teneri debet a festo S. Michaelis usque ad Carnisprivium: et si nec ipse, nec ejus nuntius infra dictum tempus venerit, communitas Pirani non teneatur placitum custodire, nisi in subsequenti tertio anno.

III. Si patriarcha aut ejus nuntius venerit conditione jam dicta, communitas Pirani ei dare debeat unum porcum de uno anno, septem urnas vini, et unum panem pro quolibet massario de Pirano, et bladum quod sufficiat ejus comitivae. De aliis vero omnibus ad ejus expensas spectantibus et necessariis ejus gastaldio de Pirano provideat.

IV. Patriarcha habeat in Pirano de habitatoribus, et non de forensibus dictae civitatis unum suum gastaldionem et tres judices electos per duodecim juratos de Pirano, et in quolibet de illis tribus diebus, in quibus ibidem suum placitum tenuerit, dare debeat prandium duodecim juratis, suo gastaldioni, tribus judicibus, uni notario et praeconibus.

V. Nullus civis aut habitator Pirani possit aut audeat percipere gastaldiam Pirani per litteras d. patriarchae, nisi tantum in placito

regaliae tenendo, et qui contra fecerit solvat communi ducentas libras Venetorum et sit in perpetuum spoliatus de omnibus officiis.

VI. Si quis captus fuerit pro furto, quod non fuerit nisi de fructibus, herbis, lignis, sarmentis et aliis similibus, solvat gastaldioni patriarchae bannum octo soldorum.

VII. Si aliquis magister lignaminum de partibus Forijulii per duos dies in Pirano laboraverit, dare debeat unam operam gastaldioni sed ejus expensis, et non plus de quanto in eo anno laboraverit. Similiter si quis de praedictis secaverit in districtu Pirani.

VIII. Si aliquis magister canistrorum de partibus Forijulii canistros fecerit in Pirano, dare debet unum canistrum gastaldioni. Similiter si quis de praedictis partibus veniens fecerit barettas, dare debet unam gastaldioni.

IX. Quilibet caligarius de partibus Forijulii, qui usque dum fuerit civis Pirani laboraverit in dicta civitate, debet dare annuatim gastaldioni duo paria subtellarium, scilicet parum unum de irecho, quod valeat soldos sex in nativitate domini, et unum parum caprae quod valeat soldos quatuor in resurrectione domini. Similiter quilibet pelliparius de dictis partibus usque dum fuerit civis Pirani, debet annuatim facere gastaldioni unam warnachiam cum appressu et pellibus.

X. Gastaldio Pirani in capite duorum annorum teneatur resignare gastaldiam, et non amplius illam tenere nec recipere per duos annos.

Cod. Dip. Istriae. [340.]

1270. 29. Martii. In villa S. Johannis. Complures ex extrinsecis de Portugruario in girono dictae terrae convocati, fuerunt cum d. Fulcherio episcopo Concordiensi in hoc concordio:

I. Pro bono statu dicti d. episcopi, terrae suae, et totius episcopatus Concordiensis, praedicti extrinseci de Portugruario obligant se et eorum bona.

II. Obedient, manutenebunt et defendent episcopum, ejus ecclesiam, terram et jura episcopatus contra quoscumque, et si quis controfecerit, cadat a feudo et allodio.

III. Non recipient potestatem, capitaneum, gastaldionem, nisi quem episcopus dederit, nec ullam novitatem in regimine admittent, nisi quam ipse voluerit.

IV. Non facient juramentum aliquod vel conspiracyonem, vel societatem in detrimentum dicti d. episcopi, et dabunt ei quatuor obsides quos voluerit.

V. Bona episcopatus sive per ipsos, sive per alios data Deodato Gambazottar, restituent dicto episcopo.

VI. Non portabunt arma alicujus aut aliquorum, nisi de licentia dicti episcopi.

VII. Possit dictus episcopus tractare matrimonia inter ipsos et intrinsecos pro bono pacis et tranquillitatis, et nullum matrimonium fiat hinc ad unum annum sine ejus consensu.

VIII. Omnes chartae debiti et obligationis usque nunc factae, et pertinentes ad d. episcopum sint cassae et nullius valoris, si probabitur quod debitores absoluti fuerint a d. episcopo.

Cum autem d. episcopus vidisset quod plures ex praedictis extrinsecis de Portuensi fecissent contra promissiones, obligationes et jurationes in suprascripto concordio contentas, investivit jure recti et legalis feudi d. Johannem de Zuccola ejus fratrem et d. Walterpertoldum de Spilimbergo de omni jure et actione, quod aut quam habebat, aut sperabat habere in personis et bonis tam propriis quam feudi supractorum extrinsecorum sibi obligatis. A. C. U. [341.]

1270. 1. Maii. In Civitate Austriae. Considerata dilectione d. Othokari regis Bohemiae in personam bonae memoriae d. Gregorii patriarchae et in Aquilejensem ecclesiam, capitulum dictae ecclesiae simul cum liberis, ministerialibus et communitatibus patriae Forijulii faciunt confoederationem cum dicto rege sub hac forma:

I. Astabunt regi Bohemiae ad manutenendum honorem suum contra omnem hominem, exceptis ecclesia Romana et Aquilejensi, ac civitate Paduae.

II. Capitaneus electus per Forojulienses jurabit attendere et observare confoederationem jam dictam toto tempore sui capitaneatus, et sic de caetero facient omnes qui in dicto officio ei succedent.

III. Si rex hujusmodi confoederationis formam acceptare noluerit, nec Aquilejensem ecclesiam et patriam Forijulii sub ejus protectionem suscipere; ac si per se aut alios aliquid fecerit contra Romanam aut Aquilejensem ecclesiam et patriam, capitulum jam dictum, liberi, ministeriales ac communitates Forijulii ad observantiam praenotatae confoederationis in nihilo penitus teneantur. B. A. U. [342.]

1270. 3. Maii. Glemonae. Ulvinus et rectores Glemonae mandant Hermano de Soclevo quod hodie per totam diem sub poena centum marcharum dimittat et absolvat filios d. Pirtuldussii de Croja de Glemona per eum detentos, volentes quod inter eos esse debeat trewa usque ad diem dominicum proximum venturum. A. C. U. [343.]

(Bianchi.)

1270. 2. Junii. In Civitate Austriae. Asquinus de Varmo pro eo quod dicebatur occidisse Capodurum guadiavit in manibus d. Philippi ducis Charinthiae, non tanquam electi Aquilejensis, sed tanquam capitanei generalis Forijulii, stare mandatis ipsius d. capitanei, nec discedere de ejus curia absque ejus licentia sub poena mille marcharum Aquilejensis monetae.

Eodem die dictus d. Asquinus in manibus dicti d. ducis et capitanei juravit servare trewam firmam per se et amicos suos Johanni de Brayda capitaneo Mossae occasione mortis Capoduri, ab hodierna die usque ad quindecim dies post redditum d. Philippi ducis Charinthiae et capitanei generalis Forijulii, qui sequenti die ivit Laybachum, et datis vadibus, hoc promisit observare sub poena trecentarum marcharum. Et similiter sub dicta poena praedictus d. Johannes de Brayda juravit trewas d. Asquino per se et amicos, excepto genero suo, cujus idem Capodurus erat homo.

Eodem die d. Asquinus de Varmo guadiavit in manibus Andreae de Canussio recipientis vice et nomine communis Civitatis, satisfacere ipsi communi ad ejus voluntatem de morte Capoduri, quem dicebatur idem Asquinus occidisse in Civitate. C. F. [344.]

1270. Wielmus de Scharfemberch, Nicolaus de Levemberch, Otho et Ortolfus fratres de Lantrost, Sueridus de Calemberch, Gerlochus de Hertemberch, Usalchus de Lauemberch, Wolricus de Scanferch, Federicus dapifer de Craich, Hermanus de Collovat jurant fidelitatem Philippo patriarchae Aquilejensis ecclesiae sub poena amissionis feudorum, quae recognoscunt a patriarcha. C. G. [345.]

1270. 4. Julii. In festo S. Vodolrici cecidit in Civitate Austriae et circa Civitatem grando grossior ovis gallinaceis multo, quae fructus terrae et arbores atque frondes cum plantis et cortices abstulit: volatilia et etiam quadrupedia, quae reperit extra domos, interfecit, et etiam homines, ut ferebatur. Jul. [346.]

1270. 6. Julii. Brunae. Legati regis Hungariae referunt Philippo Aquilejensi electo obtinuisse tandem a rege Bohemiae quod admitteret treguas sibi per Forojulienses propositas, eorumque votis annuisse propter amorem et instantiam regis Hungariae. Videat igitur ne penditibus eisdem treguis, terra aliqua domini dicti regis a Forojulien-sibus aliquatenus perturbetur. Alioquin idem rex Bohemiae cum auxilio regis Hungariae injuriam sibi illatam pulsabit.

A. C. C. [347.]

1270. 13. Julii. Utini. Articus de Castello, Ludovicus, Detalmus, Rantulfus et Hendrigucius fratres de Villalta, qui non erant in gratia ecclesiae Aquilejensis, promittunt cum juramento d. Philippo Aquilejensi electo, duci Charinthiae et terrae Forijulii capitaneo generali, obedire mandatis ejusdem d. Philippi, petendo veniam de male operatis in captione bonae memoriae d. Gregorii patriarchae. Testes inter alios Adalgerius episcopus Feltrensis et Bellunensis et Fulcherius episcopus Concordiensis. C. P. [348.]

1270. 19. Julii. Strigonii. Stephanus rex Hungariae scribens cognato suo d. Philippo Aquilejensi electo, duci Charinthiae et terrae Forijulii capitaneo generali, conqueritur in primis quod expugnari faceret castrum Perthnou, quod dicebatur esse castrum regis Boemiae: deinde cum in tractatu pacis factae inter dictos duos reges, ipse Philippus exclusus fuerit, et de ejus persona tractatus specialis haberetur, eum hortatur ut ab eodem castro exercitum suum removeat.

A. C. U. [349.]

1270. 28. Julii. Concordiae. Cum in capella S. Catharinae, quae est in majori ecclesia Civitatensi, in qualibet septimana celebraretur solemniter una missa, quae dicitur fraternitatis S. Catharinae, cujus oblationes ad usus pauperum et in utilitatem dictae capellae convertuntur: Fulcherius episcopus Concordiensis, de consensu capituli Aquilejensis, patriarchali sede vacante, et ad petitionem confratrum dictae fraternitatis, omnibus ad dictam missam confluentibus, et subsidia dictae capellae impendentibus, et vere poenitentibus et confessis quadraginta dies de injuncta sibi poenitentia relaxat. A. C. C. [350.]

1270. 10. Augusti. In Civitate Austriae. Cum grave dissidium verteretur et guerra inter Zuttum et Pellegrinum habitatores Glemonae, et ex eo Aquilejensi ecclesiae damnum non modicum posset evenire; Philippus Aquilejensis electus, auctoritate capitaneatus qua fungitur, mandat rectoribus et communi Glemonae quatenus ordinare velint trewas inter praedictos ad quindecim dies post ejus reditum ab Hungaria, tali conditione interposita, quod si alter eorum trewas hujusmodi violasset, duo millia librarum Veronensium parvorum Aquilejensi capitulo solvere teneatur. A. C. U. [351.]

1270. 23. Augusti. Utini. Asquinus decanus Aquilejensis protestatus est et dixit nomine suo et nomine capituli et domus Aquilejensis quod illi panni et denarii, quos ipse decanus et domus Aquilejensis faciebant dari d. Philippo Aquilejensi electo, faciebant sibi dari non

tanquam electo, sed tanquam nuntio et capitaneo generali terrae Forijulii, et praesertim pro vestibis et expensis suis, familiae suae et quorundam nobilium ecclesiae Aquilejensis, et specialiter ad eundum in Hungariam ad regem Hungariae cum quo ipse d. electus et capitulum Aquilejensis ecclesiae se confoederaverant occasione regis Bohemiae et comitum Goritiae. Qui rex Bohemiae ipsi d. electo in bonis patrimonialibus, et ecclesiae Aquilejensi in bonis suis; et comites Goritiae in bonis et juribus ejusdem Aquilejensis ecclesiae, magnam violentiam irrogabant et damnum. Et ad tractandum cum dicto rege Hungariae de bono statu ecclesiae Aquilejensis, et terrae, ac fidelium ipsius, et quod auxilio et consilio ejusdem regis possent se tueri a violentia regis Bohemiae et comitum praedictorum. A. C. U. [352.]

1270. 6. Septembris. Utini. Canonici et capitulum Aquilejensis ecclesiae obligant Johanni Fulgisco de Civitate redditus omnes et fictus gastaldiae de Antro pro centum marchis Aquilejensis monetae, quas confessi sunt conversas fuisse in evidentem utilitatem ecclesiae Aquilejensis, scilicet in expensis d. Philippi ducis Charinthiae, terrae Forijulii capitanei generalis, et familiae et equorum ipsius, ab hodierna die in antea, usque ad solutionem dictarum centum marcharum. A. C. C. [353.]

1270. 19. Septembris. Glemonae. Consules, consilium et commune Glemonae ab hodierna die usque ad festum S. Andreae apostoli elegerunt capitaneum terrae Glemonae Jacobum Visici ejusdem loci, ita ut jus domini sive chyrgiti ejusdem terrae habeat, de bono et quieto ejus statu curam gerat, et recte ac fideliter justitiam omnibus administret. Insuper dederunt eidem arbitrium super negotiis terrae, ut eligat ambasiatores, locet vicinos ad portas tam de die quam de nocte, homines ad exercitum mittat, ponat aut mutet castrorum custodes, et omnia et singula faciat et ordinet, quae ad bonum statum dictae terrae pertinent et honorem. A. C. U. [354.]

1270. 7. Novembris. Glemonae. Nuntius d. Philippi electi Aquilejensis et capitanei terrae Forijulii dixit ex parte illius consilio de Glemona quod per amorem, et non de jure deberent dare dicto d. Philippo et suis unum pastum. Cui consules responderunt, quod libenter hoc facere volebant, postquam petierat per amorem, dum tamen non sit hoc eis in praepjudicium. A. C. U. [355.]

1270. 14. Novembris. Utini. D. Asquinus de Varmo, qui dicebatur occidisse Capodurum et propterea sub poena mille marcharum obligaverat se stare mandatis d. Philippi Aquilejensis electi et capitanei

et non recedere de ipsius curia sine ejus licentia, est a dicto d. Philippo a culpa et a poena penitus absolutus. C. F. [356.]

1271. Episcopi suffraganei ecclesiae Aquilejensis, nempe Jordanus Patavinus, Albertus Tarvisinus, Bartholomeus Vicentinus, Prosavus Cenetensis, et Fulcherius Concordiensis in eorum litteris ad coetum cardinalium missis deplorant statum ecclesiae Aquilejensis, quae sub viduitatis incommodo tot anxietatibus uritur, tot procellis involvitur, tot tribulationum malleis conquassatur, ut jam ipsa dei genitrix, cujus vocabulo gaudet et nomine, clamare cogatur ad filium quod non solum in vestibus, sed et in membris propriis se doleat lacerari. Qua propter rogant quatenus reverendum patrem d. Philippum electum absque dilationis dispendio confirmare velint, aut saltem in spiritualibus et temporalibus curam sibi committere priusquam irremediabiliter ecclesia praedicta in se ac suis tempestatis fluctibus absorberi contingat.

Rub. [357.]

1271. . . . Rodolphus notarius d. Philippo electo Aquilejensi refert litteras suas et archiepiscopi Salzburgensis praesentasse ad d. Nicolaum et vicedominum Frisacensem. Quibus lectis, idem Nicolaus respondit quod in colloquio habendo inter ejus avunculos d. regem et d. archiepiscopum Salzburgensem in Moravia, super singulis vellet ei respondere. Princeps autem dixit quod ecclesia Salzburgensis in pecunia in tantum est exhausta, ut non posset pecuniam talem vel ipsius partem aliquam illi dare. Et de decima de Treven respondit quod ad praesens sit actio inter ejus avunculum et pueros de Treven pro decima memorata, et eis divina jam sint subtracta, et in excommunicatione prohiberi ne per hoc possit solutionem dictae decimae obtinere. Caeterum de bonis per eum in solo anno praeterito receptis, in colloquio, quod secum habere vellet, praesentialiter ordinabit. A. C. C. [358.]

1271. 5. Martii. Aquilejae. Asquinus decanus et capitulum Aquilejensis ecclesiae mandant Marino Zorzano quatenus de residuo mille et centum marcharum gratiae vini solvat quatuordecim libras Venetorum grossorum magistro Valtero canonico per eos misso ad Romanam curiam ad prosequendum confirmationem electionis per eos factae de nobili viro d. Philippo duce Charinthiae. A. C. C. [359.]

1272. 25. Februarii. In vigilia S. Matthiae. Federicus de Pinzano, qui tunc vicarius erat d. Philippi capitanei in Foro-Julio, furtive tamen circa horam tertiam, jam dicta missa in majori ecclesia, armata manu, intratis Civitatem Austriam dominis Johanne et Wodolrico fratribus

de Portis, ipsum introducentibus fraudulenter et quasi pacifice tanquam amicum Civitatis, eis dicentibus publice quod non veniebant causa mali, cepit Civitatem cum illis de Prata, et Purcileis et Villalta, ubi multorum abstulit bona: quosdam Utinum, quosdam alio ad suum beneplacitum transmittendo, et quosdam captivando: Carlucium Civitatisensem et unum de Prata decapitando, Sophiam Florettae comburendo, et volendo etiam alios decapitare; imposito eis quod terram dare vellent forensibus. In captione terrae nullus vulneratus fuit, nec percussus. Jul. [360.]

1272. 27. Februarii. In Civitate Austriae. Henricus de Portis et Boyanus potestates, nec non consilium et commune Civitatis Austriae jurant sequimanum nobilis viri d. Federici de Pinzano vicarii terrae Forijulii generalis tanquam sui rectoris et capitanei usque ad adventum d. patriarchae Aquilejensis, qui rationabiliter ipsi ecclesiae per curiam Romanam erit datus. Jurant insuper astare ipsi d. Federico et nobilibus viris dominis Johanni et Vezzelleto de Prata, Artuico de Porcileis, Morando de Fossalta, Ludovico, Detalmo et Henrico fratribus de Villalta, et Francisco de Fontebono pro viribus et pro posse usque ad adventum d. patriarchae, ad honorem et bonum statum ecclesiae Aquilejensis ipsos juvare, defendere et manutenere contra quoscumque eos offendere volentes, praeter quam contra Aquilejensem ecclesiam et commune Paduae. Statutum tamen fuit quod supradicti Henricus et Boyanus officium regiae potestariae habentes, usque ad venturum festum S. Georgii illud exerceant quidem, sed nihil faciant in dicto regimine sine consensu et voluntate et consilio praedicti d. Federici, aut sui commissarii, et quod ante dictum festum S. Georgii commune Civitatis eligat alios potestates, qui in regimine terrae jurabunt facere omnia de consilio dicti d. Federici, sub poena duorum millium marcharum. His peractis, praefatus d. Federicus, sicut rector et capitaneus, juravit capitaniariam et regimen praedictum usque ad adventum d. patriarchae; et memorati domini de Prata, de Porcileis, de Fossalta, de Villalta, de Strassolt et de Fontebono juraverant juvare, defendere et manutenere dictum commune Civitatis Austriae contra omnes homines in rebus et personis, et in ipsam terram nullam gentem introducere, vel mittere contrariam Aquilejensi ecclesiae et communi praedicto, sub poena dictarum duorum millium marcharum.

A. C. C. [361.]

1272. 6. Martii. Venetiis. Sex nobiles Forojulienses idest Tattarus de la Frattina, Franciscus de Sbrojavacha, Johannes de Azzano,

Henricus de Flumine, Mengossius de Annone, et Marzuttus de S. Steno, habita licentia a d. Laurentio Theupolo Venetiarum duce, magno spectatorem concursu agunt per tres dies Venetiis ludicram pugnam, ac strenuorum armigerorum laudem ab omnibus consequuntur.

[362.]

1272. 8. Maii. Die Dominico in aurora captus fuit burgus pontis Civitatis per Forojulienses fideles ecclesiae Aquilejensis et quosdam Theotonicos d. regis Bohemiae invidentis Federico de Pinzano, sicut dictum fuit, quia nullo defendente vel laeso intraverunt.

Eodem die supervenit nobilis vir Volricus Durnolz capitaneus regis Boemiae cum exercitu magno, hora vespertina et obsederunt Civitatem.

Eodem die cum burgus pontis captus fuit, dictus Federicus de Pinzano fecit comburi burgum S. Petri et burgum S. Silvestri, et in nocte subsequenti dirui pontem lapideum burgi S. Petri. Jul. [363.]

1272. 14. Maii. Civitas data fuit dicto capitaneo regis Bohemiae, et claves Civitatis ei assignatae per d. Detalmum de Villalta, qui fautor d. Federici erat in Civitate, et per quosdam Civitatenses. Jul. [364.]

1272. 29. Maii. In Prampergo. Cono d. Brunonis de Artenea famulus et homo de masnata d. Matthiae de Glemona jurat pro se et fratribus suis quod dicto d. Matthiae et bonis suis portabit fidem et legalitatem, prout famulus et homo de masnata tenetur suo domino facere et obedire. A. C. U. [365.]

1272. 23. Junii. In vigilia S. Johannis de Junio percussit fulgur in quodam monte apud Isuncium, ita quod mons ardens pluribus diebus emisit fumum quotidie ad quantitatem domus ardentis. Jul. [366.]

1273. 2. Julii. In villa de Boldaro. Gratiadeus abbas monasterii Sextensis in plena curia interrogavit vassallos et denesmanos suos utrum posset de jure se intromittere de possessionibus et bonis alienatis per d. Albertum quondam abbatem monasterii praedicti. Cui responsum fuit per omnes quod bene valebat se de dictis bonis alienatis intromittere, sed ad hoc faciendum loco sui constitueret unum de denesmanis suis quemcumque vellet. A. C. U. [367.]

1273. 1. Augusti. Portunaonis. Federicus de Pinzano et Martinus de Montereali communes arbitri ac amicabiles compositores electi in quaestionibus vertentibus inter d. Henricum praepositum Verdensensem, vicedominum Aquilejensis ecclesiae ac d. Othakari regis Bohemiae vicarium generalem Forijulii ex una parte, et dominos Gabrielem, Johannem et Guezzellettum fratres de Prata et Artuicum et Gabrielem fratres de

Porcileis ex alia, auditis et intellectis rationibus hinc inde productis et allegatis, haec inter alia ab eisdem partibus observanda statuerunt:

I. Domini de Prata et de Porcileis et eorum habitatores, et homines de masnata qui emerunt mansos, terras ac possessiones spectantes ad servitia, ministeria et officia regis Bohemiae seu ad ejus habitantias et feuda, de quibus homines de masnata ab ipso rege infeudati essent, statim resignare debeant in manibus d. Conradi Vendelafi pro regia majestate capitanei Portusnaonis; et ministeriales, officiales ac homines de masnata habitatores et vassalli d. regis, qui dictos mansos, terras, habitantias et feuda vendiderunt infra quindecim dies integre satisfacere teneantur illis qui emerunt.

II. Domini de Prata possint et valeant facere pontem suum super flumen Nuncelli, postquam terra est eorum ex utraque parte fluminis et dominatio aquae, ita tamen quod naves euntes ad Portumnaonis per praedictum flumen non impediantur per praedictum pontem. Et si aliqua vuerria vuerriata superveniret inter dominos praedictos de Prata et de Porcileis de parte una et homines Portusnaonis ex altera, ita quod ad invicem runcarent et comburerent se in simul, praedicti domini de Prata teneantur et debeant dictum pontem destruere. C. P. [368.]

1273. 21. Decembris. Venerabilis pater d. Raymundus Mediolanensis, episcopus Cumanus, per d. Gregorium papam et curiam Romanam factus fuit patriarcha Aquilejensis. Jul. [369.]

1274. 14. Februarii. In Civitate Austriae. Henricus praepositus Verdensis patriarchatus Aquilejensis vicedominus, et d. Othokari regis Bohemiae in terra Forijulii vicarius generalis, significat Indrico Theotonico capitaneo et consilio Glemonae, Johannem dictum Mange ad gratiam d. regis et ecclesiae Aquilejensis admisisse, et ad suam benevolentiam. Et quia dictus Johannes cum homine de Resia, ac cum aliis quibus dicebatur injurias et damna intulisse se concordavit et composuit, omnem rancorem relaxasse et culpam. C. P. [370.]

1274. 2. Augusti. Raymundus patriarcha venit in Forumjulii, videlicet Sacilum anno MCCLXXIV. die Jovis secundo intrante Augusto: die Veneris apud S. Vodalricum, die Sabbati Utinum, ubi stetit tredecim diebus: die autem Veneris decimo septimo intrante Augusto venit Civitatem. Die tunc Sabbati crastino compromisit cum d. Alberto comite Goritiae, patriarcha in nepotem suum potestatem Paduanorum, et comes in d. Ulricum de Tauvers; et communiter in d. Gerardum filium d. Biaquini de Camino de omnibus quaestionibus, quae erant inter eos; ita

quod infra decem dies sententiare deberent, vel communiter vel major pars ipsorum arbitrorum: et sic patriarcha et comes pro se et amicis eorum facti sunt amici. Et interim sic procuratum fuit quod partes dimiserunt arbitros absolutos. Et comes praeclise exposuit se, et juravit stare praeceptis d. patriarchae, et tractare per dictos arbitros et alios de compositione, et concordia, et pace inter patriarcham et comitem. Dicto patriarcha petente Cormons, comes, quasi ad habendum consilium latenter exivit, et sine licentia, occulte cum paucis exiens, Civitatem recessit; et facti sunt inimici ut prius, non obstante juramento, et quibusdam securitatibus super hoc praestitis. Jul. [371.]

1274. 7. Augusti. Utini. Frater Chonradus praeceptor domus Theotonicae per Stiriam et Austriam, magister Henricus praepositus Werdensis, et magister Chonradus plebanus procuratores d. Othokari regis Bohemiae, et ejus nomine, fecerunt in scriptis d. Raymundo patriarchae Aquilejensi petitiones infrascripti tenoris.

I. Placeat d. patriarchae quod ea omnia, quae in Foro-Julio spectant dicto d. regi, videlicet Portusnaonis cum possessionibus, villis, hominibus et juribus pertinentibus ad eundem, sicut dux Leopoldus qui portum hujusmodi cum pecunia comparavit, et postmodum d. Federicus pacifice possedit, integraliter et pleno jure in dicti d. regis potestate remaneat.

II. Omnia ea jura quae d. Ulricus olim dux Charinthiae tenuit ab ecclesia Aquilejensi in Charinthia, Carniola et Marchia, et specialiter castrum et civitatem Windisgretz cum omnibus attinentiis ejus, si d. patriarcha illi et ejus haeredibus vellet conferre, d. rex libenter remanebit cum eodem in amicitiae unione, protegendo ejus personam et bona contra quoslibet ejus adversarios, ut fuerat antea cum suo praedecessore patriarcha Gregorio. Et omnia singillatim recensent quae duces Charinthiae habuerunt feudali titulo ab ecclesia Aquilejensi.

III. Investiatur d. rex de omnibus feudis quae duces Austriae, Stiriae et Charinthiae ab ecclesia Aquilejensi possederunt.

IV. Concedat d. patriarcha quod omnis discordia atque dissensio inter ipsum et d. Albertum comitem Goritiae, mediante ipso d. rege, componatur.

V. Amicitia inter ipsum d. regem et patriarcham contracta aut contrahenda quibuscumque conditionibus appositis et insertis firmetur publicis juramentis continentibus poenam debitam et condignam, ut uterque sit certus de alterius amicitia.

VI. Pro illa injuria, violentia et prodicione, quae patrata fuit contra d. comitem, male occupando castrum Cormons tempore treguarum, plena satisfactio eidem d. comiti tribuatur.

VII. Nullus eorum quisquis sit, qui adhaesit d. Henrico praeposito Werdensi quondam terrae Forijulii vicedomino, tempore sui regiminis, incurrat ex hoc indignationem d. patriarchae, nec inde damnum in rebus aut personis patiatur.

VIII. Mutae, castra Arteniae et Clusae restituantur illis a quibus sunt recepta, et teneant illa usque dum sit satisfactum de pecunia quae in custodia dictorum castrorum, et pro defensione Aquilejensis ecclesiae et terrae Forijulii est consumpta, dum omnes gastaldiones administrare necessaria dictis castris contradixerunt, et in se per violentiam retinuerunt omnes redditus et proventus, quos de jure dicto d. praeposito assignare debebant. B. M. U. [372.]

1274. 8. Augusti. Ufni. Petitionibus d. Othokari regis Bohemiae per suos nuntios propositis d. Raymundus patriarcha, habito consilio omnium suorum consiliariorum, determinata sententia respondit:

Quod gratam acceptamque habet amicitiae unionem, quam d. rex sibi proponit: verum unio hujusmodi quomodo valida aut constans esse poterit, nisi prius restituantur eidem castra, possessiones et jura ecclesiae Aquilejensis, quae dictus d. rex detinet occupata?

Petit igitur quod illa omnia quae in Charinthia, Carniola, Marchia et Forojulio ille abstulit ecclesiae Aquilejensi, sibi plene et integraliter reddere debeat, sicuti ipsi d. regi mandatum fuit a summo pontifice.

Non est intentionis d. patriarchae ipsum d. regem molestare per se, vel per alios super aliqua proprietate, aut super juribus quae in Portunaonis, aut in ejus pertinentiis habere posset; sed quoad feuda, cum illa per mortem d. ducis Federici absque haerede legitimo decedentis, sint ad ecclesiam Aquilejensem devoluta, et ipse patriarcha corporali sacramento sit pontifici obstrictus quod, quae essent acquisita vel accepta, non alienabit, nec de novo infeudabit sine speciali pontificis mandato, mirari non debet regia majestas si in hoc ejus petitiones contra proprium juramentum non exaudit, nisi prius ostendat de eisdem feudis fuisse alias per patriarchas praeteritos investitum.

Investiet quidem de feudis quae duces Leopoldus et Federicus habuerunt in Stiria, tum quia de eisdem ipse d. rex fuit per patriarcham Gregorium investitus; tum quia ecclesia Aquilejensis maximo sibi ducit honori regem tantae virtutis ac sapientiae habere vassallum.

Non sic de feudis et aliis juribus quae d. Ulricus dux Charinthiae olim tenebat in Charinthia, Carniola et Marchia, quia cum ipsa per mortem dicti d. ducis sine legitimo haerede ad ecclesiam Aquilejensem devenissent tempore quo sedes ipsa vacabat, nunquam de ipsis fuit idem d. rex per aliquem ex ejus praedecessoribus investitus. Quod si ipse faceret, ut ejus captaret amicitiam, videat ipse d. rex si quem rejecisset perjurum pontifici, amplexabitur amicum.

Circa castrum de Windisgratz et ejus forum, de quibus d. rex petit investiri, notat patriarcha quod castrum illud cum suis attinentiis fuit proprietas patriarchae Bertoldi, et per ipsum ecclesiae Aquilejensi collatum. Quod si Ulricus dux Charinthiae contra justitiam illud aliquo tempore occupavit, tamen ductus poenitentia, pro compensatione damnorum ecclesiae Aquilejensi illatorum, quaedam jura sua, quae in Foro-Julio et in Istria habebat, nec non castrum de Laybach cum attinentiis suis dictae ecclesiae tradidit et donavit, recipiens illud in feudum a patriarcha Gregorio. Usus vero castri et fori de Windisgratz solum ad tempus vitae suae retinuit, ex qua cum postea sine legitimo haerede decessisset, et frater ejus Philippus, qui non solum dictae donationi consensit, sed donationem ipsam nuper innovavit, sit in sacris ordinibus constitutus, ecclesia Aquilejensis haereditatem adiit, et jam per suos nuntios juramenta hominum excepit, et in corporalem ejus possessionem intravit. Addendum est etiam quod castrum de Windisgratz, ex quo per donationem patriarchae Bertoldi ecclesiae Aquilejensi cessit, proprietas ejus fuit, et nulli unquam a subsequentibus patriarchis investitum extitit. Hinc d. rex petit a d. patriarcha id quod a suis praedecessoribus nunquam factum fuit, et quod, obstante juramento pontifici praestito, ille facere non potest. Quod si ultra ea quae de jure ab ecclesia Aquilejensi ei debentur feuda, vel nova jura requirit, licentiam et auctoritatem impetret ab apostolica sede, cui semper et in omnibus patriarcham inveniet obedire paratum.

Gratissimum fuit d. patriarchae audire tantum regem velle cum eo particulare habere colloquium, cum ex hoc amicitia inter eos melius firmari ac perfici possit, et ulteriora ad ejus ecclesiam provenire, ut ipse sperat, beneficia. Quapropter eidem d. regi loci et temporis determinationem relinquit.

Si salva sedis apostolicae reverentia, et juribus ecclesiae Aquilejensis convenientius et acceptius regalibus votis respondere sciret aut posset, id faceret equidem, ut cognoscat d. rex quantum ejus amicitiae

sit devotus, et qualem sui honoris curam gerat, in cujus defensionem, si opus esset, personam suam exponeret, et fratres, et nepotes, et amicos: verum cum ex praestito juramento et oneris sibi impositi sollicitudine teneatur omnia jura suae ecclesiae recuperare et defensare, petit rursus et instanter, ut castra et jura, quae d. rex detinet, sibi cum proventibus restituat, secundum quod per d. episcopum Olomucensem ei a pontifice est injunctum: petit uno verbo quod d. rex faciat, quod jam facere promisit. Nam ex ejusdem litteris, et per publica instrumenta constat quod cum ille terram Forijulii propriis expensis regendam et defensandum suscepit, eam etiam relinquere pollicitus est statim ac per sedem apostolicam de legitimo pastore ei provisum esset.

Quod si d. rex praedicta restituere nolle, non ideo d. patriarcha contra ejus potentiam arma suscipiet, nec bellico apparatu sua jura defensabit; verumtamen hoc ipsum summo pontifici insinuare curabit, et causam suae ecclesiae illi judicandam remittet.

Licet juste de d. rege ille conqueri posset, utpote qui multa jura et redditus ejus ecclesiae a multo tempore in grave ejus praejudicium detinet, nihil tamen super hoc haecenus summo pontifici, nec Romanae curiae significare voluit: at si ulterius in proposito detentionis injustae perseverare voluerit, cogetur d. patriarcha apud summum pontificem suam querelam deponere.

Hic cum ambasiatoribus d. regis conquestus est d. patriarcha, quod capitaneus regis, qui Portumnaonis tenet, tam in succisione nemonum, quam in oppressione hominum in mille marchis et ultra ecclesiam Aquilejensem damnificavit: et quod capitaneus Carniolae et Marchiae dictam ecclesiam multiplicibus affecit gravaminibus et injuriis, collectas et exactiones injustas ecclesiis et clericis imponendo, archidiaconum partium illarum qui quasdam collectas pro patriarcha ibidem exegerat capiendo, propriis rebus spoliando, et collectam pecuniam auferendo. Unde petit quod hujusmodi excessus per providentiam regiam corrigantur.

Coram d. patriarcha fuit tandem propositum quod cum d. rex sit cum comite Goritiae vinculo amicitiae ligatus, non potest illum deserere, nec debet contra justitiam illum defensare, vellet tantum ut ejus opera uterentur ut eos tanquam mediator in concordiam adduceret.

Sive ex mandato regis, sive motu proprio ministrorum ejus haec illi proponantur, miratur patriarcha, quod d. rex cum tali homine amicitiae unionem inire voluerit, quem excommunicatum novit, et in proprium

dominum laesae fidelitatis reum, cum illo scilicet comite Goritiae, qui ecclesiae Aquilejensis semper invasor violentus extitit et oppressor, quique ex quo per regales nuntios ei injunctum fuit quod ecclesiam Aquilejensem in nullo offendere ac molestare deberet, ex tunc usque ad praesentem diem ad valorem duorum millium marcharum damnificavit. Nihilominus ob reverentiam regiae celsitudinis eundem d. comitem si resipiscere voluerit, ad ejus gratiam d. patriarcha recipiet, ita tamen quod nec minus rigide, nec minus leniter tractatus, de scelere in praedeccessorem ejus commisso, poenas luat decernendas.

Super quo d. patriarcha postulat ut non solum a defensione talis viri d. rex se subtrahat, imo vero, utpote fidelis et ipse vassallus ecclesiae Aquilejensis, non immemor juramenti vassallitici ei praestiti, si necesse fuerit ad defensionem matris suae ecclesiae Aquilejensis se potius praeparet et exponat. Insinuans nihilominus regiis nuntiis, et per ipsos d. regi, quod auctoritatem habet a sede apostolica et mandatum quatenus omnes cujuscumque dignitatis sint et potestatis, qui Italiam cum armis intrare voluerint ad conturbandum statum terrae pacificum, et ad hoc homines transmisissent, tam venientes, quam mitentes, quam etiam suscipientes, excommunicatos denuntiet.

B. M. U. [373.]

1274. 13. Augusti. Utini. Fulcherius episcopus Concordiensis una cum extrinsecis de Portusgruario jurant treguas intrinsecis ejusdem terrae usque ad beneplacitum d. patriarchae, sub poena duorum millium marcharum.

Interim consentiunt quod praefatus d. patriarcha habeat dominium et claves Portusgruarii, et amoveat potestatem, qui nunc est ibi, et ponat alium, quemcumque voluerit, pro anno praesenti, qui habere debeat a communi Portusgruarii pro suo salario mille libras Venetorum parvorum, dummodo per hoc juribus ipsius episcopi et praedicti communis praejudicium aliquod non irrogetur.

Denique de omni controversia, quae verteretur inter ipsos ex una parte, et intrinsecos Portusgruarii ex altera, compromittunt in dictum d. patriarcham, promittentes habere ratum et firmum quidquid per ipsum statutum aut ordinatum fuerit, cum obligatione omnium suorum bonorum, et sub poena decem millium marcharum. B. M. U. [374.]

1274. 18. Augusti. In Civitate Austriae. In plena curia d. patriarchae Raymundi lecta fuit forma conventionis initae inter ipsum patriarcham et nuntios d. Alberti comitis Goritiae in qua statuebatur:

Quod d. comes, ratione offensae commissae in captione q^m. d. Gregorii patriarchae, et ratione damnorum eidem illatorum et vassallis et subditis ejus ecclesiae, praecise juret stare mandatis d. Raymundi patriarchae: det in scriptis nomina eorum qui fuerunt secum aut in suo servitio in damnis et offensionibus dicti ejus praedecessoris et suorum, et faciat securitatem de servandis mandatis, quae ei injungerentur.

Consentit patriarcha quod tres eligantur unus pro parte d. patriarchae, alius pro parte d. comitis, et tertius eligatur communiter ab utrisque, sine quorum consilio d. patriarcha nihil d. comiti praecipiat aut imponat. Securitates vero, quas nuntii offerunt, et quas patriarcha acceptat, sunt istae, videlicet quod ponatur in potestate sua castrum de Carsperch cum suis pertinentiis custodiendum expensis ipsius d. comitis, et quod secum jurare faciat viginti quatuor suos ministeriales, quod si comes praecepta sibi facienda non observaverit, astabunt patriarchae contra comitem ipsum, et castrum excidet ecclesiae Aquilejensi: et insuper praestet securitatem duorum millium marcharum per Francos de Forojulio. Quod si d. comes mandata sibi facta compleverit, patriarcha cautiones remittet et restituet eidem castrum antedictum.

Unde datis securitatibus, et praestitis juramentis d. patriarcha elegit d. Gothofredum de la Turre potestatem Paduae, d. comes elegit d. Wolricum de Tawres, et hi duo communiter elegerunt d. Gerardum de Camino, qui super universis quaestionibus et controversiis, quae inter illos vertebantur, potestatem habeant arbitrandi et sententiandi, et quidquid per ipsos intra decem dies arbitratum et sententiatum fuerit, patriarcha et comes firmum habebunt et ratum, sub poena duorum millium marcharum.

His peractis, d. Raymundus patriarcha de consilio dictorum dominorum Gothofredi potestatis Paduae et Wolrici de Tawers, praecepit d. comiti praesenti, et mandata recipienti quod sub debito juramenti usque ad diem crastinum dominicum, det sibi in scriptis nomina illorum omnium, qui fuerunt secum aut in suo servitio in captione d. Gregorii patriarchae, et in damnis et offensionibus eidem illatis et ecclesiae Aquilejensi. B. M. U. [375.]

1274. 19. Augusti. In Civitate Austriae. D. Jacobus de Ragonea pro parte d. Alberti comitis Goritiae, praesentibus pluribus testibus, dedit d. Raymundo patriarchae quamdam cedulam in qua scripta erant nomina illorum, qui in servitio dicti d. comitis, aut secum fuerunt in captione d. Gregorii patriarchae, et in qua damna praecipua recensabantur,

quae illata fuerunt ecclesiae Aquilejensi per comitem Goritiae et suos amicos et servitores. Fatebatur enim in ea ipse d. comes quod Justinopolitani primo, et illi de Pirano, et Isola destruxerunt castrum Castelveverde in servitio suo: illi etiam interfuerunt in servitio suo ubi subscriptae munitio-nes fuerunt expugnatae et destructae videlicet turris in Pinguento, et alia damna ibidem illata. Item castrum Voitsperch destructum. Item castrum Muschae destructum. Item castrum Wisnawieh destructum. Hoc quidem castrum fuit ministerialium quorum media pars attinet ecclesiae Aquilejensi, alia pars attinet comiti. Item castrum Zazilet expugnatum, attamen resignatum.

Item interfuerunt ubi castrum Muscardi fuit acquisitum, et postmodum resignatum.

Item interfuerunt cum ipso comite ac fratre suo comite Maynardo in captione d. Gregorii patriarchae, in quorum servitio fecerunt damna omnia, quae solent fieri in guerris.

Item quando d. Biaquinus de Mimiliano fuit per Carsemanum et Henricum de Petrapilosa sic turpiter interfectus, tam d. comes, quam Justinopolitani, et etiam d. Cono frater occisi expugnaverunt castrum de Petrapilosa, et illud communiter destruxerunt; illos autem malignos qui tam nefandam rem fecerant, decollari fecerunt.

Item expugnaverunt castrum Carsach et destruxerunt cum aliis servitoribus suis.

Item d. Maynardus comes, quando ivit Utinum cum exercitu, ibi fecit incendia et accepit spolia, sed in qua quantitate non potest scire d. Albertus comes.

Item in prima guerra quando idem d. comes intravit Forumjulii, expugnavit novum castrum apud Arensperch, et ibi accepit spolia: et eodem itinere expugnavit novum forum in Montefalcione, et ibidem fecit damna; et eodem modo ante Austriam Civitatem incendiis, rapinis cum aliis servitoribus suis de Brixina et alibi.

Item d. Fridericus comes de Ortemburch venit Goritiam in servitio d. comitis quando d. Gregorius patriarcha venit ante Goritiam, attamen nullum damnum fecit ecclesiae nisi apud Wipachum per noctem manendo.

Item d. Federicus de Cauriacho interfuit omnibus proeliis, quae habuit d. comes cum d. Gregorio patriarcha et ecclesia Aquilejensi usque modo in servitio comitis.

Item d. Cono de Mimiliano interfuit cum comite, et in ejus servitio apud Pinguentum, et apud Voitsperch, apud Muscher et apud Wisnavieh.

Item illi de Steyberch a tempore quando diverterunt ad comitem, et ad d. Ugonem de Duino, fecerunt etiam hominibus de Kirkiniz et de Los damnum in servitio comitis una cum hominibus suis.

Item intellexit d. comes quod juniores de Villalta sunt reformati gratiae d. patriarchae et ecclesiae Aquilejensis, quod quippe diligit comes, et etiam recipit eos in compositionem suam, quia erant cum ipso in captione d. Gregorii patriarchae, et erant in servitio suo alibi locorum.

Item Dithmarus de Grifenvelse expugnavit munitionem ecclesiae Aquilejensis, quae vocatur Antrum prope Arensperch in servitio, et cum hominibus d. comitis antedicti. B. M. U. [376.]

1274. 21. Augusti. In Civitate Austriae. Nobilis vir d. Gerardus de Camino coram d. Raymundo patriarcha jurat dare ipsi d. patriarchae bonum, et pro utraque parte utile consilium, omisso juris rigore, et potius secundum misericordiam, juxta dictum ipsius d. patriarchae, super praeceptis faciendis d. comiti Goritiae. B. M. U. [377.]

1274. 25. Augusti. In Civitate Austriae. Albertus comes Goritiae cum promississet et jurasset stare mandatis d. Raymundi patriarchae, et nominasset eos qui secum fuerunt in captione d. Gregorii patriarchae, et in damnis et offensionibus ecclesiae Aquilejensi illatis; et d. patriarcha promississet quod sine consilio trium arbitrorum nominatorum nihil ei praeciperet et imponeret; super dictis mandatis observandis ponit se in manibus ejusdem d. patriarchae dans ei plenam auctoritatem et potestatem praecipendi et imponendi, prout de ipsius d. patriarchae procederet voluntate. B. M. U. [378.]

1274. 15. Septembris. In Civitate Austriae. Cum in electione plurimorum parochorum facta per capitulum Aquilejense, patriarchali sede vacante, multi irrepsissent abusus, Raymundus patriarcha, volens ecclesiarum suarum indemnitati providere et canonico et legitimo modo easdem detineri, obligat Bonafidem de Brixia canonicum Aquilejensem et plebanum de Legio, nec non Voltissam de Wipulzano plebanum de Merin ad resignanda eorum beneficia, mandans eis quatenus rationem de perceptis infra crastinum diem reddere debeant.

Valconus Civitatis canonici, jussu d. patriarchae, ponit in ejus manibus omne jus quod credebat habere in plebe Invilini; et hoc idem facit Henricus de Gretz mansionarius Aquilejensis de jure quod credebat habere in plebe Hoenechstayn. Similiter d. Hermanus de Utino canonicus Aquilejensis resignat in ejus manibus plebem S. Bartholomei de Marchia, juxta Landestrost. A. C. U. [379.]

1274. 2. Octobris. In castris apud Manzanum. Raymundus patriarcha notificat populis sibi et ecclesiae Aquilejensi subjectis, se ad instantiam nuntiorum d. Othokari regis Bohemiae fecisse treguas usque ad octavam S. Martini proxime venturi cum d. Alberto comite Goritiae sub hac forma:

I. Si aliquis de una parte damnificaverit aliquem de alia parte, eligatur unus ex utraque parte, qui satisfactionem fieri faciat de damnis illatis.

II. Quaelibet pars remaneat in tenuta locorum, villarum et possessionum de quibus erat in tenuta et possessione quando d. patriarcha primum venit in Forumjulium. Promittentes haec omnia observare sub poena quatuor millium marcharum. Rub. [380.]

1274. 5. Octobris. Sacili. Electis arbitris ad componendam quaestionem, quae vertebatur inter d. Canorium priorem hospitalis S. Leonardi de Campomollo prope Sacilum, et d. Gulielmum de la Turre gastaldionem Canipae, definitum et statutum fuit:

I. Gastaldio Canipae custodiat forum Rovoli tam in civilibus quam in criminalibus, tam in villa hospitalis quam extra, exigendo de omnibus apothecis, tabernis, domibus et barateriis taxationes eis impositas, justificando mensuras et jus suum exercendo in omnibus ad dicti fori custodiam spectantibus.

II. Faciat expensas illis de Canipa qui cum banderia erunt ad custodiam dicti fori, stando ibi tres dies, videlicet in vigilia et die s. crucis, et in die sequenti. Elapsis autem illis tribus diebus, vocetur prior hospitalis et meriga dictae villae, et eis denuntiatur praedicti fori custodia.

III. Meriga et homines dictae villae hospitalis construant apothecas super dictum forum, secundum antiquam consuetudinem, accipiendo de omnibus apothecis de passu grossum unum de triginta parvulis.

IV. Gastaldio habeat a prioratu stabulum pro suis equis et expensas pro se et uno famulo, et lectum unum praeparatum dormiendi donec stabit ad dictum forum.

V. Gastaldio valeat mandare hominibus dictae villae hospitalis quod faciant apothecas sub poena quadraginta denariorum, et illi sub eadem poena teneantur esse cum armis ad custodiam dicti fori.

VI. Prioratus hospitalis praedicti possit et valeat ministrare jus summarium terreriis et forensibus in villa hospitalis et ejus jurisdictione, reservato criminali d. gastaldioni de Canipa.

(Bianchi.)

VII. Caeterum prioratus hospitalis sit liber ab omni dominio, et sine aliquo onere possit et valeat regere et gubernare hospitale praedictum sive Mason, sive villam hospitalis S. Leonardi. [381.]

1274. 7. Novembris. Utini. In generali colloquio statuitur quod nullus ex Aquilejensis ecclesiae subditis audeat pignorare sive de bonis suis auferre, sine licentia d. patriarchae. Et decernuntur poenae quae secundum naturam et conditionem delinquentium solvi debent. A. C. U. [382.]

1274. In castro Utini, in palatio patriarchali, quod fuit dominorum de Cucanea. Raymundus patriarcha corrigit abusus intromissos in electione parochorum facta a capitulo Aquilejensi, sede patriarchali vacante: et primo amovet perpetuo a beneficio S. Georgii de Gonevitz Candidum de Varmo, utpote nondum clericum, et tempore suae electionis adhuc puerum quatuordecim annorum. Amovet similiter a plebe S. Viti supra Laybachum Leonardum de Cucanea, qui injuste ac minus canonice eandem plebem obtinebat, nec non Odoricum de Glemona plebanum S. Stephani prope Cillam, et Hermanum de Butrio plebanum de Stayn; qui citati ad ostendendum eorum jura super praedictis plebibus, comparere contumaciter recusarunt. A. C. U. [383.]

1274. 26. Novembris. Incepit currere nova moneta mutata per venerabilem patrem d. Raymundum patriarcham Aquilejensem. Jul. [384.]

1274. 10. Decembris. Utini. Raymundus patriarcha confirmat et innovat privilegium quo antecessor ejus Gregorius de Montelongo ecclesiam S. Petri in Sauncal contulerat provisionis gratia monasterio Siti-censi, quod violentia malignorum, multiformes tunc laesiones et damna gravia sustinuerat; ita tamen quod in eodem annis singulis ejus anniversarium solemniter celebraretur, et fratribus dicti conventus quolibet die sabbati ob reverentiam gloriosae virginis Mariae perpetuo in majori mensura vini, et quarta parte formagii ad consolationis pabulum serviatur.

C. G. [385.]

1275. 2. Januarii. Aquilejae. Raymundus patriarcha cum audisset ecclesiam Aquilejensem tam in spiritualibus quam temporalibus visitationis officio indigere, convocatis canonicis et mansionariis, dedit eisdem infrascriptas constitutiones:

I. Canonici, mansionarii ecclesiae Aquilejensis, et praebendarii S. Mariae interveniant quotidie sacris officiis, venientes ad matutinum antequam finiatur invitatorium: ad missam antequam finiatur Kirieleison: ad vesperas et alias horas canonicas antequam finiatur prima pars. Si quis vero non intervenerit ad matutinum, perdat panes omnes illius diei.

Si quis non interfuerit missae, perdat viuum illius diei, et si non interfuerit vespers, denarios illius diei amittat.

II. Canonici, mansionarii et praebendarii quando erunt in divinis officiis, habeant in hyeme cappas nigras, in aestate vero cottas sive superpilicia, nullusque ipsorum teneat in capite capucium sine cappa. Quando vadunt per civitatem, portent vestes honestas. Qui transgressor extiterit, puniatur, ut placuerit patriarchae.

III. Omnes canonici et mansionarii revertantur intra mensem ad claustrum, et ibi, ut mos erat suorum praedecessorum, morentur. Si quis hoc facere neglexerit, nihil percipiat de distributionibus quotidianis, et nihilominus, nisi fuerit infirmus, aut legitimo impedimento detentus, puniatur ad libitum d. patriarchae.

IV. Praebendarii S. Mariae habeant domum prope ecclesiam, et infra mensem ibi habitare debeant, secus puniantur, ut placuerit patriarchae.

V. Nullus praedictorum intret tabernas vel ad aleas, sive ad ludum alium inhonestum ludat. Tonsuras et coronas decentes deferant, nec vestes a canone interdictas ferre praesumant. Transgressores puniantur poena pecuniaria, aut aliter, prout visum fuerit patriarchae.

VI. Nullus de praedictis alibi habitet, quam in dictis domibus. Focarias et filios infra octo dies a se penitus abjiciant, non accessuri ulterius ad easdem. Alioquin sciant se esse excommunicatos, et insuper poena pecuniaria ad beneplacitum patriarchae multandos.

VII. Nullus de praedictis possessiones ecclesiae aliquas aut jura quovis titulo alienare praesumat sine speciali licentia patriarchae, alioquin nullae erunt alienationes et ipse, quisquis fuerit, excommunicationis vinculo innodatus.

VIII. Constituantur officiales, qui tam de perceptis, quam de expensis rationem faciant: qui taxent redditus et proventus quotidianis distributionibus deputandos tali proportionem, quod per circulum anni sufficiant, et qui, si mandato defuerint, puniantur ad libitum patriarchae.

IX. Quicumque de praedictis habet, sive accepit, aut usurpavit aliquid de mobilibus aut immobilibus capituli, aut ecclesiae Aquilejensis, illud restituat infra mensem. Si hoc non fecerit, se excommunicationis laqueo sentiat innodatum, et sit privatus officio et beneficio.

X. Constitutiones hujusmodi usque ad annum semel quolibet mense, annis vero sequentibus bis aut semel in anno, in capitulo Aquilejensis ecclesiae legantur, praesentibus canonicis, mansionariis et praebendariis. C. F. [386.]

1275. 18. Februarii. Venetiis. Manfredus Cagapistro, et Jacobus Perentionis procuratores d. Raymundi patriarchae electi ad componendas quaestiones cum Venetiis ortas ex quibusdam gravaminibus impositis tam in datiis quam in aliis per eundem d. patriarcham in damnum Venetorum, post multos tractatus habitos cum d. Laurentio Theupolo Venetiarum duce et suis consiliariis, tandem ad talem concordiam devenerunt.

I. Procuratores antedicti ex potestate eis tradita, et nomine d. Raymundi patriarchae et ecclesiae Aquilejensis, laudant et ratificant pactum per quondam d. Gregorium patriarcham factum in MCCLIV. die vigesima quarta Aprilis, et jurant quod pactum illud fideliter observabunt, et operam dabunt quod idem faciat d. comes Goritiae cum pacem inveniet.

II. Datia imposita super bobus et porcis et aliis bestiis, nec non super lignamine et carbone et aliis mercationibus remittuntur, nec de caetero imponentur, et id totum quod per officiales d. patriarchae acceptum fuit eisdem Venetis, sine quaestione aliqua restituatur.

III. Si per patriarcham Gregorium datia aliqua imposita, aut novitates aliquae factae sunt contra formam pacti praeallegati, remittentur.

IV. Patriarcha per suam fortiam permittet et concedet stratas liberas et apertas mercatoribus et mercationibus, ita quod libere et sine impedimento per eas ire, stare, et redire possint; et si aliquid per supradictos officiales perceptum fuit ab ipsis Venetis occasione ordinamenti aut impedimenti facti per eundem d. patriarcham de dictis stratis, id totum eis restitutum erit antequam aliquis alius per consuetam viam ire possit.

V. Ex alia parte dictus d. dux, suo et communis Venetiarum nomine, ratificat et confirmat pactum alias factum per suum praedecessorem cum d. Gregorio, et si aliquae novitates factae sunt contra formam pacti praedicti, eas remittit; et super datiis et gratiis quae pro parte ducis tolluntur, faciet quod tolli possint sicut hactenus tollebantur.

A. M. U. [387.]

1275. 22. Februarii. Illi de Povoletto ire possunt bis in hebdomada accipere ligna mortua in nemore de Attemps. B. M. U. [388.]

1275. 26. Februarii. In Civitate Austriae. Facta fuit compositio sub certis articulis et pactis inter d. Raymundum patriarcham ex parte una, et nobilem virum d. Albertum comitem Goritiae et Justinopolitanos et eorum fautores ex altera. Jul. [389.]

1275. 7. Martii. Glemonae. Ex depositione testium facta coram Asquino scriba d. Federici abbatis Mosacensis, apparet hospitale in collibus Glemonae fundatum fuisse a quondam d. Marsutto de Glemona episcopo. A. C. U. [390.]

1275. 8. Aprilis. D. Wolricus q^m. Swarcimani de Cormons recognovit habere in feudum quinque mansos sitos in villa Jastrep, et tres mansos et duodecim campos in villa Mossae. B. M. U. [391.]

1275. 6. Junii. Investitio d. Federici de Apfolter de octo mansis in Apfolter, et de sex vineis in monte Morawaz. B. M. U. [392.]

1275. 9. Julii. In Civitate Austriae. Petrus Quirinus ex parte d. ducis Venetiarum petit a d. Raymundo patriarcha quod pacta olim inita inter ejus praedecessorem Gregorium patriarcham et d. ducem et commune Venetiarum, et ipsum d. Raymundum patriarcham innovata et confirmata, juret se inviolabiliter observaturum. Et tunc d. Guido Inglotius de Mediolano, habita super hoc parabola a praedicto d. patriarcha, in animam ipsius ad sancta dei evangelia corporaliter juravit, quod ipse d. patriarcha omnia capitula in dictis pactis contenta, secundum antiquam consuetudinem observabit.

C. C. F. [393.]

1275. 13. Julii. In Civitate Austriae. Glizojus de Mels asserit se habere garithum in Mels, Melesons, Avenzono, Adeliacho, S. Salvatore, Collalto, Lauch, Budrio et in Carnea, nec non in Lusuriacho, Blessano, Claujano, Jamnico, Felettis et Avasinis et queritur coram d. patriarcha quod ipse, seu officiales ejus super hujusmodi suo garitho impediant. Quapropter per sententiam curiae datus est ei nuntius, cui facere debeat demonstrationem de hujusmodi suo jure in dictis locis.

C. C. F. [394.]

1275. 17. Julii. Investitio unius molendini in flumine Sdobae facta d. Leazaro dicto de Zoliacho civi Justinopolitano, jure recti et legalis feudi. B. M. U. [395.]

1275. 22. Julii. Investitio d. Henrici q^m. Johannis de Civitate unius mansi in plebe Vereiae in villa Podigori, jure recti et legalis feudi.

B. M. U. [396.]

1275. 8. Augusti. In Civitate Austriae. Bernardus de Ragonea praepositus Concordiensis, decanatum capituli Civitatis Austriae acceptavit, ex quo decanus et capitulum Concordiense ad electionem novi praepositi procedere intendebant, asserentes dictam praeposituram, ob acceptationem praefati decanatus, esse vacantem. Verum cum dictus

Bernardus de Ragonea legitime probasset coram patriarcha secum ab Innocentio quarto pontifice dispensatum fuisse, ut ipse beneficia cum cura animarum usque ad summam centum marcharum recipere valeret, et licite retinere: patriarcha de consilio sapientum ejus electionem confirmans decernit illum posse, auctoritate dispensationis praedictae, dictum decanatum acceptare, et eandem praeposituram retinere, et monet decanum et capitulum Concordiense ne ad electionem novi praepositi procedant. A. C. C. [397.]

1275. 6. Septembris. Investitio Federici q^m. Hermani de Rudech jure recti et legalis feudi de villa de Zoppa apud Neydroch, de quinque mansis in Varm, de tribus mansis in Crespach, de quatuor mansis in Vhrim, de tribus mansis in Lagense, de quatuor mansis apud Tynim, et de omnibus decimis spectantibus ad dictam villam et eisdem mansis, juxta morem Theutonicorum. B. M. U. [398.]

1275. 2. Octobris. Recognitio feudorum Walangini d. Facinae de castro de Mirsa civis Justinopolitani de medio manso in villa Coz, et de uno bando de cruenta quotiescumque d. patriarcha tenet placitum regaliae in civitate Justinopolis. B. M. U. [399.]

1275. 2. Novembris. Glemonae. Bonacursius de Turre capitaneus Glemonae et gastaldio Carniae promittit loco et vice d. patriarchae solvere et dare d. Pertoldo Craja de Glemona pro custodia turris S. Danielis de Carnia duodecim libras Veronensium parvorum in capite cujuslibet mensis. Qui d. Pertoldus, sub poena ducentarum marcharum, custodiet bona fide dictam turrim, et quandocumque sibi dictus Bonacursius petierit, ipsam dabit, aut patriarchae, qui pro tempore fuerit, et non aliis.

A. C. U. [400.]

1275. 30. Decembris. Recognitio feudorum d. Geroldi de Legio in Dori, Magredis, Siacho, Ziracho, Montegnacho et in Cassacho, et in villis de Medio, Questis et de Legio. B. M. U. [401.]

1275. 31. Decembris. Aquilejae. Asquinus de Varmo resignat in manibus d. Raymundi patriarchae omnia sua bona quae habebat in Cisterna, Griglons, Vissandono, Paseglano, Campiformio, Bivars, Trivignano, in castro de Piris, in S. Eliseo et in Ravenstain: et memoratus patriarcha volens Federico, Walterpertoldo, Thebaldo, Vicemprando et Palamidesio fratribus et filiis dicti d. Asquini gratiam facere specialem, praefatum Federicum pro se et suis fratribus recipientem cum quodam capucio quod suis tenebat manibus de praedictis bonis liberaliter investivit. A. M. U. [402.]

1276. 11. Septembris. Fuit Natissa ita magnus quod fuit extra ripam usque ad murum cimiterii S. Petri, et etiam ascendit per ipsum murum et destruxit plures domos ab inferiori via versus Natissam existentes, deferendo quidquid invenit. Destruxit omnia molendina et portam et murum Pusternulae factum in defensionem civitatis. Ad pontem ascendit usque ad supremum gradum; et tamen de summitate majoris saxi pedis pontis civitatis remansit aliquantulum quod aqua non trascendit. Jul. [403].

1276. 25. Septembris. De duabus partibus decimae omnium novallium de territorio castri Zobelsperch per annos viginti, solvendo unum asturem et quinquaginta caseos, fit investitura d. comiti de Ortemburch.

B. M. U. [404.]

1276. In Novembri vendebatur frumentum XXX denariis et etiam plus, milium XXII, surcum XIV et etiam XVI denariis.

Die sabbati penultimo Januarii vendebatur frumentum XXXVI denariis, et tantum siligo, et surcum XXVIII denariis.

Ascendit frumentum ad L denarios, milium ad XL, surcum etiam ad XXXVII et plus.

In principio Martii die sabbati sexto intrante Martio finaliter positum fuit frumentum pro XL denariis, siligo et faba pro XXXVI, milium pro XXVIII, surcum pro XXIV in manu solvendo.

Jul. [405.]

1276. 26. Novembris. Utini. Wilielmus gastaldio et commune Civitatis Austriae requisiverunt certam quantitatem curruum pro exportando fimo de foro dictae civitatis, et inter alios ex villis circumjacentibus, aliqui ex massariis capituli fuerunt ad hoc faciendum vocati. Decanus et capitulum dictae civitatis putaverunt hoc factum fuisse contra ecclesiasticam libertatem, ideoque quamvis asseruissent, quod ipsi, taxatione habita diligenti, currus massariorum suorum pro rata voluntarie ad id concedere sint parati, eorum tamen querelam ad d. patriarcham producere non omiserunt. Qui nolens ad hujusmodi angarias dictos massarios compelli contra ecclesiasticam libertatem, mandat dictis gastaldioni et communi quatenus contenti de eo quod dicti decanus et capitulum exhibent, eorum massarios ultra id nullatenus molestant.

C. G. [406.]

1276. 1. Decembris. In Civitate Austriae. In quaestione vertente inter d. Bonifacium abbatem monasterii Belinensis ex una parte, et d. Leonardum de Tricano ex alia, circa jus copulatici persolvendum a

massariis, quaerente d. patriarcha quid juris esset? sententiatum fuit quod in villis in quibus copulaticum persolvitur, talis est ratio sive consuetudo haecenus observata, videlicet quod quilibet massarius residens cum foco super aliquo manso, unum modium, scilicet tria staria annonae dare pro copulatico consuevit et debet. Et quotquot massarii fuerint super uno manso cum focus, tenentur et debent pro unaquaque domo unum modium annonae persolvere atque dare, et licet unus massarius habens unicum focum decem mansos aut plus vel minus coleret, nisi tantum unum modium persolvere teneatur. C. F. [407.]

1277. 15. Januarii. Investitio Hencasii de Caono de tribus mansis et uno molendino in Salvarolo. B. M. U. [408.]

1277. 12. Februarii. In capitulo Civitatis canonicis cum decano generaliter congregatis, communiter et concorditer per eos indultum et constitutum fuit quod ex tunc praebenda cujuslibet mansionarii primo anno post illius decessum pro anima ipsius cederet capitulo Civitatis ad emendam proprietatem pro anima ejus, praesentibus in ejus anniversario more solito. Jul. [409.]

1277. 28. Februarii. In Venzono. Johannes praeco de Glemona per plateam et per vias Venzoni proclamavit ex mandato d. patriarchae, quod aliqua persona non debeat a crastino die in antea mercandarias aliquas per Clusam vel Tulmetium conducere, nisi prius acceperit litteram sigillatam d. capitanei Glemonae. Quicumque contrafecerit, perdet mercandarias. A. C. U. [410.]

1277. 11. Martii. Mutata est moneta, quae habebat patriarchae imaginem interius, et turrim exterius, quae valuerat XIV Veronenses, in monetam valentem seu positam XVI Veronenses, habentem interius imaginem S. Mariae cum filio, et exterius aquilam. Jul.

Item eodem anno die septimo Aprilis fuit proclamatum ex parte patriarchae, quod ex tunc daretur tantum pro XIV Veronensibus, et illa nova, quae tunc currebat, differens a priori in duabus crucibus parvulis interius et exterius. Jul. [411.]

1277. 7. Aprilis. Inceptum fuit fodere et construere fontem apud domum communis primo. Jul. [412.]

1277. 13. Maii. in Civitate Austriae. D. Raymundus patriarcha et d. Ugo de Duino nuntius d. Alberti comitis Goritiae fuerunt concordantes:

I. Quod pax et concordia quae facta fuit olim inter ipsum d. patriarcham et dictum d. comitem debeat observari, et si in capitulo

aliquo observata non fuisset, eligantur duo pro parte qui discernant et cognoscant quisnam eorum contra aliquod capitulum dictae pacis venerit aut fecerit; et tunc illi quatuor electi habeant potestatem judicandi super praedictis prout eis videbitur expedire.

II. Praedicti quatuor electi attendant et videant de damnis hinc inde illatis postquam facta fuit praedicta pax, et quidquid dixerint et arbitrati fuerint super praedictis debeat ab utraque parte inviolabiliter observari.

III. De cambio Glemonae dandae d. comiti, prout continebatur in contractu dictae pacis, illi quatuor electi debeant videre, et quidquid super dicto cambio statuerint, debeat a partibus observari, sub poena quam imponere voluerint.

Et tunc incontinenti d. patriarcha elegit pro parte sua d. Walterpertoldum de Spinimbergo et d. Johannem de Zuccola; et d. Ugo de Duino pro parte d. comitis elegit d. Henricum de Pisino et seipsum. In quibus d. patriarcha et d. Albertus comes Goritiae unanimiter et concorditer compromiserunt, dantes eis liberam potestatem judicandi, ordinandi et arbitrandi infra unum mensem super dictis capitulis, sicut eis melius videbitur expedire, et promittentes sub poena mille marcharum argenti inviolabiliter observare omnia et singula, quae per dictos arbitros fuerint declarata, ordinata et sententiata.

C. F. [413.]

1277. 27. Maii In Civitate Austriae. In generali colloquio d. Raymundi patriarchae Aquilejensis cum praelatis, liberis, diesmanis et nuntiis contractum, statutum et ordinatum fuit quod quodcumque debitum non requiretur infra quindecim annos, ex tunc peti non possit, et debitor absolutus existat. Jul. [414.]

1277. 9. Junii. In Civitate Austriae. Fuit per dominos Walterbertoldum de Spegnimberch, Johannem de Zuccola patriarchae; Ugonem de Duino et Henricum de Pisino comitis Alberti arbitros, pronunciata arbitrando inter eos firma pax et concordia perpetua. Jul. [415.]

1277. 13. Augusti. Utini. Cum Bandinus quondam Bonromani de Florentia fungeretur officium vicarii d. Conradi de la Turre marchionis Istriae, ejus servitores his in mari capti fuerunt de personis, et spoliati de mercationibus omnibus, quas secum deferebant per d. Johannem comitem Veglae et subditum Venetiarum, ita quod ipse Bandinus damnum incurreret de mille et octingentis libris parvorum. Dux Venetiarum requisitus a patriarcha per suas litteras, sibi de hiis facere satisfieri non

(Bianchi.)

9 **

curavit. Proinde dictus d. patriarcha de consilio suorum consiliariorum permisit dicto Bandino ut de bonis dicti d. ducis et communis Venetiarum sibi accipiat usque ad plenam et integram dictae pecuniae quantitatem, salvo quod praetextu rapresalearum hujusmodi, personas et bona Venetorum tunc commorantium in Foro-Julio gravare, vel modo aliquo molestare non debeat. Mandat itaque potestatibus, capitaneis, gastaldionibus et officialibus suis, quatenus dicto Bandino dictas rapresaleas libere exercere permittant, et ei assistant consilio, auxilio et favore.

C. C. F. [416.]

1277. 27. Augusti. In Civitate Austriae. Super certis articulis ad eum missis per d. comitem Goritiae Raymundus patriarcha respondet:

I. Praefiget terminum generalem omnibus terris quando sibi tanquam domino videbitur, ad suum, non ad cujusvis personae beneplacitum.

II. Sicut ipsi d. comiti dixit quando pax et concordia fuit inter eos celebrata, sic nunc respondet eidem, nimirum quod patriarcha paratus est semper facere justitiam omnibus conquerentibus coram ipso in curia sua, et secundum quod per laudum curiae iudicatum est, ita omnibus in jure respondere, faciant illud idem ipsi conquerentes.

III. Restituantur equi quos d. comes postulat hiis hominibus, quibus in Glemona fuerunt ablati.

IV. Quoad castrum Haresperch non est consultum quod ordinatum fuit per arbitros electos in tractatu pacis inter eos factae. Si hoc non credit d. comes, mittat ad dictum castrum suum specialem nuntium.

V. Dimisit ei locum Barbanæ et quidquid in eo habebat. Si de hoc est adhuc dubium, revertatur ad arbitros supradictos.

VI. Super facto Cormonia, dabit d. comiti terminum a die lunae proximae praesentis mensis Augusti ad octo dies proximos venturos, vult in Civitate, vult in Utino, vult in Campiformio, ubi convocabuntur liberi, ministeriales et communitates terrae Forijulii, ibi d. comes suam d. patriarchae responsionem dabit. B. A. U. [417.]

1277. 11. Septembris. Arripuit Raymundus patriarcha Aquilejensis iter ad illustrissimum regem Romanorum Rodolphum in Carinthia exiens de Civitate et vadens Utinum ad colloquium die tunc crastina habendum ibidem. Reversus in Utinum die nono intrante Novembri.

Notandum quod die lunae proxime subsequenti fecit d. patriarcha sententialiter amputari Norando notario de Faganea mauum in Faganea, eo quod, ut ipse Norandus confessus est sine tortura, se ad petitionem d. Rantulfi de Villalta ex parte d. Federici de Cauriacho, d. Rantulfi et fratrum de Villalta, Matthiussii de Glemona et dominorum de Tricano, sub sigillo illorum de Villalta, scripsisse quasdam litteras quae mittebantur per quemdam nuntium Lombardum qui cum litteris captus fuit et confessus d. archiepiscopo Mediolanensi, qui erat inimicus dicti d. patriarchae, notificando ei qua die idem patriarcha arrepturus erat iter eundi ad imperatorem Rodolphum; et quod d. comes Albertus, quidam liberi et ministeriales Forijulii mittere intendebant suos ambasiatores ad dictum imperatorem contra dictum patriarcham, et exhortabantur eundem archiepiscopum quod mitteret illuc etiam suos ambasiatores contra eundem patriarcham. Jul. [418.]

1277. . . . Super facto castri Cormonis comes Goritiae respondet patriarchae quod ad statutum terminum vocaverat quosdam suos fideles de Carinthia putans quod et patriarcha hoc idem voluisset, sed cum patriarcha hoc non intendisset, iidem quos vocaverat illico redierunt ita quod ad praesens copiam sapientum comes habere non potest. Unde placet illi, quod, salvo suo jure et sine suo praejudicio, terminus diferatur usque dum super eo sibi commodius provideat. Quoad vero castrum de Haresperch scribit nihil ibi remansisse praeter stupulam unam in qua quaedam mulieres antiquae sua recondierant.

C. F. [419.]

1277. 16. Septembria. Bujae. Cozzonellus de S. Daniele, consensu et verbo d. Raymundi patriarchae, vendit d. Barnabae de Buja pro viginti quinque marchis Veronensium parvorum unum mansum in Buja et secundum usum et consuetudinem terrae Forijulii eum investit ad rectum et legale feudum. Qui d. Barnaba flexia genibus promittit praestare omagium cum sacramento fidelitatis d. patriarchae, et omnia observare quae, ut moris est, observare tenentur omnes alii feudatarii et vassalli dicti d. patriarchae.

A. C. U. [420.]

1277. 3. Novembris. Windisgratz. D. Cono de Saldenhofen habet in feudum a d. Raymundo patriarcha decimas reddituum annualium in Buonich, in Reundorf, in Veustriz, in Halemburch, in Weshen, et insuper duas saumas olei et duas piscium de camera d. patriarchae. B. M. U. [421.]

1277. 17. Novembris. Glemonae. Covattus et Biaquinus qm. Petri Cirioli de Glemona pretio centum et quinquaginta librarum vendunt unam vineam in Glemona fratri Gerardino de Chavazzo guardiano fratrum minorum de Glemona, recipienti nomine et vice Gertrudis sororis et priorissae S. Agnetis de Glemona et ejus conventus, quae venire voluerit et habitare in loco et cella, quae fiet in domibus Jacobi Basadone. A. C. U. [422.]

1278. 10. Januarii. In terra de duobus castellis. Raymundus patriarcha commisit d. Monflorito de Pola custodiam turris de duobus castellis, quam antea tenebat Merulus de duobus castellis, et curam hominum dictae terrae ad honorem ipsius d. patriarchae et ecclesiae Aquilejensis conservandam.

Mandat etiam ut faciat diligentem inquisitionem de morte qm. Lotherii de dictis duobus castellis, et de illis qui verbo aut opere partem aliquam habuerunt in interfectione Marici Sorconi non minus quam de illis qui, postquam ipse cum gentibus ingressus est terram, eam contra ejus mandatum depopulati sunt.

Ammovet ab officio gastaldiae ejusdem loci Merulum antedictum, eique Monflorito injungit ut aliquem virum idoneum et fidelem inveniatur, cui usque ad suum beneplacitum officium gastaldiae de duobus castellis sit committendum. C. F. [423.]

1278. 11. Januarii. Stephanus Sbruleus de Cormons capitaneus in Castellutto investitur a. d. Maynardo comite Goritiae de villis Torsae, Rivignani, S. Mariae Selaunich, S. Marizzae, Riverottae, Mortejani, Flambri, Talmassons et Sellae ad rectum et legale feudum.

B. M. U. [424.]

1278. 13. Februarii. Utini. Raymundus patriarcha diligenter attendens ad statum et decus ecclesiae S. Worlici de Utino, volensque quod canonici ejusdem ecclesiae domos habeant in quibus valeant habitare, ut fieri solet in aliis ecclesiis in quibus insunt capitula, statuit et praecepit quod medietas reddituum omnium praedictae ecclesiae, quocumque nomine censeantur, poni debeant in sequestro et conservari a duobus canonicis, qui juxta illam terram quam habent prope ecclesiam S. Worlici, aliam emant terram, in qua construi faciant domos in quibus ejusdem ecclesiae canonici commode valeant habitare, reddituri tamen de ipsis redditibus, quandocumque requisiti fuerint, rationem.

Statuit etiam quod quotidianae oblationes, ejusdem ecclesiae dividantur inter canonicos, qui in die oblationum fuerint praesentes, et

quod custos, ut major inter eos, et cui in *licitis et honestis* alii canonici obedire tenentur, quantum duo ex ipsis de dictis oblationibus percipiat: ille tamen ad tractatus eidem ecclesiae utiles eorum utatur consilio et assensum requirat. C. F. [425.]

1278. 23. Martii. Apud Sacilum. Asquinus de Varmo nomine communis de Sacilo et Artuicus de Porcileis, pro se et d. Gabriele ejus fratre, conqueruntur coram d. Raymundo patriarcha de dominis de Prata et de filiis qm. Wezzelletti de Camino, qui hominibus de Sacilo et dictorum dominorum de Porcileis accipiunt novum datum in flumine Lipientiae quod dare nunquam consueverunt. Qua propter d. Raymundus patriarcha mandat d. Gabrieli canonico Aquilejensi, et Vezzelloni ac Johanni fratribus de Prata in sua praesentia constitutis, quatenus de caetero non accipiant dictum datum hominibus de Sacilo et dominorum de Porcileis, quod si rursus acciperent, ipse super bonis ipsorum de Prata et de Camino eis restitui faciet datum supradictum.

Ver. [426.]

1278. 2. Aprilis. De aqua Reganae conducenda in fossam Tavuch concordia inter abbates Sextensem et Summaquensem, nec non Concordiam et Portumgruarium. B. M. U. [427.]

1278. 5. Aprilis. Circa meridiem acceptum fuit seu captum castrum Tulmini sub hac forma. Tres erant custodes in castro unus quorum infirmabatur et quatuor cum saccis intus ferentes arma occulte ascenderant, quasi vellent emere bladum et exportare quod vendebatur. Et cum venissent ad portam castris, invento ibi solo custode, illum ejecerunt de porta, et clausa porta, alio custode superveniente, et volendo defendere locum, occiderunt illum, et sic obtinuerunt castrum.

Jul. [428.]

1278. 12. Aprilis. In Civitate Austriae. Orta contentione inter d. Raymundum patriarcham et capitulum Civitatis Austriae ex eo quod d. patriarcha plura petebat quae capitulum dare recusabat, faciente tamen illo qui dissidentium mentes in unam redigit voluntatem, talis inter eos fuit pacta concordia.

I. Super sententia excommunicationis lata per d. patriarcham in d. Bernardum decanum et majores de capitulo ecclesiae Civitatis, pro eo quod de quibusdam procurationibus quas ratione visitationis factae in praedicta ecclesia, idem patriarcha petebat ab eis, et ipsi in praefixo termino satisfacere non curarunt, d. decanus protestans quod se ratione dictae sententiae excommunicatum non reputat, nihilominus, ut

filii obedientiae postquam juravit stare mandatis ecclesiae et ipsius d. patriarchae, absolutionem ad cautelam postulat, et d. patriarcha eundem d. decanum et capitulum ab huiusmodi excommunicatione absolvit, sed etiam habito respectu ad paupertatem dictae ecclesiae Civitatis, de gratia speciali cessit petitioni procuratoris sex dierum ratione visitationis et inquisitionis per eum factae in dicta ecclesia.

II. Convenerunt insuper quod d. patriarcha per suum notarium faciat inquisitionem in villis et super terris dicti capituli, et si invenerit quod ejus massarii tempore Bertoldi et Gregorii praedecessorum suorum consueverunt dare foenum, currus praestare, et facere custodias in castris ipsius d. patriarchae, de jure res huiusmodi d. patriarcha recipiat, aliter vero immunes remaneant. Et hoc intelligi debeat etiam de illis bonis capituli, quae ab hoc onere exempta esse ostensum fuerit, vel de mansis et possessionibus per dictum capitulum emptis tempore Gregorii patriarchae, utpote venditores aut legatores eorum cum dicta immunitate illos habebant.

III. Hoc inter eos convento, d. patriarcha de gratia speciali remisit omnes condemnationes per eum factas tam in d. decanum, quam in canonicos et mansionarios ecclesiae Civitatis, et alios clericos eidem subjectos pro eo quod commisissent contra constitutiones patriarchales, et poenas in quas, eas non observando, incurrissent: et promisit quod supersederet aedificationi domorum usque quo expiraverit tempus solutionis decimarum in subsidium terrae sanctae deputatarum.

A. C. U. [429.]

1278. 21. Aprilis. Investitura d. Henrici qm. Thomasini de la Motta de uno manso cum dimidio in tabella Bertaldiae Utini cum una brayda sita in loco, qui dicitur Gayda de Ocha in strata Aquilejae cum duabus petiis prati in loco dicto Stradella, et cum domo murata sita in eadem tabella Bertaldiae, juxta ecclesiam S. Petri, cum uno bayartio sito ante portam ejusdem villae spectante ad dictum mansum et dimidium jure recti et legalis feudi. B. M. U. [430.]

1278. 21. Aprilis. Glemonae.

Mulier de Amaro. Domine, hic est Aycardus de Belluno, qui tenetur Cortesio de Amaro in quadam pecuniae quantitate, et vir meus est fidejussor dicti Cortesii, de qua fidejussione idem vir meus recipit magnum damnum. Rogo vos ut faciatis interdicti istos denarios.

Ayulfus capitaneus Glemonae. Aycarde, debes tu aliquem denarium illi homini, quem ista domina nominat?

Aycardus. Domine, debeo occasione muletti quem emi a dicto Cortesio.

Capitaneus. Quae est quantitas?

Aycardus. Circa duodecim libras Venetorum parvorum.

Capitaneus. Tu non debes alicui dare dictos denarios, usque ad cognitam rationem.

Cortesius. Domine, faciat is quod Aycardus solvat pecuniam in qua mihi tenetur.

Capitaneus. Aycarde, debes dare istam pecuniam Cortesio?

Aycardus. Debeo.

Capitaneus. Solve igitur pecuniam quam debes Cortesio. Et tu, Zotte, judica per sententiam si Aycardus teneatur mihi solvere guadiam, postquam in iudicio confessus est se istam pecuniam Cortesio debere.

Zottus iudex. Aycardus debet dare d. capitaneo octo denarios Aquilejenses pro guadia.

Stephanus. Domine, iste est hospes meus. Ego non credo quod ipse debeat solvere guadiam propter hoc, cum ille qui iudicavit non est iudex juratus, et iste Aycardus tenuit istam pecuniam ex mandato et contradictione vestra

Capitaneus. Vade, tolle te coram me, quia tu es nequam, et fello, et falsus.

Stephanus. Vos forsitan estis pejor me.

Capitaneus. Zotte, ego quaero a te si Stephanus offendit me vel non, postquam dixit mihi villaniam.

Zottus. Sic; vos Stephanus offendit.

Capitaneus. In quanto?

Zottus. In octo Aquilejensibus.

Stephanus. Ego super hoc appello ad d. patriarcham, et non credo in hoc vos offendisse.

Capitaneus. Stephane, incontinenti solve mihi octo Aquilejenses.

Stephanus. Ego appellavi ad d. patriarcham.

Capitaneus. Pueri, capite istum Stephanum, et captivum ducite eum in castrum.

Zottus. Ego solvam vobis dictos denarios, dimittite eum in pace.

Nicolaus de Altaneto. Domine capitaneus, non ducatis eum ad castrum. Tenete vos super me; ego do vobis guadiam ad voluntatem vestram pro eo, et si hoc non vultis, ego ipse volo ire ad castrum pro eo.

Capitaneus. Nec guadium a te recipiam, nec permittam quod tu, Nicolae, pro eo in castrum eas.

Romanus notarius (superveniens armatus gladio). Domine, quare vultis ducere fratrem meum captivum ad castrum?

Capitaneus . . . . volo quod veniat mecum.

Romanus. Flexis genibus ante vos ecce festucam vobis offero. Domine, ne ducatis eum, precor, ita vituperose. Ecce ego paratus sum dare vobis guadium de centum et ducentis libris et plus, si necesse fuerit. Quod si frater meus dixit, vel fecit aliquid contra vos verbo vel opere, conducite ipsum in ratione, et si emendare poterit cum bonis, bene quidem, alioquin emendet cum persona.

Capitaneus. Ipse veniet mecum.

Romanus. Vos non debetis eum ducere captivum, nec ducetis postquam ego paratus sum facere bonam securitatem pro eo . . . . intelligitis vos . . . bene d. capitaneae?

Capitaneus. Consilarii, peto a vobis quid sit faciendum.

Zottus. Si consiliariorum vestrorum voluntatem feceritis, securitatem a Romano oblatam, domine, excipietis.

Capitaneus. Pueri, solvite igitur capitium, et sinite Stephanum abire. Romane, tuam securitatem de stando in jure sub poena viginti quinque librarum, accipio. Sed ante judicem de illo, et de te ipso rationem dabis. Ibi me iterum audies, et ibi, ut spero, nec adeo elatum, nec gladio minantem videro. C. F. [431.]

1278. 23. Aprilis. In festo S. Georgii sero in crepusculo, semel et iterum circa mediam noctem, hora matudinali fratrum, fuit terremotus tantus quod quaedam castra ceciderunt et mortui sunt qui intus fuerunt. Jul. [432.]

1278. 24. Aprilis. Venzoni. Grassucius qm. Andreae de Venzono pretio viginti quinque librarum Veronensium jure livelli investitus est de una domo in Sumonz in Venzono solvendo annuatim praeposito S. Stephani de Aquileja quatuor ferra equorum cum claudis.

A. C. U. [433.]

1278. 25. Aprilis. Interfectus fuit illustris vir d. Othacarus rex Bohemiae a suis in exercitu seu conflictu, qui fuit inter ipsum ex parte una et illustrem Romanorum d. Rodolphum ex alia nondum coronatum a d. papa in imperatorem. Jul. [434.]

1278. 6. Maii. In Civitate Austriae. Raymundus patriarcha investit ad rectum et legale feudum d. Henricum de Pertinstayn de octo mansis

sis in villis de Claujano, Lauzzacco, et Lovaria, resignatis per d. Thomam de Cucanea. Praesente inter alios d. Fulcherio episcopo Concordiensi. B. M. U. [435.]

1278. 9. Maii. In Civitate Austriae. Raymundus patriarcha investit ad rectum et legale feudum Cavallerium de Gallano de bonis relictis ab Eustasio de Orsaria. B. M. U. [436.]

1278. 9. Maii. In Civitate Austriae. Cum Warnerus de Gallano et sorores ejus essent ita pauperes quod non habebant de bonis mobilibus unde possent vivere, propositum fuit in curia d. patriarchae, si dicti pueri possent vendere de bonis feudalibus in substantationem ipsorum ne fame perirent: et sententiatum fuit per laudum curiae, quod bene poterant vendere de bonis suis feudalibus. C. F. [437.]

1278. 1. Junii. Paduae. Raymundus patriarcha Aquilejensis et marchio Istriae investit nobilem virum d. Genisium de Bernardis civem Paduanum de ritharia Istriae ad unum annum, postquam Monfloritus de Pola, qui tunc erat ritharius in eadem provincia, annum suum complevisset. Jurat Genisius quod dictum officium ad honorem d. patriarchae et suae ecclesiae diligenter exercebit: quod omnibus conquerentibus tam pauperibus quam divitibus reddet pro posse justitiae complementum, et paratus quotiescumque requisitus fuerit reddere rationem quod redditus et collectas d. patriarchae et ecclesiae Aquilejensis, quas ibi percepisset, ei fideliter remittet. C. F. [438.]

1278. 7. Septembris. Ferrariae. Investitura d. Obizi Estensis et Anconae marchionis de feudo quod habebat de camera et canipa d. patriarchae, scilicet de ducentis et quinquaginta libris casei.

B. M. U. [439.]

1278. 11. Octobris. Apud civitatem Laudis in episcopali palatio. Investitio d. Francisci de Fontebono de tot mansis quot reddere possunt annuatim decem marchas Aquilejensis monetae secundum extimationem in bonis quae exciderint d. patriarchae et ecclesiae Aquilejensi per mortem d. Francisci qm. Detalmi de Cauriacho, ad rectum et legale feudum. B. M. U. [440.]

1278. 27. Octobris. Tulmetii. D. Petrus de Paona gastaldio Carneae confessus et protestatus est quod quidquid rusticis et massariis d. Mariae de Providentia ordinis S. Benedicti de Civitate Austriae et d. Wodorlicii praepositi S. Petri de Carnea commorantibus in districtu et dominio Carneae praeceperat ad muniendum, firmandum et custodiendum castrum et locum Ivilini, et quaedam alia loca; nec

non ad faciendum custodias et munitiones totius terrae Carneae injuste et indebite fecerat, et non de jure, quod d. patriarcha haberet super eos in factis praedictis. A. D. U. [441.]

1278. 12. Novembris. In Vaprio. Forojulienses qui in servitium d. patriarchae convenerant, cum de Casirate ivissent Vaprium una cum d. Gothofredo et Cascono de la Turre, excepto d. Francisco de Fontebono et aliis qui iverant Laudem, venit ibidem d. Marinus de Meduna portans secum viginti quinque libras imperialium. Et illo die summo mane d. Johannes de Portis, Uruinus de Pinzano, Bernardus et Arlottus de Faganea, Buzzutta de Manzano, Beroenus de Tulmino, Picus et Conraducius de Sacilo et plures alii de Forojulio venerunt ad ipsum d. Marinum, et fecerunt ei dici per d. Johannem de Portis quod daret eis dictam pecuniam, quam volebant inter se dividere. Cui dictus Marinus respondit: ego recepi istam pecuniam a dominis Gothifredo et Cascono pro me et aliis de Forojulio pro expensis quas fecimus in Casirate; sed d. Franciscus de Fontebono et alii, qui iverunt Laudem, volent habere partem suam. Da nobis istos denarios, dixit d. Johannes de Portis, et cum venerit d. Franciscus et alii qui iverunt Laudem, restituemus tibi partem eorum, si habent jus, et te conservabimus indammem.

A. C. U. [442.]

1278. 16. Novembris. Super pascuis de Seveliano. Cum inter capitulum Aquilejense et ejus massarios de Melereto, de Ronchis et de Plebe S. Mariae ex una parte, et d. Federicum abbatem Mosacensem et ejus massarios de Seveliano ex altera, quaestio verteretur super pascuis dictae villae de Seveliano, d. Picossius gastaldio Agelli, ex commissione sibi facta per d. patriarcham, vocatis partibus, et meritis causae diligenter examinatis, hanc tulit sententiam: Homines de Melereto, de Ronchis et de Plebe S. Mariae, sicuti homines de Seveliano, debent de jure et ipsi uti pascuis de Seveliano, sine tamen damno hominum dictae villae. A. C. U. [443.]

1279. . . . Illustris princeps d. Philippus dux Carinthiae defuncto jam fratre ejus d. Ulrico duce Carinthiae, suum ultimum condidit testamentum, in quo inter caetera pro salute animarum suae et dicti sui fratris, qui multum ecclesiam Aquilejensem noscitur perturbasse in terra Carniolae, dedit et legavit in perpetuum castrum et civitatem Laybaci cum omnibus praediis ad ipsum spectantibus quesitis et inquirendis. Et ut legatum hujusmodi per eum factum majorem haberet roboris firmitatem, haec verba obligatoria eidem duci in praedicto

testamento injungere placuit, videlicet „et ut omnis malitiae calumpnia evitetur, ordinamus et volumus si forte, quod absit, terreni domini magnifica fortitudo ejusdem civitatis, et castri ab Aquilejensi ecclesia possessionem vel justitiam abstrahere sophistice laboraret, quod eidem ecclesiae duo millia marcharum argenti examinati Viennensis ponderis quicumque actor vel impetens pro dictis possessionibus elargiri debeat. Alioquin ecclesia utatur libere in possessione jure suo.“ C. F. [444.]

1279. 20. Maii. In Spegnimbergo. D. Walterpertoldus de Spegnimbergo donat Bernardo et Walterpertoldo filiis d. Johannis de Zuccola ejus nepotis castrum de Trusso cum omnibus pertinentiis suis, et omnia bona quae habebat ultra Isuncium. Praesente inter alios Fulcherio episcopo Concoordiensi. C. P. [445.]

1279. 2. Augusti. Apud Laudem. Conradus de Sacilo sub poena quinquaginta marcharum Aquilejensis monetae guadiavit servare firmam pacem et treguam Beroerio de Tulmino de inimicitia quae est inter eos, et non offendere dictum Beroerium usque ad quindecim dies postquam d. patriarcha et ipsi Conradus et Beroerius reversi fuerint in Forum-julium. C. F. [446.]

1279. 25. Augusti. Apud Laudem. Raymundus patriarcha pro mille et quadringentis marchis Aquilejensis monetae, quas confessus fuit habuisse et conversas fuisse in utilitatem ecclesiae Aquilejensis, videlicet in pane, vino, carnibus et annona equorum et familiae suae et in aliis eorum necessariis vendit Manucio Danielis et Caponcino Caponis et aliis eorum sociis mercatoribus Florentinis, redditus et proventus mutarum Clusae, Glemonae et Tulmetii, et pegulae quae fiet in canalibus praedictorum locorum, a kalendis mensis Maii proxime venturi ad duos annos ex tunc subsequentes. C. F. [447.]

1279. 25. Augusti. Apud Laudem. Raymundus patriarcha concedit societati mercatorum de Florentia mutam Montisfalconis et gratiam vini, quam debet habere a d. duce et communi Venetiarum, sicut in pacto inter eos inito continetur, a kalendis proximi venturi mensis Septembris usque quo de debito cujusdam quantitatis pecuniae, sibi a dictis mercatoribus mutuatae, satisfiat. C. F. [448.]

1279. 1. Septembris. Investitura jure livelli ad beneplacitum patriarchae facta Francisco de la Motta habitanti Medunae de sex mansis sitis in villa de Pra de Pozzo gastaldiae Medunae qui fuerunt Nicolai et Jacobi fratrum et Ludovici et Friderici de Panigaleis ban-nitorum. B. M. U. [449.]

1279. 1. Septembris. Apud Laudem. Raymundus patriarcha ratas habet et confirmat venditiones nemorum ipsius d. patriarchae et ecclesiae Aquilejensis sitorum in gastaldia de Gualdo factas ad tempus et emptoribus diversis per ejus generalem procuratorem d. Lippum Caponis de Florentia, pretio quadringentarum et quinquaginta librarum Veronensium parvorum. C. F. [450.]

1279. 1. Septembris. Apud Laudem. Raymundus patriarcha Aquilejensis et Istriae et Carniolae marchio pro se suo nomine, et nomine Aquilejensis ecclesiae Vitali de Mugla gastaldiam ejusdem terrae de Mugla usque ad ipsius d. patriarchae beneplacitum manu propria investivit. Qui Vitalis incontinenti juravit omnia et singula fideliter facere, quae ad dictum officium gastaldiae pertinent. C. F. [451.]

1279. 7. Septembris. Apud Laudem. Vacante sede Emonensi per mortem d. Nicolai episcopi dictae ecclesiae, quatuor canonici cum decano ejusdem capituli congregabantur die penultima Julii ad novam electionem faciendam in choro cathedralis ecclesiae, et concorditer dederunt potestatem ac libertatem d. Andreae subdiacono et canonico Emonensi eligendi, seu postulandi episcopum et pastorem, quem ipse duxerit eligendum. Et ipse, deliberatione habita inter se et conlocutione praemissa, convenit in d. fratrem Humilem de ordine fratrum minorum capellanum d. Raymundi patriarchae.

Die vero sequenti alii quatuor canonici ejusdem capituli cum eorum archidiacono ad eandem causam congregabantur in eadem ecclesia, et ad electionem novi episcopi procedere volentes per formam commissi, plenam potestatem eligendi in episcopum quem vellet presbitero Paulo eorum concanonico deferebant. Qui diligenti super hoc deliberatione habita et tractatu, convenit in discretum virum d. presbiterum Egidium canonicum Emonensem eligendum in dicta ecclesia episcopum et pastorem. Quam electionem omnes de dicto capitulo praesentes acceperunt, te deum laudamus cum pulsatione campanarum solemniter concinendo.

Paucis post diebus Egidius electus et Paulus canonicus ejus procurator iter versus Laudem ubi tunc morabatur patriarcha arripiunt. Ibi, ostenso et lecto electionis decreto, petiverunt a praedicto d. patriarcha electionem de dicto Egidio humiliter confirmari. Qui eis respondit: intelleximus decretum, et super hoc deliberabimus.

Sequenti die, scilicet in festo nativitatis B. Mariae virginis comparuerunt rursus coram dicto d. patriarcha petentes et supplicantes

ut praedictam electionem dignaretur misericorditer confirmare, et patriarcha eos dimisit dicens quod dies illa erat feriata, et ideo non poterat in dicto negotio procedere de jure. Statuit tamen illis terminum ad nonam diem dicti mensis Septembris, et Simoni decano ecclesiae Emonensis et procuratori eorum, qui se ad electionem dicti d. Egidii opponebant dixit: nos audiemus jura vestra et alterius partis, et faciemus quod de jure fuerit faciendum. C. F. [452.]

1279. 24. Septembris. Apud Laudem. Monasterio S. Petri de Silva per mortem Semperboni abbatis regimine destituto, Raymundus patriarcha in abbatem dicti monasterii sibi immediate subjecti Marzuttum dicti loci monachum instituit, eumque ad ejus pedes junctis manibus inclinatum, cum quodam annulo de eodem monasterio et juribus ad ipsum spectantibus manu propria investivit, curam et administrationem ipsius monasterii, tam in spiritualibus quam in temporalibus, sibi committendo. C. F. [453.]

1279. 8. Octobris. Apud Laudem. Raymundus patriarcha Aquilejensis et Istriae et Carniolae marchio delegat nobilem virum d. Nicolaum Dolfini de Venetiis capellanum et procuratorem suum, et archidiaconum Polensem ad petendum et exigendum jura et actiones suas et ecclesiae Aquilejensis in Istria et Slavonia, mandans universis suis officialibus, ut in dicto suo officio ei pareant et assistant. C. F. [454.]

1279. 30. Octobris. Apud Laudem. Duplex in ecclesia Justinopolitana electio episcopi facta fuerat. Una de d. Odorico capituli ejusdem ecclesiae decano, et alia de d. Benevenuto dicto Bono plebano Sacili et canonico Justinopolitano. Hinc inter eos et eorum fautores gravis orta est contentio, et multiplex quaestionis materia ad judicium patriarchae delata. Ipse, qui tunc Laude versabatur, et erat extra suam provinciam constitutus, commisit d. Philippo praeposito S. Stephani vicario suo, et d. Bernardo decano Civitatensi, ut, citatis partibus et assignato termino, rem controversam aequa judicii lance perpendant, servata sibi finali sententia.

Coram dictis iudicibus, quibus postea additus fuit d. Jacobus Magistri Ottonelli canonicus Civitatis, comparuerunt partes citatae: ibique Bonus plebanus Sacili, postquam in d. Odorico decano ejus adversario scientiae et aetatis exprobrasset defectum, multa ei objecit, et inter alia quod administravit in spiritualibus concedendo indulgentias, et in temporalibus usurpando sibi praebendam episcopi post ejus mortem, et ejus redditus detinendo, et quod ipse et ejus electores

erant excommunicati, irregulares, perjuri, et haec omnia per idoneos testes et per publica instrumenta demonstrare se paratum exhibuit.

Quibus auditis et intellectis, iudices antedicti, juxta constitutiones concilii Lugdunensis, dictum d. Odoricum decanum super praedictis a d. Bono ei objectis esse examinandum arbitrati sunt; et pluries dictum decanum requisiverunt ut dicto examini se supponeret. Ille vero non solum hoc facere contempsit, sed ut homo rudis et litteralis sermonis ignarus, ne verbum quidem coram illis locutus est. Rogatus ut saltem coram ibidem astantibus factum suae electionis exponeret, ut fecerat supradictus d. Bonus, respondit tantum, quod nesciebat praedicare. Quapropter iudices supradicti reputantes illum pati defectum scientiae litteralis, in scriptis pronunciaverunt dictum d. decanum esse insufficientem et indignum ut ad regimen Justinopolitanae ecclesiae proponatur. E contra quoad d. Bonum libenter subscribunt opinioni partis adversae, quae in pleno judicio confessa est eundem d. Bonum non solum illius dignitatis esse dignum, verum et majorem promereri.

Haec omnia patriarchae eorum domino ad difinitivam ejus sententiam, iudices antedicti referre non omittunt, et simul acta, instrumenta et processus causae electionis Justinopolitanae et utriusque partis jura ad eum fideliter remittunt, excepto decreto electionis d. decani, qui iterum atque iterum requisitus, illud eis dare non voluit.

In die termini per d. patriarcham statuto, comparuerunt partes ante eum in episcopali palatio Laudensi, ut audirent quid ipse in dicta causa electionis Justinopolitanae duxerit proferendum.

Ibique d. Bonus plebanus Sacili multis rationibus conatus est ostendere d. patriarcham debere sine alia dilatione procedere ad definitivam sententiam: cum d. Almericus Berlenga procurator d. decani surgens dixit: Domine patriarcha, ego non veni, nec sum hic causa placitandi cum d. plebano Sacili, sed veni ad allegandum et exponendum impedimentum domini mei decani Justinopolitani, cujus sum procurator. Narrat deinde quod dictus decanus jam diu miserat tanquam suum procuratorem quemdam presbiterum Petrum dictum Placeto cum juribus et rationibus suis ad prosequendam ipsius decani justitiam coram eodem d. patriarcha in quaestione quae vertebatur inter ipsum decanum ex una parte, et d. plebanum Sacili ex alia super electione ecclesiae Justinopolitanae, et quod dictus praesbiter Petrus procurator occisus fuit in via, et ideo ad praesentiam d. patriarchae non venit, et ipse Almericus acta hujus causae et jura defensionis d. decani, quae

pervenerunt ad manus cujusdam notarii d. marchionis Estensis, habere non potuit. Unde petiit quod daret sibi terminum competentem in loco, ubi ipse d. decanus personaliter vel per procuratorem suum valeat coram ipso d. patriarcha suam causam defendere.

Quibus auditis d. patriarcha habito consilio prudentum virorum, praefixit utrique parti terminum peremptorium ad comparendum coram eo in Aquileja ad quindecim dies post ejus introitum in terram Forijulii.

C. F. [455.]

1279. 2. Novembris. Apud Laudem. Mingossius, Vitalis, Manfredinus, Columbus et Conradinus de Sacilo, omnes de societate Forojuliensium, qui militabant in Lombardia sub banderia d. patriarchae Raymundi, amiserant eorum equos illo tempore quo in ejus servitio et partis illorum de la Turre equitaverant ad Canesellum. Per sententiam patriarchae unusquisque ex aliis de dicta societate solvere debebat in emendationem equorum amissorum supradictis Mingossio et sociis quindecim solidos imperiales. Johannes de Portis, nomine totius societatis, objecit sententiae d. patriarchae quod Conradinus de Sacilo non amiserat equum suum in servitio d. patriarchae, adeoque ad dictam emendationem jus non habebat. Sed Antonius de Fisciraga, testis introductus per dictum Conradinum, jus suum sustinuit exponens factum hoc modo.

D. Gothifredus de la Turre et ego, et alii, qui fuerunt nobiscum in cavalcata cum equitavimus ad Canesellum, et fecimus ibi praedam boum et aliorum, reversi sumus de nocte ad Puzolum, et eramus ibi, cum ego dixi d. Gothifredo: domine, nos hic non sumus bene securi, et ille: vos bene dicitis, respondit, eatis et accipiat saltem octo homines cum equis et praecipiat eis quod faciant guardiam usque mane, et postmodum vadant, et videant si recuperare possunt boves de praeda qui perdit sunt, et si invenerint reducant illos ad utilitatem totius societatis. Ego igitur exivi ad inveniendum illos qui facere debebant guardiam, et in mane quaerere boves perditos, cum mihi occurrit quidam Blancus de societate, cui praecepi ut faceret quod d. Gothifredus faciendum esse dixit. At ille respondit: obscurum est tempus, pluit; nos nolumus ire nisi habeamus societatem. Cui ego dixi: bene, inveniam. Et inter haec ecce incidi in Conradinum de Sacilo et dixi ei: ego volo, et praecipio tibi ex parte d. Gothifredi quod vadas cum istis qui facient guardiam hac nocte, et cum erit mane si poteritis habere boves qui perdit sunt de praeda, ducatis ipsos ad utilitatem

totius societatis: et vade quia illud commodum quod habuerint alii, et tu habebis. Et cum idem Conradinus rediit, dixit quod equus suus erat mortuus per rusticos de Bettono in defendendo boves quos ipsi qui erant ad guardiam invenerunt, et de manibus dictorum rusticorum qui eos deducere volebant recuperaverunt. C. F. [456.]

1279. 29. Decembris. Apud Laudem. Raymundus patriarcha concesserat olim d. Genisio de Bernardis de Padua officium rithariae de Istria, et ille nondum se ad dictam provinciam contulerat. Nunc igitur mandat eidem quatenus aut procedat, ut sese obtulit ad exercendum dictum officium, aut cedat eidem. C. F. [457.]

1280. 16. Martii. Investitura de novalibus nemorum Capochinis facta d. Federico de Petovia solvendo duos bonos astures sanos; et si non solvet primo anno, solvat in secundo in duplum.

B. M. U. [458.]

1280. 6. Maii. In Civitate Austriae. Ex parte villarum Muymaci, Grupignani et Butinici oblata fuerat d. patriarchae querela quod quidam homines tam de dictis villis quam etiam de Ramanzacho, Grillons, Orzano et Ziracho occupaverant temere, et occupata detinebant communia et voccarea ad ipsos spectantia. Qua propter idem d. patriarcha mandat d. Wilielmo de Scarleto ejus gastaldioni in Civitate Austriae, quatenus visis locis de quibus erat quaestio, et congregatis antiquioribus dictarum villarum, quibus de rei veritate melius constare crediderit, quidquid de hujusmodi pascuis occupatum repererit, praecipiat ab injustis detentoribus dimitti, statuens exinde contrafacientibus poenam unius marchae. Ne autem hujusmodi limitatio possit de caetero in ambiguitatis aut incertitudinis scrupulum revocari, vult et mandat quod de ipsa publicum confici faciat instrumentum. A. N. U. [459.]

1280. 21. Junii. Utini. Federicus d. Asquini de Varmo pro se et fratribus suis emit a d. Nasinguerra de Piris pretio quingentarum marcharum denariorum Aquilejensium castrum de Piris jure proprii, et omnes mansos, possessiones et jura quae habebat in villa et pertinentiis de Piris et in villa S. Elisei proprium pro proprio et feudum pro feudo, quod dictus Nasinguerra in manibus d. patriarchae resignavit; qui praedictum d. Federicum de hujusmodi feudo per quoddam capucium manu propria investivit, recepto ab eo fidelitatis debitae juramento. Simulque dictus d. patriarcha remisit et relaxavit eidem d. Nasinguerrae de Piris omnem offensam et injuriam, quas intulerat ecclesiae Aquilejensi ac ipsi patriarchae seu ejus praedecessori, et omnes poenas et

sententias contra eum latas pro eo quod castrum de Piris quondam praesumpserit occupare. A. C. U. [460.]

1280. 29. Junii. Cum d. Raymundus patriarcha accepisset in se pratum quod dicitur Tormenet, quod erat pascuum hominum tam villae quam castri et mercati Utini, et pro quo homines dictae villae tenebantur secare pratum ipsius d. patriarchae, quod pratum curiae appellatur, et foenum usque ad horreum ejus conducere: idem d. patriarcha, suo et Aquilejensis ecclesiae nomine, pro se suisque successoribus idem pratum curiae dedit et concessit ad pasculandum et utendum hominibus supradictis, eo modo quo pasculabantur et utebantur praedicto prato quod dicitur Tormenet; ita quod homines ipsius villae, loco dicti prati curiae, pratum ipsius d. patriarchae, quod appellatur Laypà, teneantur secare, et fenum conducere usque ad horreum ipsius d. patriarchae.

B. M. U. [461.]

1281. 29. Martii. In Civitate Austriae. Precibus d. Gerardi de Camino d. Raymundus patriarcha manu propria cum quodam capucio investit d. Artuicum de Castello ad rectum et legale feudum de S. Laurentio, de Invelino, et de omnibus aliis feudis quae d. Detalmus de Cauriacho olim habuerat ab ecclesia Aquilejensi, sive ipse d. Artuicus jus haberet, sive non in feudis praedictis, recepto ab eodem fidelitatis debitae juramento. Verci. [462.]

1281. 31. Martii. Investitura Stephani de Zeliacho per resignationem Amarici q. Ropretti de Soclevo de toto feudo, quod habebat tam in castellario Soclevo, quam in villa et ejus districtu. B. M. U. [463.]

1281. 10. Aprilis. Utini. D. Raymundus patriarcha voluit, statuit et praecepit quod locus de Venzono perpetuo debeat foro seu mercato carere, ne per hoc damnum non modicum terrae suae de Glemona irrogaretur. Promisit deinde quod hominibus de Venzono gratiam tenendi ibi mercatum ullo unquam tempore non concedet, nec ibi mercationes aliquas exercere, nisi tantum in albergariis et tabernis de rebus minutis ad vietum pertinentibus inter se, et dando hominibus transeuntibus pro se et ipsorum equis, cum in eorum hospitiiis descenderint, quae fuerint opportuna. C. F. [464.]

1281. 1. Maii. Walterpertoldus de Spegnimbergo resignat in manibus d. patriarchae omnia feuda recta et legalia, quae in castris, mansis, possessionibus, hominibus de masnata, et aliis rebus quibuscumque ipse habebat ab ecclesia Aquilejensi. Qua refutatione sic recepta, idem d. patriarcha, attendens grata et accepta servitia quae d.

Johannes d. Rizzardi de Zuccola sibi et suae ecclesiae exhibuit, dicta feuda universa et singula eidem d. Johanni contulit, eumque de ipsis manu propria investivit, recepto ab ipso fidelitatis debitae juramento.

A. C. U. [465.]

1281. 10. Maii. In Portuuario. Fulcherius episcopus Concor-
diensis cum consensu ejus capituli concedit et donat fratribus S.
Francisci, sive de ordine minorum, quos in Portuuarium recipit,
locum, sive terram et possessionem ad eum spectantem et ad ejus
episcopatum, cum omnibus suis juribus et pertinentiis pro aedificandis
ecclesia, claustrum, dormitorio, et aliis officinis, horto et viridario, nec
non domo quam incepit aedificare, et consummare intendit. Et de ipsis
omnibus fratrem Gulielmum ministrum provinciae S. Antonii in marchia
Tarvisina per annulum corporaliter investivit. Ughelli. [466.]

1281. 11. Maii. D. Jacominus procurator d. Guidonis capitanei
generalis terrae Forijulii praecepit d. Glizojo quatenus ordinet homi-
nibus de Venzono quod non accipiant datium ab hominibus ecclesiae
Aquilejensis, cum non possint facere sine consensu d. patriarchae.
Idem nuntius praesentat litteram dicto Glizojo ministeriali patriarchae
et Gulielmo ejus filio continentem qualiter inter Gregorium patriarcham
ex una, et d. Glizojum ex altera fuit stabilitum quod non poterat vendi
ad in grossum in Venzono, et vendens debebat incidere in poenam
librarum quinquaginta; et mandat quod poena exigatur a contrafacien-
tibus in posterum. C. F. [467.]

1281. 8. Junii. Mutata fuit moneta in Foro-Julio; ita quod ex tunc
nova tantum eueurrit. Jul. [468.]

1282. 24. Maii. Impositus fuit primus lapis ecclesiae S. Silvestri
aedificandae in terra quae diruta fuerat per d. Johannem et Voldoricum
de Portis fratres et eorum fautores; et fuit impositus per fratrem
Fulcherium episcopum Concordiensem, licentia d. Raymundi patriarchae.
Jul. [469.]

1282. 22. Julii. In Civitate Austriae. Raymundus patriarcha con-
cedit Almotae dyeneswerp suae, et filiae q. Varnerii de Cucanea gratiam
contrahendi matrimonium cum Andrea de Peuma ministeriali comitis
Goritiae; ea tamen conditione quod proles, quam eos simul habere
contingeret sive mares fuerint sive feminae, inter patriarcham et comi-
tem supradictum aequaliter dividi debent. Cod. dip. Ist. [470.]

1282. 18. Augusti. Apud Sacilum sub lobia palatii d. patriarchae,
quod est super ripam Liguentiae. Prevedellus notarius et procurator

villae de Pratomajori coram d. patriarcha in judicio sedente conquestus est quod cum homines villae de Pratomajori sint vicini Sacili et faciunt plovicum, solvunt collectas, et faciunt omnia, quae et alii vicini facere tenentur, nihilominus commune Sacili nitebatur sibi auferre maricum, quem jam quinquaginta annis elapsis habuerunt pacifice et quiete. Rogabat igitur d. patriarcham ut non permitteret quod commune Sacili faceret dictae villae hanc violentiam.

Ad haec Tolbertus de Topolico procurator communis Sacili ex adverso respondit, quod si universitas dictae villae habuerat maricum, habuit illum de gratia communis Sacili, quam gratiam ulterius facere non intendit. Addidit etiam quod, examinatis testibus ab universitate dictae villae alias productis coram potestate et iudicibus communis de Sacilo, nihil inde eluxit quod esset proficuum dictae villae, aut nocivum communi de Sacilo, ut apparet ex sententia a dictis iudicibus tunc lata, a qua universitas villae praedictae non appellavit, sed tacuit.

Quibus auditis, d. patriarcha petiit a circumstantibus quid juris esset; et per omnem curiam sententialiter definitum fuit, quod commune Sacili jure suo gaudere debeat. [471.]

1282. 29. Augusti. In nocte praecedenti venit primo aqua fontis Civitatensis apud solarium, et in curia d. patriarchae. Jul. [472.]

1282. 28. Novembris. Aquilejae. Raymundus patriarcha confitetur quod domus et curia cum duabus turribus in Aquileja, quae fuerunt dominorum de Villalta, et sunt capituli Aquilejensis, fuerunt sibi de gratia accomodata, ut poneret ibi uxorem d. Gothifredi de la Turre ejus nepotis, et quasdam alias dominas de Lombardia, promittens quod quotiescumque requisitus fuerit ea dicto capitulo restituet.

A. C. U. [473.]

1282. 18. Decembris. Aquilejae. Synodi Aquilejensis a Raymundo celebratae constitutiones haec sonant.

I. Celebretur festum beatorum Hermachorae et Fortunati, et fiat commemoratio eorum.

II. Divina officia reverenter ac devote celebrentur.

III. Super vita et honestate clericorum observentur constitutiones editae per d. Latinum Ostiensem et Veletrensem episcopum, apostolicae sedis legatum.

IV. Si contingat patriarcham capi, omnes suffraganei teneantur Aquilejam convenire et tractare cum capitulo de ejus libertate. Interim in tota diocesi interdicta sint divina officia. Sacrilegi, qui in eum manus

injecerunt, denuntientur excommunicati, et usque ad eorum quartam generationem priventur dignitatibus, beneficiis et officiis.

V. Si patriarcha occisus fuerit aut in carcere moreretur, iidem sacrilegi et eorum complices priventur in perpetuum omnibus dignitatibus, feudis et allodiis: sit interdictus locus quicumque in quo in diocesi ingressi fuerint: persequantur tam apud sedem apostolicam, quam apud imperatoriam dignitatem.

VI. Si aliquis laicus invaderet patriarcham de guerra, suffraganei inhibeant hominibus eorum diocesis ne vadant in subsidium invasoris.

VII. Poenae haud multum dissimiles, servata tamen proportione, decernuntur si ageretur de episcopo, de aliquo alio praelato, aut de canonico Aquilejensi, etc.

VIII. Nullus episcopus alicui de aliena diocesi, sine litteris sui diocesani, primam tonsuram conferat.

IX. Nulla statuta vel reformationes contra ecclesiasticam libertatem edantur, et si qua edita jam fuissent de capitularibus aboleantur.

X. Qui bona, aut jura ecclesiastica occuparunt, infra duos menses restituant, et satisfaciant de damnis illatis. Alioqui denuntientur excommunicati, et loca eorum supponantur interdicto.

XI. Non absolventur a confessariis qui decimas aut quartesias plene non solverint.

XII. Excommunicati ecclesiasticae sepulturae non tradantur nisi prius satisfecerint de hiis quorum causa excommunicati fuerunt.

XIII. Omnes suffraganei annis singulis Aquilejensem ecclesiam visitare procurent.

XIV. Quilibet suffraganeus Aquilejensis ecclesiae praesentes constitutiones habeat.

Intervenerunt personaliter synodo Henricus episcopus Tridentinus, Bernardus Vicentinus, Adalgerus Feltrensis et Bellunensis, Alvinus Tergestinus, Bonus Justinopolitanus, Bonifacius Parentinus, Marcius Cenetensis, Egidius Emonensis et Wernardus Petenensis.

Per procuratores: Bartholomeus episcopus Veronensis, Johannes Paduanus, Johannes Polensis, Praesavius Tarvisinus, et Fulcherius Concordiensis. Rub. [474.]

1283. 27. Januarii. In Civitate Austriae. Nolens omnino quod aliqua mercandaria comparetur aut vendatur in Venzono, patriarcha Raymundus mandat universis et singulis quatenus mercandariam

aliquam nullus ibi vendere aut emere audeat, et qui contrafecerit mercandariam amittat. C. F. [475.]

1283. 29. Januarii. Tulmetii. Raymundus patriarcha mandat mutariis de Glemona quatenus quaecumque mercandariam ductam per Tulmetium constitisset illis fore venditam aut emptam in Venzono, intromittant. C. F. [476.]

1283. In principio Martii. Incepit d. Raymundus patriarcha Aquilejensis cum d. Alberto comite, Tergestinis et Muglensibus impugnare Justinopolitanos et Venetos verra, quia Veneti detinebant injuste Justinopolim et alias terras Istriae et circa, spectantia ad ecclesiam Aquilejensem, et ex tunc clausi fuerunt portus Venetis per d. patriarcham in suo districtu, et per Paduanos et Tarvisinos in suis. Jul. [477.]

1283. 21. Martii. In Civitate Austriae. D. Bernardus decanus Civitatis in missarum solemnibus publicavit constitutiones reverendi patris d. Raymundi patriarchae Aquilejensis noviter editas apud Aquilejam in sua provinciali synodo, legens ipsas litteraliter, postea vulgariter exponendo, praecipiens ipsis sub excommunicationis poena quod debeant ab omnibus observari. Et ex tunc, vigore dictarum constitutionum, denunciavit excommunicatos quoscumque bona ecclesiarum sub districtu ipsius d. patriarchae detinerent scienter occupata, si ea infra octo dies non restituerent. C. F. [478.]

1283. 4. Maii. In Civitate Austriae. In causa quae vertebatur inter d. Raymundum patriarcham ex una parte et d. decanum et capitulum Aquilejense ex altera, per arbitros definitum et sententiatum fuit:

I. De redditibus, fructibus et obventionibus patriarchatus tempore suae vacationis perceptis, vel quae percipi poterunt et debuerunt quaeque singulis annis aestimari poterunt ad quatuor millia marcharum, decanus et capitulum, qui administrationem patriarchatus tunc gerebant, a reddenda ratione absolvuntur, tercentas tamen marchas patriarchae persolvant.

II. Decanus et capitulum, cum sint speciali praescriptione muniti, mansionarios confirment.

III. Patriarcha, ratione suae visitationis, procuracionem habeat modicam, prout est in canonibus definitum.

IV. Patriarcha ordinet quod de muta Aquilejae decem marchae in festo S. Martini, et una in festo S. Helisabethae, ut a patriarcha Bertoldo olim statutum fuit, dicto d. decano et capitulo annis singulis persolvantur.

(Bianchi.)

V. Decanus et capitulum et massarii eorum non enentur d. patriarchae ad praestationem copulatici communiter vel divisim, nec ad onera publica vel angarias, praeter quam ad moderatum subsidium cum curribus tempore generalis guerrae in patria.

VI. Patriarcha confirmet episcopos et alios inferiores praelatos, irrequisito capitulo, sed, eo irrequisito, non condat statuta.

VII. Officiales patriarchae non prohibeant nuntiis decani et capituli emere pisces ad eorum usum, nec impediant quominus ad eorum usum incidant ligna in silvis circumpositis.

VIII. In solutione collectae per legatos apostolicae sedis impositae, patriarcha cum aliis clericis intelligatur includi.

IX. Patriarcha non compellat decanum, aut aliquem de capitulo facere militiam; tempore tamen generalis guerrae sicut alii clerici suae diocesis, praestent modicum subsidium in pecunia.

X. Absolvuntur decanus et capitulum a solutione collectae ducen-tarum marcharum impositae a patriarcha quando ivit ad curiam.

XI. Absolvitur patriarcha a solutione triginta marcharum expen-sarum a canonicis quando iverunt in Bohemiam ad praesentandum decretum electionis d. Philippi; de solutione centum marcharum expensarum in prosequendo negotio electionis d. Philippi; de solutione triginta grossorum ab eisdem expensorum apud Paduam; de solutione denique duorum millium marcharum in quibus ob ejus absentiam trium annorum dicti decanus et capitulum se damnificatos reputant.

A. C. U. [479.]

1283. 11. Julii. In Civitate Austriae. In colloquio generali per d. Raymundum patriarcham, praelatos, liberos, ministeriales et com-munitates Forijulii electi fuerunt viginti quatuor, videlicet sex pro clero, sex pro liberis, sex pro ministerialibus et sex pro communitati-bus, ut quidquid per illos tractaretur et mandaretur super facto dictae verreae et pacis, attenderetur et observaretur. Qui ordina-verunt die tunc crastina quod pro verra facienda, et defensione, et honore, ac bono statu ecclesiae Aquilejensis et fautorum ejus, de quolibet manso omnium indifferenter solvi deberent viginti solidi Veronenses, quod postea stabilitum fuit et statutum. Jul. [480.]

1283. 16. Julii. Raymundus patriarcha dedit Napoleoni et Francisco fratribus de la Turre pro pignore hospitium suum cum aedificiis et palatio, curte et broylo et turribus jacentibus in civitate Mediolani in parochia S. Fidelis; et omnes domos, possessiones et

terras quas habebat in castro, burgo et territorio de Monte Orfano et partibus circumstantibus, et hoc pro libris decem millium mezzanorum. B. M. U. [481.]

1283. 28. Octobris Utini. Canonici ecclesiae Justinopolitanae pro defendenda dictae ecclesiae libertate fuerant ab eorum civitate a Venetis expulsi. Illi tamen post mortem d. Boni dictae ecclesiae episcopi simul in unum congregati de ejus successore tractantes concorditer tandem in d. Vitalum decanum ecclesiae Tergestinae convenientes, ipsum in Justinopolitanae ecclesiae episcopum elegerunt. Praesentato postmodum d. patriarchae electionis decreto, supplicaverunt eidem ut dignaretur electionem hujusmodi confirmare, ipse autem, quamvis ad eam civitatem securos habere non posset accessus propter metum Venetorum, qui eam occupatam detinebant, perfectis tamen omnibus quae in talibus fieri consueverunt, inveniens electionem canonice celebratam, et ipsum electum fore competentis scientiae praeditum, vitae laudabilis, et honestae conversationis, electionem praedictam confirmavit, et praefato electo administrationem Justinopolitanae ecclesiae tam in spiritualibus quam in temporalibus commisit.

C. F. [482.]

1283. 31. Octobris. Utini. Cum monasterium S. Quirini prope Utinum vacaret priorissa per resignationem Mariae olim ejusdem monasterii priorissae: sorores dicti monasterii more solito in eorum ecclesia convenientes, elegerunt Alpiondam earum sororem in ipsarum et dicti monasterii priorissam. Patriarcha, inveniens electionem eandem de persona idonea celebratam, eam confirmavit. C. F. [483.]

1283. 9. Novembris. Raymundus patriarcha communicat suffraganeis litteras Bernardi episcopi Portuensis apostolicae sedis legati continentes bullam Martini quarti pontificis contra Petrum Aragoniae regem, Siciliae regnum in praejudicium Romanae ecclesiae occupare volentem; et mandat quatenus in praedicatione crucis contra dictum regem sic prudenter et efficaciter laborent, quod de eorum promptitudinis studio a d. legato, et ab ipso patriarcha possint merito commendari. C. P. [484.]

1284. 13. Januarii. In octava Epiphaniae quidam fratres minores circa sex, vel plures convenerunt Civitatem, qui morabantur extra Civitatem apud ecclesiam S. Francisci, venerunt circa horam vespertinam, imo post, et ante crepusculum primo ad habitandum in domo et curia d. Vodorlicei Cadubrini praepositi S. Petri de Carnea, quam

emerant ab eo priorissa Sandrina et sorores S. Petri quondam de Poloneto, habitantes apud S. Panthaleonem, pro qua domo et curia, et etiam non pauca pecunia per ipsas sorores dictis fratribus persolvenda, eadem priorissa et sorores emerunt pro se ad habitandum locum dictorum fratrum, ubi ipsi morabantur apud S. Franciscum juxta Civitatem, cum ecclesia, claustro, aedificiis, viridario et pertinentiis suis integre in eodem loco. Et haec facta sunt consensu et auctoritate venerabilis patris d. Raymundi patriarchae Aquilejensis.

Jul. [485.]

1284. 2. Martii. Conventiones pro d. patriarcha et d. comite Goritiae de garito et advocatia de Ronchis, et in villis S. Cantiani et Vislach, et super uno manso in villa Prestinti d. comitis Goritiae et advocatia in villa Foliani: videlicet a ponte lapideo, qui est inter Montemfalconem et S. Johannem usque ad Isuncium, et ab Isuncio usque ad mare, sit d. patriarchae; d. patriarcha dedit in concambium viginti marchas reddituum ad usum curiae d. comiti in feudum legale, villam Thamay et villam Diettindorff. B. M. U. [486.]

1284. 9. Aprilis. In Civitate Austriae. D. Johannes de Portis electus est defensor communis Civitatis, et dantur ei sex consiliarii cum quibus, si necesse fuerit, procedere debeat ad vindictam si aliquid acciperetur, vel aliqua injuria illata foret alicui de Civitate, intus et extra Civitatem, usque ad futurum festum omnium sanctorum, jurat ille bona fide, praedicta facere et complere; isti consilio assistere et toto posse. [487.]

1284. 5. Maii. Veronae. Si d. patriarcha Aquilejensis venerit Veronam d. Bonaguia de Tavernia dare debet abbati S. Mariae in organis unum congium boni et optimi vini, unum bonum et optimum castronum et quatuor manalia bonae speltae. B. A. U. [488.]

1284. 4. Junii. In Civitate Austriae. In octava Pentecostes. Praesentibus venerabilibus patribus dominis fratre Fulcherio de Zuccola episcopo Concordiensi, d. Ulvino de Civitate episcopo Tergestino, et d. Wernardo episcopo Petenensi, et aliis quampluribus. reverendus pater d. Raymundus patriarcha Aquilejensis dedit habitum regulae S. Clarae primo priorissae Sandrinae et aliis sororibus olim de Poloneto, et consecravit easdem, videlicet priorissam Sandrinam, Florendam, Aldam, Saldam, Reginam, Adeleytam, Catherinam, Agnetem, Perinam, Benevenutam, Hilicutiam filiam Glirissutti, et Bernardinam; et easdem primo inclusit ibi. Jul. [489.]

1284. 28. Junii. Venerunt Veneti primo ad aedificandum unum castrum apud Duinum juxta Marzillanam et S. Johannem in mari longe a terra plus jactu machinae vel ballistae. Jul. [490.]

1284. 24. Julii. Utini. Raymundus patriarcha declarat quod custos, wardianus et fratres conventus Civitatensis pro eo quod tenu-tam domus qm. Johannis Tribureii ipsis collatam procuraverunt intrare, praetextu constitutionum in provinciali synodo editarum, nullam excommunicationis sententiam incurrerunt, nec ipse eos excommuni-catos aliququaliter reputat. A. B. U. [491.]

1284. 28. Julii. In Civitate Austriae. Cum d. Valterpertoldus de Spegnimbergo resignasset et refutasset d. Volchero de Savorgnano totum feudum, quod ipse d. Valterpertoldus et domus ejus de Spegnimbergo tam in villa Cosae, quam in aliis locis de Foro-Julio habebant a domo de Savorgnano, ipse d. Volcherus de undecim mansis in Cosa, et de omnibus aliis terris et feudis praedictis jure recti et legalis feudi d. Johannem de Zuccola investivit; recipiens ab eo fidelitatem tanquam dominus a suo vassallo. C. P. [492.]

1284. 4. Octobris. Fulcherius episcopus Concordiensis concedit d. Valterpertoldo de Spegnimbergo facultatem aedificandi ecclesiam cum coemeterio in burgo de Spegnimbergo in parte inferiori ad honorem B. Mariae Virginis, hac tamen adjecta conditione quod praeter terram quam dederit ubi dicta ecclesia cum coemeterio locari debebat, dotasset etiam eam taliter quod duo sacerdotes possent convenienter ibi vivere et divinum officium celebrare. Qui d. Valterpertoldus de suis propriis bonis jacentibus in Taureano dedit dictae ecclesiae in dotem tres marchas de redditibus ad usum curiae, et d. episcopus postquam benedixisset primum lapidem, posuit eum in fundamenta dictae ecclesiae, ibique missam celebravit. B. S. D. [493.]

1284. 7. Octobris. Interfectus fuit sonescalchus reverendi patris d. Raymundi patriarchae Aquilejensis per Reynardum, Varnerum, filios d. Francisci de Orzono, et Jacobum, et forte alios Civitatenses. Quare dirutae fuerunt domus dicti Jacobi filii Marquardusii de ultra pontem, et locus, sive terra Civitatensis, per dictum patriarcham fuit supposita ecclesiastico interdicto die Jovis decimo nono Octobris, usque ad ultimum diem ejusdem mensis, quod suspendit ab hora tertia ad beneplacitum suum; eo quod d. patriarcha dicebat eum fuisse clericum et vicarium non plebanum, et propter hoc terram ubi inter-fectus fuit esse debere suppositam ecclesiastico interdicto, secundum

eujusdam suae constitutionis tenorem, editae Aquilejæ in sua synodo generali. Jul. [494.]

1284. 12. Octobris. In Civitate Austriae. Coram d. Volvino episcopo Tergestino, quem per laudum curiae posuerat loco sui, d. Raymundus patriarcha petiit a domina Adelayta relicta qm. Crastonis de Windisgretz, et tunc uxore d. Dietheri de Guotenstayn, quod deberet sibi dimittere decemseptem mansos in provincia de Windisgretz, qui, ut ipse dixit, ad ecclesiam Aquilejensem pertinebant.

Praefatus d. Dietherus procurator dictae d. Adelaytae opposuit primo quod tres ex praedictis decemseptem mansis per d. patriarcham Bertoldum dati fuerunt dicto d. Crastoni in feudum habitantiae, et per duorum suorum digitorum juramentum, et per idoneos testes, comprobavit se hactenus fecisse et exercuisse tam in custodia castri, quam in aliis ea omnia, quae habitatores in Windisgretz facere tenentur.

Opposuit secundo alios quinque ex dictis mansis fuisse eidem Adelaytae obligatos per d. Ozmannum titulo pignoris pro quindecim marchis, et petiit sibi terminum dari, ut illud per alios testes demonstraret quod ei concessum fuit.

Opposuit tertio quod alii novem ex dictis mansis eodem titulo obligati fuerunt pro viginti marchis monetae Grezensis eidem d. Adelaytae per d. patriarcham Gregorium, ad quod demonstrandum nominavit plures testes ibi praesentes, qui interrogati de praedictis responderunt se penitus nihil scire. Tunc d. Dietherus dixit quod paratus erat eidem d. patriarchae restituere dictos novem mansos dum tamen probaret eos fuisse redemptos per d. Ulricum olim ducem Carinthiae. Quod cum d. patriarcha legitime probasset, ipse d. Dietherus dictos novem mansos illico resignavit, dans ei instrumentum investitionis antedicto d. Crastoni per patriarcham Gregorium factae.

Voluit patriarcha quod darentur illi etiam usufructus dictorum novem mansorum, et per sententiam definitum fuit quod d. Adelayta de usufructu ad duplum ei satisfacere tenebatur. A qua sententia dictus d. Dietherus, sentiens se gravatum, ad proximum generale colloquium appellavit. Et cum d. patriarcha dixisset se de dicto usufructu non reputare satis securum, d. Dietherus cum una manu porrexit, et cum alia securitatem fecit obligans omnia bona quae in dominio patriarchae habebat. C. F. [495.]

1284. 19. Octobris. In Civitate Austriae. Querebatur Raymundus patriarcha coram d. Volvino episcopo Tergestino quod Federicus de

Leupach detinebat sibi contra jus castrum Altemburg, quod ad Aquilejensem ecclesiam de jure spectabat, unde petebat quod dictum castrum praefatus Federicus sibi dimitteret. Respondebat ille quod in eo castro morabatur pro eo quod multos habebat inimicos, videlicet illos de Sarphimberch, de Urispach, de Neremberch, de Loch, et alios quamplures, qui eum in bonis suis graviter offenderunt, et si possent, adhuc eum offenderent in persona et rebus; proinde petebat per laudum curiae sententialiter definiri utrum d. patriarcha eum in veniendo ad terminos, stando et redeundo deberet facere assentari, et quia per majorem partem curiae sententiatum est in favorem dicti d. Federici, d. patriarcha, sentiens se gravatum, ad generale colloquium appellavit, praecipiens eidem d. Federico quod crastina die veniret coram eo visurus legi, claudi et sigillari appellationem praedictam. C. F. [496.]

1284. 8. Decembris. In villa Modoleti. D. Simon episcopus Emonensis et vicarius d. Raymundi patriarchae posuit primum lapidem pro fundamento ecclesiae S. Bernardi de Modoletto, quam d. Bernardus de Ragonea decanus Civitatis ecclesiae in suis proprietatibus fundare volebat, sibi et Mathiae fratri suo jure patronatus reservato. A. C. U. [497.]

1284. 23. Decembris. Utini. Cum guardianus et fratres minores de Civitate ecclesiam, quam ibi non habebant fundare voluissent, rogarunt d. Raymundum patriarcham ut in fundatione ipsius ecclesiae, prout ad suum spectabat officium, lapidem poneret primum. Ille autem ad instantiam fratrum praedicatorum ejusdem loci asserentium sibi ab apostolica sede indultum fuisse quod infra trecentos passus, sive cannas a loco ipsorum ecclesiam fundare praedictis fratribus minoribus non licet, id facere denegavit.

Verum cum hoc relatum fuisset Bertrando episcopo Portuensi et apostolicae sedis legato, illico scribit ille patriarchae, indulgentiam illam utrique ordini fuisse concessam propter multa scandala et litigia exinde exorta, a Clemente pontifice revocatam esse; hinc contradictione fratrum praedicatorum occasione illius indulgentiae non obstante, ad requisitionem dictorum fratrum minorum in fundatione ipsius ecclesiae primum lapidem, prout suum requirit officium ponere debeat, eosdemque fratres qui litteras illas ex parte sua ei praesentabunt, commendatos sicut devotos filios habeat. A. D. U. [498.]

1285. 26. Januarii. Coneglani. Marcius episcopus Cenetensis indulgentiam quadraginta dierum concedit omnibus vere poenitentibus et confessis, qui accesserint ad monasterium, quod de novo construitur

in honorem B. Mariae virginis et S. Francisci confessoris in Civitate Austriae, ejus aedificii d. Raymundus patriarcha die dominico Februarii primum ponet lapidem. A. D. U. [499.]

1285. 11. Martii. Verra concordata fuit, et pronuntiatum in Civitate, seu proclamatum quod omnes irent secure Venetias, et quovellent. Jul. [500.]

1285. 14. Martii. Venetiis. Bertrandus episcopus Portuensis apostolicae sedis legatus omnibus vere poenitentibus et confessis, qui elemosinam irrogaverint, aut manum porrexerint adjutricem in opere plurimum sumptuoso, quod fratres minores de Civitate Austriae in quodam loco ad quem de novo se contulerunt aedificare inceperunt, quadraginta dies de injunctis eis poenitentiis relaxat. A. D. U. [501.]

1285. 27. Martii. Aquilejae. Raymundus patriarcha absolvit canonicos ecclesiae S. Georgii de Pirano a sententia excommunicationis, quam incurrerant celebrando divina, et alia in suis ordinibus ministrando in terra Pirani, quam ipse supposuerat ecclesiastico interdicto.

Cod. Ist. [502.]

1285. 11. Maii. D. Henricus de Portis de Civitate promittit capitulo Civitatensi centum libras pro bonis emendis ad faciendum anniversarium d. Ulvini episcopi Tergestini fratris sui. Fidejussores fuerunt Andreas de Canussio, et Johannes Longus de Civitate. B. M. U. [503.]

1285. 22. Maii. Bononiae. Frater Munio magister ordinis fratrum praedicatorum, ex commissione sibi facta per generale capitulum Bononiae celebratum, concedit sororibus monasterii de Cella prope Civitatem Austriae, quod volentes pro necessitatibus earum et dicti monasterii fideliter adoperari, possint, temporibus congruis, terras et hortos ipsi monasterio contiguos pro fructibus colligendis honeste intrare et sollicitare, populi tumultu dumtaxat et viis publicis totaliter evitatis. A. D. U. [504.]

1285. 31. Maii. Ingressi sunt primo in Utinum fratres praedicatores ad habitandum ibidem. Et primo celebraverunt publice in eodem loco missam. Lapis autem primus ecclesiae aedificandae impositus fuit ultimo die Maii. Jul. [505.]

Hinc in capitulo conventus praedicatorum S. Petri martiris de Utino super parietem legebatur :

Solemni per religiosos praedicatorum viros sacrificio peracto, hujus sacri templi coepta sunt jaci fundamenta anno MCCLXXXV. pridie kalendas Junii.

1285. 14. Julii. In Spegnimbergo. Wolricus et Carolus canonici et procuratores capituli Tergestini praesentant d. Brisae de Toppo eorum concanónico decretum electionis de eo in episcopum Tergestinum factae et celebratae per capitulum dictae ecclesiae, rogantes eum quatenus dictam electionem de se factam acceptare dignaretur. Qui d. Brisa, visa electione et decreto electionis in eum factae, dixit quod volebat deliberare in eo cum consilio d. Fulcherii episcopi Concordiensis ibi praesentis, et aliorum praelatorum et religiosorum virorum, et quod eis responderet infra terminum sibi a jure concessum. C. F. [506.]

1285. 13. Augusti. Incepit commune Civitatense facere salisari, sive facere aptari vias civitatis, incipiendo a porta pontis cum datio civitatis. Jul. [507.]

1285. 2. Octobris. Lis quae vertebatur inter d. Dietricum de Fontebono canonicum Aquilejensem et d. Franciscum ejus fratrem per arbitros definita fuit ut sequitur: quod partes castri et masnatae eorum maneat et sint firmae et ratae: quod dictum castrum in parte, vel toto neuter ipsorum distrahere, vel alienare habeat in aliquo, praeter partis alterius voluntatem: quod faciant omnimodam suam voluntatem in parte masnatae sibi contingente, jure haereditario in omnibus tamen semper salvo: et quod turris, quae adhuc remanet indivisa, remaneat communis; si quis eorum alium excluderet, cadat in totum parti exclusae et de omni suo jure. B. M. U. [508.]

1285. 1. Novembris. D. Johannes de Zuccola cum Francisco de Orzono facti sunt milites per d. Albertum comitem Goritiae apud Civitatem in prato juxta Stinirvellam, d. Raymundo patriarcha Aquilejensi nolente facere eos milites, eo quod fecerat Franciscum praedictum denunciari excommunicatum occasione mortis soneschalchi sui, qui interfectus fuerat in Civitate. Cui militiae interfuerunt Frisingensis, Feltrensis, et Concordiensis episcopi, et Albertus comes Goritiae, Gerardus de Camino, de Prata, de Porciliis, de Castello, de Spegnimberch, de Villalta, de Glemona, de Cucanea, de Utino, et alii domini de castris Forijulii universis, et etiam Theotonici quamplures. Quae curia duravit octo diebus. Burgenses et curiales interfuerunt bene quingenti.

Jul. [509.]

1285. 18. Novembris. Utini. Raymundus patriarcha concedit Uccilutto de Utino licentiam construendi ecclesiam S. Lazari juxta domum leprosororum in pertinentiis villae Utini. Ita tamen quod canonici parochialis ecclesiae possint quandocumque voluerint ibidem celebrare

divina officia; quod oblationes, quae fiant in ea, sint leprosorum, et quod in signum subjectionis solvat annuatim parochiali ecclesiae duas libras cereae in festo Assumptionis B. Mariae Virginis. Promittit Uccilluttus dictam capellam infra annum construere; eam munire tam libris, quam aliis apparatus necessariis, et pro dote ejusdem capellae et domus leprosorum assignat unum suum mansum positum in villa de Quals. Et ex tunc d. patriarcha dedit licentiam d. Simoni episcopo Emonensi vicario suo lapidem primarium imponendi. B. M. U. [510.]

1285. 6. Decembris. Aquilejae. Bartholomeus Caraccittus procurator communis Portusgruarii praesentavit d. Raymundo patriarchae duas libras piperis pro censu nemoris de Longono, de quo dictum commune dicebat esse investitum a d. Gregorio olim patriarcha. Dictum censum recipere noluit Raymundus patriarcha asserens quod dictam investitionem non acceptabat, et proinde censum praedictum non recipiebat. C. F. [511.]

1285. 23. Februarii. Vilielmus qm. d. Glizoi de Venzono vendit castra de Venzono, scilicet Sazimberch et Monfort cum villa et foro de Venzono, dominio, pascuis, campis, vineis et bonis omnibus, quae habebat ab aqua Fellae usque ad hospitale, d. Alberto comiti Goritiae pretio et conditionibus quae a d. Nicolao de Butrio determinabuntur. Promittens dictus d. Vilielmus castra, villam de Venzono et alia bona suprascripta refutare in manibus d. patriarchae et facere de eisdem dictum comitem investiri. Quod si d. patriarcha hoc facere recusaret, dictus d. Vilielmus stabit tunc mandatis d. comitis praedicti.

C. F. [512.]

1286. 22. Januarii. Arbitris electis per d. Raymundum patriarcham ex una parte et d. ducem et commune Venetiarum ex alia ad definiendam et componendam quaestionem, quae vertebatur inter eos pro jurisdictione temporali civitatis Justinopolis, Parentii et Emoniae, et terrarum Pirani, Rubini et Humagii, et castrorum S. Laurentii et Montonae; Magister Valterus scholasticus Civitatis, procurator et sindicus ecclesiae Aquilejensis libellum porrexerat in quo dictos arbitros rogabat quatenus compellerent d. ducem et commune Venetiarum, ut jurisdictionem temporalem suprascriptorum locorum, de quorum possessione dictus d. dux et commune Venetiarum contra justitiam spoliaverant dictam ecclesiam Aquilejensem, dimitterent in pace et quiete, ac restituerent eidem cum fructibus medio tempore perceptis, et damnorum refectione. Verci. [513.]

1286. 24. Februarii. Investitio Johannis qm. Artuici de *Castaneto* et Peregrini ejus filii de quadam terra vacua circa viginti sex campos continente, quae est ecclesiae Aquilejensis, et vocatur Braidam d. patriarchae de Cormor, sita in Campiformio. Item de sex campis terrae pertinentibus ad eandem Braidam, sitis sub silva hanni Campiformii; et de quadam parte pertinente ad eandem, sita post ecclesiam S. Canciani de Campiformio, eo quod in eadem faciat unam domum et habitet loco et foco ad tempus viginti annorum pro dimidio vini et bladi et aliorum omnium; et faciat unam cisternam expensis suprascripti patriarchae, et possit tenere centum pecudes d. patriarchae et duas vaccas ad dimidium, et in adjutorium laborandi braidam, accipiat de legnaminibus, ubi propinquius haberi poterunt, de nemoribus d. patriarchae. B. M. U. [514.]

1286. 20. Martii. Goritiae. Albertus comes Goritiae mandat gastaldioni suo de Flambro quatenus in advocatia Rivolti et Bicinici, quam pater ejus obligaverat d. Bernardo decano Civitatensi, nihil ordinet aut disponat nisi prius redimatur. A. C. U. [515.]

1286. 15. Aprilis. Aquilejae. Raymundus patriarcha confirmat indulgentiam quadraginta dierum, quam Precisvallis Mantuanus, Petrus Cenetehsis, et Simon Emonensis episcopi sigillatim concesserunt omnibus vere poenitentibus et confessis, qui ad domum fratrum minorum de Civitate praedicationibus verbi domini a dicti loci fratribus audiendis, devote convenerint. A. D. U. [516.]

1286. 29. Aprilis. Medoae. Albertus comes Goritiae restituit Wilielmo qm. d. Glizoi de Venzono villam et duo castra Venzoni, et omnia quae ibidem ab ipso emerat, promittens hanc restitutionem perpetuo firmam habere et tenere sub poena duorum millium marcharum. A. C. U. [517.]

1286. 19. Maii. Albertus comes Goritiae promittit d. Philippo praeposito S. Stephani quod advocatiam, albergarias, cruentam, jura et rationes, quas habet in villis Cassignaci, Prademani et Terenzani, usque ad annos septem non redimet. B. M. U. [518.]

1286. 29. Maii. Ungrispach. Albertus comes Goritiae et Henricus ejus filius cedunt perpetuo abbatissae et monasterio S. Mariae de Aquileja Advocatiam de Pantianico, de Beano, de Casellis, de Malazumpicca, et de uno manso in Bicinico, excepto garito, quod fiet tali modo, videlicet si aliquis de dictis villis taliter excesserit quod sit capiendus et mori mereatur, aut membris truncari, officialis d. abbatissae

eum capiat et judicet, et pro toto maleficio et statuta poena, officialibus d. comitis per cingulum eum tradat ut faciant de ipso justitiam. Pro-mittit abbatissa quod pro unoquoque manso locato dictarum villarum annis singulis in perpetuum assignabit et dabit ad cellarium d. comitis in Goritia tria staria tritici, quatuor staria annonae, spatulam porcinam, duas gallinas, viginti ova et octo denarios Aquilejenses, de pustotis vero, et male locatis dimidium perceptorum. C. F. [519.]

1286. 5. Junii. In Civitate Austriae. Commune Sacili fecerat quaedam statuta quorum tenor talis est.

I. Si quis in civitate et districtu Sacili animo irato percusserit aliquem et sanguis non exierit, sexaginta soldos denariorum parvorum pro compositione solvat, et sexaginta soldos pro banno communi.

II. Si quis percusserit aliquem animo irato, et sanguis exierit, centum soldos denariorum parvorum pro compositione solvat, et centum pro banno communi.

III. Si quis interfecerit aliquem in civitate Sacili, moriatur, et caput ei auferatur a busto.

D. Raymundus patriarcha ad cujus approbationem suprascripta statuta fuerunt per ambaxiatores communis Sacili praesentata, duo prima confirmavit; tertium vero correxit: videlicet ubi dicitur *moriatur* et ei caput auferatur a busto, substituit: secundum quod juris ordo postulat, puniatur. [520.]

1286. D. Cinus de Caponibus procurator d. patriarchae praecepit omnibus habitatoribus castri Veneris ut quilibet eorum habeat equum cum armis paratum et cum suis famulis sub poena amittendi gratiam d. patriarchae. B. M. U. [521.]

1286. 2. Septembris. In Civitate Austriae. In capitulo majoris ecclesiae S. Mariae Civitatis Austriae per dominos Bernardum decanum et alios canonicos Civitatenses tunc ibidem vocatos et congregatos solito more, primo sunt electi sive creati Petrus de Orsaria nepos d. Martini dicti Castroni et Nicolussius filius qm. Meinarducci de Civitate in praebendarios secundum ordinationem cujusdam magistri Pizoli canonici Civitatis ad dicendum singulis diebus horas B. Mariae in ecclesia majori Civitatis apud aram: videlicet quod vespere dicere debeant dum vespere pulsantur ad vespere communes dominorum; et post matutinas dominorum sive communes immediate dicere debeant de B. Maria matutinas, primam, tertiam, sextam et nonam. Qui magister Pizolus in suo testamento ordinavit et statuit de bonis suis emi redditus trium

marcharum ad usum curiae praebendariis supradictis. Qui praebendarii illas praebendas habere debeant de viginti usque ad viginti septem annos suae aetatis a nativitate ipsorum, et non ulterius, quae tunc aliis conferantur sub dicta conditione et forma. Et insuper tali conditione quod si non facerent et non dicerent, ut deberent, seu vitam ducerent inhonestam, decanus et capitulum ipsos privare valeant praebendis praefatis, et aliis idoneis conferre. Item quod mansi, seu possessiones reddituum dictarum praebendarum esse debeant sub protectione et regimine capituli, et specialiter in officio clavigeri, qui redditus memoratos debitis et congruis temporibus conduci faciat in claustrum canonicorum, et ibidem illis dictis praebendariis per illos qui eosdem redditus solvere debuerunt, assignari faciat et persolvi.

Jul. [522.]

1286. 31. Decembris. Glemonae. Ex dictis quorundam testium, qui de commissione d. Raymundi patriarchae fuerunt per d. Andalum Brugni capitaneum Glemonae interrogati, colligitur quod Gregorius patriarcha praecepit quondam d. Glizojo de Venzono et hominibus dicti loci quatenus nullum forum ibi facerent ad grossum, excepto pane, vino et ferris equorum ad minutum, et fecit pactum cum eodem d. Glizojo, quod quicumque faceret in Venzono mercationes ad grossum, solveret poenam quinquaginta librarum.

Nullus mercator cum aliquibus mercationibus, undecumque venirent, transibat per Clusam nec per Tulmetium, nisi prius mercationes signatae fuissent sigillo d. capitanei accepto in Glemona.

Cum d. Gregorius patriarcha transiret quondam per Venzonum, et invenisset portas ibidem factas super stratas, vocato d. Glizojo et vicinis ejusdem loci, quaesivit ab eis quare serrassent stratas suas, et incontinenti fecit dictas portas deponere, praecipiens ne de caetero aliquas portas, vel obstacula facerent super stratas suas. C. F. [523.]

1287. 18. Januarii. D. patriarcha investivit duo molendina sita in aqua dicta Fossalta in capite nemoris S. Susannae, aliud in villa Cinti et vocatur molendinum de lis Planchis d. Philippo et Jacobo de la Turre, solvendo pro primo marcham mediam, et pro secundo staria sexaginta bladi. B. M. U. [524.]

1287. 29. Januarii. In Aviano in turri. D. Raymundus patriarcha investivit manu propria Reghempertum qm. d. Petri de Aviano de duobus passibus pro facie de habitantia quae fuit qm. d. Marsilii de Puleinico.

B. M. U. [525.]

1287. 9. Februarii. Volricus qm. Radii de Gallano resignavit d. Raymundo patriarchae unum campum, quem habebat in castellario Variani, juxta terram d. Detalmi de Villalta, et fuit investitus d. Detalmus jure recti et legalis feudi. B. M. U. [526.]

1287. 15. Februarii. D. Detalmus de Villalta fuit investitus per d. Raymundum patriarcham de tribus mansis in villa Tavagnaci, et de advocatia. B. M. U. [527.]

1287. 19. Februarii. Raymundus patriarcha concessit dominis Rantulfo de Villalta decano Aquilejensi, et Detalmo ejus fratri recipientibus pro se ac d. Henrico fratre et Federico de Villalta nepote ipsorum, licentiam et potestatem quod in mota de Variano in fundo suo, quem habet in feudum ab ecclesia Aquilejensi, possit aedificare unam domum lapideam cujus murus sit spissus de tribus pedibus, et altus de pedibus quadraginta, et quod possit construere murum circa curiam dictae domus quam ibi facient, altum de decem passibus. B. M. U. [528.]

1287. 10. Martii. In Civitate Austriae. Ex praecepto reverendi patris d. Raymundi patriarchae Aquilejensis voce praeconis fuit publice proclamatum, quod moneta, quae publice pro nova currebat, deberet dari et accipi pro nova usque ad diem Jovis vicesimum intrante Martio, et ex tunc pro antiqua tantum. Jul. [529.]

1287. 19. Aprilis. D. Brisa de Top canonicus Civitatis fuit confirmatus in episcopum Tergestinum per venerabilem patrem d. Raymundum patriarcham Aquilejensem. Jul. [530.]

1287. 20. Maii. In Civitate Austriae. D. Simon de Cucanea habebat chiritum villae de Cavoreto, et cum decanus et capitulum Civitatis Austriae haberent in eadem villa plura bona, idem d. Simon petiit a dicto d. decano et capitulo utrum eum ibidem sinerent uti jure suo. Decanus et capitulum responderunt quod habebant bona in dicta villa cum omni jurisdictione, nec aliquis, nisi ipsi, habebat jus aliquid ordinandi aut disponendi in causis suorum rusticorum in dicta villa, excepto quod de judicio sanguinis, de quo se intromittere nolebant. Quod si super hujusmodi judicio sanguinis aliquod jus haberet, placebat eis quod eo uti deberet. D. Simon dixit quod de hujusmodi responsione erat contentus, et quod in aliis se non intromitteret. A. C. C. [531.]

1287. 8. Junii. Ivit venerabilis patriarcha Raymundus a Civitate ad Montemfalconem, ubi eodem die convenit ad eum maxima multitudo militum, equitum et peditum de toto Forojulii, Carnea et Cadubrio, ita quod a decem octo annis supra usque ad septuagesimum annum omnes

praescripti fuerunt, praeter servos et homines ministerii. Et de Civitate, Utino, Glemona et aliis burgis sex homines de scriptis praescriptae aetatis miserunt unum peditem: de villis vero decem miserunt unum peditem ad dictum exercitum.

Convenit etiam ad dictum exercitum d. comes Goritiae cum sua gente, et omnes fautores d. patriarchae, et domini comites de Istria et de Slavonia, et d. Meynardus dux Carinthiae et comes Tyrolensis misit in auxilium d. comitis Goritiae fratris sui et ecclesiae Aquilejensis venerabilem patrem D . . . . episcopum cum multitudine maxima militum, equitum et peditem.

Praedictus exercitus roncavit et destruxit vineas Justinopolitano-
rum et eorum labores; et subsequenter obsedit castrum Mucon, et cum non possent illud capere, illo relicto, reversi sunt. Et pervenit exercitus ad Montemfalconem die lunae in vigilia B. Mariae Magdalenae, scilicet undecimo exeunte Julio. Jul. [532.]

1287. 18. Junii. Captum fuit Maranum per Venetos: die autem septimo intrante Julio subsequenter relictum, et spoliatum fuit per Venetos et occupatum per d. Artuicum de Castello. Jul. [533.]

1287. 20. Augusti. Apud Montemfalconem. Cum pro gente quam in Istria habebat d. Raymundus patriarcha magnae quantitatis farinae necessitatem haberet, rogat decanum et capitulum Civitatis Austriae quatenus ducenta staria farinae de Civitate Tergestum conduci faciant. A. C. C. [534.]

1287. 15. Octobris. In Civitate Austriae. Raymundus patriarcha concedit abbatissae, et sororibus monasterii S. Francisci in Civitate Austriae ut transeant ad ordinem S. Clarae, et eximit eas, monasterium, et eorum bona tam in spiritualibus, quam in temporalibus a jurisdictione patriarcharum et ecclesiae Aquilejensis, ut utantur privilegiis ecclesiae S. Clarae concessis. A. D. U. [535.]

1287. 19. Octobris. Auctoritate cardinalis, qui praeest ordini S. Clarae, per fratrem Petrum visitatorem sororum ordinis S. Clarae, et praesente F . . ministro ordinis Fratrum Minorum confirmatae sunt sorores S. Clarae apud Austriam Civitatem, et datus est eis habitus et regula S. Clarae. Jul. [536.]

1287. 20. Octobris. In nocte sequenti, luna XII. secundum aureum numerum, fuit eclipsis lunae circa mediam noctem; et visa tunc fuit sanguinei coloris. Jul. [537.]

1287. In mense Octobris impositi fuerunt per d. Raymundum patriarcham de voluntate et assensu cleri et laicorum de Forojulii

viginti solidi cuilibet manso et rotae molendinorum in Foro Julii pro assoldandis equitibus et peditibus contra Venetos et Justinopolitanos, in subsidium Tergestinatorum et aliorum quorundam de Istria fautorum ecclesiae Aquilejensis. Jul. [538.]

1287. 27. Novembris. In patriarchali palatio Sacili. D. Raymundus patriarcha confirmat statuta facta a suis praedecessoribus circa plovicum faciendum Sacili ab illis de Viconovo, mandans quod hujusmodi plovica fiant qualibet septimana die Veneris per totam diem, nec se aliquis excusare possit, nisi forte fuerit in servitio d. patriarchae de ipsis, vel officialis ejus mandato. [539.]

1288. 8. Januarii. Raymundus patriarcha concedit in perpetuum abbati et monasterio S. Mariae in Landestrost ecclesiam S. Jacobi de dicto loco, ita tamen quod quolibet die Sabbati celebrant solemniter missam de S. Maria, et in eadem ecclesia S. Jacobi sic continue deserviant, ut fideles divino obsequio non fraudentur, et ad omnia onera ad quae prius rectores dictae ecclesiae tenebantur, ipsi abbas et conventus remaneant obligati. B. S. D. [540.]

1288. 5. Februarii. Venit Civitatem ad monasterium S. Clarae pro abbatisa ipsius loci venerabilis domina de Mediolano, neptis d. Raymundi patriarchae Aquilejensis. Jul. [541.]

1288. 17. Februarii. In Civitate Austriae. In praesentia dominorum episcoporum Adalgerii Feltrensis, Brisae Tergestini, Simonis Emonensis et Ulrici Petenensis et aliorum testium quamplurium d. Raymundus patriarcha fecit d. Meynardo duci Carinthiae petitiones infrascriptas videlicet:

I. Restituat sibi et Aquilejensi ecclesiae Laybachum cum castris, praediis, ministerialibus, juribus etc. quae ad ipsum d. patriarcham et ejus ecclesiam spectabant, utpote quae per d. Ulricum ducem Carinthiae, pro damnis Aquilejensi ecclesiae illatis, data fuerunt eidem ecclesiae et patriarchae Gregorio.

II. Dimittat decimas plebium Creylae, Albae Ecclesiae et Treven, quae per dictum d. ducem indebite occupabantur.

III. Restituat castrum Nascenvuaz cum sexaginta marchis reddituum occupatum per ipsum d. ducem, vel solvat mille marchas; cum praedictus dux Ulricus obligasset illud d. patriarchae Gregorio, donec pro mille marchis illud redimeret.

IV. Restituat castra Lictemberg, Weldhenek et Nedek ad ecclesiam Aquilejensem pertinentia et per eum occupata.

V. Det sibi duo millia librarum Veronensium, quas d. Ulricus dux pro injuriis et damnis ecclesiae Aquilejensi illatis, assignavit dicto d. Gregorio patriarchae, pro bonis alias obligatis, et nondum redemptis.

Super quibus praefatus d. Meynardus dux Carinthiae dixit se velle deliberare et habere consilium, et postea respondebit. A. C. U. [542.]

1288. 17. Februarii. In Civitate Austriae. D. Meynardus dux Carinthiae petitionibus d. Raymundi patriarchae has dedit responsiones.

I. Tenebat Laybachum nomine d. Rodulfi Romanorum regis, nec aliud faciet de illo, quam quod ipse d. rex duxerit ordinandum.

II. Bertoldus de Sarpchimberch, qui contratam opprimebat, obsessus ab ipso d. Meynardo duce non alio pacto ei dimisit castra de Lyctemberch, Nidek et Waldenech restituenda patriarchae Gregorio, quam quod eum in dicti patriarchae gratiam remitteret, alioquin illa sibi restitueret. Unde dictus d. dux paratus est illa d. patriarchae tradere, si ipse praedictum d. Bertoldum in suam gratiam reciperet.

III. Super facto de Nascenvuaz ac super facto duorum millium librarum quas d. patriarcha, ut ipse asserebat, habere debebat a d. duce Ulrico, hoc tantum ipse d. Meynardus dux respondet: si d. patriarcha faceret quod ipse d. dux esset haeres praefati d. Ulrici quondam ducis Carinthiae, ipse non solum mille marchas verum quatuor millia libentissime illi daret.

IV. Quae, quomodo, quando, aut quibus fuissent aliqua bona per dictum d. Ulricum aliquando obligata, d. Meynardus dux ignorabat, nec de veritate facti poterat informari, nisi per homines illius contratae. Debet, ut ille dixit, in proximo ad illas partes se conferre, ubi postquam super hoc fuerit plenius informatus, faciet, quod sibi videbitur faciendum.

A. C. U. [543.]

1288. 19. Februarii. D. Wilielmus de Venzono resignavit d. Raymundo patriarchae omnia feuda, quae habebat ab ecclesia Aquilejensi in castro et villis et aliis pertinentiis Venzoni, et idem d. patriarcha magnificum d. Meynardum ducem Carinthiae tantum, ita quod ad ejus descendentes transire non deberet, de jure, quod dictus d. Wilielmus habebat in praedictis castro et villis Venzoni ab ecclesia Aquilejensi, investivit, jure tamen memoratae ecclesiae semper salvo: et expresse in eadem investitura cavetur, quod idem d. patriarcha eundem d. ducem tantummodo de jure praedicto investivit. Ipse quoque d. dux eidem d. patriarchae, veluti vassallus ecclesiae Aquilejensis, fidelitatis praestitit sacramentum. C. F. [544.]

(Bianchi.)

1288. 21. Februarii. Marani. Oluinus de Teyzano nuntius d. Artici de Castello dedit et tradidit terram Marani presbitero Guidotto plebano de Circhlach, procuratori d. Raymundi patriarchae, salvo et reservato omni jure quod d. Articus haberet in ipsa terra antequam capta fuisset a Venetis, nempe possessiones et domos suarum habitantiarum et holzones, quos ceperant d. Artico in dicta terra, et boves, et ea quae debebat exigere ab hominibus dictae terrae. B. M. U. [545.]

1288. 24. Martii. In Civitate Austriae. Raymundus patriarcha confirmat privilegium quo patriarcha Gradensis, archiepiscopus Antibarensis et novem alii episcopi, omnibus vere poenitentibus et confessis, qui ecclesiam fratrum praedicatorum in honorem B. Petri martiris Utini fundatam devote visitaverint in diebus nativitatis et resurrectionis domini, in quatuor festis B. Mariae virginis, in diebus S. Petri martiris et S. Dominici, et omni quarta dominica cujuslibet mensis singuli singulas quadragenas de injunctis sibi poenitentibus in domino relaxant. [546.]

1288. 1. Aprilis. In Civitate Austriae. D. Raymundus patriarcha de uno manso et medio sito in Carnea in monte de Cabia investit manu propria ad rectum et legale feudum d. Mathiam de Buja filium Marquardi de S. Stephano. B. M. U. [547.]

1288. 19. Aprilis. Utini. Coram d. Bernardo de Ragonea decano Civitatensi, quem sententialiter pro iudice posuerat loco sui, d. Raymundus patriarcha assignari fecerat diem Altenoro et fratribus, Caradojo et filiis dⁿⁱ. Massuttae, nec non aliis de Flagonea, ac eorum fautoribus et sequacibus ad faciendum suam excusationem, vel ad satisfaciendum sibi super eo quod, non obstante inhibitione eis facta, non solum non recesserunt a castro Forgariae quod obsederant, verum etiam vulneraverunt homines ejusdem loci comburendo et depraedando omnia circa dictum castrum posita, post pacem factam inter dominos Federicum de Pinzano et Ulricum de Mimillano, ac eorum consanguineos et adhaerentes. Quare petebat per eos sibi responderi, vel satisfieri de damnis, offensis et injuriis illatis.

Responderunt praedicti de Flagonea quod quidquid fecerant, in servitio fecerant et de voluntate dominorum Cononis et Ulrici de Mimillano, quorum erant servitores, cum quibus etiam plures de Flagonea commemorantur, et dabant eundem d. Cononem ibidem praesentem super hujusmodi pro warento, nec aliam responsionem dabant, nec aliter ad satisfaciendum illos cogi posse putabant.

Tunc d. patriarcha ipsum d. Cononem impetebat, ut pro illis de Flagonea satisfaceret sibi de damnis et injuriis per eos illatis.

Negabat d. Cono, et respondebat quod hodie datus non fuerat sibi terminus ad respondendum super praedictis, et ideo nullam responsionem aut satisfactionem daret nisi dies rationabilis sibi assignaretur.

At posita quaestione, per majorem partem curiae sententialiter judicatum fuit, quod postquam dictus d. Cono se traxit pro warento dictorum de Flagonea, et erat praesens, debebat ibidem respondere in eodem statu in quo dicti de Flagonea et eorum fautores respondere debuissent.

A qua sententia dictus d. Cono sentiens se gravatum, ad proximum generale colloquium appellavit. B. M. U. [548.]

1288. 22. Maii. In Civitate Austriae. Veneti terram Marani ad capitulum Aquilejense spectantem hostiliter invaserant, et postquam aliquamdiu eam occupatam detinuissent, recesserunt. Artuicus de Castello, vassallus capituli Aquilejensis, dicebat se suis amicorumque laboribus, viribus ac expensis de manibus et potentia dictorum Venetorum recuperasse ac liberasse, ac postea ipsam terram custodivisse, et a praedictis inimicis viriliter defendisse: et pro recuperatione, custodia et defensione dictae terrae expendisse, ac damnificatum fuisse in tribus millibus et quinquaginta marchis denariorum Aquilejensis monetae, quas sibi restitui a capitulo, ac satisfieri petebat.

Decanus et capitulum Aquilejense negabant ad hoc se teneri, dicentes quod d. Artuicus non liberaverat, nec recuperaverat terram praedictam Marani de manibus, sive potentia Venetorum, sed homines dictae terrae ipsum d. Artuicum cum gente sua, tamquam amicum capituli Aquilejensis, postquam Veneti de Marano recesserant, voluntarie receperunt, et dictam terram intrare permiserunt. Qui priusquam reciperetur, promisit hominibus dictae terrae quod neque per se, neque per suos laederentur in personis et bonis, et nihilominus post receptionem hujusmodi ipsum capitulum damnificavit de duobus millibus marcharum, destruendo domos et munitiones terrae Marani, accipiendo suppellectilia hominum ejusdem loci et machinas, lapides, calcinam et bolzonos; et insuper auferendo censum, et alia jura, et multam pecuniam accipiendo indebite a quibusdam hominibus de Marano, et injuriam inferendo eisdem decano et capitulo pro eo praesertim quod dictus d. Artuicus praedictam terram Marani, quamvis esset vassallus praedicti capituli, denuntiatione et requisitione praemissis contra

ipsorum voluntatem diutius tenuit occupatam. Qua propter idem decanus et capitulum sibi dari ac restitui duo millia marcharum Aquilejensis monetae ab ipso d. Artuico postulabant.

D. Raymundus patriarcha arbiter et iudex electus sententialiter condemnavit decanum et capitulum in expensis necessariis et legitimis quas d. Artuicus jurasset se fecisse in custodia terrae Marani, a die quo recesserant Veneti, usque ad requisitionem ei factam per capitulum; at a damnis per dictum d. Artuicum passis, et expensis per eum factis post hujusmodi requisitionem decanum et capitulum absolvit.

Pro injuria vero, quam praefatus d. Artuicus intulerat d. decano et capitulo, eo quod terram Marani detinuisset postquam requisitus fuit ut eam restitueret, praefatus d. patriarcha eundem d. Artuicum in tanto condemnavit, in quanto dicti decanus et capitulum juraverint quod noluissent sibi fuisse illata per eum injuria supradieta; a caeteris vero petitionibus eidem per capitulum factis d. Artuicum absolvit.

Super quibus requisiti de juramento neuter illud praestare voluerunt.

Inter testes inveniuntur Fulcherius Concordiensis, et Simon Emonensis episcopi. B. M. U. [549.]

1288. 10. Julii. Utini. Raymundus patriarcha innovat et confirmat quoddam privilegium, quo Henricus quartus Romanorum imperator, ob singularem ejus dilectionem, et ad petitionem principum Theotonicorum, Italorum, Lombardorum et aliorum multorum, suscipit in sui mundiburdii tuitione Cristallum de Premariacho, et universos ejus haeredes et consanguineos, tali conditione, ut neque dux, neque marchio, aut aliqua ejus regni persona possit eum, aut ejus consanguineos et successores aliquo modo inquietare, aut molestare in eorum bonis aut rebus mobilibus aut immobilibus: ut liberam habeant communionem in pascuis, pratis, silvis, venationibus et piscationibus, et in aliis omnibus quae ad communem usum pertinent; nec ad placitum deduci possint, nisi ante ipsum imperatorem et ejus successores, sub poena centum librarum auri. B. S. D. [550.]

1288. 17. Augusti. Reatae. Nicolaus quartus pontifex conqueritur cum duce et communi Venetiarum eo quod ipsi ad occupationem bonorum et jurium ecclesiae Aquilejensis manus avidas extendentes Parentinam, Emonensem et Justinopolitanam civitates, ac S. Laurentii, Montonae, Grisignanae, Pirani, Insulae, Muglae aliaque nonnulla castra, villas et loca in Istriae partibus occupata totaliter detinebant, imo

nonnulla ex illis, data licentia, nequiter destruxerant, graves exinde non solum patriarchae sed etiam episcopo et civibus Tergestinis injurias et damna non modica inferendo. Quapropter inter patriarcham et quamplures nobiles illarum partium, et alios Aquilejensis ecclesiae vassallos ex una parte, et ipsos Venetos ex altera graves guerrae erant ortae et discordiae multae, et hominum excidia, et pericula animarum. Volens ipse pontifex tantis obviare periculis, et malis ingruentibus remedium aliquod perhibere, ac nihil magis optans quam quod civitas Venetiarum, quae tanquam filia benedictionis et gratiae Romanis pontificibus ob sinceræ devotionis affectum et solidæ fidei puritatem carior semper ante omnes fuit, in pacis pulchritudine sedeat, et in requie opulenta conquiescat, eos ducem et commune rogat, admonet, hortatur, quatenus eisdem patriarchae et episcopo et civibus ablata restituant, revocent stipendiarios in Istriam missos, et a novitatibus, invasionibus et insultibus se abstineant. Alioquin sciant quod archiepiscopus Ragusinus per censuram ecclesiasticam, de suo mandato, eos ad hoc faciendum compellet.

Quod si jus aliquod in civitatibus, castris, villis, terris et locis eisdem habere credunt, per idoneum procuratorem ad eum rem deferant, qui est facere illis et omnibus paratus justitiæ complementum exhiberi. C. C. F. [551.]

1288. 8. Octobris. Utini. Super decima montis Manzani, qui est inter Manzanum et Budrium, d. Raymundus patriarcha et d. Conradus abbas Rosacensis, praesentibus d. Gratiadio abbate Sextensi et d. Squarzutto abbate Bellinensi et aliis pluribus, ad hanc compositionem concorditer devenerunt, scilicet quod praefatus d. patriarcha, nomine Aquilejensis ecclesiae, habeat tres partes, et d. abbas, nomine plebis de Budrio quae est ejus monasterii, habeat quartam partem decimae memoratae. A. C. C. [552.]

1288. 5. Novembris. Castrum Muglae fuit captum per Venetos, sive datum eis pacto. Locus autem Muglae inferior prius eis datus fuerat per interiores. Jul. [553.]

1288. 7. Novembris. Impositi fuerunt septem solidi pro quolibet manso et qualibet rota molendini et fulugni, et pro marcha mobilium solvenda sub poena dupli. Jul. [554.]

1289. 4. Januarii. Aquilejae. Provisio d. Raymundi patriarchae. Quod homines Carneae in quibuslibet villis et locis dictae provinciae, et non obstante quocumque statuto, panem, vinum, carnes, bladum,

salem, pannos, bestias seu animalia cujuslibet generis, et omnes alias res usui suo necessarias inter se vendere valeant, sicut etiam comparare: ita tamen quod nullus alicui rem ibidem emptam vendat, nisi ad usum necessariam, et quod nihil forensibus minutim vendatur, nisi in mercato Tulmetii, aut alibi quam in dicto loco, mercationes exercentur.

[555.]

1289. 16. Januarii. Cenetae. Federicus et Manfredus fratres, et Ludovicus eorum consanguineus de Porcileis a d. Petro episcopo Cenetensi investiantur cum vexillo, sicut eorum progenitores, de feudo advocatiae totius episcopatus Cenetensis, et haec ad eos jura et honores exinde referri debere in scriptis tradiderunt.

I. De condemnationibus et bannis hominum saecularium ipsi de Porcileis habere debent tertiam partem, nec banna ab episcopo imponi possunt sine eorum consilio.

II. Habent in feudum comitatum et jurisdictionem temporalem curiae Francinici.

III. Latrones et malefactores capti in episcopatu Cenetensi eis tradantur, quos nec judicabunt, nec punient sine consilio episcopi, et tertia pars poenae detur eis, si pecunialiter punirentur.

IV. In castris, in catenis et in portubus ecclesiae Cenetensis, si livelli imponendi ac renovandi essent, episcopus eos audiat, et ipsi tertiam lucris partem habeant.

V. Naves, quae venient Brugnariam solvant quarantesimum, cujus duae partes sint episcopi, et tertia dominorum de Porcileis.

VI. Homines de Septimo et Runchis annuatim tenentur eis facere quatuor plovigia.

VII. De omnibus bestiis interfectis in nemoribus episcopatus Cenetensis habere debent unam quartam, et de omnibus bannis aut pignoribus, quae imponentur aut fient in dictis nemoribus, habere debent tertiam partem.

VIII. Habent praeterea domini de Porcileis in feudum in episcopatu Cenetensi turrim Cenetae cum Castellaro, castrum S. Elisei, mutam de Rameriis et collem Bonellum cum planitie quae est super collem S. Martini. Verci. [556.]

1289. 21. Januarii. Raymundus Patriarcha committit custodiam castri S. Steni dominis Gabrio et Emberaldo fratribus de la Turre una cum redditibus et utilitatibus ad dictum castrum et ejus territorium spectantibus, ad duos annos, nemoribus dumtaxat exceptis. B. M. U. [557.]

1289. 10. Februarii. In Civitate Austriae. Sententia pro dominis Thoma, Simone, Odorlico et Adalpreto de Cucanea contra Raymundum patriarcham pro annuis redditibus marcharum quinque et denariorum quadraginta in muta Utini, et centum caseorum et quadraginta denariorum in canipa Tulmini, cum investitura eisdem facta per ipsum d. patriarcham. B. M. U. [558.]

1289. . . . Februarii. Investitura facta per d. Raymundum patriarcham Francisco notario qm. d. Uecillutti de Utino de manso et molendino cum duabus rotis conjuncto ipsi manso, sito in villa Utini in Grezzano, solvendo sexdecim staria frumenti, tredecim annonae, tria milei et unam urnam vini. B. M. U. [559.]

1289. 14. Martii. Venit vir nobilis d. Albertus comes Goritiae de Carinthia Tricesimum cum magna multitudine hominum, equitum et peditum. In nocte vero tunc subsequenti combusta fuit tota villa Tricesimi cum ecclesia et cortina sibi adjacente a gente dicti comitis. Mane autem facto, cum sua gente ivit versus Aquilejam, et permansit in villa Cervignani usque ad festum S. Georgii, gens cujus ivit deprae-dando per Forumjulium semper, donec in villa suprascripta permansit.

Jul. [560.]

1289. 16. Martii. Aquilejae. Collector decimarum subsidio terrae sanctae et regni Siciliae deputatarum mandavit patriarchae Raymundo quatenus partem ad eum contingentem infra quindecim dies integraliter solvere deberet, alioquin interdicebat ei ingressum ecclesiae et pontificalia. Patriarcha non tam propter brevitatem termini, quam pro eo quod Veneti cum potenti exercitu terram suam hostiliter invaserant, non poterat pecuniam qua egebat in aliorum subsidium convertere, quam in sui ipsius et suae ecclesiae defensionem et tutamen ab aliis petere debuisset, de hujusmodi decreto sentiens se gravatum, ad Romanum pontificem et ad sedem apostolicam appellat. C. F. [561].

1289. 25. Martii. Venerabilis vir d. Raymundus dei gratia s. sedis Aquilejensis patriarcha in festo B. Marci Aquileja exivit cum sua gente et ivit versus Montemfalconem causa eundi ad exercitum in Istriam. Eo die venit ad eum d. Albertus comes Goritiae cum sua gente, quae erat in villa Cervignani, nec non omnes de toto Forojulii a decem et octo annis supra, et a septuaginta infra et Carnea, Cadubrio, Carinthia. In ejus subsidium et juvamen misit etiam nobilis vir d. Meynardus dux Carinthiae magnam multitudinem hominum. Omnibus vero congregatis apud locum praedictum, egregius vir d. Albertus comes Goritiae

supradictus, de consensu et voluntate d. patriarchae praedicti, fecit milites d. Henricum de Prampergo, et d. Nicolaum filium Baldachi de Civitate in campanea, quae est sub castro superius nominato. Quibus vero peractis, ordinatae fuerunt acies equitum pro se, et peditum pro se, nec non rectores cujuslibet aciei. Hoc facto, computatae fuerunt acies, et rector sive capitaneus cujuslibet aciei suos computavit omnes, et reperti fuerunt in summa in toto exercitu quinque mille milites et quinquaginta mille pedites, et moto inde exercitu iverunt omnes versus terram, quam Veneti fecerant ante Tergestum, et ibi per multos dies steterunt, et saepe cum ballistis nocebant sibi inter se, sed nunquam in campum ad proelium convenerunt. Et interdum faciebant treguas inter se si possent concordari. Et nostri intrabant terram Venetorum, et ipsi Veneti in exercitu nostrorum durantibus treguis conveniebant. Hoc facto, una die d. Albertus comes Goritiae supradictus, ignorante d. patriarcha et absque voluntate ipsius, separatus fuit de dicto exercitu, et recessit. Et tunc d. patriarcha, habito consilio sapientum, recessit universaliter cum omnibus de dicto exercitu die sexto intrante Majo, quia dicebatur quod ipse d. comes vellet prodere exercitum, et ipsum d. patriarcham.

Deinde celebratum fuit colloquium generale Civitate decimo tertio die intrante Majo, ut Tergestum in alimoniis subveniretur. Cui colloquio interfuit d. comes Goritiae, domini episcopi Tergestinus et Concordiensis, nec non omnes nobiles de toto Forojulii. In quo colloquio statutum et ordinatum fuit quod omnes de civitatibus, castris, et burgis, et villis a decem et octo annis supra et a septuaginta infra, ire deberent ad exercitum praelibatum. Qui d. patriarcha ivit versus Montemfalconem septimo die intrante Junio. Eodem vero die venit ad eum Henricus filius comitis Goritiae cum sua gente et magna multitudo de toto Forojulii. Et moverunt exercitum causa eundi Tergestum cum curribus et asinis multis deferentibus victualia. Et ita euntibus ipsis per stratam, quae vadit versus Tergestum, faciebant strepitum et rumorem ultra modum, et in nocte ignes copiosos per montes, quia frigus erat: Veneti, qui erant in civitate illa quae erat ante Tergestum, cui imposuerant nomen Romagna, audierunt rumorem magnum et strepitum a longe, quem exercitus faciebat; timuerunt timore magno, credendo quod exercitus esset major quam fuerat prius, et erat satis minor. Omnes naves intraverunt qui potuerunt, et multi in aqua submersi fuerunt per nimiam festinationem et sollicitudinem, quia nec pater filium, nec filius

patrem expectabat. Et ita die decimaseptima intrante Junio fugerunt, dimissis illic multis bonis, quae omnia quasi Tergestini acceperunt, quia nostri multum distabant quando illi fugerunt. Jul. [562.]

1289. 20. Aprilis. Albertus comes Goritiae pro centum et octo marchis vendit Henrico de Villalta advocatiam villae Pantianici, excepto iudicio furis; et additis octo marchis de redditibus super ejus bonis de Pulcinia, eum jure feudi de dicta advocatia investivit.

B. M. U. [563.]

1289. 26. Maii. In Sacilo. D. Raymundus patriarcha investit jure recti et legalis feudi de castro et curia Cavolani cum suis pertinentiis d. Gerardum de Camino, comitem Cenetae et vicarium Tarvisii generalem, qui praestitit dicto d. patriarchae fidelitatis debitae juramentum, quod vassallus domino praestare tenetur et debet. B. M. U. [564.]

1289. 28. Maii. In Civitate Austriae. Cum per Venetos inimicos sanctae Aquilejensis ecclesiae major pars Istriae occuparetur, et civitas Tergesti esset adeo per mare et per terram obsessa, ut homines civitatis ejusdem fideles ac devoti Aquilejensis ecclesiae victualibus carentes ad ultimum panem essent reducti; d. Raymundus patriarcha, cum vellet suis fidelibus succurrere ac providere, et magis oppressus expensis occasione dictae guerrae aliter non posset, nisi venderet de bonis sui patriarchatus: habito consilio et assensu non tam capituli Aquilejensis quam etiam praelatorum, nobilium et communitatum in generali colloquio congregatorum, pretio et foro centum marcharum denariorum Aquilejensis monetae vendit d. Johanni de Zuccola villam suam de Rutars, sitam juxta castrum de Trussio cum omnibus domibus, molendinis, terris, silvis, aquis, advocatiis, decimis, garito, ac omni jure, honore, dominio, quae, et quod ipse d. patriarcha et ecclesia Aquilejensis noscebantur habere in dicta villa. A. C. U. [565.]

1289. 29. Maii. D. Raymundus patriarcha investit d. Emberaldum de la Turre, recipientem pro se et d. Gabrio fratre suo, de habitantia Medunae, quae sibi exciderat per mortem Genae habitatoris Medunae, qui mortuus erat sine haeredibus. B. M. U. [566.]

1289. 12. Junii. Die dominico duodecimo intrante Junio in hora meridiei, existente malo tempore, quando exercitus d. patriarchae approximabat ad villam de Prosech, exercitus Venetorum, qui obsederat civitatem Tergestinam, insalutato hospite, magno arreptus timore et hebetudine mentis, et non sine modica rerum amissione, maritimas petiit vias. A. M. U. [567.]

1289. 9. Julii. Utini. Jacobus custos ecclesiae Utinensis. Domine archidiacone, vos vocatis clerum vestri archidiaconatus hodie ad synodum celebrandam in majori ecclesia Utinensi, nec me, nec capitulo requisito, ubi nihil habetis facere. Quia ego, ecclesia et capitulum Utinense immediate spectamus ad d. patriarcham Aquilejensem, et non ad vos, nec ad archidiaconum Aquilejensem. Peto igitur nomine meo, ecclesiae et capituli Utinensis, quatenus placeat vobis in hoc taliter vos habere, quod propter hujusmodi vocationem, nec nobis in posterum, nec ecclesiae nostrae praejudicium aliquod ingeratar.

Gwilo de Villalta archidiaconus Aquilejensis. Scio bene, domine custos, et recognosco quod in majori ecclesia Utinensi nihil facere habeam, nec in clerum ipsius ecclesiae: sed hoc rogo de gratia speciali, quia commodius in ecclesia Utinensi potest synodus vocari propter opportunitatem loci et terrae medialis.

Jacobus custos. Cum res ita se habeat, domine archidiacone, vestris commodis prospicite. A. C. U. [568.]

1289. 13. Octobris. D. Raymundus patriarcha suo, Aquilejensis ecclesiae nomine et d. Alberti comitis Goritiae, ac episcopi et hominum de Tergesto compromittit in d. Nicolaum quartum papam de omnibus controversiis, discordiis et guerris, quae vertebantur inter ipsos et eorum quemlibet ex una parte, et d. ducem et commune Venetiarum ex altera, tam super Parentina, Justinopolitana et Emonensi civitatibus et Rubini, Pirani, Insulae ac Humaghi terris, et Montonae, S. Laurentii, et Muchari castris, et castro et burgo Muchilae, nec non super jurisdictione et dominio dictarum civitatum, terrarum et castrorum, quam super destructione castri S. Georgii, et damnis, et injuriis datis hinc inde aut factis, ita quod pontifex praefatus definiat, arbitretur, et judicet pro suae beneplacito voluntatis.

Super restitutione vero honorum mobilium quae ablata fuisse dicuntur hominibus de Venetiis tam per subditos suos, quam per homines de Tergesto, placet d. patriarchae quod d. Bernardus episcopus Tripolitanus electus a pontifice ad componendas discordias quae inter dictas partes agitantur, judicet et definiat, prout juris ordo postulat. Verci. [569.]

1289. 22. Octobris. D. Raymundus patriarcha a d. Bernardo episcopo Tripolitano requisitus pro parte Nicolai quarti papae quod faceret d. duci et communi Venetiarum treguas ad duos annos, respondet se ob reverentiam apostolicae sedis, et ipsius d. episcopi, et in

favorem terrae sanctae, fore paratum facere treguas hujusmodi, ita tamen quod remittatur in possessionem civitatum et castrorum Istriae, quibus tempore suo spoliatus est, scilicet Justinopolitanae et Emonensis civitatum, et Montonae, et Mucho, Grisignanae, et vicinatus S. Petri, et Humaghi, et castrum et burgum Muglae, et jurisdictionis et domini dictarum civitatum, terrarum et castrorum. Vel quod dictae civitates, terrae et castra ponantur ex nunc in manu apostolicae sedis usque ad conclusionem pacis. Firmatis autem treguis hujusmodi, relaxentur libere, vel saltem sub conditione carcerati, et omnes ejecti e civitatibus et locis, sive qui exierunt proprio motu, gaudeant et utantur bonis suis intus et extra. Verci. [570.]

1289. 2. Novembris. Auditis partibus, videtur d. episcopo Tripolitano pacem hinc et illinc inchoari posse ac statui conditionibus infrascriptis.

I. Super quaestionibus et controversiis vertentibus inter d. patriarcham Aquilejensem ex una parte, et d. ducem et commune Venetiarum ex altera circa jurisdictiones et dominium civitatum, terrarum et castrorum Istriae, et circa novitates factas tam in mari, quam in terra definitio remittatur iudicio pontificis, in quem singulae partes compromiserunt.

II. Super restitutione rerum mobilium acceptarum vel intromissarum ante pacem factam per d. episcopum Concordiensem, ipse d. episcopus Tripolitanus tanquam arbiter et amicus compositor definiet.

III. Castrum et burgum Muglae restituatur d. patriarchae, dummodo indulgeatur hominibus dicti burgi et castrum, et fiat remissio de eo quod se dederunt d. duci et communi Venetiarum, et fuerunt cum eis ad guerram.

IV. Castrum de Mucho restituatur episcopo et ecclesiae Tergestinae, postquam homines de Tergesto, qui illud tenent, reducti fuerint in eorum civitatem.

V. Vicardus, qui tenet castrum Grisignanae, stabit sententiae curiae vassallorum d. patriarchae, quod si facere noluerit d. dux se de ipso non intromittat.

VI. Vicinatus S. Petri restituatur tali conditione quod nulla fortilitia fiant in eo.

VII. Artignanum, cum sit de districtu Justinopolis, ejus sortem sequatur.

VIII. Pacta olim inita inter d. patriarcham Gregorium et d. Raynerium Zeno cum reformatione super illis facta inter d. Laurentium Teupolum tunc ducem, et ipsum d. patriarcham Raymundum, servantur cum conditionibus appositis, salvo quod hinc inde satisfiat de subtractis medio tempore.

IX. Commune et homines de Tergesto observent pacem factam per d. episcopum Concordiensem.

X. Pax et pacta facta per dictum d. episcopum Concordiensem inter d. ducem et commune Venetiarum et inter d. comitem Goritiae penitus observentur.

XI. Cessent omnes offensae hinc inde inter praedictos dominos et eorum vassallos, subditos et fautores. Relaxentur hinc inde omnes carcerati. Ejecti de civitatibus et qui proprio motu exiverunt utantur libere omnibus eorum bonis.

XII. Commune et homines de Tergesto destruant omnes muros et fortilitias Tergesti factos et factas ex parte maris ab initio primae guerrae hucusque, infra octo dies: purpurarias vero et fortilitias factas in mari ab initio dictae primae guerrae destruant et tollant infra duos menses.

XIII. Forbanniti utriusque partis ac profugi redeant ad possessiones suas, et illis fruantur postquam juraverint stare mandatis domini sui. Qui autem non venerint infra mensem, nec juraverint, ut dictum est, non recipiantur.

XIV. Pons factus apud Belfortem non ammoveatur totaliter: sufficiat quod non portendatur aliquo tempore usque ad terram d. patriarchae et comitis Goritiae.

XV. Si qua catena posita fuisset per Venetos in flumine S. Johannis de Carsio, tollatur, et d. dux et commune Venetiarum permittant homines patriarchae, comitis Goritiae, et subjectos et fautores eorum ire tam per flumina, quam per mare, sicut ire consueverunt ante guerram.

XVI. Si pacem fieri contingat, fiat firma pro omnibus et singulis fidelibus habitatoribus et fautoribus eorundem quicumque aut undecumque sint. Verci. [571.]

1289. 26. Novembris. In Civitate Austriae. Henricus de Pramperch et Simon de Cucanea pro se et universis qui interfuerant morti d. Leonardi de Utino et omnibus eorum fautoribus et amicis, in manibus d. Adalgerii Feltrensis et Bellunensis episcopi et d. Gerardi de Camino

capitanei generalis Tarvisii juraverunt treguas ad unum annum dominis Philippo praeposito S. Stephani, Petro et Constantino de Utino fratribus ejus, nec non Carismano et aliis filiis dicti d. Leonardi, et Leonardo et fratribus filiis d. Henrici de Artenea et omnibus eorum fautoribus et amicis: ita quod quilibet de utraque parte de bonis suis, ubicumque sita sint, libere utantur et gaudeant sine impedimento aut contradictione partis adversae: hoc salvo, quod Johannes et Conradus qm. Conradi de Savorgnano, Rodulfus de Quals, Odoricus de Attems, et Rodulfus filius Stephani, nec eorum aliquis usque ad dictum terminum nec castrum, nec mercatum, nec villam Utini, nec castrum nec villam Savorgnani intrare audeat. Apparent inter testes Fulcherius episcopus Concordiensis et Brisa episcopus Tergestinus. B. S. D. [572.]

1290. In monasterio Sextensi erat quaedam parva ecclesia super quodam solario.

Abbas Sextensis portabat sigillum abbatis ad cingulum pendens, in quo sigillo insculptus erat abbas cum fuste in manu et litterae circum.

Quidam puer ejusdem fratris Hermani electi abbatis serviebat eidem fratri ad mensam genu flexo. A. C. U. [573.]

1290. 21. Februarii. Flagoneae. Rantulfus decanus Aquilejensis et Nicolaus de Budrio, ex parte et nomine d. Raymundi patriarchae, mandant dominis Altinorio, Caradojo et Odolrico de Flagonea quod facere debeant statim pro se et eorum adiutoribus firmas treguas usque ad diem Pentecostes proximum omnibus de Forgarea et ipsorum adiutoribus et amicis, sub poena trecentarum marcharum.

Praedicta die sub castro Pinzani supradicti domini decanus et Nicolaus nomine, ut supra, mandant Blavisio et omnibus de Forgarea quod faciant statim treguas usque ad diem Pentecostes Altenorio et omnibus de Flagonea sub poena supradicta. Qui d. Blavisius, habito consilio cum suis, respondit: quod domini de Prata et de Porcileis, qui sibi coadjutores erant in illa werra, non erant praesentes, et ideo non poterat super hiis, absque eorum voluntate respondere. Unde rogabat quod cum dicti de Prata et de Porcileis erant cito venturi, expectarent eorum adventum. Tunc d. decanus et Nicolaus dixerunt quod responsionem hujusmodi usque ad crastinum ante tertiam, et non ulterius expectarent apud S. Daniele, et quod interim illos de Flagonea nullatenus offenderent sub poena quatuor centum marcharum. C. P. [574.]

1290. 3. Martii. Utini. D. Raymundus patriarcha mandat vicariis plebium Glemonae, S. Danielis et Ragoneae quatenus in eorum ecclesiis

in diebus dominicis et festivis, in missarum solemnibus nuntient publice excommunicatos, et idcirco debere ab omnibus evitari, Haynecium de Ragonea et filium ejus, nec non Mathaeum et Tinossium fratres filios qm. Marquardi ejusdem loci, quia contra constitutionem provincialem occupaverunt mansum d. Petri plebani de Tricesimo situm in Gradisca, et animalia et res alias ibidem repertas abstulerunt. A. C. U. [575.]

1290. 4. Martii. Magister Johannes Tergestinus tempore d. Alberti sacerdotis et Conradi qm. Asidolfi caniparii ecclesiae S. Silvestri fecit campanam ecclesiae praedictae de voluntate et consensu totius communis curae ecclesiae antedictae. Jul. [576.]

1290. 4. Martii. D. Gerardus de Camino confitetur se habuisse in feudum rectum et legale, juxta consuetudinem terrae Forijulii, a d. Raymundo patriarcha castrum Mischi, castrum S. Cassani, seu castrum Crudignani cum burgo terrae Serravalli, et castrum Regenzuti, et castrum Cavolani cum omnibus villis, mansis, livellis, possessionibus hinc circa ad dicta castra spectantibus, de quibus idem d. patriarcha tunc investivit. Actum supra Comolum in parlamento ibidem celebrato. B. M. U. [577.]

1290. 10. Martii. D^a. Dielerba de Utino uxor Milani de Pona resignavit in manibus d. Raymundi patriarchae medietatem unius habitantiae in castro Utini, et idem d. patriarcha investivit eundem d. Milanum de eadem, quae fuit d. Ludovici de Zumpita ad feudum habitantiae cum ejus adjacentiis. B. M. U. [578.]

1290. 12. Martii. D. comes de Goritia cepit d. Vodolricum de Mimilano in quadam ecclesia quae est sub Cormons. Jul. [579.]

1290. 8. Aprilis. Quidam Civitatenses decem vel duodecim inceperunt primo se verberare apud ecclesiam S. Panthaleonis clam; et paulo post in civitate se verberare coeperunt in nocte. Deinde inceperunt crescere, et processionaliter praedicti iverunt Glemonam ad quandam indulgentiam. Et venerunt per Utinum Civitatem. Deinde coeperunt se verberare per totum Forumjulium. Mulieres vero in nocte se verberabant. Jul. [580.]

1290. 12. Aprilis. Romae. Dum monasterium Bellinense vacaret abbate, d. Ugo de Duino praesumpsit occupare bona ecclesiae S. Johannis de Tuba ad dictum monasterium spectantia, asserens se habere advocatiam dictae ecclesiae, ac proinde ad se spectare custodiam et defensionem ejusdem. De hoc admonitus Nicolaus quartus pontifex, mandat episcopo castellano quatenus, auditis testibus et hinc inde propositis, quod justum fuerit decernat. C. P. [581.]

1290. 12. Aprilis. In aurora cursores manu potenti invaserunt et ceperunt terram et civitatem Caprularum subito, et eam despoliaverunt omnibus bonis, et ceperunt potestatem cum filiis suis et alios quamplures homines; et navibus bonis terrae oneratis, totam terram igne cremaverunt. Quibus peractis, moto navigio suo cum multis lignis quae ceperant in terra antedicta cum omnibus Aquilejam die venerunt.

Jul. [582.]

1290. 4. Maii. In Civitate Austriae. D. Raymundus patriarcha dedit capitulo Aquilejensi marchas octo redditus S. Margaritae de Gruagno cum mansis, decimis etc. et hoc pro terra et villa Marani praefato Aquilejensi capitulo per bonae memoriae d. Poponem patriarcham olim collata; et pro proventibus quos capitulum habet in dicta terra et villa, addidit dicto capitulo quatuor mansos in Pereoto, octo in Trivignano et octo in Ajello. A. C. U. [583.]

1290. 4. Maii. In Civitate Austriae. Rantulfus de Villalta decanus ecclesiae Aquilejensis constitutus coram d. Raymundo patriarcha protestatus est quod super permutatione terrae Marani nihil tractari potest, nec debet nisi in capitulo Aquilejensis ecclesiae, cum negotium non parvi sit momenti, et nunc varii desunt canonici, quorum consilio melius et utilius tractari posset, et sine quibus quidquid factum est nullius esse debet roboris ac momenti. C. C. F. [584.]

1290. 12. Maii. In Civitate Austriae. Rantulfus de Villalta decanus Aquilejensis terram Marani occupaverat, et licet pluries admonitus et requisitus eam nihilominus occupatam detinebat. Quare d. Raymundus patriarcha excommunicationis vinculo eum innodatum publice denuntiat, et Jacobum de Clawa simul cum eo, et omnes qui ei auxilium ac favorem et consilium praestitissent publice vel occulte. Insuper monet ipsum decanum quod infra octo dies terram illam restituat, et de injuriis sibi illatis plenam impendat satisfactionem, alioquin a perceptione beneficiorum illum suspendet, et contra eum ad graviora procedet, si in sua malitia perduraverit. A. C. U. [585.]

1290. 24. Maii. Utini. Rantulfus de Villalta decanus Aquilejensis pluries admonitus fuerat ut secundum quod requirebat suae dignitatis officium se faceret gradatim ad sacros ordines promoveri; ille autem id facere non curavit, imo potius neglexit: unde d. Raymundus patriarcha stricte ei mandat quatenus proximo die Sabbati quatuor temporum ad ecclesiam S. Wolrici Utinensis venire procuret, subdiaconatus ordinem de manibus suis, vel episcopi Tergestini recepturus. Alioquin

contra eum, quantum de jure potuerit, sua exigente contumacia, procedet. A. C. U. [586.]

1290. 20. Junii. In castro de Spegnimberch. Philippinus de la Turre potestas Sacili et nuntius d. Raymundi patriarchae ex una parte, et d. Sybellus de Montereuali ex altera taliter inter se concordēs fuerunt:

I. D. patriarcha removeat obsidionem factam castro Montisregalis, tali conditione et pacto quod Walterpertoldus filius ejusdem d. Sybelli det et assignet libere omnes forbannitos dicti d. patriarchae quos habet secum in castro Montisregalis, si sunt ibidem, in manibus dicti d. patriarchae, Sacili, si vero ibidem non sunt, eos de caetero non recipiat.

II. Dictus d. Walterpertoldus nullum de hiis, qui eum obsederunt in dicto castro, propter hoc debeat offendere in rebus et personis.

III. Item dabit et assignabit in manibus et fortia d. Gerardi de Camino Virgilium et Ugerium, quos tenet in Canipa carceratos.

IV. Item satisfaciet, secundum quod sententiatum fuerit per laudum curiae, d. patriarchae tam de captione dictorum de Canipa, quam de eo quod restitit mandatis d. patriarchae non reddendo captivos, nec permittendo nuntios d. patriarchae castrum intrare: ac insuper de offensionibus et tolettis factis tam suis consanguineis, quam aliis de Montereuali, de omnibus violentiis et injuriis per eum cuilibet personae illatis, et de eo quod forbannitos praedictos retinuit.

Et haec omnia dictus d. Sybellus attendere et observare promisit sub poena quingentarum marcharum, et pro eo fidejussor extitit d. Walterpertoldus de Spenimberch. A. C. U. [587.]

1290. 28. Junii. In Civitate Austriae. Super additionibus faciendis possessionibus et redditibus plebis de Gruagno ad plebem et terram Marani sententiatum fuit per arbitros, quod d. patriarcha det capitulo Aquilejensi triginta duas marchas de redditibus in mansis gastaldiarum Agelli et Trivignani ab ipso capitulo eligendis, computando frumentum, vinum et aliud bladum secundum aestimationem factam de redditibus plebium Gruagni et Marani; ita quod dictum capitulum habeat libere dicta bona cum omni jure, dominio et servitute, computatis collectis, carratico et aliis quibusve juribus. C. P. [588.]

1290. 17. Julii. Apud Feltrum. D. Adalgerius episcopus Feltrensis et Bellunensis investit jure feudi d. Thomasium et consortes de Pulcinico de castro, curia, dominio, comitatu et jurisdictione de Pulcinico et ejus confinibus et pertinentiis in monte et plano. Qui d. Thomasius, pro se et consortibus suis fidelitatis et vassallagii praestitit juramentum. A. C. U. [589.]

1290. 14. Septembris. Utini. Gerardus de Castello canonicus Aquilejensis absolvitur a d. Raymundo patriarcha ab omni vinculo excommunicationis quo fuisset innodatus, eo quod publice vel occulte operam dedisset in occupatione terrae Marani facta a d. Rantulfo de Villalta decano Aquilejensi. C. C. F. [590.]

1290. 9. Octobris. Utini. D. Raymundus patriarcha ab omni excommunicationis vinculo quod incurrerat tam occasione occupationis terrae Marani contra voluntatem d. patriarchae et capituli Aquilejensis, quam pro eo quod bona et possessiones dicti capituli invaserat, d. Rantulfum de Villalta decanum Aquilejensem juxta formam ecclesiae absolvit, ac restituit ad ecclesiastica sacramenta. C. C. F. [591.]

1290. 30. Novembris. In festo s. Andreae venit primo d. Asquinius decanus Aquilejensis cum poenitentibus nudis se verberantibus Civitatem; et statim Civitatenses inceperunt se etiam verberare; ita quod infra octo dies fuerunt de Civitate se verberantes bene quinquaginta: et per totum Forumjulii in civitatibus, castris et villis idem factum est et infra viginti dies. Initium hujus verberationis dicitur fuisse Perosae.

Anno praedicto fuerunt omnes discordiae sedatae, et etiam inter d. patriarcham et comitem Goritiae; et intantum quod innocentes et inculpabiles cum nocentibus et culpabilibus poenitentiam postulabant; et tam in nocte quam in die per ecclesias circumeuntes et per terras quibusdam velatis capitibus et personis ne cognoscerentur, dorso et spatulis usque ad cingulum discoopertis, alii se affligebant verberando ad effusionem sanguinis: quidam vero in strabulis tantum fientes, et dominum deprecantes incedebant. Mulieres in crepusculo in ecclesiis convenientes idem faciebant, et quaedam occulte in domibus suis. Jul. [592.]

1290. 21. Decembris. Aquilejae. Magister Paulus procurator d. Jacobi abbatis monasterii s. Firmi majoris Veronensis electi in episcopum Veronensem et capituli et cleri civitatis et diocesis Veronae, petiit humiliter a d. Raymundo patriarcha, ut cum dies hesternae fuerit
(Bianchi.)

terminus citationis per eum factae, et nemo comparuerit, ut objectaret aliquid contra personas electi aut eligentium, aut contra formam electionis, electionem praedictam dignaretur misericorditer confirmare. Super quibus dictus d. patriarcha respondit, quod audivit diligenter petitionem hujusmodi, et super ea deliberabit facere quid fuerit faciendum. A. C. U. [593.]

1291. 8. Januarii. Ante portam castris de Prampergo. D. Leonardus de Legio refutat dominam Vintam de Murucio, et dat omne jus quod habebat super eam d. Ulvino de Vendojo, qui eam dederat ei in feudum, et dictus Ulvinus restituit ipsam Vintam d. Detmaro de Vendojo a quo habuerat eam in feudum. Ipse vero d. Detmarus pro remedio animae suae et parentum suorum ipsam dominam Vintam, et ejus haeredes, et bona absolvit ac liberam dimittit. A. C. U. [594.]

1291. 18. Januarii. In Civitate Austriae. D. Raymundus patriarcha investit Milanum de Paona garitum cum decaniis de Attems a proximo festo s. Georgii ad unum annum. Qui d. Milanus stetit dare d. patriarchae pro honorantiis triginta duas marchas denariorum. B. M. U. [595.]

1291. 29. Januarii. In Civitate Austriae. Investitio Dyonisi Manzoni familiaris d. patriarchae de uno manso in Grezzano Utini et tavella ungaresca, jure feudi ministerii serviendi cum duobus equis, et solvendi decimam et collectam. B. M. U. [596.]

1291. 13. Martii. D. Philippus praepositus s. Stephani, Petrus et Constantinus fratres, et Carismanus eorum nepos de Savognano pro se et eorum fautoribus ex una parte, et d. Henricus de Pramperch et Simon de Cucanea pro se et eorum coadjutoribus compromittunt se in d. Gerardum de Camino, datis hinc inde fidejussoribus, ut fiat pax et ut provincia Forijulii consequatur pacificum statum, et ponatur finis incendiis et vulneribus. B. M. U. [597.]

1291. 14. Martii. Utini. D. Raymundus patriarcha dedit atque cum quodam capucio jure livelli perpetualis et recti census Aquilejensis investivit Piccardo barbitonsori de Utino et Albertino bechario, qui fuit de Mediolano, unam petiam terrae sitam in burgo Utini juxta portam qua itur Glemonam, infra murum mercati de Utino, et terram Federici Andriottis de castro Utini, ad faciendum et construendum macella seu beccarias pro carnibus in ipso loco vendendis. Quae petia terrae est ampla in fronteria de quinque passibus communis, et longa de passibus sex et uno brachio. Pro quibus solvere debeant annis

singulis quinque marchas denariorum: tali pacto et conditione, quod nec ipse d. patriarcha, nec ejus successores possint de caetero, nec valeant aliis permittere quod infra fossata villae de Utino macella seu becharias aliquo tempore construant. B. M. U. [598.]

1291. 18. Aprilis. Utini. D. Raymundus patriarcha investivit d. Vincenerium de la Turre de gastaldia, sive garito Manzani, a proximo festo s. Georgii ad unum annum. Qui juravit dictum officium fideliter exercere, et solvere pro honorantiis duodecim marchas denariorum.

Item investivit d. Gulielmum qm. d. Manfredi de la Turre de gastaldia Canipae et potestaria Sacli.

Item investivit d. Martinum de la Turre de gastaldia de Sorphumberch, qui stetit dare pro honorantiis marchas denariorum quinque.

B. M. U. [599.]

1291. 19. Aprilis. Utini. D. Raymundus patriarcha investivit Ramanino nepoti suo capitaueatum de Glemona a proximo festo s. Georgii ad unum annum.

Item investivit eidem Ramanino gastaldiam de s. Daniele usque ad supradictum terminum, et pro honorantiis dare stetit marchas denariorum decem. B. M. U. [600.]

1291. 21. Aprilis. Utini. D. Raymundus patriarcha investivit d. Engelberto de la Turre officium gastaldiae Utini, a festo s. Georgii ad unum annum, excepto homicidio. Qui juravit dictum officium fideliter exercere, et pro honorantiis dare marchas denariorum quinquaginta.

B. M. U. [601.]

1291. 25. Aprilis. In Sorfumberch. D. Raymundus patriarcha investit gastaldiam, sive garitum gastaldiae Civitatis Martino Brugni, qui dare stetit pro honorantiis marchas quinquaginta quinque.

B. M. U. [602.]

1291. 26. Aprilis. Utini. D. Raymundus patriarcha dedit et investivit Pagno et Lupoldo Paternoster de Civitate Austriae mutam, seu rationem mutae de Civitate, a praeterito festo s. Georgii usque ad duos annos expletos pro octoginta marchis denariorum.

B. M. U. [603.]

1291. 27. Aprilis. Utini. D. Raymundus patriarcha investivit Petro Brugni, a praeterito festo s. Georgii ad unum annum, advocatiam seu jus advocatae Civitatis, qui juravit fideliter exercere dictum officium, et stetit dare pro honorantiis marchas sexdecim.

B. M. U. [604.]

13*

1291. 28. Aprilis. Utini. D. Raymundus patriarcha investivit garitum gastaldiae de Ajello a praeterito festo s. Georgii ad unum annum Guidotto de Coseliacho, qui juravit fideliter exercere dictum officium, et dare stetit pro honorantiis marchas viginti quatuor.

B. M. U. [605.]

1291. 27. Junii. Tergesti. D. Henricus comes Goritiae et potestas Tergesti confessus fuit tempore obsidionis Romaniae commune Tergesti recepissee a massariis d. abbatis Bellinensis in prima impositione bladi starios frumenti centum et tres ad mensuram Utini, et in secunda impositione starios milei centum et triginta quatuor.

C. P. [606.]

1291. 28. Junii. In Civitate Austriae. D. Albertus comes Goritiae ad petitionem d. Bernardi decani Civitatis ejus carissimi amici confert Marino et Blanco, qui resident in mansis dicti d. decani, et eorum haeredibus, gratiam pascuandi cum animalibus eorum in monte Colm prope aquam Vulciam, dando annis singulis duos bonos caseos ipsi d. comiti, et unum officiali suo cum venerit ad illas partes loco sui. A. C. C. [607.]

1291. 6. Julii. Utini. Investitio facta Johanni Radif de Utino de uno molendino sito in Roja de Utino et de duobus campis sitis juxta ipsum molendinum et Rojam in loco dicto Motta, quod molendinum et campi erant bona feudalia, solvendo annuatim duas libras piperis.

B. M. U. [608.]

1291. . . . D. Raymundus patriarcha transmutavit festum s. Margaritae, quod erat in festo s. Hermacorae, in octava ipsius s. Hermacorae: et ita ordinavit per totum Forumjulium celebrari.

Jul. [609.]

1291. 25. Julii. In Civitate Austriae. Cum per d. Raymundum patriarcham commissum fuisset d. Bernardo decano Civitatis ut requireret quae fuerint jura ad advocatum dictae Civitatis spectantia, ipse interrogatis pluribus qui pro tempore dictum officium exercuerant, haec ad patriarcham retulit:

I. Advocatus habet potestatem cognoscendi et judicandi causas quae ad mercationem et ad debita spectant. De causis vero quae vertuntur super violentiis, furtis et aliis similibus, gastaldio de Civitate habet facere rationem: ita tamen quod si violentia commissa fuisset in circulo fori, tunc de poena quam propter hoc gastaldio recipiet, advocatus habere debet octo denarios.

II. Advocatus tenet rationem Civitatensibus diebus Lunae et Veneris, et de forensibus quandocumque et quotiescumque fuerit opportunum.

III. Homines de terra Civitatis habent potestatem mutandi, corrigendi, destruendi et renovandi ordinamenta quandocumque et quotiescumque voluerint, et advocatus tenetur in omnibus et singulis ea observare.

IV. Advocatus, assumptis secum duobus iudicibus et aliis bonis viris de terra de voluntate communis, accipiat unum aut plures starios frumenti, faciat illud molare et buritare, et facto pane de praedicto secundum valorem frumenti, det pro suo lucro pancaulis seu facientibus panem ad vendendum, remolum et nolum, quae proveniunt ex dicto frumento: et si pancaulus secundum dictum modum non faceret panem, aut faceret minorem, advocatus potest accipere suam vadium, dimisso pane dicto pancaulo: quod si panis esset enormiter malus aut nimis parvus, advocatus, recepta sua vadia, potest panem repertum in vintulo, sive super tabula et non alium proicere in viam; et recidivo, habita sententia suorum iudicum, potest etiam forum inhibere.

V. Si quis citatus coram eo ad iudicium comparere neglexerit, advocatus per sententiam iudicum potest ei inhibere forum, nec cum eo concordabitur si prius ille concors non fuerit cum conquerente, et tunc solvat advocato sexdecim denarios.

VI. Si est aliqua res illi cui forum est inhibitum, quam extra stationem aut domum suam tenet ad vendendum, advocatus potest eam sibi accipere.

VII. Si forum est inhibitum tabernario, et vinum quod vendit est suum, advocatus potest sibi accipere vinum de vase de quo vendit.

VIII. Tabernarius qui falsaverit mensuras, vadium octo denariorum solvat advocato, qui accipiet bucciam, faciet eam aptari et dabit eam tabernario, ut si vinum vult vendere, vendat cum ea.

IX. Si aliqua contentio oritur in foro pro re aliqua empti aut venditi, potest advocatus illico se intromittere, et, auditis partibus, facere rationem.

X. Pro debito facto extra Civitatem non potest advocatus cognoscere; et de bonis forensium, ut ad incantum vendantur, nullatenus se intromittat.

XI. Advocatus de jure nihil debet aut potest accipere de piscibus, caepe, fructibus et aliis quae in foro venduntur. In festo autem beatae

Mariae de Monte debet habere caepa valentia quatuor denarios de muta d. patriarchae.

XII. Pro quolibet disco macelli in dicto festo debet habere sepum, quod valeat duos denarios, de quo quilibet ipsorum iudicum et praeco debent habere unam telam. In festo autem purificationis S. Mariae advocatus pro quolibet disco macelli Civitatis debet habere pro una vacca quatuor denarios, de quibus omnibus iudices debent habere quartam partem.

XIII. Commune Civitatis dabit advocato quatuor iudices, qui debent habere quartam vadium quae per sententiam ipsi advocato dum est in officio iudicatur. Praeco vero debet habere decimam vadium.

XIV. Pro qualibet bucia, quae per eum bullatur, habet advocatus unum denarium.

XV. Advocatus tenetur bullare omnes mensuras, et ideo quilibet salarius debet ei dare unum denarium; et quolibet anno cum aptantur et bullantur mensurae communis ille, qui eas tenet, debet dare unum prandium advocato, iudicibus et praeconi.

XVI. Tempore quadragesimae quilibet stationarius, qui vendit oleum in minuto, dare debet advocato unam libram olei, de qua advocatus tenetur dare unam libram cuilibet iudici et praeconi suo.

XVII. In festo S. Mariae de Monte advocatus debet habere de qualibet statione forensium, quae solent fieri in Burgo Pontis, unum denarium. Sed si forensis tenuerit sua mercimonia ad vendendum apud fontem Civitatis aut alibi, nihil solvat nec gastaldioni, nec advocato.

XVIII. Ille, cui inhibitum est forum, statim ac advocatus mutatur ab inhibitione huiusmodi est absolutus.

XIX. Si quis revelaverit aliquid de iuribus advocati tenetur solvere quadraginta denarios gastaldioni, et octo advocato. C. Bel.

[610.]

1291. 16. Septembris. Utini. Audita ambaxata coram ipso, et coram d. Henrico illustri comite Goritiae, et aliis nobilibus consiliariis suis, facta per nobiles et discretos viros dominos Gerardum de Vitaliano, Federicum Lingua de Vacca, Bartholomeum de Verariis et Nicolaum de Strepadis ambaxiatores communis Paduae, d. patriarcha respondit quod sibi placebat quod praedicti ambaxiatores tractassent pacem et concordiam inter ipsum et ejus fautores et subditos ex una parte, et d. ducem et commune Venetiarum et eorum fautores et subditos ex altera, et

quod haberent plenam et liberam potestatem tractandi, seu operam dandi ut dicta pax perficiatur, et bonum sortiatur effectum; et hoc secundum formam reformationis consilii communis Paduae. C. F.

[611.]

1291. 27. Septembris. In Civitate Austriae. Cum d. patriarcha Raymundus fecisset pignorari certos homines de Civitate occasione quarundam poenarum in quibus, ut ipse dicebat, commune Civitatis inciderat pro eo quod certos pedites apud Medunam non habuerat per praesentem mensem Septembris; dicentibus ex adverso hominibus de Civitate quod tam milites quam pedites, prout eis mandatum fuit, apud dictum locum tenuerant: Henricus de Portis stetit camerariis d. patriarchae integre pro dicto communi solvere atque dare poenas in quibus dictum commune incidisset si legitime constare poterit dictum commune revera incurrisset in poenas praedictas, et si teneretur eas solvere.

C. C. F. [612.]

1291. 2. Octobris. Utini. Attendens grata fidei et devotionis obsequia quae Utinenses communiter et divisim d. patriarchae et ecclesiae Aquilejensi impenderunt: consideransque quod pro multis variis, intolerabilibus oneribus expensarum, quas propter guerrarum discrimina haecenus sustinuit, terra ipsa Utini irrecoverabiliter de facili posset deficere, nisi diligens remedium apponeretur: d. Raymundus patriarcha hominibus, consilio et communi terrae Utini, qui specialis ipsius d. patriarchae favoris benevolentiam obtinent, concessit perpetuo et permisit ut datia de pane, vino, carnibus, caseo et oleo ac omnibus mercimoniis super quibus eadem datia imponenda ipsis videbuntur, tam in terra, et loco, et mercato, quam in burgis et suburbiis de Utino, imponere et exigere possint libere pro eorum libito voluntatis. Ita quod cum provisione consilii terrae praedictae pecunia, quae a dictis datiiis exigi contigerit et haberi, in utilitatem promotionis, ac in urgentem necessitatem hominum ac terrae Utini converti debeat ac expendi. Super quibus datiiis idem d. patriarcha, vel quivis ejus officialis, nullo modo se intromittet, salvo quod in praesentia gastaldionis Utinensis, qui pro tempore fuerit, de denariis datiorum ipsorum ratio annuatim fieri debeat.

A. M. U. [613.]

1291. 8. Novembris. Muta, seu introitus mutae Utini conceditur per procuratorem d. patriarchae et ejus nomine Pagno de Florentia a proximo festo S. Martini ad duos annos expletos, pretio centum et decem marcharum. B. M. U. [614.]

1291. 11. Novembris. In festo S. Martini praeconizzata fuit pax in Civitate Austriae inter d. patriarcham et Forojulienses ex parte una, et Venetos ex parte altera, et per totum Forumjulium sub certis pactis et articulis. Videlicet quod ipsi Veneti sine aliquo tenore dimitterent castrum de Mugla et burgum, et castrum de Muquon, et omnia loca quae occupaverant, sive ceperant post inceptionem verra praedictae. Alia vera loca quae prius ceperunt, debeant servare Veneti usque ad sententiam sive definitionem d. papae. Et omnes incarcerati ex utraque parte dimissi fuerunt, et omnes portus fuerunt aperti. Jul. [615.]

1291. 21. Novembris. Utini. D. Raymundus patriarcha fuit confessus se a dominis Lippo de Capponibus et Pagno de Florentia et sociis eorum audivisse, et rationem plenariam recepisse de omnibus denariis per ipsos et eorum socios receptis ab universis et singulis gastaldionibus, mutariis et officialibus ejusdem d. patriarchae et a quocumque alio homine et persona; nec non de omnibus denariis nomine d. patriarchae per ipsos datis et expensis usque ad diem praesentem. Ita quod audita, facta et recepta hujusmodi ratione, ipse d. patriarcha remanet dare dictis dominis Lippo, Pagno et sociis marchas denariorum Aquilejensis monetae quingentas sexaginta octo, et denarios septuaginta unum. B. M. U. [616.]

1292. In Civitate Austriae. Duo canonici pro parte capituli Civitatis, et sex consilarii pro parte communis, simul cum d. Leonarduco avvocato et ejus iudicibus ad honorem d. patriarchae et commodum totius terrae Civitatis auctoritate sibi tradita a capitulo, consilio et communi excogitant, adstruunt seu colligunt ordinamenta in quadraginta capitibus digesta in quibus statuitur quidquid observandum erit in venditione carnis ejusvis generis, et piscium, et panis, et vini, et casei etc. et indicatur interdum pretium, mensura, locus et etiam poena a contrafacientibus solvenda. A. N. U. [617.]

1292. 20. Januarii. Aquilejae. D. Raymundus patriarcha absolvit ab excommunicatione in quam incurrerant celebrando divina officia in Buleis et aliis locis Istrae, contra constitutiones ipsius d. patriarchae, Zanninum electum archidiaconum ecclesiae Justinopolitanae, Conradum sacristam et Warnerum canonicum, et hoc sub conditione, quod dare et assignare debeant canonicis Justinopolitanis eorum confratribus, qui non steterunt in Justinopoli durante guerra quam ipse d. patriarcha habuit cum d. duce et communi Venetiarum, totum illud quod eis cessit in partem de redditibus, proventibus et juribus praebendarum ipsorum,

et quod ab hinc in antea debeant integras praebendas eis ministrare, sicut canonicis dietae ecclesiae. C. F. [618.]

1292. 21. Januarii. Aquilejae. De bonis Petri Brutti de Canipa, quae per sententiam fuerunt d. patriarchae iudicata eo quod idem Petrus inter alia ejus malefacta more proditorio capi fecerat Ugerium et Virgilium filios d. Aspolini de Canipa, idem d. patriarcha investit d. Gulielmum qm. d. Gotofredi de la Turre potestatem Sacili, scilicet de uno manso sito supra montem post castrum Canipae, et de uno casali sito in dicto castro. C. F. [619.]

1292. 23. Januarii. Aquilejae. Raymundus patriarcha confirmat privilegia tam per patriarchas ejus antecessores quam per episcopos Veronenses concessa archipresbitero et capitulo ecclesiae Veronensis, scilicet quod ipsi sint liberi sub jure, dominio, regimine ac jurisdictione Aquilejensis patriarchae; ita ut nullus episcopus Veronensis aliquam litem, vel molestiam, aut injuriam tam in officio quam in beneficio, et aliis eorum rebus eis inferre possit. Ughel. [620.]

1292. 26. Februarii. In Civitate Austriae. D. Asquinus de Varmo tres mansos cum uno molendino, quos jure proprii habebat in villa de Varmo, et quinque mansos cum uno molendino sitos in villa de Beivars quos habebat ad rectum et legale feudum ab ecclesia Aquilejensi, cum quodam pileo in manibus d. patriarchae resignavit, ut bona feudalialia de Beivars daret sibi ut propria, et bona propria de Varmo quasi nomine concambii et permutationis daret sibi ut feudalialia. Qui d. patriarcha, hujusmodi resignatione recepta, ipsum d. Asquinum tanquam benemeritum ecclesiae Aquilejensis, juxta ejus petitionem, de praedictis bonis de Varmo jure recti et legalis feudi cum eodem pileo manu propria investivit. C. F. [621.]

1292. 26. Februarii. In Civitate Austriae. D. Raymundus patriarcha considerans servitia sibi facta et ecclesiae Aquilejensi per d. Comoretum de Arisperch, de decem mansis sitis in villa de Rochetnich, quos antea habuerat in feudum d. Gebardus de Wonsperch et eos sponte refutaverat, eundem d. Comoretum jure recti et legalis feudi cum quodam capucio investivit. B. M. U. [622.]

1292. 6. Martii. In Civitate Austriae. D. Raymundus patriarcha cum quodam capucio investit ad rectam habitantiam Bosellum spadarium et Rainaldum ejus filium de Meduna de medietate unius mansi in loco qui dicitur herba secca, et de alia medietate unius mansi in busco ultra Fossaltam, nec non de uno sedimine domorum sito in castro Medunae. B. M. U. [623.]

1292. 7. Martii. D. Raymundus patriarcha concedit hominibus de Melereto licentiam buscandi in valdo sito ultra Tulmentum inter Medunam et S. Vitum, in quo valdo solent buscare homines de Sedejano.

B. M. U. [624.]

1292. 12. Martii. In Civitate Austriae. In praesentia d. Simonis episcopi Emonensis et aliorum d. Raymundus patriarcha investit d. Vincenerium de la Turre de uno manso sito in Marciglana nova, ut eum teneat usque ad beneplacitum ejusdem d. patriarchae nihil solvendo alicui. B. M. U. [625.]

1292. 13. Martii. Venzoni. D. Conradus vicarius de Glemona, nomine et loco d. patriarchae, mandat Michaeli et sacerdotibus de Venzono ne amplius aliqua divina officia facere praesumant in Venzono, excepto baptisinate parvulorum, et confessione in extremis. A. C. U. [626.]

1292. 15. Aprilis. Utini. Examinato decreto electionis d. Ottonis prioris Obremburgensis monasterii in abbatem dicti loci, vacantis ob mortem d. Johannis, ibidem celebratae: d. Raymundus patriarcha videns electionem canonice factam et de persona idonea, eam confirmavit, et dictum d. Ottonem cum quodam annulo de dicta abbazia manu propria investivit. B. M. U. [627.]

1292. 9. Maii. Gratia facta nobilibus de Villalta aedificandi domum suam super motta Cavoriaci altam decem passibus, et murum amplum et grossum de uno passu communis. B. M. U. [628.]

1292. 19. Maii. Investitio Asquini de Buja et Comoretti ejus filii de certa terra vacua sita sub castro Bujae, quae tenebat se cum tegia d. patriarchae, et olim fuit dicti Asquini de feudo habitantiae.

B. M. U. [629.]

1292. 20. Maii. Utini. Juxta petitionem factam per homines Utini d. Raymundus patriarcha abrogat statuta omnia facta super quibuscumque bannis et culpis in terra Utini, reducendo eos ad statum quo sunt caeteri Forojulienses, videlicet ad laudum et sententiam curiae d. patriarchae. B. M. U. [630.]

1292. 26. Maii. Utini. Domina Gisla uxor d. Conradi de Sacilo noctis tempore et de die multos homines armatos fecit ad se venire, et ipsos ibidem tenuit qui lapides projicerent contra familiam d. Gulielmi de la Turre potestatis Sacili et nepotis d. Raymundi patriarchae, contra honorem ipsius d. patriarchae et ejus ecclesiae: ipseque Conradus, postquam haec scivit, venit apud Sacilum, et requisitus per ipsum d. potestatem, ut praedictos homines armatos licentiare deberet, hoc

facere neglexit dicendo quod sibi displicebat quod plures non haberet, et faciendo nihilominus postmodum fieri spineta et batalfreda apud fossatum pontis per quem itur ad ejus turrin. Pro quibus offensionibus et excessibus dictus d. Conradus vocatus in judicium, juravit stare mandatis d. patriarchae, qui auditis ejus excusationibus et responsionibus, praecepit quod de consilio majoris partis dominorum Artuici de Castello, Detalmi de Villalta, Francisci de Fontebono, Federici de Varmo, Johannis de Zuccola et Petri de Castro Utini, ipse d. Conradus valeat, possit, et debeat puniri. C. F. [631.]

1292. 28. Maii. Glemonae. Prior hospitalis S. Spiritus de Collibus Glemonae constituit d. Ratum vicarium de Tricesimo perpetualiter in capellanum dicti hospitalis. Ita quod quandocumque interest eundo et redeundo eidem, tanquam uni ex fratribus et eorum capellano, providere teneatur corporis necessaria; atque eo existente assidue in dicto hospitali in victu et vestitu. Insuper tam bona ejus, quam ipsum assumpsit in protectionem S. Spiritus, suam et dicti hospitalis. A. C. U. [632.]

1292. 9. Junii. Utini. D. Raymundus patriarcha considerans servitia per Conradinum d. Cachanii de Mediolano, ac per suos antecessores sibi et Aquilejensi ecclesiae facta, investit eum jure habitantiae castri Utini de una domo sita in dicto castro, de una tenuta duodecim camporum in burgo inferiori Utini, et de pratis ad quinque sectores foeni; qui juravit servire ut alii dicti castri habitatores. B. M. U. [633.]

1292. 10. Junii. Glemonae. Johannes praeco de Glemona de mandato d. patriarchae vocavit in bannum et extra gratiam d. patriarchae, et alta voce forbannivit de Glemona et ejus districtu in personis et rebus:

Biaquinum notarium et Stephanum ejus fratrem.

Marcottum et Franciscum fratres de Staulis.

Raynerium juniorem et Henricum ejus filium de Staulis.

Jacomellum et Raynerium fratres, nepotes qm. Parisutti.

Cavissinum filium Artuici Barufaldini. Fortunussium filium Marini.

Mathiussium dictum Fressoriam filium Nicolai de Alteneto.

Cuvisinum filium qm. d. Stephani de Staulis, pro eo quod vulneraverunt d. Alamaninum de la Turre capitaneum Glemonae et nepotem dicti d. Raymundi patriarchae, et Blanchinum, Franciscum et Passium Cagatossicum familiares ipsius d. patriarchae auxilio, consilio, favore, facto et opere die Jovis elapso in crepusculo. Ita quod nulli homini aut personae liceat, nec possit, nec debeat de caetero praedictis

(Biaichi.)

forbannitis, nec alicui ipsorum, dare publice vel occulte aliquod sustentamentum, auxilium, consilium et favorem per se nec per interpositam personam. Quod si aliquis contra hujusmodi mandatum venerit, fiet de ipso tam in persona, quam in bonis quod de praedictis malefactoribus fieri debet. B. M. U. [634.]

1292. 10. Junii. De mandato d. patriarchae terminus ultimus proclamationis banni prorogetur usque ad octo dies; et similiter prorogetur ad octo dies terminus divisionis honorum patrum forbannitorum de Glemona.

Muri usque ad fundamenta diruantur, et lapides et lignamina domorum portentur in castrum.

Secentur prata et metantur blada.

Inquiratur qui fuerint illi qui in platea apparuerunt armati, et steterunt apud portas, et pariter inquiratur qui fuerint illi de quorum consilio hoc factum fuit, et examinetur diligenter per se quilibet.

Inquirantur bona malefactorum ubicumque sint et accipiantur; et similiter inquiratur qui fuerint illi qui se assentaverunt de Glemona occasione dictae rixae. B. M. U. [635.]

1292. 10. Junii. Venzoni. D. Guizemanus plebanus Bujae, ex parte d. patriarchae, rogavit gastaldionem, consilium et commune Venzoni ut illos mercatores archiepiscopatus Salzeburgensis, quos in strata publica d. patriarchae ceperunt de personis, relaxare deberent. Qui gastaldio respondit quod ipse eos ceperat et sustinuerat de personis pro eo quod homines dicti archiepiscopatus Salzeburgensis quemdam suum cognatum ceperant de persona; sed eos statim relaxaverit, quando sciverit, quod treguae essent inter d. ducem Carinthiae et praedictum d. archiepiscopum Salzeburgensem.

Tunc Raynerottus de voluntate et consensu consilii et communis Venzoni, ac de mandato d. comitis Goritiae, praecepit gastaldioni praedicto, ut statim dictos mercatores carceratos sub obtentu gratiae dicti d. comitis libere relaxaret. B. M. U. [636.]

1292. 10. Junii. Venzoni. D. Guizemanus plebanus Bujae rogavit gastaldionem, camerarium, consilium et commune Venzoni, ex parte d. patriarchae, quod cum quidam de forbannitis de Glemona, qui d. Alamanium de la Turre capitaneum Glemonae nepotem suum, ac familiam ipsius capitanei graviter vulneraverunt, cum bonis ipsorum scirent esse apud Venzonum et sint ibi, dictos malefactores d. Hereco de la Turre qui Glemonae est loco sui, assignare deberent cum omnibus

bonis ipsorum quae haberent ibi, et si ipsos et bona ipsorum dicto d. Hereco consignare nollent, ipsos caperent de persona, et detinerent captivos, et bona ipsorum intromitterent et custodirent quousque d. patriarcha aliud super praedictis duxerit ordinandum. Quae praedicta omnia si non facerent, ipse d. patriarcha satisfaceret sibi super omnibus supradictis.

Qui gastaldio et camerarius pro se et consilio et communi Venzoni responderunt quod ipsi in hiis et aliis omnibus d. patriarchae intenderent et libenter complacerent, sed nullus de Glemona, et specialiter de praedictis malefactoribus, nec eorum bona, ipsis scientibus, erant in Venzono.

Tunc gastaldio et camerarius, ex parte d. comitis Goritiae et sub obtentu suae gratiae, praeceperunt consilio et communi et ibidem astantibus quatenus omnia bona quae aliqui ipsorum haberent dictorum malefactorum de Glemona, ipsi gastaldioni debeant assignare quousque dictus d. comes quidquid voluerit super ipsis bonis duxerit ordinandum.

B. M. U. [637.]

1292. 10. Junii. Raymundus patriarcha investit magistrum Rewdal dictum Hayluer de Bohemia, et Wasango de Villacho, et eorum socios de omnibus avenis argenti, plumbi et cujuslibet alterius metalli, et lazzurri, quas aliis non dedisset, et quae reperientur in Gorto et ejus circuitu per decem milliaria tali pacto habito inter eos:

I. Praedicti magistri, et eorum socii teneantur operari dictas avenas propriis ipsorum sumptibus et expensis et dare patriarchae solummodo decimam tam argenti quam plumbi et cujuslibet alterius metalli et lazzurri statim ac extrahantur de avenis.

II. D. patriarcha concedit eisdem quod possint facere construi domos, tegetes, furnos, molendina et reseca in terris et aquis dicti d. patriarchae sitis in territorio Gorti et ejus districtu per decem milliaria; et quod possint sine impedimento incidere in ejus silvis et nemoribus arbores ad faciendum domos, tegetes, molendina, carbones et alia sibi necessaria ubicumque eis fuerit opportunum in contrata praedicta.

III. Concedit etiam quod possint pasculari et pasci eorum animalia in pascuis et bonis Gorti et ejus districtu per decem milliaria, et quod omnes qui iverint ad dictas avenas, aut venerint ab eisdem sint affidati in rebus et personis, non obstantibus capitalibus inimicitiiis aut debitis cum aliquibus contractis per annum et diem, salvo si ex illis reperiretur qui latro publicus fuisset aut homicida.

IV. Si aliquis ex illis qui laborabunt in dictis arenis interfecerit aliquam personam, teneatur se concordare cum parentibus personae interfectae, et solvere dominio triginta marchas denariorum, et nulla sibi in persona aut rebus alia laesio de caetero inferatur.

V. Si personam aliquam mutilaret, sive membrum alicui amputaret, aut alapas daret, aut verberaret sine magno vulnere, solvat dominio pro quolibet membro amputato quinque marchas denariorum, et pro alapis et verberatione sexaginta soldos Veronensium parvorum.

VI. Quicumque ipsorum alium capillaret, minus congrue pertraheret de persona, aut gladium aut cutellum evaginaret, solvat dominio viginti quinque soldos Veronensium et acquirat gratiam offensi et amicorum ejus.

VII. Quicumque eorum cui per dominium praeceptum fuerit ut pro ejus debitis coram eo comparere deberet, et non comparuerit, solvat duodecim soldos Veronensium.

VIII. De argento, plumbo et aliis metallis et azzurro partem ad eos contingentem dicti magistri deferant quocumque voluerint, sine aliqua muta aut pedagio.

IX. Pro pane, vino, grano aut aliis ad ipsorum usum necessariis, mutam aliquam aut pedagium nullatenus solvant. B. M. U. [638.]

1292. 11. Junii. Glemonae. Johannes dictus Siminus praeco Glemonae voce praeconia super lapidem sextarii in foro Glemonae, et per terram publice proclamavit, ex parte d. Raymundi patriarchae, quod nulla persona audeat accipere aliqua lignamina, aut lapides, aut alias res quascumque de domibus fractis et dirutis, seu de vineis et arboribus abscissis et sectis, aut de pratis et campis malefactorum, qui injecerunt manus in d. Alamaninum de la Turre capitaneum Glemonae et familiam suam, sub poena personae et hanni ad voluntatem d. patriarchae.

Insuper, ex parte ipsius d. patriarchae, proclamavit quod omnes qui haberent bona dictorum malefactorum in servamine, aut deposito, aut alio quovis modo data, debeant hodie praesentare et declarare d. Hereco de la Turre sub poena dupli. B. M. U. [639.]

1292. 13. Junii. Glemonae. Cum d. Herecus de la Turre capitaneus Glemonae capi fecisset Raynerium filium Jacobi Bertoldi de Glemona pro eo quod interfuisset ubi d. Alamaninus de la Turre capitaneus Glemonae filius suus, et ejus familia vulnerati fuerunt, illico Stephanus et Franciscus Visich fratres, Bernardus Bertoldi et alii ipsum Raynerium

per manum extra acceperunt, promittentes sub poena ducentarum librarum, ipsum consignare et dare dicto d. Hereco quandocumque per ipsum fuerit requisitus. B. M. U. [640.]

1292. 15. Junii. Glemonae. D. Herecus de la Turre coram consilio et commune Glemonae in ecclesia S. Mariae congregato pro parte d. Raymundi patriarchae, praecepit eisdem sub poena mille marcharum Aquilejensis monetae quod eligerent inter se quotquot vellent qui de bonis forbannitorum qui habent pueros, fratres, sorores aut alios propinquos a quibus numquam divisi noscuntur, dividant et sequestrent partem jure haereditario ad dictos malefactores contingentem, et efficacem operam praestent quod de ipsa fiat quod inceptum est fieri de bonis quorundam aliorum forbannitorum.

Praecepit deinde eisdem, ex parte praedicti d. patriarchae sub poena centum marcharum Aquilejensis monetae pro quolibet ipsorum qui contra infrascripta venire praesumeret, quod nullus ipsorum audeat a proximo quarto die venturo in antea tenere in domo sua, nec alibi in Glemona et ejus districtu praedictorum forbannitorum aut alicujus ipsorum uxores, filios, filias aut aliquem ex ipsorum familiis.

B. M. U. [641.]

1292. 15. Junii. Johannes praeco de Glemona ex parte d. Raymundi patriarchae, praecepit, et alta voce praeconia proclamavit quod usque ad proximos quatuor dies omnes uxores, filii et filiae forbannitorum de Glemona et eorum familiae Glemonam exeant, et de ejus districtu, et quod nullus ipsos in Glemona et ejus districtu teneat sub poena centum marcharum denariorum Aquilejensium. Et si elapsis dictis quatuor diebus, ipsi, aut aliqui ipsorum reperirentur in Glemona et ejus districtu, ipsi et ipsae, qui et quae reperirentur, et illi in quorum domibus reperirentur, capientur de persona, et de ipsis fiet sicut de ipsis forbannitis fieret si caperentur. B. M. U. [642.]

1292. 18. Junii. Utini. Cum multa bona forbannitorum, ut dicebatur, portata fuissent ad domum fratrum minorum de Glemona et ibidem reposita: d. Raymundus patriarcha mandat wardiano et sacristae dictae domus quatenus dicta bona omnia sine aliqua diminutione infra tres dies d. Hereco de la Turre ejus nepoti integre assignare debeant, alioquin excommunicationis vinculo innodabuntur. B. M. U. [643.]

1292. 21. Junii. Venzoni. Super omni injuria et offensione quae reperietur illata d. Raymundo patriarchae per homines Venzoni offendendo, balistrando et lapidibus percutiendo homines de Glemona et

familiares dicti d. patriarchae tam supra montem S. Agnetis, quam in strata publica apud Venzonum, promisit Raynerottus camerarius communis Venzoni pro omnibus de Venzono, sub poena centum marcharum Aquilejensium parere juri quandocumque per illum, qui praedicta cognoscere debet, fuerit requisitus. B. M. U. [644.]

1292. 21. Junii. Super discordia orta inter homines de Glemona et illos de Venzono d. Raymundus patriarcha respondit Ottolino nuntio d. Alberti comitis Goritiae quod paratus est facere restitui armenta ablata hominibus de Venzono super montem S. Agnetis, dummodo ipsi de Venzono satisfacerent vel praestarent securitatem satisfaciendi multam quam tenentur solvere pro armentis praedictis et aliis quae ipsi de Venzono illa die conduxerant supra dictum montem. Vellet tamen quod dictus comes ostenderet sibi quale jus habeat in Venzono, ut sciret si ipse d. patriarcha, aut ipse d. comes cognoscere debeat de causa praedicta. B. M. U. [645.]

1292. 23. Junii. D. Raymundus patriarcha mandat gastaldioni Civitatis Austriae ut provideat ne homines constituti in villis ejus gastaldiae in proprium usum occupare praesumant pascua communia, et occupata faciat relaxare. B. M. U. [646.]

1292. 2. Julii. Utini. Ex dictis quorundam testium quos d. Artuicus de Castello adhibuit in quadam causa quam habebat cum d. Raymundo patriarcha, colligitur quod

Cum d. Bertoldus patriarcha esset quondam in villa de Obrumburch, ubi erant multi liberi et ministeriales ecclesiae Aquilejensis, d. Federicus de Castello pater ejudem d. Artuici dedit et assignavit dicto d. patriarchae castrum de Prosperch cum suis pertinentiis et masnata, tali conditione et pacto, quod idem d. patriarcha propter hoc daret sibi cambium aut restaurum in Forojulii, hoc est inter Isuntium et Liquentiam. Igitur d. Bertoldus patriarcha misit d. Odoricum de Ronchono ad accipiendum tenutam dicti castri; quo cum ipsemet d. patriarcha postmodum ascendisset, praefatus d. marescalchus tradidit ei claves castri, qui dedit eas d. Ulvino de Loytz. Tunc d. Federicus fecit ad se venire quamplures homines qui juraverunt servire d. patriarchae et ejus curiae, et per officiales Aquilejensis ecclesiae data fuerunt eidem d. Ulvino et aliis jura ministerialium. Et d. patriarcha postquam habuisset dictum castrum in sua tenuta duobus annis, fecit illud dirui. A. C. U. [647.]

1292. 14. Julii. Constat sententia inter illos de Prestinto et de Ronchis quod illi de Prestinto pascuant sicut probaverunt, cum eorum

bestiis et animalibus in territorio illorum de Ronchis scilicet in pratis, viis, semitis et locis vacuis sine tamen damno. B. M. U. [648.]

1292. 26. Julii. Utini. Cum homines de curia Povoleti excommunicati dicerentur pro eo quod hoc anno non iverunt cum crucibus Aquilejam, ut ire tenebantur, d. Raymundus patriarcha, recepto ab eisdem juramento de parendo mandatis ecclesiae ac ipsius d. patriarchae, absolvit eos ab excommunicatione, et ad ecclesiastica sacramenta restituit, nec non interdictum, cui ecclesiae dictae curiae subiacebant, relaxavit. B. M. U. [649.]

1292. 1. Augusti. Utini. D. Raymundus patriarcha praecepit d. Wilielmo de Mels pro se et omnibus de Mels, quod ipse et alii de Mels licentiarum debeant, et de caetero non tenere in domo sua Raynerussium de Staulis de Glemona forbannitum suum: quod si non facerent, ipse d. patriarcha de bonis dicti d. Wilielmi et aliorum de Mels faceret accipi ubicumque illa invenirentur. B. M. U. [650.]

1292. 12. Augusti. In S. Vito Karinthiae. Conradus archiepiscopus Salzburgensis apostolicae sedis legatus rogatus a d. Raymundo patriarcha de foedere unionis mutuae contrahendae pro bono et utili statu eorum ecclesiarum, respondet, quod adhaeret, et adesse vult contra omnes hostes et offensores ecclesiarum utriusque, et specialiter contra dominos Albertum Austriae et Maynardum Karinthiae duces, favore, consilio, et auxilio manuali in terris Karinthiae, Sauniae, Carniolae, Marchiae, et Forijulii, quando super hoc per d. patriarcham fuerit legitime requisitus, sic ut versa vice d. patriarcha similis iuvaminis brachium ei porrigat. C. P. [651.]

1292. 12. Augusti. In castro Treven. Favore, consilio et auxilio manuali astare sibi totis viribus atque posse toto tempore suae vitae d. Ulricus comes de Heunemburg contra eosdem hostes Aquilejensis ecclesiae promittit d. Raymundo patriarchae. C. P. [652.]

1292. 15. Augusti. In Civitate Austriae. Alsubetta neptis d^{ae}. Lucardis fecit sibi fieri heremitarium prius apud S. Stephanum, in quo ipsa intravit, et fuit clausa per magistrum Julianum thesaurarium Civitatensis ecclesiae in festo assumptionis S. Mariae. Jul. [653.]

1292. 28. Augusti. Utini. Cum electi essent arbitri qui definient omnem quaestionem quae vertebatur inter dominos de Flagonea et Forgarea, et partes jurassent stare eorum mandatis, d. Raymundus patriarcha praecepit tam illis de Flagonea, quam illis de Forgarea

quatenus omnes quos ceperant de persona et captivos detinebant ad proximum diem Sabbati sibi in Utino assignarent. B. M. U. [654.]

1292. 25. Octobris. Utini. D. Raymundus patriarcha investit Crimellam de Utino de duobus passibus terrae in fruntera sitis in villa Utini, in loco qui dicitur Pratelus solvendo annuatim octo denarios Aquilejenses. B. M. U. [655.]

1292. 26. Octobris. Utini. Cum Andreas Tysonis dicti Pagnani de colle Pagnano Tarvisinae diocesis explorator extitisset, et operam dedisset quod Phoebus de la Turre officialis Tulmini et nepos d. Raymundi patriarchae caperetur de persona et occuparetur castrum Tulmini, et in huiusmodi flagranti crimine fuisset deprehensus, d. patriarcha eum perpetuo carceri sententiatum condemnat, ut ibidem poenitentiam tanti sceleris peragens, collo, manibus et pedibus jugiter catenatus, jejunando tribus diebus qualibet septimana, scilicet secunda, quarta et sexta feria in pane et aqua, quolibet pro dictorum termino dierum uno pane septem unciarum contentus, finiat dies suos.

B. M. U. [656.]

1292. 10. Novembris. Utini. D. Raymundus patriarcha investit Weccellonem habitorem suum de castro Utini de uno passu terrae ad feudum habitantiae castri de Utino. B. M. U. [657.]

1292. 13. Novembris. Utini. D. Raymundus patriarcha manu propria investit ad fictum Aquilejensem Jacobum de Utino de quatuor passibus terrae in fruntera et sex in longitudine sitis in burgo superiori Utini, ubi erat fossatum terrae, infra mercatum et viam publicam, solvendo annuatim tres fertonos et octo denarios. B. M. U. [658.]

1292. 5. Decembris. Cum capitaneus, potestas, anziani, consiliarii et officiales Tarvisii sint excommunicationis vinculo innodati, et civitas Tarvisii subjaceat ecclesiastico interdicto eo quod contra patriarchalis constitutionis tenorem occupaverint, et detineant occupata bona et jura ecclesiae Aquilejensis, scilicet locum et curiam de Medadis, feuda quae quondam Eccelinus et Albericus de Romano habuerunt ab ecclesia Aquilejensi, et ex eo quod exerceant angarias et perangarias in bonis monasterii S. Mariae de Pyro, d. Raymundus patriarcha mandat Tholberto episcopo Tarvisino quatenus usque ad satisfactionem condignam praefatum capitaneum, potestatem, anziani, consiliarios et officiales dictae civitatis singulis diebus dominicis et festivis excommunicatos publice nuntiet, et faciat nuntiari, et tanquam excommunicatos ab omnibus evitari. Vercei. [659.]

1292. 6. Decembris. In S. Vito. Gerardus de Camino capitaneus generalis Tarvisii, nec non potestas, anziani, consilarii et officiales dictae civitatis per Johannem Grandonium eorum procuratorem et sindicum solemniter protestantur contra sententiam excommunicationis et interdicti latam a d. Raymundo patriarcha, et ad sedem apostolicam, et ad futurum summum pontificem appellant.

Similiter contra interdictum d. Corsius mansionarius ecclesiae Tarvisinae syndicus et procurator capituli et cleri civitatis et diocesis Tarvisinae, viva voce appellat sedem apostolicam, et futurum summum pontificem, vocans mandatum illud iniquum, et injuste factum. Verci. [660.]

1292. 7. Decembris. In sancto Vito. D. Raymundus patriarcha considerans grata et fidelia servitia domui Aquilejensi facta per Mastinum qm. d. Coni de Azzano, et attendens ad utilitatem dictae domus Aquilejensis et castri de Meduna, jure recti et legalis feudi investit eundem d. Mastinum de duobus mansis sitis in Waldo unus in villa de Azzano et alter in villa de Basedo. B. M. U. [661.]

1292. 24. Decembris. In castro S. Viti. Raymundus patriarcha mandat sub excommunicationis poena presbitero Michaeli de Venzono quatenus de caetero nullas oblationes acciperet ab hominibus de Venzono neque ab aliquo ipsorum, quod si contrafaceret, ipsum perpetuo carceri traderet. B. M. U. [662.]

1292. 26. Decembris. In castro S. Viti. D. Raymundus patriarcha significat episcopo Paduano se commisisse episcopis Tarvisii et Cenetae ut capitaneum, potestatem, anziani, rectores atque officiales de Tarvisio denunciassent et fecissent denunciari publice excommunicatos, et civitatem ipsam ecclesiastico suppositam interdicto, eo quod contra tenorem constitutionis provincialis concilii, terras, possessiones et alia jura ecclesiae Aquilejensis occupaverant. Verum decanus, capitulum et alii clerici non tam regulares quem saeculares civitatis et diocesis Tarvisii, postquam per aliquos dies interdictum observare coepissent, contra patriarchale decretum ad sedem apostolicam appellaverunt. Patriarcha eorum appellationem tanquam frivolam non admisit, et ipsi interdictum ipsum, tanquam inobedientiae filii, observare neglexerunt, qua propter suspensionis et irregularitatis laqueum incurrisse noseuntur. Mandat igitur eidem episcopo Paduano quatenus praefatos decanum, capitulum et alios omnes clericos regulares et saeculares non servantes interdictum suspensionis et irregularitatis laqueo irretitos, et capitaneum, potestatem, anziani, rectores et alios omnes officiales civitatis Tarvisii excommuni-

catos, et terram praedictam ecclesiastico suppositam interdicto nuntiet et faciat publice nuntiari per omnes suae civitatis et diocesis ecclesias: alioquin ab ingressu ecclesiae eum suspendit. Verci. [663.]

1292. 28. Decembris. In castro S. Viti. Habitatores et vicini de S. Vito petunt humiliter a d. Raymundo patriarcha, ut cum ipsi et praedecessores ipsorum huc usque a praedecessoribus ipsius d. patriarchae gratiose obtinuerint quod quilibet tabernarius de omni urna vini, et omnis panicogula de quolibet stario frumenti, et omnis beccarius de quocumque bove ad minutum vendito duodecim parvos Veronenses, et de castrono et bestia minuta quatuor denarios ejusdem monetae recipere consueverit et habere ab ipsis, ea de speciali gratia concedere dignarentur. Igitur d. patriarcha gratiam quam petebant eis concessit, ita tamen quod dicti habitatores et vicini denarios, quos receperint de praedictis, in reparatione pontium terrae et territorii S. Viti, et coopertura domus in qua conveniunt ipsi habitatores et vicini ejusdem terrae et alii probi viri, convertere debeant et teneantur. B. M. U. [664.]

1293. 6. Januarii. Aquilejae. D. Raymundus patriarcha investit jure feudi habitantiae castri Faganeae Henricum qm. d. Jacobi de Cavoriacho de una domo sita in dicto castro Faganeae et de tribus campis cum dimidio, nec non de uno prato et de duobus bajarciis in territorio de Faganea. B. M. U. [665.]

1293. 7. Januarii. Matheus de Castagnedo syndicus et procurator capitanei, consilii et communis Tarvisii denuntiat d. Raymundo patriarchae actum appellationis ad sedem apostolicam de sententia excommunicationis et interdicti contra eos lata per ipsum d. patriarcham, et de ejus jussu iterum eis indicta per d. episcopum Paduanum. Verci. [666.]

1293. 12. Januarii. Utini. D. Carsimanus qm. d. Leonardi de Savorgnano in manibus procuratorum communis civitatis facit treguas d. Odorlico de Cucanea de omni discordia orta inter eos occasione mortis Philippi dicti Tossoni et Rossii patrum ipsius Carsimani hinc ad dominicam olivarum proximè venturam sub poena mille marcharum. C. C. F. [667.]

1293. 13. Januarii. Venerabilis vir d. frater Fulcherus episcopus Concordiensis obiit. Jul. [668.]

1293. 17. Januarii. D. Raymundus patriarcha concedit Claudino de la Turre gastaldioni Carneae et ejus nepoti, facultatem livellandi, seu dandi ad livellum terram, quae est prope castrum Moscardum, omnibus volentibus illam habitare, solvendo annuatim pro duobus passubus et medio in fruntera et quinque passubus in longitudine viginti denarios,

nomine census Aquilejensis, permittens eisdem, qui super ipsam terram habitaverint, quod vendere possint panem et vinum. *Concedit etiam quod annis singulis in festo S. Danielis teneantur ibidem nundinae per tres dies duraturae, ad quas omnes et singuli securi in rebus et personis ire valeant et redire, solvendo mutam prout persolvitur in Tulmetio.* C. F. [669.]

1293. 26. Januarii. Aquilejae. Habitatores de Los promittunt d. Raymundo patriarchae eorum castrum apertum libere dimittere omni tempore intrando et exeundo praedicto d. patriarchae, d. Auliverio de la Turre gastaldioni in Los, et aliis officialibus ipsius d. patriarchae, et eius successorum, qui pro tempore fuerint, tam in praedicto loco de Los quam in Arisperch, Circhinitz, Wipacho et Carsto. Promittunt insuper contra praedictum d. patriarcham et ejus successores, nec contra praefatum d. Auliverium gastaldionem de Los, nec contra aliquem alium officialem d. patriarchae, qui pro tempore fuerint in locis suprascriptis de Los, Arisperch, Circhinitz, Wipacho et Carsto, numquam facere aut venire opera, auxilio, aut consilio, sed semper eidem d. patriarchae ac successoribus suis et officialibus ipsorum, qui pro tempore fuerint in locis praedictis, fideliter astare in omnibus, totis eorum viribus atque posse, ita quod si contra facerent aut venirent, sint ipso facto privati omnibus eorum bonis tam propriis quam feudalibus et habitantiis. C. F. [670.]

1293. 9. Februarii. Aquilejae. Frater Petrus ratiocinator d. Raymundi patriarchae confessus est se recepisse a d. Matheo episcopo Polensi quindecim grossos quos dare remanserat pro expensis legati apostolicae sedis in Hungariam missi, et sexaginta sex soldos grossorum Venetorum ipsi contingentes de collecta imposita pro expensis nuntiorum super negotiis concilii habiti Aquilejae ad Romanam curiam transmissorum.

B. M. U. [671.]

1293. 19. Februarii. D. Raymundus patriarcha investit ad rectum et legale feudum d. Milanum de Paona habitatorem castri Utini de quodam molendino trium rotarum sito in Roja Turris supra villam Modoleti.

B. M. U. [672.]

1293. 19. Februarii. Leonardus qm. Reynardi de Muracio asserens se nescire a quo debeat investituram feudorum, quae pater ejus habuerat a domo de Spegnimberch, petiit a d. Raymundo patriarcha investiri de illis, et fuit investitus, salvo jure cujuslibet. B. M. U. [673.]

1293. 23. Februarii. Pratae. Constantinus et Benonus de castro Utini, nomine d. patriarchae, praecipunt dominis Gabrieli, Wecellona et Bartholomeo de Prata ut darent et assignarent dicto d. patriarchae S.

Stenum, turrim et castra sua, quod si super ipsis aliquod jus haberent, idem d. patriarcha duceret eos per laudum suae curiae et faceret iustitiae complementum. Qui dixerunt quod super huiusmodi ambaxiata volebant suos parentes et amicos consulere, et habito consilio, responderunt praedicto d. patriarchae ad ipsius et ecclesiae Aquilejensis honorem. Tunc praedicti ambaxatores praeceperunt eisdem quatenus dicto d. patriarchae Utini usque ad proximum diem Martis dictam responsionem facerent. B. M. U. [674.]

1293. 13. Martii. Aquilejae. D. Raymundus patriarcha mandat potestati, consilio et communi Aquilejae quod restituant massariis monasterii S. Mariae de Aquileja animalia quae contra constitutionem provincialis concilii eis abstulerunt in Cervignano, S. Martino, et Tertio. B. M. U. [675.]

1293. 24. Martii. In Pulcinico. Constantinus et Benonus de castro Utini, ex parte d. Raymundi patriarchae, praecipunt dominis Arduico, Gerardo et Thomae de Pulcinico ut castrum Aviani, quod praeter voluntatem d. patriarchae occupaverant, eis statim dare et assignare deberent. Qui dixerunt quod super huiusmodi ambaxata volebant eorum amicos consulere, et habito consilio, respondebunt ipsi d. patriarchae quae spectarent ad ejus et suae Aquilejensis ecclesiae honorem. Et tunc dicti ambaxatores praeceperunt eisdem quod responsionem, quam se facturos d. patriarchae dicebant, usque ad proximum diem lunae Utini facere deberent. B. M. U. [676.]

1293. 25. Martii. Canipae. Constantinus et Benonus de castro Utini, ex parte d. Raymundi patriarchae, praecipunt primoribus Canipae et aliis multis ibidem astantibus, ut castrum Canipae eis statim assignare deberent. Qui responderunt quod super huiusmodi ambaxata vellent consulere capitulum Aquilejense, praelatos, ministeriales et communitates terrae Forijulii, et habito consilio, ipsi d. patriarchae respondebunt quae erunt ad honorem d. patriarchae, ecclesiae Aquilejensis et eorundem. Et tunc praedicti ambaxatores praeceperunt eisdem, quod usque ad proximum diem lunae Utini praedictam responsionem faciant eidem d. patriarchae. B. M. U. [677.]

1293. 3. Aprilis. Mandatum d. Raymundi patriarchae quod illi de Percato non tenentur capere nec custodire malefactores; et quod gastaldio Ajelli, quando injunctum ei fuerit quod aliquem malefactorem capiat aut custodiat, aliquas honorantias pro huiusmodi officio exigere possit. B. M. U. [678.]

1293. 13. Aprilis. D. Raymundus patriarcha investit d. Raymundum dictum Raviolum de la Turre nepotem suum de quadam habitantia, quam alias habuit in castro Fagaeneae qm. d. Otho habitator dicti castri.

B. M. U. [679.]

1293. 18. Aprilis. D. Thomas de S. Daniele promittit, sub obligatione omnium suorum honorum, quod a proximo die lunae ad octo dies comparebit coram dominis Francisco de Fontebono, Henrico de Portis et Lippo de Capponibus responsurus super injuriis et gravaminibus quae dicebantur per eum d. Raymundo patriarchae, et d. Alamanino de la Turre capitaneo Glemonae et gastaldioni S. Danielis, Philippino de la Turre, Albrico canonico, et aliis officialibus et massariis dicti d. patriarchae illata esse, verbis et factis, quae ubi legitime probabuntur, satisfaciet in omnibus et emendabit, prout ipsi duxerint ordinandum.

B. M. U. [680.]

1293. 20. Aprilis. Apud Portumgruarium. Decanus et capitulum ecclesiae Concordiensis post mortem d. fratris Fulcherii ejusdem ecclesiae episcopi volentes vacationis periculo providere, rogant d. Bernardum eorum praepositum et decanum capituli Civitatis, quatenus prima die lunae post festum B. Mariae apud Portumgruarium in ecclesia S. Christophori venire non omittat super electione futuri episcopi una simul processuri. B. M. U. [681.]

1293. 27. Aprilis. D. Jacobus qm. Ottonelli canonicus Civitatis electus fuit in episcopum Concordiensem communiter per omnes canonicos, praeter quam per unum, qui elegit d. Bernardum decanum Civitatis, qui postea renunciavit suae electioni, et in ipsum d. Jacobum consensit. Qui postea confirmatus per d. Raymundum patriarcham fuit in Utino. Jul. [682.]

1293. 7. Maii. Mediolani. Guidettus qm. Francisci de la Turre de Mediolano pro quinque mille libris mezzanorum Mediolanensium cedit Capponino qm. d. Michi Capponis de Florentia omne jus quod habere poterat contra d. Raymundum patriarcham pro dictis quinque mille libris, quas tenebatur sibi dare d. Raymundus praedictus, qui eas habuit anno millesimo ducentesimo septuagesimo quarto pro apparatu suo, et dignitate et familia pro emendis equis et brachis etc. B. M. U. [683.]

1293. 23. Maii. In Civitate Austriae. Antonius qm. Henrici de Fagaenea cum se ad sacros ordines intenderet promoveri, sua propria voluntate refutavit et resignavit in manibus d. patriarchae duos campos terrae in loco qui dicitur Silvella, et unum pratum in loco qui dicitur

Zucca marina, quos et quod habebat jure feudi ministerii equorum, sive cavalleriae in territorio Faganeae. Idem vero d. patriarcha Johannem et Nicolaum dicti Antonii filios de ipsis terris et possessionibus, jure ministerii supradicti, de speciali gratia manu propria investivit. B. M. U. [684.]

1293. 28. Maii. In Civitate Austriae. D. Raymundus patriarcha dedit et concessit wadium castri Moscardi Aluyno de Castello hinc ad unum annum promittens illi dare quantum dare solebat d. Hermano de Lonta, aut illi de Moraria tali pacto quod d. Aluynus non molestet aut gravet indebite aliquos de contrata dicti castri, et quotiescumque fuerit requisitus castrum illud d. patriarchae dare teneatur. B. M. U. [685.]

1293. 15. Junii. Utini. Procuratores consilii, communis et hominum de Glemona jurant et securitatem praestant in manibus d. Raymundi patriarchae sub poena duorum millium marcharum argenti stare et parere mandatis quae idem d. patriarcha eis facere voluerit usque ad proximum festum S. Johannis Baptistae, super omnibus injuriis, quas per dictum commune et singulares personas de Glemona sibi factas usque ad praesentem diem dicebat.

Igitur d. patriarcha de consilio dominorum Detalmi de Villalta, Francisci de Fontebono et Johannis de Zuccola, quibus promiserat sub obligatione omnium suorum et ecclesiae Aquilejensis bonorum, quod nullum mandatum faceret dictis procuratoribus quin eos prius consuleret, consilium, commune et homines de Glemona pro omnibus injuriis et offensionibus per ipsos eidem d. patriarchae quocumque modo usque ad praesentem diem factis et perpetratis, in tercentum et quinquaginta marchis denariorum condemnavit, et ipsos ad gratiam suam recepit, ac eis remisit totaliter omnes injurias et offensiones, forbannitis suis de Glemona dumtaxat exceptis. B. M. U. [686.]

1293. 15. Junii. Utini. Cum domini Henricus de Pramperch, Mathias et Adalgerius fratres, Henricus qm. Leonardi, Stephanus Visich, Bertoldus de Moraria, Nicolaus Agoleani, Franciscus Visich, Candidus Saphonus et Jacobus notarius de Glemona peterent se absolvi ab excommunicatione quam incurrerant obsidendo castrum Glemonae; d. patriarcha ipsos a praedicta excommunicatione, recepto ab eisdem sacramento de parendo mandatis ecclesiae et suis, absolvit, et eos ad ecclesiastica sacramenta restituit, dans eisdem in mandatis ut quilibet ipsorum ab hodierna die usque ad unum annum completum, qualibet die dicat viginti vicibus Pater noster, et viginti vicibus Ave Maria, et jejunet qualibet die Veneris in pane et aqua usque ad unum annum completum; et si

forte jejunare non possent ex debilitate corporis aut nollent ipsa die Veneris, idem Henricus quatuor pauperes praedicta die, Mathias et Adalgerius pro quolibet ipsorum duos pauperes, Nicolaus unum, et Franciscus Visich unum, Candidus unum pauperes, pascere in isto praesenti anno et induere de tunicis griseis, de brachis, et camiseis, et calzis, et calceis pro quolibet ipsorum teneantur et debeant. Dedit etiam Jacobo notario in mandatis ut quolibet die usque ad unum annum completum dicat quadraginta vicibus Pater noster, et quadraginta vicibus Ave Maria, et quod in quarantina nativitatis domini proxime ventura jejundet duobus diebus in septimana. B. M. U. [687.]

1293. 16. Junii. Utini. Domini Detalmus de Villalta, Franciscus de Fontebono, et Johannes de Zuccola promittunt in manibus d. Henrici de Pramperch quod si d. Raymundus patriarcha contra consilium, commune et homines de Glemona, praeter forbannitos, facere aut venire voluerit, aut damnum, jacturas, seu molestias eis quoquo modo intulerit occasione injuriarum et offensionum factarum per ipsos a die quo vulneratus fuit d. Alamaninus de la Turre et ejus familia in Glemona, usque ad praesentem diem, ipsi contra praedictum d. patriarcham et omnem hominem et personam astabunt praedictis consilio, communi et hominibus de Glemona toto posse in ipsorum auxilio, consilio et favore. B.M. U. [688.]

1293. 22. Junii. Utini. D. Raymundus patriarcha praecepit Sigardo fabro, qui moratur in Utino, quod se de terra quam accepit ab ipso d. patriarcha intromittere de caetero non debeat, cum sit homo de masnata dominorum de Cucanea, et nullus homo alterius terram infra fossata Utini habere possit, dicens quod tempore quo investivit eundem de eadem terra, de conditione ipsius Sigardi nihil sciebat, imo ipsum hominem domus Aquilejensis esse credebatur. B. M. U. [689.]

1293. 22. Junii. In castro Utini. D. Raymundus patriarcha abbatiam monasterii Oziacensis quae post mortem d. Federici tunc ejusdem monasterii abbatis tanto tempore vacavit, quod ipsius collatio, juxta statuta Lateranensis concilii, ad ipsum d. patriarcham erat legitime devoluta, d. Philippo monacho monasterii Rosacensis de gratia contulit speciali, eumque de illa cum quodam annulo manu propria investivit, sibi curam et regimen tam in spiritualibus quam in temporalibus committendo; salvo omni jure quod ipse d. patriarcha et ecclesia Aquilejensis habent in ea. B. M. U. [690.]

1293. 4. Julii. Utini. D. Musca de la Turre potestariam Tergesti usque ad proximum festum S. Petri accepit infrascriptis conditionibus,

videlicet: quod potestas habeat pro suo salario unius anni centum et viginti marchas Frisachensium, et habeat unum socium, duos dextrarios, et quatuor roncinos, et sex inter domicellos et scutiferos, et domum pro communi et insuper quod possit exire districtum Tergesti pro suis negotiis specialibus mansurus quindecim diebus sua propria auctoritate, et si plus steterit, stare debeat cum voluntate majoris consilii, non tamen minuendo de suo salario. B. M. U. [691.]

1293. 8. Julii. Utini. Pro omnibus offensionibus et injuriis per ipsos et eorum familias factis et perpetratis contra d. Raymundum patriarcham quocumque modo usque ad praesentem diem d. Otto Melex, d. Federicus dictus Leupacarius de Windisgretz, et d. Gepower de Guotenstayn unusquisque eorum cum sex hominibus armigeris equestribus, et Nicolaus nepos qm. d. Bernardi de Windisgretz cum sua persona promittunt, sub obligatione omnium suorum honorum, servire eidem d. patriarchae usque ad decem annos completos eorum sumptibus et expensis, contra omnes volentes invadere et occupare bona et possessiones dicti d. patriarchae et ecclesiae Aquilejensis. Promittunt etiam facere quod Archivindus de Guotenstayn similiter cum sex hominibus armigeris equestribus serviet eidem in Windisgretz et per totam provinciam et districtum: ita quod si praedicta non observaverint privati sint omnibus eorum bonis tam propriis quam feudalibus. Qui d. patriarcha hujusmodi securitate recepta, praedictas injurias et offensiones remisit. Cumque praedicti domini Otto, Federicus, Gepower et Nicolaus se petiissent absolvi ab excommunicatione, quam incurrerant pro eo quod occupaverant bona ecclesiae Aquilejensis et castrum de Windisgretz, ipse d. patriarcha, recepto prius ab eisdem sacramento de parendo mandatis ecclesiae et suis, a praedicta excommunicatione eos absolvit, et ad ecclesiastica sacramenta restituit, dans eisdem in mandatis quod quilibet ipsorum usque ad unum annum completum quolibet die dicat quadraginta vicibus Pater noster et totidem Ave Maria, et jejunet quolibet die Veneris usque ad unum annum, et si illo die jejunare non posset aut nollet, pascat unum pauperem de hiis quae pro se parata fuerint; quod numquam aliquid accipiat de bonis ecclesiasticis, nec aliquid faciat contra ecclesiasticas personas. Et insuper quod in tribus diebus dominicis immediate sequentibus postquam fuerint apud Windisgretz, veniant super hostium S. Elisabeth, et rogent omnes intrantes ut supplicent deum quod dignetur eis parcere culpas quas commiserunt accipiendo bona ecclesiae Aquilejensis et occupando castrum de Windisgretz. B. M. U. [692.]

1293. 9. Julii. In castro Utini. D. Raymundus patriarcha praecepit d. Ottoni de Windisgretz sub poena omnium suorum bonorum, quatenus de caetero se non intromittat de castro et burgo de Windisgretz, nec de aliquibus fructibus, redditibus, officiis et juribus ipsius d. patriarchae. Qui d. Otto statim ibidem hoc facere promisit, et cessit in manibus d. patriarchae omnibus supradictis. B. M. U. [693.]

1293. 12. Julii. Ardrigus et Gerardus de Pulcinico promittunt sub poena mille marcharum denariorum dare et assignare d. patriarchae infra proximos quatuor dies castrum Aviani, et restituere eidem omnia quae reperirentur per illos esse ablata aut in dicto castro, aut massariis et hominibus d. patriarchae sive per tolettas, sive quocumque alio modo usque ad proximum festum assumptionis b. Mariae virginis. Dominus autem patriarcha, accepta securitate per eosdem oblata, et nominatis arbitris qui quaestiones definiant quae exinde oriri possent, dictis dominis de Pulcinico et habitatoribus Aviani omnes injurias et offensiones sibi aut ejus officiali per eos factas et perpetratas usque ad praesentem diem, remisit, et eos in gratiam suam recepit. B. M. U. [694.]

1293. 13. Julii. Utini. Procuratores et sindici d. Martini de la Turre potestatis, consilii et communis Muglae supplicant d. Raymundo patriarchae ut eis concederet quod pro futuro anno eligerent quem vellent in potestatem Muglae. Annuit eorum precibus d. patriarcha, et cum ipsi Odericum de Strassoldo elegissent, d. patriarcha eorum electionem incontinenti confirmavit. B. M. U. [695.]

1293. 7. Augusti. In castro Utini. Domini Detalmus de Villalta, Franciscus de Fontebono et Johannes de Zuccola arbitri et amiables compositores super omnibus litibus, quaestionibus et discordiis quae vertebantur inter d. Raymundum patriarcham ex parte una, et dominos Mathiam et Adalgerium fratres de Glemona, et Henricum de Pramperch, et commune et homines de Glemona ex altera, auditis hinc inde partibus et perpensis rationibus, haec a praedictis exequi et fieri ordinauerunt

I. Compositio et concordia jam diu facta inter eos firma remaneat, et plenum habeat robur et effectum.

II. Domini Henricus, Mathias, Adalgerius, commune et homines de Glemona juxta formam compositionis et concordiae jam dictae non teneantur ad aliquam poenam si nondum persolverunt centum marchas eidem d. patriarchae in praeterito festo S. Margaretae, vel aliter fecerunt contra tenorem compositionis et concordiae antedictae. Infra quindecim dies tamen illas centum marchas persolvant

(Bianchi).

III. Dieti domini Henricus, Mathias et Adalgerius ac alii fratres dieti d. Mathiae remaneant et sint vicini Glemonae.

IV. Super injuriis et offensis illatis d. patriarchae et suis per dictos dominos Henricum, Mathiam, Adalgerium, et commune, et homines Glemonae et eorum fautores et complices usque ad praesentem diem tam obsedendo seu aretando castrum Glemonae et morantes in illo, quam occupando castra Clusae et Arteneae, et capiendo capitaneum Arteneae, mutarios Clusae, eorum familias, et auferendo bona ipsorum et d. patriarchae, nec non destruendo horreum d. patriarchae et foenum exinde exportando, et alio modo quocumque, d. Artuicus de Castello de licentia ipsius d. patriarchae, et communitates et homines Civitatis Austriae et Utini promittant et se obligent dietis dominis Henrico, Mathiae et ejus fratribus, et communi, et hominibus Glemonae eis astare, et ipsos toto posse juvare, si dictus d. patriarcha vellet contra eos, vel aliquem ipsorum procedere et eos molestare occasione hujusmodi injuriarum et offensionum.

V. Hae promissione et obligatione facta per dictum d. Artuicum de Castello et communitates Civitatis Austriae et Utini, statim dieti Henricus, Mathias et fratres ejus, et commune, et homines Glemonae restituant dicto d. patriarchae castra praedicta Clusae et Arteneae et deinceps penitus desistant ab obsidione seu aretatione castri Glemonae et hominum existentium in eodem, et relaxent omnes captivos, et de omnibus rebus ablatis et damnis illatis d. patriarchae et suis plenariam satisfactionem impendant infra quindecim dies. Et d. patriarcha hominibus de Glemona similiter infra quindecim dies restituat ea quae per suos officiales accepta fuerunt.

VI. D. patriarcha concedat statim guardianis fratrum minorum de Civitate Austriae, Utino et Glemona facultatem moderandi, prout eis videbitur, poenitentiam injunctam per ipsum d. patriarcham praefatis dominis Henrico, Mathiae, Adalgerio, communi et hominibus Glemonae, et absolvendi eos ab excommunicatione quam incurrerant post praedictam primam compositionem et concordiam occupando castra praedicta, et alias injurias et damna inferendo ipsi d. patriarchae et suis; nec non relaxandi interdictum cui subjacet terra Glemonae dicta de causa.

VII. D. patriarcha non faciat ullo tempore praedictis dominis Henrico, Mathiae et fratribus, et communi, et hominibus de Glemona violentiam aliquam, injuriam, sive tortum; et si contingeret quod aliquis eorum conquereretur quod idem d. patriarcha fecisset sibi violentiam

aliquam, injuriam atque tortum, tunc ipsi arbitri supradieti una cum d. Rantulfo Aquilejensi et d. Bernardo Civitatensi decanis, habeant auctoritatem cognoscendi, et definiendi super praedictis; et quidquid per majorem partem ipsorum fuerit definitum et ordinatum, debeat a praedictis partibus firmiter observari sub poena duorum millium marcharum. B. M. U. [696.]

1293. 7. Augusti. Utini. Procuratores et sindici communitatum Civitatis Austriae et Utini, de licentia d. Raymundi patriarchae promittunt et jurant dominis Henrico de Pramperch, Mathiae et fratribus de Glemona, communi et hominibus Glemonae, quod eis astabunt, ac ipsos toto posse juvabunt, si d. patriarcha vellet aliquo tempore contra eos aut eorum aliquem procedere, aut eos molestaret occasione injuriarum aut offensarum per ipsos eidem, ac ejus officialibus factarum quoquo modo usque ad praesentem diem: ac si d. patriarcha faceret aut veniret contra tenorem definitionis, quam d. Rantulfus Aquilejensis, et Bernardus Civitatensis decani, ac nobiles viri d. Detalmus de Villalta, Franciscus de Fontebono et Johannes de Zuccola super praedictis duxerint promulgandam. B. M. U. [697.]

1293. 19. Augusti. In Civitate Austriae. De omni lite, quaestione ac discordia quae vertebatur inter d. Odoricum de Cucanea pro se et suis fautoribus ex parte una, et d. Carismanum qm. d. Leonardi de Savorgnano pro se ac dominis Petro et Constantino patris suis et eorum coadjutoribus et servitoribus ex altera, occasione mortis Philippi Tocsomis et qm. Rubei patris dicti d. Carismani, nec non damnorum illatorum et injuriarum per aliquam dictarum partium alteri parti modo aliquo usque ad praesentem diem, praefatus d. Odoricus de Cucanea pro se et dictis suis fautoribus, servitoribus ac coadjutoribus libere compromisit in d. Nicolaum de Budrio, et d. Henricum de Portis tanquam in arbitros et amicales compositores, promittens et jurans ratum et gratum habere quidquid per ipsos judicatum et ordinatum fuerit in praedictis, et non contradicere aut venire sub poena mille marcharum Aquilejensis monetae.

B. M. U. [698.]

1293. 24. Augusti. Apud S. Vitum. D. Raymundus patriarcha in virtute obedientiae, et sub poena excommunicationis mandat Tholberto episcopo Tarvisino quatenus Gerardum de Camino capitaneum, potestatem, consilium et commune Tarvisii moneat, ne praestent auxilium aut favorem dominis de Prata bonorum ecclesiae Aquilejensis invasoribus, et ideo excommunicationis vinculis innodatis, nec permittant aliquos de civitate et districtu Tarvisii transire in eorum servitium. Alioquin dictum capita-

neum, potestatem, consilium et commune singulis diebus dominicis et festivis per ecclesias suae civitatis et diocesis faciat excommunicatos publice nuntiari. Verci. [699.]

1293. 2. Septembris. Apud S. Vitum. D. Raymundus patriarcha et d. Tholbertus de Camino in d. Gilonem archidiaconum Aquilejensem, d. Marcum Pesaro de Venetiis et in d. Zilium de la Motta, tamquam in arbitros et amicabiles compositores, compromittunt de omni quaestione vertente inter eos occasione cujusdam soprapresae factae per dictum d. Tholbertum, et ejus comitivam in territorio d. patriarchae supra Lipientiam.

B. M. U. [700.]

1293. 2. Septembris. Apud S. Vitum. D. Tholbertus de Camino ex parte una et d. Henricus de Prodolono ex altera de omni damno illato, et injuria facta per praefatum d. Tholbertum et ejus comitivam dicto d. Henrico communiter et concorditer compromittunt in d. Ugonem de Duino. B. M. U. [701.]

1293. 3. Septembris. Apud S. Vitum. Matheus de Castagnedo procurator et syndicus capitanei, potestatis, consilii et communis Tarvisii, et eorum nomine, injustum asserit mandatum per eundem d. patriarcham d. Tholberto episcopo Tarvisino noviter factum, eo quod ipse nullam jurisdictionem super ipsis habeat, nullum bonum ecclesiae Aquilejensis detinent ipsi occupatum, nullum auxilium sunt parati praestare dominis de Prata, nec ullis bonorum ejus ecclesiae invasoribus; proinde sentientes se indebite gravatos, ad summum pontificem, et coetum cardinalium appellant. Verci. [702.]

1293. 3. Septembris. Apud S. Vitum. D. Raymundus patriarcha postquam absolvisset ab excommunicatione quam incurrerant eo quod occupaverant bona sua et ecclesiae Aquilejensis apud Prodolonom, d. Tholbertum de Camino, et d. Rizzardum et ejus consortes de Puleinico, dedit eisdem in mandatis quod sub debito praestiti juramenti numquam de caetero facerent aut venirent contra praedictam Aquilejensem ecclesiam.

B. M. U. [703.]

1293. 4. Septembris. In castro Azzani. D. Raymundus patriarcha absolvit d. Biachinum de Camino, Pandulfum de Cavalerio, et Conradum de la Motta ab excommunicatione quam incurrerant pro eo quod acceperunt apud Prodolonom de bonis ipsius d. patriarchae et ecclesiae Aquilejensis, et eos ad ecclesiastica sacramenta restituit, ac ecclesiasticum interdictum, cui terrae et villae dicti d. Biachini et d. Tholberti fratris sui supposuerat occasione dictae tollettae, relaxavit, dans eisdem in

mandatis sub debito praestiti juramenti quod de caetero non veniant, nec faciant contra eundem d. patriarcham et ecclesiam Aquilejensem, et quilibet ipsorum jejundet quolibet die Veneris in pane et aqua. A. M. U. [704.]

1293. 16. Septembris. Velsperch. Maynardus dux Carinthiae et comes Tirolis transmittit ad d. Detalmum de Villalta ejus consanguineum Ottonem de Reischon, qui eum plenius informabit de ejus intentione, ut cum d. patriarcha possit exinde de ejus defectibus melius et efficacius loqui, et si non in totum, saltem in parte emendare defectus hominum de Venzono, satagens quod mons, de quo est quaestio inter eos et Glemnenses, eis tamen condidatur. Rogat praeterea ut ad solemnitatem d. ducis Austriae ire velit cum eo: et si in hoc d. patriarcha eum vellet impedire, dicat non quod amore ipsius ducis Maynardi, sed d. ducis Austriae, vel motu proprio tantae solemnitati decreverit interesse. C. P. [705.]

1293. 18. Novembris. Utini. Frater Petrus ordinis Humiliatorum nomine d. patriarchae vendit Johanni Radif, Danieli Wertio et Benvenuto Cramario mutam Utini a proxime praeterito festo S. Martini usque ad unum annum completum pretio et foro quinquaginta quinque marcharum; tali tamen pacto quod d. patriarcha constringere debeat mercatores qui tenent stratum Laypaci, vadant per terram Utini, et quod ipsi vel eorum pueri pro re aliqua aut offensione quam facerent pro exigendo dictam mutam non teneantur respondere coram aliquo gastaldione, sed solum coram ipso d. patriarcha. A. M. U. [706.]

1293. 20. Decembris. Venerabilis vir d. Jacobus quondam Ottonelli consecratus fuit in episcopum et pastorem Concardiensis ecclesiae per d. Brisam Tergestinum die duodecima exeunte Decembri, seu in vigilia S. Thomae apostoli in Aquilejensi palatio. Jul. [707.]

1294. 3. Januarii. Aquilejae. Coram dominis Artuico de Castello, Detalmo de Villalta et Nicolao de Budrio arbitris electis ad definiendas et componendas quaestiones quae vertebantur inter d. Raymundum patriarcham et d. Gerardum de Camino capitaneum generalem Tarvisii. Haec sunt quae petit d. patriarcha:

I. Observetur sententia alias lata inter felicis recordationis d. Bertoldum patriarcham Aquilejensem, et commune et homines Tarvisii per d. Ugonem apostolicae sedis legatum, et confirmata per Honorium tertium papam, et hinc satisfiat ipsi d. patriarchae de omnibus redditibus et fructibus usque nunc perceptis in locis, terris et bonis in dicta sententia comprehensis, quos d. Gerardus de Camino et homines Tarvisii detinent occupatos.

II. Restituantur ipsi d. patriarchae castra, villae, bona et jura quocumque nomine censeantur, quae d. Albericus de Romano habebat in feudum ab ecclesia Aquilejensi, et quae post ejus mortem commune et homines de Tarvisio occupaverant.

III. Praefatus d. Gerardus destruat pontem quem habet in Cavolano super flumen Lipientiae, nec alium construi permittat, cum ex privilegio imperiali Aquilejensi ecclesiae indulto, nulli et maxime Tarvisinis liceat super dictum flumen pontem habere.

IV. Ipse d. Gerardus dirui faciat turres, girones, et fortilitias constructas in Forojulii, et maxime citra flumen Lipientiae apud Cavolanum contra imperiale privilegium, in quo cavetur quod nullus possit in Forojulii fortilitias aliquas construere sine speciali licentia patriarchae Aquilejensis.

V. Restituatur ipsi d. patriarchae castrum Canipae, quod est ecclesiae Aquilejensis, et quod per dictum d. Gerardum et ejus fautores occupatum detinetur, et satisfiat de vino, blado et pluribus aliis rebus ibidem ablatis sibi et suis.

VI. Dictus d. Gerardus restituat, refundat et resarciat ipsi d. patriarchae omnes expensas quas sustinuit in tenendo stipendiarios equites et pedites in Sacilo pro custodia dictae terrae, quam occupare continuo conabantur inimici ipsius d. patriarchae, quos d. Gerardus tenebat, et favebat, et qui die noctuque venerunt hostiliter ad invadendum et concremandum ipsum locum, damnificantes homines ibidem habitantes in rebus et personis.

VII. D. Gerardus satisfaciat de damnis, expensis et injuriis illatis d. patriarchae eo tempore quo d. Gerardus misit homines et gentem suam ad obsidendum, invadendum et occupandum castrum et locum S. Steni, quod tandem per homines ad id per eum missos et illos de Prata fuit occupatum; et hoc ante discordiam inter eos ortam, et cum d. patriarcha morbo laboraret. Ad quod castrum recuperandum oportuit congregare exercitum generalem, ac bonorum et jurium suorum et ejus ecclesiae defensionem suscipere, unde ipse et sui subditi et fautores injurias, expensas et damna gravia sunt perpessi.

VIII. Cum praefatus d. Gerardus sit vassallus d. patriarchae et ecclesiae Aquilejensis, et obtinuerit ab eisdem multa feuda, et nihilominus contra eos venerit, et in eorum offensionem et exitium gentem suam miserit, et atroces injurias et innumera damna eis intulerit, propter quod merito dici debet omnia ejus feuda ecclesiae Aquilejensi a qua ipsa

habuerat, excidisse: petit d. patriarcha quod omnes possessiones, jurisdictiones, castra et loca, quae ipse d. Gerardus alias habuit a patriarchis suis praedecessoribus in Cadubrio et ejus pertinentiis, et quae contra jus detinet occupata, sibi et ecclesiae Aquilejensi restituat et satisfaciat de damnis, interesse et injuriis propter hoc irrogatis.

IX. Satisfaciat d. Gerardus de damnis et injuriis illatis d. patriarchae et suis non tam per ejus fautores, quam per rebelles et bannitos d. patriarchae quos ipse d. Gerardus tenet in Cavolano, in Canipa et aliis locis.

X. Satisfaciat de tota villa de Rovereto per eos combusta, et de bobus, bestiis et omnibus spoliata; nec non de bobus, animalibus et bonis omnibus in villa de Poz ablatis.

XI. Satisfaciat praebitero Guidetto ejus capellano et familiari de uno dextrario eidem ablato.

XII. Satisfaciat de damnis illatis dicto d. patriarchae cum ipse d. Gerardus ante aliquam discordiam inter eos ortam, misit homines et gentem suam cum armis et hostiliter apud Prodolonum ad impugnandum, capiendum, et interficiendum familiam, homines et gentem ipsius d. patriarchae qui erant ibidem de suo mandato pro recuperando dicto loco tunc occupato per gentem d. Tulberti de Camino; qui homines et gens dicti d. Gerardi aggressi fuerunt familiam et homines ipsius d. patriarchae et ceperunt, vulneraverunt, interfecerunt quam plures ex eis, et depraedati fuerunt.

XIII. Satisfaciat denique de injuria sibi et ejus ecclesiae illata penes se tenendo et fovendo bannitos et rebelles ipsius d. patriarchae, et extra suam gratiam constitutos, petens quod de caetero ipse d. Gerardus nec penes se eos teneat, nec auxilium eis praestet nec favorem, promittens idem d. patriarcha quod ex parte sua illud idem faciet.

XIV. Facta diligenti examinatione per homines fide dignos, damna sibi et suae genti illata per d. Gerardum et gentem suam, ascendunt ad valorem duorum millium marcharum denariorum Aquilejensium, proinde petit quod dictus d. Gerardus condemnetur ad satisfaciendum sibi de dicta pecuniae quantitate. Verci. [708.]

1294. 6. Januarii. Aquilejae. Nominatis arbitris qui quaestiones definiant quae vertebantur inter d. Raymundum patriarcham et dominos Vece-lonem, Pileum, et consortes de Prata, idem d. patriarcha, recepto prius ab eisdem dominis de Prata juramento de parendo mandatis ecclesiae et ejusdem d. patriarchae, eos absolvit ab excommunicatione quam incur-

rerant occupando castra S. Steni et Turris et alia bona ipsius d. patriarchae et subditorum ejus eosque ad ecclesiae sacramenta restituit. C. F. [709.]

1294. 6. Januarii. Aquilejae. Cum d. Simon de Cucanea occupasset castrum Valvasoni in praejudicium d. Raymundi patriarchae et d. Johannis de Zuccola, qui ratione habitantiae dicebat se jus habere in eodem castro, dictus d. patriarcha et dictus d. Johannes de Zuccola inter se ad tale concordium devenerunt: Quod quilibet eorum simul et divisim toto posse operam darent quod castrum illud extraheretur de manibus dicti d. Simonis de Cucanea, et illo recuperato et habito, unusquisque eorum habeat medietatem dicti castri cum juribus et redditibus ad dictam medietatem spectantibus; et si d. patriarcha vellet emere medietatem d. Johannis, ille debeat eam vendere d. patriarchae, nec unus sine altero faciet cum dicto d. Simone treguam aut pacem. A. C. U. [710.]

1294. 7. Januarii. Aquilejae. D. Carsmanus qm. d. Leonardi de Utino facit treguas usque ad proximum diem carnisprivii d. Odorico de Cucanea, et jurateas observare sub poena mille marcharum. A. M. U. [711.]

1294. 8. Januarii. Aquilejae. D. Gerardus de Camino civitatis et districtus Tarvisii capitaneus generalis jurat d. Raymundo patriarchae servare treguas firmas usque ad septimam diem proximi exeuntis Februarii, sub poena mille marcharum: ita tamen quod d. patriarcha infra octo dies similes treguas faciat, et quod ipse d. Gerardus ad dictam poenam et sacramentum non teneatur, si aliquis ex suis, cui de hujusmodi treguis non constat, eas violaret ante proximum suum redditum ad Tarvisium.

C. P. [712.]

1294. 22. Januarii. Paduae. Venerabiles viri domini Paganus thesaurarius, et Philipponus de la Turre, et magister Maninus canonici ecclesiae Aquilejensis, procuratores et nuntii d. Raymundi patriarchae Aquilejensis ad hoc specialiter delegati, et ejus nomine ex parte una, et d. Honorius notarius et syndicus communis Paduae, et pro dicto communi ex parte altera, tractatum compositionis et concordiae eis hinc inde commissum, his conditionibus agi et obfirmari constituerunt:

I. D. Raymundus patriarcha dabit suis omnibus periculis, damnis et expensis communi Paduae quinquaginta balistrarios equites bene armatos, quorum quilibet habeat duos equos, videlicet unum bonum ab armis, et alium pro roncino; et ipsos mittet communi Paduae quandocumque ipse d. patriarcha per dictum commune fuerit requisitus, et ipsos tenebit continue sex mensibus, et ubicumque, et quomodocumque dicto communi videbitur expedire.

II. Dabit insuper alios quinquaginta equites quorum quilibet habere debeat duos equos, ut supra dictum est, et duos bonos et honorabiles capitaneos cum bonis equis et duos equites cum trombettis ultra numerum praedictum, quorum capitaneorum unus praesit balistrariis, alter vero peditibus.

III. D. patriarcha faciet communi Paduae et singularibus personis dictae civitatis finem, quietationem, remissionem et pactum de ulterius aliquid non petendo de omnibus perceptis et habitis a dicto communi Paduae pro pensione domorum ac possessionum ad dictum d. patriarcham et Aquilejensem ecclesiam spectantium, positarum Paduae et in Paduano districtu, et de omnibus damnis et injuriis per ipsum commune Paduae praefato d. patriarchae et ejus ecclesiae illatis occasione praedicta.

IV. Pro supradictis balistrariis et militibus dandis a d. patriarcha communi Paduae; pro remissione afflictuum et reddituum domorum et possessionum ad ipsum d. patriarcham spectantium, et pro omnibus aliis obligationibus, promissionibus et remissionibus a dicto d. patriarcha faciendis, potestas et commune Paduae facient eidem finem, quietationem, et pactum de ulterius aliquid non petendo de omnibus et singulis datiiis seu collectis, quae seu quas d. patriarcha tenetur dare communi Paduae usque ad praesentem diem, et facient finem, et quietationem, et remissionem de omnibus damnis et injuriis per dictum d. patriarcham et ejus districtuales ipsi communi illatis.

V. Eximetur d. patriarcha et cancellabitur de libro forbanitorum et bannorum communis Paduae in quibus reperietur bannitus pro supradictis datiiis seu collectis sine ipsius d. patriarchae sumptibus atque expensis.

VI. Palatia sive domus et possessiones omnes d. patriarchae et ecclesiae Aquilejensis sitae Paduae et in Paduano districtu, liberae et absolutae d. patriarchae restituentur.

VII. Haec omnia attendere et observare partes supradictae promittunt sub hypotheca honorum omnium, tam ecclesiae Aquilejensis, quam communis Paduae. C. F. [713.]

1294. 28. Januarii. Paduae. Cum castrum Canipae, quod ad patriarcham et ecclesiam Aquilejensem pertinet, violenter detineatur occupatum per d. Gerardum de Camino et per bannitos dicti d. patriarchae et extra suam gratiam constitutos occasione proditiionis et aliorum maleficiorum, quibus ipse d. Gerardus omne praebet auxilium, et a quibus multa damna in bonis d. patriarchae continuo inferuntur: magister

Manius ambasiator dicti d. patriarchae, et ejus nomine, supplicat potestati, ancianis, consilio et communi Paduae quatenus ad reprimendam nequitiam et audaciam dictorum bannitorum, ad recuperationem et defensionem jurium ecclesiae Aquilejensis, et ad bonum et pacificum statum totius Forijulii, eidem d. patriarchae et Aquilejensi ecclesiae auxilium, consilium et favorem impartiri dignarentur. A. M. U. [714.]

1294. 28. Februarii. Licentia data d. Ottolino de Canussio de Civitate construendi capellam S. Nicolai in villa Jaynich solvendo annuatim unam libram cerae camerae d. patriarchae, et aliam libram capitulo Civitatis in festo purificationis B. Mariae virginis. A. M. U. [715.]

1294. 28. Februarii. In ecclesia Sextensi. D. Hermanus abbas Sextensis per fimbriam suae clamidis ad rectum et legale feudum investit d. Tolbertum comitem de Pulcinico ante ipsum humiliter genuflexum, de omnibus villis, jurisdictionibus et dominationibus Tremontii. Qui d. Tolbertus, tactis sacrosanctis scripturis, juravit fidelitatem praedicto d. abbati sicut vassallus domino suo facere consuevit. C. C. F. [716.]

1294. 2. Martii. Habitantes s. Danielis non tenentur in posterum ad ploviam castri s. Danielis, quia ante conduxerunt lapides ad faciendum opus palatii d. patriarchae in ipso castro. A. M. U. [717.]

1294. 6. Martii. Sacili. Wilelmus puer d. Nicolai de Budrio, pro dicto d. Nicolao et aliis de Budrio, nec non pro dominis de Strassoldo, ac d. Ossalco de Saciletto, retulit d. patriarchae se fore bene paratum armis, dextrario et aliis roncinis, prout per impositores Forijulii fuerat eis injectum ad eundem cum ipso d. patriarcha Paduam, si vellet sibi dare tres marchas denariorum Aquilejensium pro quolibet mense pro expensis, alioquin ille volebat recedere. Qui d. patriarcha ei respondit, quod ipse paratus erat dare ei unam marcham et mediam pro ipso, et aliam mediam pro balistrario si ipsum inveniret et secum duceret.

A. M. U. [718.]

1294. 15. Martii. Utini. Tilinus de Florentia confessus est in se habuisse et recepissee sex marchas et virginti denarios Aquilejensis monetae a monasterio S. Mariae Majoris Civitatis Austriae pro collecta eidem monasterio imposita per d. Raymundum patriarcham, quando ivit Paduam in auxilium Paduanorum. A. D. U. [719.]

1294. 17. Martii. Paduae. D. Raymundus patriarcha et d. Pirolinus de Constantinis procurator d. Gerardi de Camino, et ejus nomine, de omnibus quaestionibus et controversiis vertentibus inter eundem d. patriarcham et dictum d. Gerardum quacumque de causa sese ad invicem

compromittunt in venerabilem d. Tholbertum episcopum Tarvisinum, et in nobilem virum d. Guidonem de la Turre promittentes habere ratum et firmum et fideliter attendere et observare quidquid per ipsos definitum ac arbitratum fuerit sub obligatione omnium suorum honorum, et in poena trium millium marcharum. A. M. U. [720.]

1294. 7. Julii. Utini. D. Johannes de Zuccola pro se ac suis coadjutoribus et amicis facit treguas in manibus d. Raymundi patriarchae d. Federico de Varmo et omnibus suis fautoribus et amicis, usque ad proximum festum S. Martini, promittens eas usque ad dictum terminum inviolabiliter observare, sub obligatione omnium suorum honorum, et in poena duorum millium marcharum. C. F. [721.]

1294. 8. Augusti. In Portuuario. Bernardus de Zuccola decanus Civitatis et praepositus Concordiensis constitutus in praesentia d. Jacobi episcopi Concordiensis conqueritur quod ipse episcopus propria auctoritate mandaverit, quod nullus praelatus ecclesiae Concordiensis debeat percipere aliquid de canipa capituli, nisi resideret in eadem ecclesia, contra ordinamentum ipsius capituli, in quo statuitur quod loco administrationis, quam olim praepositus habuerat, suam retineret praebendam, et ejus fructus perciperet non tam in praesentia, quam in absentia.

Conqueritur deinde quod cum ipse d. episcopus esset adhuc in minoribus constitutus, procuravit eligere Ottonellum nepotem suum in canonicum Concordiensem, contempto praeposito et non citato, et postea quam fuit confirmatus episcopus, dedit eidem Ottonello fructus plebis de Jussacho, qui sunt capituli, et quamvis non canonico dedit vocem in capitulo. Qua propter instat et supplicat quod revocet mandata; secus sentiens se gravatum, ad d. patriarcham et si opus fuerit, ad d. papam appellat. C. C. F. [722.]

1294. 21. Septembris. D. Detalmus de Villalta facit suum procuratorem d. Cinum Detesalvi de Florentia ad exigendum a communi Feltrensi mille ducentas et quinquaginta libras nomine et ratione sui salarii pro capitaneria Feltrensi. A. M. U. [723.]

1294. 26. Octobris. Utini. D. Raymundus patriarcha omnibus vere poenitentibus et confessis, qui sacerdotes ad infirmorum communionem corpus Christi sanctissimum deferentes cum debita humilitate et devotione eundo et redeundo fuerint comitati, decem dies de injunctis eis poenitentiis misericorditer relaxat. A. C. C. [724.]

1294. 10. Novembris. D. Artuceus de Castello cum adjutoribus suis, scilicet d. Federico de Varmo, d. Simone de Cucanea, illis de

Pulcinico, d. Francisco de Rivarotta, et forsā aliis, deprædatus fuit d. Johannem de Zuccola occasione bonorum qm. d. Valteripertoldi de Spegnemberch; quia ipse d. Artuycus volebat medietatem propriorum tam castellorum, quam etiam familiae, et quia uxor ipsius d. Artuyei tantum fuit d. Valteropertoldo, quantum d. Johannes de Zuccola. Versaque vice d. Johannes de Zuccola facta sua congregatione, videlicet cum omnibus illis de Villalta, de Prata, de Rifimberch, de Prampercho, d. Johanne et d. Vitulino de Portis et aliis quampluribus, coeperunt deprædare ipsum d. Artuycum et suos adjuutores pro posse similiter. In adiutorio vero ipsius d. Johannis miserunt Tergestini bene ducentos pedites, qui venerunt Civitatem, et iverunt Zucculam undecimo die intrante Decembri. Et tunc die tertio subsequenti, scilicet in festo S. Luciae, ipsi pedites cum illis de Villalta, de Prata, de Prampercho, de Rifimbergo et de Pyetrapelosa, et cum filiis d. Asquini de Varmo, unusquisque cum toto posse suo intraverunt villam Fagedis, cum d. Odoricus de Cucanea exiret eis obviam cum undecim; et munitionibus eis patefactis, et reseratis intraverunt una cum eo villam prædictam, et ceperunt dominos Thomasium, Varnerum canonicum civitatis de Cucanea, Artuicum filium d. Francisci de Serraval, Vidottum de Fagedis et alios, et duxerunt eos ad Spegnemberch, et eos illic in vinculis tenuerunt, præter d. Thomasium, qui dimissus fuit precibus communis Civitatis, nec non bonis securitatibus factis super hoc, quod partem adjuvaret in dicta verra. Deinde coeperunt omnes comburere domos massariorum, vites roncāre, et etiam homines capere, qui erant de parte, et facere omnia mala.

Jul. [725.]

1294. 21. Decembris. Utini. D. Raymundus patriarcha concedit et donat Uccillutto de Utino terram in villa Utini in loco qui dicitur Somriva, versus portam qua itur Glemonam, ubi dictus Uccilluttus coeperat aedificare cellam in qua habitarent quaedam mulieres religiosae, quae sub beati Francisci et beatæ Clarae ordine, domino perpetuo famularentur. A. C. U. [726.]

1295. D. Leo episcopus Comensis consecratur Utini in ecclesia S. Wolrici per d. Raymundum patriarcham, assistentibus dominis Johanne Emonensi et d. Simone Justinopolitano episcopis, et in ipsa consecratione d. Mannus praepositus S. Petri de Carnea scienter interfuit, et immiscuit se divinis. A. D. U. [727.]

1295. 3. Januarii. Utini. D. Raymundus patriarcho mandat dominis Matheo Polensi et Johanni Emonensi episcopis quatenus in eorum eccle-

siis denuntient publice contumacem, et ab ingressu ejus ecclesiae suspensum d. Ulricum episcopum Petenensem, eo quod pluries citatus ut per se aut per alium coram d. patriarcha responderet Lupoldo Civitatensi super quadam fidejussione, de qua se obligatum confessus fuerat, diutius expectatus, minime comparuit. A. C. U. [728.]

1295. 15. Februarii. Domina abbatissa monasterii Aquilejensis investit Andream et fratres qm. d. Facinae de certis feudis cum onere unius prandii et albergi quando vadit Tergestum. A. M. U. [729.]

1295. 8. Aprilis. Venit in subsidium d. Artuici de Castello d. Girardus de Camino cum magna multitudine hominum, equitum et peditum, nec non et curruum: et obsedit castrum illorum de Villalta, nomine Variani, octavo die intrante Aprili, cum omnibus illis qui erant de parte. Quod quidem castrum cum machinis et aliis aedificiis expugnabant. Sed videntes intrinseci quod se defendere non valebant, eis ipsum castrum dederunt die tertio subsequenti, tali pacto quod sani et salvi ire deberent cum omnibus bonis, quae accipere voluerunt de ipso castro, quod ita factum fuit. Deinde die crastina d. Dietalmus de Villalta timens ne ipsum castrum diruerent, et ne sub Villalta venirent ad runcandum et destruendum, venit ad loquendum d. Girardo de Camino, et dixit quia volebat tractare de concordia et pace, si posset. Et ita siluerunt partes, et fecerunt trevas, et finaliter fuerunt concordēs hoc modo in vigilia S. Georgii, quia castrum Variani restitutum fuit illis de Villalta, et illi, qui fuerunt capti Fagedis, dimissi fuerunt hoc pacto etiam habito inter eos, videlicet quia d. Artuycus de Castello elegit duos suos amicos d. Leonardum de Brazzacho et Franciscum de Rivarotta, et d. Johannes de Zuccula elegit d. Henricum de Prampergo et d. Quoncium de Civitate pro suis amicis, et quod isti quatuor deberent videre jura utriusque partis usque ad festum S. Petri, et si eos concordare non possent, deberent ipsi quatuor eligere unum quintum amicum, et si non possent in quinto amico eligendo se concordare, tunc ille de Zuccula deberet facere restitui castrum de Variano illi de Castello, et ille de Castello debebat eos qui fuerant capti Fagedis similiter facere redire ad Spegnembergum ut prius fuerant in carcere, et hoc sub poena sexaginta marcharum de bono proprio ad usum curiae devenienda parti quae praedicta observaret si concordēs esse non possent, ut dictum est: et de attendendis et observandis omnibus praedictis factae fuerunt bonae securitates per ipsas partes una alii et instrumenta, et factae fuerunt trevae inter eos usque ad festum purificationis S. Mariae sub poena mille marcharum; et omnia haec facta

fuerunt super ripam Cormor, praesentibus d. Raymundo patriarcha et d. Girardo de Camino et aliis pluribus nobilibus. Jul. [730.]

1295. 10. Aprilis. Utini. D. Raymundus patriarcha mandat universis gastaldionibus et officialibus suis quatenus de facto massariorum decani et capituli Civitatensis se intromittere non debeant. Si enim massarii dicti decani et capituli ad ejus exercitum non venerint, sicut debent, ipsos pro banno ordinabit penitus pignorari, super quo inquiri procul dubio postmodum faciet. A. C. C. [731.]

1295. 22. Aprilis. Cum super quaestionibus vertentibus inter d. Artuycum de Castello ex una parte, et d. Johannem de Zuccola ex alia occasione bonorum d. Walterpertoldi de Spegnimbergo, facta fuerint pacta inter eos, et firmata publicis instrumentis: d. Raymundus patriarcha promisit stipulatione solemnī quod totis viribus adjuvabit partem observantem pacta praedicta contra partem non observantem. C. C. F. [732.]

1295. 4. Maii. Apud Portumgruariū. Marcabrunus de S. Vito, uti nuntius datus per sententiam, posuit in possessionem per annum et diem sine tamen usufructu Castellinum Malacridam de Mediolano habitatorem S. Viti, procuratorem d. patriarchae, de jurisdictione temporali et regalibus episcopatus Concordiensis; et hoc quia d. Jacobus episcopus, elapso anno post ejus consecrationem, non petierat investiri per d. patriarcham. C. F. [733.]

1295. 13. Junii. Anagninae. Bonifacius octavus pontifex significat episcopo Ferrariensi, nec non abbati monasterii S. Bartholomei, et Andalo de Contrariis capituli dictae civitatis canonico, quod cum Raymundus patriarcha Aquilejensis in suo synodali concilio duxisset statuendum ut nullus aliquas terras, possessiones, vel quaecumque alia bona ecclesiastica praesumeret occupare, vel quomodolibet retinere, in omnes et singulos qui contrafacere excommunicationis sententiam promulgando: ac praetendens minus veraciter quod potestas, capitaneus, consilium et commune Tarvisii quasdam villas, possessiones, monasterium de Piro Tarvisinae diocesis, et nonnulla alia bona ad ecclesiam Aquilejensem spectantia occupassent; ipsos et singulos homines dictae civitatis fecit nominatim excommunicatos publice nuntiari, ac civitatem et diocesim Tarvisii ecclesiastico supponi interdicto. Qua propter ipsi statim ac ad eorum notitiam hoc pervenit, ad apostolicam sedem appellaverunt. Mandat igitur supradictis episcopo, abbati et canonico quatenus vocatis partibus et auditis hinc inde propositis, quod justum fuerit decernant, et faciant quod decreverint auctoritate apostolica observari. Verci. [734.]

1295. 24. Junii. In Miduno. Carismanus gastaldio d. Alberti comitis Goritiae et provisor episcopi Concordiensis in platea Miduni constitutus praecepit universis denesmanis et habitatoribus Miduni, ex parte d. Jacobi episcopi Concordiensis et d. Alberti comitis Goritiae, in poena feudi et proprii, ut treguam factam inter d. episcopum praedictum et illos de Pulcinico usque ad octavam diem post festum S. Petri nuper venturum tenere debeant: salvo quod per unum bovem aut vaccam quam accipient, non debeant treguae infringi. A. N. U. [735.]

1295. 8. Augusti. Pro hominibus de Avaglio investitura d. patriarchae de medietate montis de Ariuntiis solvendo annuatim quinque sedecinas casei, quatuor honores et viginti quinque denarios Aquilejenses. Cujus montis aliam medietatem pro indiviso dedit dictus d. patriarcha massariis de villa Liargis. A. M. U. [736.]

1295. 10. Augusti. Utini. Coram d. Raymundo patriarcha in generali colloquio praelatorum, nobilium et communitatum patriae Forijulii definitum et deliberatum fuit: quod si unus homo de masnata acceperit in uxorem unam feminam Aquilejensis ecclesiae, et secum habuerit haeredes, dicti haeredes debent esse totaliter Aquilejensis ecclesiae: sed si dicti haeredes nutriti fuerint super bonis illius domini, cujus eorum pater est servus, quousque ad aetatem legitimam pervenerint, tunc debent dividi in hunc modum, scilicet quod medietas sit ecclesiae Aquilejensis, et alia medietas illius domini cujus pater est servus. Praeterea determinatum fuit quod d. patriarcha debet imponere super quolibet manso assentato de Forojulio et de Carnea quatuor denarios Aquilejensis monetae ad faciendum aptare stratam Aquilejae per homines de Strassau. C. C. F. [737.]

1295. 26. Septembris. Utini. D. Candidus de Tricesimo vendit d. Raymundo patriarchae pretio quatuor centum octoginta marcharum jure proprii medietatem castri Tricesimi cum toto burgo, et medietatem montis dicti castri a plano usque ad summum et cum toto introitu burgi et dictae medietatis montis et cum toto fossato ac parte quae fuit d. Asquini fratris sui: nec non mansos et possessiones in instrumento exinde confecto specificatos. C. P. [738.]

1295. 9. Novembris. Utini. Magister Johannes Normanus medicus d. Raymundi patriarchae et plebanus plebis Muratii, pro sexdecim marchis Aquilejensis monetae locat hinc ad duos annos redditus et proventus suae plebis Uccillutto de Utino. A. C. U. [739.]

1295. 28. Novembris. Romae. Bonifacius octavus pontifex personas et locum monasterii S. Clarae Civitatis Austriae suscipit in protectionem

S. Petri et sedis apostolicae, ac possessionem bonorum omnium ad dictum monasterium spectantium confirmat. A. D. U. [740.]

1295. 28. Decembris. Aquilejae. D. Raymundus patriarcha compatiens defectibus et paupertati hominum et villae de Sapada in gastaldia Carneae constitutae, de omnibus mansis et terris ejus territorii eos investit; ita tamen quod solvant ex nunc in antea d. patriarchae et ecclesiae Aquilejensi duplicem fictum, scilicet octoginta libras Veronensium parvorum, et de omnibus angariis atque oneribus quocumque nomine censeantur eos absolvit. C. F. [741.]

1296. 3. Januarii. Aquilejae. D. Raymundus patriarcha mandat mutariis de Selusa quatenus nullum hominem de Venzono, vel alium quemcumque sine bolletta Glemonae per Clusam extra terram Forijulii nec vinum, nec mel, nec oleum conducere permittant: alioquin eos ab officio colligendi mutam ammovebit. Mandat insuper ut cum homines et commune Glemonae transmiserint octo homines apud Clusam, illos pro custodia dicti loci recipere debeant. A. C. U. [742.]

1296. 10. Januarii. Venerabilis pater et dominus Raymundus patriarcha in palatio Aquilejensi cassavit omnes electos et receptos in canonicos Civitatis ecclesiae, quia non erant confirmati per curiam Romanam, vel per ipsum patriarcham. Jul. [743.]

1296. 23. Januarii. Glemonae. Priorissa S. Agnetis de super Glemona rogavit vicarium S. Mariae plebis de Glemona, ut ipse amore dei, ac beatae Mariae virginis, et omnium sanctorum, ac ob reverentiam d. patriarchae et d. Gregorini plebani Glemonae, quibus de praedicta ecclesia annuum censum ipsa solvebat, oblationes et elemosinas factas in dicta ecclesia eis non auferret. Qui presbiter respondit, quod faciebat de mandato praedictorum patriarchae et plebani, nam ipsi illud altare ei dederunt, et erat suum. Cumque missa celebraretur per ipsum presbiterum usque ad offertorium, dicta priorissa misit sororem Pertam ad accipiendum oblationes more solito, et dictus presbiter violenter illam trahebat, et accipiebat oblationes; et hoc fecit pluribus vicibus ita quod ipsa Perta contradixit, et ex parte dei et praedictorum dominorum patriarchae et plebani, rogavit ut hanc violentiam eis non inferret. At ipse presbiter, ut ipsa Perta oblationes non acciperet, posuit eas super corporale; et dicta Perta non fuit ausa tangere corporale, et sic oblationes dimisit. A. C. U. [744.]

1296. 9. Februarii. Aquilejae. D. Raymundus patriarcha jubet innovari et transcribi privilegium jam vetustate consumptum quo Gre-

gorius patriarcha ejus praecessor investivit homines de Reana de terris ad Ermaniam pertinentibus: ita tamen quod cortina Reanae debeat esse libera a qualibet persona; et insuper de centum et viginti quinque campis sitis in territorio dictae villae, in loco qui dicitur Tavella zelata solvendo d. patriarchae et ejus successoribus annum censum. A. C. U. [743.]

1296. 16. Februarii. Aquilejae. D. Brisa episcopus Tergestinus permutavit et dedit in cambium d. Raymundo patriarchae omnem usufructum, et totum jus decimale quod habebat in terra et territorio Muglae, tam in castro et burgo, quam extra, tam bladi quam vini et salis, et totum illud quod sibi exciderat per obitum d. Ulrici de Mimilano, quam illud quod sibi usurpabant d. Johannes et d. Biaquinus fratres de Mimilano; pro omnibus temporalibus spectantibus ad ecclesiam S. Canciani de ultra Isontium Aquilejensis diocesis, et pro mille et ducentis libris Venetorum parvorum in supplementum et recompensationem ejus quod dicta temporalia minus valerent. A. C. U. [746.]

1296. 13. Aprilis. In Civitate Austriae. Electionem in canonicos ecclesiae Civitatensis de nobilibus viris dominis Castono de la Turre canonico Aquilejensi, Claudino de la Turre plebano S. Michaelis de Juna, et Napino filio d. Muschae de la Turre factam per d. Bernardum decanum et capitulum Civitatis Austriae, d. Raymundus patriarcha confirmavit. A. D. U. [747.]

1296. 25. Aprilis. In Civitate Austriae. Dietricus scriba d. Alberti comitis Goritiae quadiavit et promisit in manibus d. Raymundi patriarchae de hinc ad tres hebdomadas proximas venturas solvere et dare integre et sine diminutione aliqua massario d. patriarchae de Tricesimo, quantum ipse massarius dixerit suo sacramento coram d. Gulielmino de la Turre gastaldione de Attems, bona sua valere, quae d. Albertus comes Goritiae sibi auferri fecit. A. C. U. [748.]

1296. 22. Maii. Apud Scherfemberch. Attendens grata et accepta servitia, quae Arpuccius de Tulmino sibi et ecclesiae Aquilejensi exhibuit, d. Raymundus patriarcha contulit eidem ad rectum et legale feudum unum mansum situm in Zampuano supra Montemfalconem. A. D. U. [749.]

1296. 9. Junii. Glemonae. D. Raymundus patriarcha presbiterum Jacobum de Glemona multiplicibus culpis reum his poenis multavit:

I. Per sex menses proximos venturos cesset a divinatorum celebratione.

II. Usque ad unum annum ab hodierna die qualibet sexta feria jejunet in pane et aqua.

(Bianchi.)

III. Infra ipsum annum qualibet hebdomade dicat unum psalterium.

IV. Postquam immiscuit se divinis cum esset irregularis, redeat ad Romanam curiam impetraturus beneficium absolutionis super ipsa irregularitate.

V. Vadat ad Minorum provincialem, et impetret ab eo veniam de injuriis illatis ordini fratrum Minorum super eo quod deleverit oculos ejusdam imaginis beati Antonii apud Latisanam, et impetret litteras a dicto monasterio dirigendas dicto d. patriarchae, in quibus contineatur quod ipsum remiserit dicto presbitero Jacobo injurias sic illatas ordini memorato. A. D. U. [750.]

1296. 25. Junii. Utini. Cum nuntius datus per laudum curiae d. Hermano abbati monasterii Sextensis ad accipiendum de rebus Gualteripertoldi de Montereali propter res quas ipse et sua gens abstulerat hominibus dicti monasterii, retulisset d. patriarchae in judicio sedenti, quod nihil invenerat: d. patriarcha petiit a circumstantibus quid inde juris esset, et per omnes sententiatum fuit, quod postquam res mobiles reperiri non poterant, habeatur recursus ad bona stabilia et possessiones dicti Gualteripertoldi usque ad satisfactionem condignam: et si bona stabilia reperiri non possunt, capiatur de persona. A. D. U. [751.]

1296. 1. Julii. In sententia lata per arbitros inter dominos Sibellum, Vidonem et filios de Montereali ex parte una, et d. Paveglunum et nepotes ex alia similiter de Montereali occasione guerrae et discordiae quae erat inter eos, statutum et ordinatum fuit ut sequitur.

I. Paveglonus et nepotes rehabeant suam partem castri Montisregalis, et omnia alia eorum bona, quae habebant in villis Montisregalis tam in monte quam in plano.

II. D. Sibellus et filii possint aperire castrum Montisregalis d. Johanni de Zuccula usque ad guerram finitam, quam dictus d. Johannes habet cum d. Artuico de Castello, prout Gualterpertoldus filius d. Sibelli promisit dicto d. Johanni; ita tamen quod nullum inferat damnum d. Paveglono et nepotibus.

III. Si oriretur guerra in patria Forijulii, et partes vellent aliud facere, nullus eorum introducat aliquam personam suspectam in dictum castrum Montisregalis.

IV. Nullus eorum possit vendere castrum Montisregalis extraneis personis, sed tantum inter se pro libris quinquaginta minus quam ab aliis invenirent.

V. Quaelibet pars designet quatuor mansos in tribus villis Montis-regalis, scilicet in Calaresio, Grizo et Malnisio pro observatione dictae sententiae, et in casu contraventionis, mansi designati sint ecclesiae Aquilejensis. C. C. F. [752.]

1296. 8. Julii. Arbitri electi ad definiendas quaestiones quae occasione guerrae et discordiae et mortis hominum et vulnerum, combustionis domorum et incisionis vitium et arborum, vertebantur inter dominos Sibellum, Vidussium et fratres de Montereali ex una parte, et d. Conradum, et fratres, et filios pariter de Montereali ex alia, facto compromisso, et datis fidejussoribus, hanc pronunciaverunt sententiam: Remittantur injuriae et damna hinc inde illata. D. Conradus, fratres et nepotes habeant integre partem dicti castri, prout pater eorum et patruus habebant. Contrafaciens cadat a parte sua in dicto castro. Utraque pars designet sex mansos in plebe Calaresii in observantia latae sententiae, ad hoc ut designati per contrafacientes sint patriarchae, seu ecclesiae Aquilejensis, et illico partes se signaverunt, et remissis invicem injuriis, fecerunt pacem. C. C. F. [753.]

1296. 9. Julii. In Civitate Austriae. De mandato d. Raymundi patriarchae conversae fuerunt in aedificationem ecclesiae fratrum Minorum de Civitate viginti marchae denariorum Aquilejensis monetae, quas Bonazutus dictus Frissura de Civitate, in satisfactionem male ablatorum incertorum dari ordinavit. A. M. U. [754.]

1296. 16. Julii. Glemonae. Nicolaus Jacobi Selavi de Glemona promittit non bibere in taberna usque ad primam dominicam carnisprivii sub obligatione duarum marcharum Aquilejensis monetae, et amputatione unius digiti non tam manus quam pedis. A. C. U. [755.]

1296. 16. Julii. D. Raymundus patriarcha mandaverat Gulielmo de la Turre officiali suo in Artenea quatenus ad se vocaret homines dictae villae, et una cum ipsis decerneret, et sibi vindicaret omnem jurisdictionem, quae ad ipsum et ecclesiam Aquilejensem pertinebat, et quae per negligentiam suorum officialium remissius ibidem exercebatur. Et quia homines dictae villae non comparuerunt, mandavit unumquemque pro quadraginta denariis pignorari. Verum ad petitionem d. Henrici de Pramperch, per manum ipsa pignora dedit extra. Fidem autem ut faceret de praedictis fecit in dicta villa Arteneae publice proclamari, quod si quis vellet super hujusmodi jurisdictione aliquid dicere coram d. Nicolao archidiacono Polensi comparere deberet. Igitur d. Henricus de Pramperch, d. Mathias de Glemona, Johannes Pizapanis et Minussius de Artenea

rogaverunt dictum d. Nicolaum iudicem sibi dici pro quo ipse d. patriarcha dicebat jurisdictionem hujusmodi ad se pertinere, pro se forsitan an pro alio? et pro parte d. patriarchae fuit eis responsum, quod dicta jurisdictio pertinebat ad ipsum pro se, et quod monstrare paratus erat. Tunc per praedictos replicatum fuit quod jurisdictio cruentae et furis ipsis eum capientibus et libertatis stratarum in dicta villa bene pertinebat ad ipsum d. patriarcham et ecclesiam Aquilejensem; verum ponere potestatem, decernere impositiones super pane et vino, eligere juratos, et saltarios, et statuere ea omnia, quae ad vicinantiā dictae villae referebantur, ad ipsos, et homines Arteneae solummodo pertinebat. Et de hiis dicebant tenutam habuisse tempore d. Bertoldi, et d. Gregorii patriarcharum Aquilejensium, et ipsius d. Raymundi, et nunc habere, ut satis leviter monstrare poterant.

Quibus auditis, d. Raymundus patriarcha dixit d. Nicolao iudici, quod nolebat super hoc aliquam sententiam petere, sed tenutam suae jurisdictionis ibidem habere volebat, sicut ejus antecessor habuerat.

A. M. U. [756.]

1296. 20. Julii. Utini. D. Raymundus patriarcha considerans quod de redditibus et proventibus plebis de Lavariano tunc vacantis per mortem d. Mathei de Melso, plebanus et unus clericus poterant decenter et commode sustentari, statuit quod deinceps in perpetuum sint in ipsa plebe unus plebanus, qui curam exerceat animarum, et unus clericus, et quod unusquisque eorum habeat medietatem reddituum et proventuum dictae plebis. Et illico plebanatum ipsius plebis contulit d. Napolioni plebano de Flambro, nomine fratris Ottonis de Sexto ordinis Humiliatorum, et praebendam clericalem d. Ezelino de la Turre clerico nepoti suo, eosque de dicto plebanatu et clericali praebenda per suum annulum manu propria investivit. A. C. U. [757.]

1296. 1. Augusti. Sub Savorgnano. Sententiatum fuit per arbitros quod Roya, quae de aqua Turris de sub Savorgnano procedit et vadit per contratas villarum de Grillons, Romanzacho, Orzano et Cernoglans, libere in perpetuum ire possit in usum et utilitatem dictarum villarum et molendinorum sitorum in ipsa Roya, hoc tamen pacto, quod si Roya aliquando devastabitur, homines praedictarum villarum, et omnes qui habent molendina in dicta Roya, possint illam mutare et ponere a loco in quo nunc est super territorio dominorum de Savorgnano, ubi melius et utilius eis videbitur: quod aptent introitum et ductus dictae Royae, et solvant dominis de Savorgnano quatuordecim marchas. A. M. U. [758.]

1296. 4. Augusti. Utini. D. Bertolossius de Manzano promittit in manibus d. patriarchae sub poena quadraginta marcharum Aquilejensis monetae, non servire d. Ugoni de Duino, nec Rodulfo in guerra, quam nunc habent cum d. patriarcha, nec esse contrarium d. patriarchae, aut suis. A. C. U. [759.]

1296. 14. Augusti. Utini. D. Raymundus patriarcha investit Gulielmum qm. d. Pernardi de Treven de feudis, quae pater suus et ejus antecessores habuerunt ab ecclesia Aquilejensi, praecipiens eis quod hinc ad quatuor hebdomadas det sibi in scriptis dicta feuda; nec recipit ab eodem Gulielmo fidelitatis debitae juramentum, quia nondum erat in legitima aetate constitutus. B. A. U. [760.]

1296. 17. Augusti. Utini. Odorlicus dictus Gresp et Desideratus qm. d. Petri de Attems obligant se in manibus d. Raymundi patriarchae stare continue in castro d. patriarchae de Attems, et habitare in eo cum loco et foco: ipsum castrum custodire legaliter pro ipso d. patriarcha et suis successoribus, et eidem illud dare quotiescumque voluerit, illudque aperire gastaldionibus et nuntiis d. patriarchae quodcumque fuerit requisitus. Promittunt insuper quod astabunt gastaldioni de Attems in defensione domus Aquilejensis: quod per ipsos nullus exiverit de dicto castro contra honorem et statum Aquilejensis ecclesiae: quod facient omnia alia quae habitatores domus Aquilejensis de jure facere tenentur, nec ullum damnum inferent d. Constantino et Carsimano de Utino, eo quod de mandato d. patriarchae intraverunt dictum castrum, sub poena amissionis habitantiae, feudi et proprii. A. M. U. [761.]

1296. 20. Augusti. Utini. Stephanus canonicus procurator et nuntius fratris Johannis episcopi Paduani, ejus nomine et ecclesiae Paduanae, secundum modum de jure et consuetudine approbatum, visitat ecclesiam Aquilejensem, et juxta canonicas sanctiones praestat d. Raymundo patriarchae fidelitatis debitae juramentum. A. D. U. [762.]

1296. 1. Septembris. Pancratius de Vipacho fuit investitus per d. Raymundum patriarcham ad rectum et legale feudum de sex mansis cum dimidio in Lingenveld cum decimis vini: de uno manso in Deuploch et in villa Sambor et Oberveld; de sex mansis in Bulz et duobus in Gruizach. B. M. U. [763.]

1296. 3. Septembris. Sententia arbitraria: quod d. comes Goritiae dimittat patriarchae Albonam, Flanonam, Vallem, Pinguentum, Duo Castella, et generaliter omnia alia castra et loca ipsius d. patriarchae. Item quod omnes stratae a loco Pontaybae et a monte crucis, sint et

currant liberae et apertae ad quendam portum maris, ad quem mercatores ire voluerint. B. M. U. [764.]

1296. Terra Sacili posita in confiniis patriarchatus, et multis circumcincta potentibus non est bene munita muris et spatii, imo in aliquibus locis dici potest quod vix est clausa. Praeterea ejus amplitudo adeo late extenditur, et ejus habitatores ita sunt pauci, quod ut insufficientes videntur ad veteres munitiones manutenendas, ita sunt impotentes ad novas construendas.

D. Bertoldus patriarcha fecit construi in Sacilo molendina ecclesiae Aquilejensis, et in eorum utilitatem et conservationem fecit fieri quamdam rostram juxta murum et portam ecclesiae: modo dicta rostra sic laesa est et in tali statu existit, quod murus et porta praedicta, quae sunt in parte illa magnae munitiones terrae, ingentem minantur ruinam, et ipsa molendina maximum sustinent detrimentum.

Curia Zapulchri, emptā olim a patriarcha Gregorio, non minus quam curiae Dietrici et nepotis sunt loca quasi inhabitata, nec sufficienter custodita; hinc ex illa parte magnum terrae Sacili imminet periculum.

Unus aut alter ex multis pontibus Sacili continuo indigent reparatione aliqua aut opere, at habitantes Sacili, ubi invenient ligna ad illos reficiendos ac instaurandos, si nemo ullum non habent?

Patriarchae Aquilejenses multas habitantias dederunt habitatoribus Sacili, ut ipsis servirent, et praecipue in terra Sacili. Nunc aliqui ex illis negant hoc pacto habitantias habuisse, aliqui vero non negant pactum, sed servire recusant.

Rivus vocatus Ansuga, qui erat terminus confinium patriarchatus, et terrarum Tarvisinorum, et d. Biaquini de Camiño, per aliquos studiose sic fuit interceptus, ut relicto proprio alveo, qui erat remotus a terra Sacili, nunc labatur per campos dictae terrae propinquos, et interdum pluvis hyemalibus auctus, largo amne in Liguariam defluit, unde negliguntur et amittuntur termini confinium, jurisdictio patriarcharum et ecclesiae Aquilejensis restringitur, terrae inundantur, destruuntur molendina, devastantur viae.

Positi in confiniis marchiae, et non longe a Venetis, a quibus sunt injuste banniti, a Tarvisinis pariter et a Venetis represaleis et pignorantiis gravantur, et in horas eorum conditio in pejorem partem mutatur. Sequitur quod illi de Porcileis, de Pulcinico et alii quamplures in eorum pascua et terras quoque excultas se arroganter intrudunt, et eorum

aviditas eo magis insolescit, quanto ipsi in dies ineptiores fiunt ad eorum gravamina repellenda.

Orant igitur ut sic paterno subsidio terrae suae praedictae adesce velit, et sic sollicita et efficaci cura intendere, ut ejus defectus in melius reformentur. Verci. [765.]

1296. Viae Sacili squallent vacuae et desertae, et pauci admodum sunt dictae terrae habitatores ut ad eam tutandam sufficiant. Humiliter igitur supplicant d. Raymundo patriarchae ut homines de Vigonovo, quae est villa juxta Sacilum posita, coerceantur facere cellaria sua Sacili, et ibidem bona sua recondere, et sic facti vicini dictae terrae, in qua antiquitus domos suas habebant, et cui omni septimana in aliquibus deserviunt, fraternas jungant manus et animos, et socios se praestent ad defensionem patriae communis et ecclesiae Aquilejensis.

Quia mercatum omni septimana non habent, rerum angustia premuntur, et in necessariis interdum deficiunt, supplicant igitur habitatores Sacili, ut d. patriarcha ita disponere dignetur quod semel in hebdomade mercatum generale ibidem teneatur, quod facilius fieri poterit, si cohiberentur illi de Pedemonte et de villis circumjacentibus dicto mercato omnimode interesse, et si ad eos trajiciendos non deerit navigium.

Homines Canipae ter in anno tenent mercatum generale ante portam Sacili, in magnum damnum ac dedecus hominum dictae terrae; supplicant igitur humiliter, quod illa tria mercata, quorum ipsi custodiam suscipient, jurisdictioni terrae Sacili supponantur, salvis honoribus et utilitatibus ipsius d. patriarchae.

Terra Sacili, castrum Canipae et tota illa contrata lignorum ad communia et particularia servitia sufficientium defectum sustinent, quia nemora non habent; supplicant igitur quatenus speciali edicto concitentur omnes de partibus illis, ut una cum ipsis de Sacilo viam unam ad proximos montes parare debeant, ita ut currus illuc accedere possint et ligna cujuscumque sint generis exportare ad communem utilitatem et usum: quae quidem via de facili fieri potest, et sine magno dispendio, dummodo in hac parte ipsius d. patriarchae interveniat mandatum. Verci.

[766.]

1296. 14. Septembris. Capti fuerunt per homines d. Rizzardi de Camino, et ducti postea ad castrum Fregonae aliqui mercatores cum quibusdam somis transeuntes per stratam patriarchae, quae transit per montes Faedi, per jurisdictionem castri Canipae, in loco qui dicitur Cercendo. Quod cum audisset d. Gulielmus de la Turre, tunc gastaldio

Canipae, fecit statim capere aliquos de Crudignano. Hinc inter d. Raymundum patriarcham et d. Rizzardum de Camino gravis dissensio orta est, et magnus rumor. Intervientibus tandem bonis hominibus, irae aliquantulum mitigatae sunt, et causa ad duos arbitros delata; qui positis signis quae clarius indicarent limites jurisdictionis utriusque partis, eam rem deduxerunt, ut, dimissis captivis, partes illico reconciliatae sint.

Verci. [767.]

1296. 20. Septembris. In Civitate Austriae. D. Raymundus patriarcha investit Johannem de Bicinico de duabus partibus ejusdam mansi positi in Ayello ad feudum ministerii serviendi cum uno equo.

A. D. U. [768.]

1296. 22. Septembris. In Civitate Austriae. Warientus dictus Zochetoch de Attems violenter accepit in villa Felettis quosdam boves et alia bona d. Johanni de Zuccola. Vocatus in judicium non comparuit. Quapropter d. Raymundus patriarcha dedit eidem d. Johanni suum nuntium ad accipiendum de bonis et rebus dicti d. Warienti ad tressum et ad solvendum bannum dominio. A. C. U. [769.]

1296. 11. Octobris. Utini. Johannes d. Artuici de Muracio refutat in manibus d. patriarchae omnem proprietatem quae tam ratione patris quam matris, ad eum spectabat tam in castro quam in villa Muracii, sive in domibus sive in aliis quocumque nomine censeantur. Qua refutatione recepta, d. patriarcha dictam proprietatem praefato Johanni confert, et eum cum quodam capucio investit de eadem ad feudum habitantiae juxta consuetudinem terrae Forijulii.

A. D. U. [770.]

1296. 2. Novembris. Commune et homines de Civitate Austriae ex una parte, et domini de Villalta pro se et eorum fautoribus ex alia, promittunt coram d. Raymundo patriarcha servare invicem inter eos firmas treguas usque ad festum nativitatis domini proxime futurum, sub obligatione omnium suorum bonorum et sub poena ducentarum marcharum. Quo facto, d. patriarcha committit d. Nicolao de Budrio et d. Petro gastaldioni Utini quatenus, statutis limitibus, decernant a territorio dominorum de Villalta illam communeam de qua erat quaestio inter eos; videant si possint eos concordare, volens quod quidquid per dictos arbitros ordinatum et terminatum fuerit, debeat a partibus inviolabiliter observari. A. D. U. [771.]

1296. 30. Novembris. Utini. D. Raymundus patriarcha cum quodam capucio manu propria investit Danielelem q^m. Martini de S. Daniele

de duobus feudis ministerii, quae sui antecessores habuerunt ab ecclesia Aquilejensi, id est uno portandi litteras, et alio serviendi cum doderia et amanaria ad lignamina laborandum, juxta consuetudinem Aquilejensis ecclesiae. A. D. U. [772.]

1296. 1. Decembris. Ex allegationibus contra Tarvisinos per d. Raymundum patriarcham productis colligi potest, quod constitutiones in majori ecclesia Aquilejensi conditae anno MCCLXXXII. fuerunt per omnes episcopos suffraganeos in eorum ecclesiis publicatae, et maxime per d. Tolbertum episcopum Tarvisinum, qui in primo anno et in sequentibus, in suis synodis eas promulgavit, et omnibus ibidem convenientibus notas fecit.

Monasterium de Piro positum in districtu civitatis Tarvisii spectat ad d. patriarcham et ecclesiam Aquilejensem in spiritualibus et temporalibus, tum vigore concessionis et privilegiorum pontificum, tum cujusdam laudi et praecepti d. Ugonis episcopi Ostiensis et Veletrensis apostolicae sedis legati anno MCCXXI. editi, et postmodum a pontifice confirmati. Exinde patriarcha Aquilejensis electionem abbatis per monachos dicti monasterii factam confirmat, et corrigit et visitat monachos et monasterium.

Locus de Medadis cum ejus curia spectat pariter ad patriarcham et ecclesiam Aquilejensem largitione imperatorum, privilegiis pontificum, decreto jam dicti apostolicae sedis legati, et a quinquaginta annis in tenutam habuit.

Villa Crucis, quae posita est secus Plavim et est de pertinentiis loci et curiae de Medadis, olim per d. patriarcham Gregorium data fuit et concessa cum omnibus suis pertinentiis hospitali S. Mariae cruciferorum: qui patriarcha Gregorius concessit etiam de gratia speciali eidem hospitali, ut pro aedificiis in dicta villa laborandis, et pro faciendo igne ibidem, acciperet ligna de nemoribus Subarzoni. Nunc sunt jam triginta anni dicta villa per potestatem et homines Tarvisii fuit dicto hospitali ablata.

Verci. [773.]

1297. 4. Januarii. Aquilejae. D. Raymundus patriarcha statuit quod deinceps perpetuo sit unus plebanus et unus clericus in ecclesia Tricesimi, et quod medietas reddituum et proventuum sit plebani, et alia medietas clericis. C. P. [774.]

1297. 13. Januarii. Henricus filius d. Alberti comitis Goritiae disfidavit reverendum patrem d. Raymundum patriarcham Aquilejensem,

cum esset Aquilejae patriarcha, et fecerunt uterque inter se magnum damnum. Jul. [775.]

1297. 27. Januarii. Fuit inceptus fossatus burgi S. Petri fodere. Jul. [776.]

1297. 10. Martii. In palatio S. Viti. Tres magistri lignaminum de S. Vito fuerunt concordēs cum d. Raymundo patriarcha quod laborarent trabes ipsius d. patriarchae incisae in fratta de Bania et dolabunt ipsas trabes cum manaria et dolabra, et facient ipsas quadratas et bene politas, secundum quod in laborerio debent poni d. patriarchae, tenentes ipsas quanto plus poterunt grossiores; et quaelibet dictarum trabium erit in longitudine triginta duorum pedum. Patriarcha autem solvet et dabit cuilibet dictorum magistrorum, pro qualibet trabe sic laborata et completa, quinque denarios Aquilejensis monetae. A. C. U. [777.]

1297. 21. Aprilis. In palatio Sacili. D. Raymundus patriarcha investit ad rectum et legale feudum Thomasium q^m. Vigorosi de Canipa de duabus petiis terrae jacentibus in districtu Canipae, in loco dicto Barcedo; de uno prato in Canedo, de dimidio prati prope ripam Canedi; de uno prato post castrum Canipae simul cum Castenariis; de uno campo in Roncho; de uno prato in villa S. Michaelis, et de uno campo in districtu hospitalis prope Sacilum. A. D. U. [778.]

1297. 27. Aprilis. Sacili. Cum Ugerius notarius de Canipa ecclesiam S. Salvatoris positam post castrum dicti loci, et a longis retroactis temporibus desolatam et dirutam, opere sumptuoso reaedificare intendat, et ad id consumandum ejus facultates non sufficiant, d. Raymundus patriarcha omnibus vere poenitentibus et confessis, qui in ejus auxilium venerint, vel propriis manibus laboraverint, quadraginta dies de injuncta sibi poenitentia misericorditer relaxat. B. A. U. [779.]

1297. 28. Aprilis. Sacili. D. Raymundus patriarcha confert d. Guidotto de Tenebiaco potestariam Sacili et gastaldiam Canipae, a festo S. Georgii proxime praeterito ad unum annum completum, et eum manu propria de ipsis investit. A. D. U. [780.]

1297. 28. Aprilis. Sacili. D. Raymundus patriarcha investit d. Paganinum d. Muschae de la Turre de potestaria civitatis Aquilejae et de gastaldia Ayelli, a festo S. Georgii proxime transacto ad unum annum completum. Qui d. Paganinus potestas et gastaldio solvet pro honorantiis dicto d. patriarchae quadraginta marchas Aquilejensis monetae. A. D. U. [781.]

1297. 29. Aprilis. Sacili. D. Raymundus patriarcha investit d. Gualinum de la Turre de officio gastaldiae de Mossa, a festo S. Georgii proxime transacto ad unum annum continuum. A. D. U.

[782.]

1297. 6. Maii. Glemonae. D. Raymundus patriarcha investit Wolricum de Avensperch de jure suo recti et legalis feudi, et feudi habitantiae quod Heimarum pater ejus, et sui antecessores habuerunt ab ecclesia Aquilejensi, recepto ab eodem Wolrico tanquam ministeriali ecclesiae Aquilejensis, tam pro feudo legali, quam pro feudo habitantiae fidelitatis debitae juramento. A. D. U. [783.]

1297. 7. Maii. In Civitate Austriae. D. Hermanus q^m. d. Durengi de Ragonea fatetur se et domum suam habere a d. patriarcha et ecclesia Aquilejensi plura feuda recta et legalia cum jure quod quodcumque et quotiescumque aliquis de ipsa domo est in curia d. patriarchae Aquilejensis, accipit ferculum quod vult de hiis quae deferuntur eorum ipso d. patriarcha; et quando plures de domo sua contingit esse in curia, major eorum utitur illo feudo, seu accipit illud ferculum. B. M. U.

[784.]

1297. 22. Maii. In quodam campo Rainerucii de Staulis de Glemona, qui parum distat a monte in quo surgebat castrum de Grosseberch, juxta viam publicam per quam itur ad hospitale de collibus de Glemona, d. Raymundus patriarcha coram pluribus testibus et circumfluentis populi multitudine copiosa tendens manum dexteram ad quandam perticam, in ejus summitate erat quaedam crux ferrea, et stans in praedicto campo dixit: Nos ad honorem dei et gloriosae virginis Mariae matris ejus, et beatorum martirum Hermagorae et Fortunati patronorum nostrorum, et ad honorem, statum et exaltationem nostram et ecclesiae Aquilejensis, et commodum omnium subditorum nostrorum et dietae Aquilejensis ecclesiae, figimus et figi praecipimus hanc perticam cum signo sanctae crucis in hoc campo, in signum quod hic volumus, dante domino, construere et construi facere quandam terram et forum novum nomine Aquilejensis ecclesiae quod Milanum Raymundi volumus et statuimus nuncupari.

Et praedictam perticam cum cruce figi fecit in campo praedicto.

A. D. U. [785.]

1297. 29. Maii. In Sorphemberch. D. Raymundus patriarcha in praesentia d. Cauriolae abbatissae monasterii Aquilejensis mandat ambassatoribus potestatis et communis Aquilejae quatenus nil facere

debeant in bonis dicti monasterii, pro quibus est discordia inter eos, et nullam violentiam abbatissae praedictae et monasterio inferant, quam et quod in suam protectionem suscipit. Denuntiat excommunicatos universos et singulos qui manus temere violentas injecerunt in abbatissam et moniales dicti monasterii, et vult eos, usque ad satisfactionem condignam, ab omnibus evitari. Committit denique Pagano Aquilejensis et Bernardo Civitatis ecclesiarum decanis, nec non Henrico de Portis et Petro Utini gastaldionibus, ut protinus vadant Aquilejam et super causis dictae discordiae ibidem inquisitionem aperiant et referant ei qui litem definiet prout justitia suadebit. A. C. U. [786.]

1297. 29. Maii. In Sorphemberch. D. Raymundus patriarcha investit Artuicum q^m. Henzii gastaldionis de Tiven de recto et legali feudo quod pater ejus et sui antecessores habuerunt ab ecclesia Aquilejensi. A. D. U. [787.]

1297. 27. Julii. Utini. Cum plebem Tulmini cum omnibus mansis, decimis, tam vivorum quam mortuorum, et ecclesiis cum dotibus et juribus earundem, et aliis juribus ad ipsam plebem spectantibus, d. Raymundus patriarcha decano et capitulo ecclesiae Civitatis duxerit dimittendam, mandat Phoebo de la Turre gastaldioni Tulmini et ejus nepoti, quatenus deinceps de praedictis nullatenus se intromittat, possessionem ipsorum dicto decano et capitulo libere dimittens, et faciens procuratori eorundem claves ipsarum ecclesiarum libere assignare.

A. C. U. [788.]

1297. 31. Julii. Tarvisii. Tolbertus episcopus Tarvisinus iudex delegatus per d. Petrum S. Mariae novae diaconum cardinalem apostolicae sedis legatum in causa vertente inter d. Petrum de Piperno praepositum ecclesiae Civitatis ex una parte, et decanum et capitulum praedictae ecclesiae Civitatis et d. Raymundum Aquilejensis ecclesiae patriarcham ex alia, protulit sententiam infrascripti tenoris et continentiae videlicet:

I. Medietas omnium decimarum plebis Vulzanae tam vivorum quam mortuorum: duae decimae de lacu Cavatii in Carnea cum mansis et omnibus aliis juribus et pertinentiis earundem: molendinum Pusterulae, et duae rotae in molendino de Vat: tres mansi in Purgesimo, quinque mansi ad portam S. Petri de Civitate: mansus unus in Aborza et alius in Lesa, et quinque mansi ad portam Broxanam sint d. Petri de Piperno praepositi, ratione praepositurae. Et haec omnia dicto praeposito pars adversa restituere et assignare debet, nec non administrare etiam

praebendam suam, sicut administrantur ibidem praebendae aliorum canonicorum Civitatensium.

II. Pertinent ad d. decanum et capitulum Civitatis, atque eidem adjudicantur infrascripta, videlicet villa Risani cum omnibus jurisdictionibus, juribus ac pertinentiis ad ipsam spectantibus: mansi siti in Premariacho cum jurisdictione ipsius villae: decimae portarum Broxanae, S. Petri, S. Silvestri et pontis de Civitate: hortus et brayda S. Stephani de Gallano: quidquid habent in caseis nadarum et in lino de plebe Vulzanae, Tulmini et ecclesiae S. Mariae de monte, excepta parte sacrestiae dictae ecclesiae Civitatensis: famuli et famulae, collationesque capellarum sitarum in toto plebanatu dictae Civitatensis ecclesiae, tam intra quam extra Civitatem.

III. Sint d. patriarchae quinquaginta mansi in villa Oselan, et alii positi in Glemona et Artenea; et turris, quae dicitur Praepositurae, sita in Civitate cum domibus ad eam pertinentibus. Insuper spectent ad d. patriarcham collationes decanatus, scholasteriae et custodiae ecclesiae Civitatensis: confirmationes et infirmationes canonicorum ipsius ecclesiae, et vassalli et famuli ejusque conditionis et sexus, qui ad praefatam praeposituram spectare dicebantur.

IV. Ad d. patriarcham communiter et ad decanum et capitulum Civitatis pertinent plebs Vulzanae cum alia medietate decimarum ipsius tam vivorum quam mortuorum: decem et octo mansi in villa Tulmini, et capella ipsius plebis S. Viti Tulmini, Cavoreti et Plez cum omnibus juribus pertinentibus ad easdem.

V. Praepositus vero ecclesiae memoratae praestare et dare debet annis singulis decano et capitulo Civitatensi:

Sexcentos et sexaginta sex starios et unum pisinalem frumenti.

Quadraginta sex starios et duos pisinales milii.

Quindecim starios et duos pisinales pisti.

Viginti tres starios fabarum.

Mille centum congios et duas situlas vini.

Viginti quinque starios nucum.

Agnos ducentos novem.

Centum octoginta unam oves.

Oves undecim battonum.

Quatuordecim porcos.

Quadringentas viginti sex gallinas.

Decem anseres.

Sexaginta sex pullos.

Tria millia ovorum.

Septuaginta duas zonclatas.

Septem marchas, tres fertonos et sex denarios Aquilejensis monetae.

Mille sexcentas decem libras casei.

Duas urnas olei.

Totam lanam nadarum contratae Tulmini.

VI. Pro praestatione seu datione suprascriptarum rerum praefatus d. Petrus praepositus dabit decano et capitulo Civitatensi mansos sitos ad portam Broxanam in Lesa et Avorza, aut fructus et proventus eorum; et decanus et capitulum recipient eos in compensationem et satisfactionem dictarum praestationum. Quae assignatio, deputatio et receptio durent et observentur donec idem d. Petrus fuerit praepositus in ecclesia memorata, nullatenus duraturae ad tempus ulterius, seu ad aliam personam.

VII. Caeteras autem possessiones, ut supra praeposito adjudicatas, aut fructus et proventus earum; nec non fructus suae praebendae Civitatis, dicti decanus et capitulum recipiant ab eo, et conducant ad firmam solventes dicto praeposito annuatim nomine firmae trecentos florenos auri.

VIII. Denique pro bono pacis et ejus conservatione, nec non ut ipse praepositus et praefatus d. cardinalis apostolicae sedis legatus ubicumque fuerint propensius et efficacius animentur in augmentum honoris et status ecclesiae Civitatis, praedicti decanus et capitulum dabunt et solvent dicto praeposito annis singulis, donec ipse d. Petrus fuerit praepositus, alios trecentos florenos auri de redditibus et proventibus capituli memorati. Verci. [789.]

1297. 8. Octobris. Utini. D. Raymundus patriarcha mandat dominae Ilicussae abbatissae majoris monasterii Civitatis ut non impediat suos massarios et sottanos quominus decano et capitulo Civitatis solvant decimam consuetam. C. C. F. [790.]

1297. 8. Octobris. D. Raymundus patriarcha investit ad rectum et legale feudum d. Lancellottum de Sancto Vidotto de quinque mansis in Sancto Vidotto intra dictam villam et Guriz, in loco dicto Fascina: de custodia mercati S. Zenonis in dicta villa S. Vidotti, et in villa S. Zenonis de tertio in tertium annum, et de busco in gualdo S. Viti absque gualdaria. B. M. U. [791.]

1297. 26. Octobris. Utini. D. Vicardus de Petrapelosa jurat stare mandatis ecclesiae ac ipsius d. patriarchae super injuriis illatis et damnis datis per eum ipsi d. patriarchae et Aquilejensi ecclesiae ac eorum subjectis in servitio d. Henrici comitis Goritiae, seu d. Alberti patris ejus tempore guerra, quae fuit ultimo inter ipsum d. patriarcham et dictos dominos comites in qua fuit conflictum inter eos, seu eorum homines apud Belgradum. Et idem d. patriarcha ipsum id humiliter postulantem tunc absolvit quidem ab excommunicatione quam incurrerat dicta de causa, sed non absolvit, nec eum absolvere posse dixit ab excommunicatione, quam incurrerat diruendo aut faciendo dirui campanile ecclesiae de Portulis, nec ipsum ad gratiam suam recipere. Dicto autem Vicardo se excusante et dicente quod dictum campanile non ipse, sed praefatus d. Henricus comes Goritiae dirui fecerat, dictus d. Henricus hoc ibidem confessus extitit et contentus. A. D. U.

[792.]

1297. 1. Decembris. Reverendus pater d. Raymundus patriarcha Aquilejensis fecit milites d. Henricum filium d. Alberti comitis Goritiae cum quibusdam suis Theotonicis, et etiam d. Thomasium de Cucanea, d. Henricum de Budrio, et d. Constantinum de Utino, in loco qui dicitur Pradatinis prope villam Paderni supra Utinum. Jul.

[793.]

1297. 12. Decembris. Utini. Coram d. Raymundo patriarcha, in castro Utini, in novo palatio, in generali colloquio venit nobilis vir d. Gerardus de Camino capitaneus civitatis Tarvisii et recommendavit se dicto d. patriarchae tanquam domino suo, quem d. patriarcha gratiose recepit, et conquestus fuit de dicto d. Gerardo coram nobilibus, fidelibus et vassallis ecclesiae Aquilejensis dicto colloquio astantibus dicens, quod praefatus d. Gerardus, qui est vassallus ecclesiae Aquilejensis, et nobis et dictae ecclesiae juramento fidelitatis astrictus, fecit nobis, et dictae ecclesiae Aquilejensi, totique patriae Forijulii magnam injuriam et gravamen, veniens hostiliter de civitate Tarvisii cum magna gente in Forumjulii ante castrum Variani, et ibi stetit pluribus diebus destruendo et devastando contratam ac terram eum gente sua derobando; et fecit nobis ad praesens magnam injuriam de Cavolano quod tenet a nobis et ab ecclesia Aquilejensi ad rectum et legale feudum, faciendo fortilitium citra flumen Lipientiae versus Forumjulii absque nostra voluntate, in praepjudicium dictae Aquilejensis ecclesiae: contra nostram voluntatem et inhibitionem pontem tenet, quem tenere non debet, cum dictum flumen

Liquentiae, a loco in quo oritur usque ad mare, est ecclesiae Aquilejensis, nec in ipso aliquod jus habet nisi patriarcha et ecclesia Aquilejensis.

Et super hujusmodi damno et injuria petebat dictus d. patriarcha restitutionem integram et emendationem, asserens ipsum d. Gerardum de Cavolano et aliis feudis quae tenet ab ecclesia Aquilejensi decidisse.

Qui d. Gerardus respondit: vera sunt quae per dictum dominum meum patriarcham, cujus sum vassallus, dicta sunt, et bene cognosco me tenere Cavolanum in rectum et legale feudum ab ecclesia Aquilejensi, et de ipso fui investitus a d. Raymundo in Sacilo, et nullum jus habeo, nec mihi competit facere fortilitium citra Lipientiam versus Forumjulii, nec pontem debeo tenere super flumen Lipientiae, et quod factum est scio me fecisse contra debitum rationis: et quia cognosco et scio praedicta vera esse, et me contra dominum meum patriarcham et ecclesiam Aquilejensem graviter deliquisse, renuntio omni juri quod mihi competere posset, et peto gratiam et misericordiam a praedicto d. patriarcha, et me submitto de praedictis gratiae ipsius d. patriarchae, ut de me benefaciat et mecum misericorditer agat.

D. patriarcha videns igitur humilitatem dicti d. Gerardi, et ad preces omnium nobilium et fidelium praedictorum, omnes offensas et injurias remisit et pepercit dicto d. Gerardo, et ipsum recepit in suam gratiam. Et volens cum eo gratiose agere eundem d. Gerardum humiliter acceptantem, jure feudi, investivit de Cavolano praedicto, et quod fortilitium factum de novo ab ista parte Lipientiae versus Forumjulii, ac pontem super flumen Lipientiae tenere possit sine praejudicio ecclesiae Aquilejensis usque ad dicti d. patriarchae et successorum suorum voluntatis beneplacitum.

Quibus sic peractis dictus d. Gerardus, tanquam vassallus dicti d. patriarchae, praestitit juramentum fidelitatis, quod fidelis vassallus facere tenetur domino suo et debet. Et nihilominus juravit nunquam per se, vel per alios esse vel facere contra patriarcham et ecclesiam Aquilejensem, sed tanquam fidelis vassallus eos adjuvare, et fortilitium factum ab ista parte Lipientiae versus Forumjulii, et pontem destruere quandocumque per dictum d. patriarcham et suos successores fuerit requisitus. Verci. [794.]

1298. 19. Januarii. D. Raymundus patriarcha locat d. Bandino Bonromani de Florentia pescariam sitam in pertinentiis Aquilejae, hoc

pacto ut dictus Bandinus solvat annuatim dicto d. patriarchae ducentas bonas, grossas, et convenientes anguillas. B. M. U. [795.]

1298. Venit d. comes Albertus Goritiae pater Henrici et Alberti comitum Rosacium, ducens secum filium d. Federici comitis de Ortemburg Meinardum ad inquirendum et investigandum quare non starent pauperes in hospitali, quod aedificaverant praedecessores eorum.

Meinardus comes de Ortemburg, nepos Alberti comitis Goritiae, ex praecepto Federici comitis patris sui, dixit Johanni abbati et conventui Rosacensi: pater meus misit me huc ad videndum ecclesiam S. Egidii et hospitale quod Udalricus archidiaconus ecclesiae Aquilejensis aedificavit, qui fuit de domo nostra de Ortemburg comes, qui electus fuit in patriarcham Aquilejensem, et non fuit confirmatus per curiam Romanam, sed Pelegrinus fuit factus patriarcha, et ipse postea fuit monachus Rosacensis, et fecit fieri ecclesiam S. Egidii et hospitale cum bonis comitatus de Ortemburg, quae pertinent ad domum nostram; et mansos, et possessiones, et familiam, quae pertinebant ad comitatum de Ortemburg: et plebem de Budrio et plebem de Honigstain quae pertinebant ad eum cum esset archidiaconus ecclesiae Aquilejensis, et omnia ornamenta quae emerat cum electus fuit in patriarcham fecit quod patriarcha Pelegrinus contulit et dedit hospitali et ecclesiae S. Egidii ad tenendos pauperes et leprosos.

Abbas et conventus respondentes dixerunt: primo non dabatur decima ad curiam Romanam, sed modo datur.

Comes Albertus et comes Meinardus dixerunt: nos non dedimus patrimonium nostrum et bona nostra ad curiam Romanam; sed dedimus bona nostra ad tenendum pauperes et leprosos.

Et postea cum ira magna surgentes dixerunt abbati et conventui Rosacensi: ego et nepotes mei recipiemus omnia quaecumque dederunt parentes nostri et familia nostra monasterio et hospitali secundum quod Udalricus archidiaconus et comes de Ortemburg praecepit. Postea recesserunt cum ira magna de monasterio.

Videns hoc Johannes abbas et conventus quod cum ira magna recessissent de monasterio, multum timuerunt, et mittentes pro episcopo Concordiensi Jacobo, omnia dixerunt quae comites dixerant abbati et conventui. Qui episcopus respondit: ego sum episcopus, et scio jura, et saepius fui ad curiam Romanam pro ecclesia Aquilejensi, et contra comitem Albertum Goritiae, qui cepit patriarcham Gregorium et duxit Goritiam, qui fecit eum excommunicari a summo pontifice, et iterum

(Bianchi.)

fecit eum absolvi a summo pontifice, quia petitis a me consilium super hoc, ego consulo vobis super hoc quia quidquid habetis, totum habetis a ducatu Karinthiae et a familia comitatus praecipue, ego consulo quod teneatis pauperes et leprosos in hospitali. Si non potestis multos tenere, teneatis paucos quod devotio monasterii non perdatur, quod si non faciatis, ipsi recipient bona, et non erit qui adjuvet vos contra eos quia nimis potentes sunt, et monasterium destructum erit: et consulo vobis quod faciatis quia monasterium in magna persecutione est, et si isti non facient, alii facient.

Johannes abbas et conventus Rosacensis videntes jam et indignationem comitum Goritiae et de Ortemburg praecipue et quod essent cognati ex utraque parte, et etiam quod dixerat eis episcopus Concordiae Jacobus, multum timuerunt. Et aliqui monachi de conventu, et praecipue antiqui dicebant: Comites habent justitiam ecclesiae S. Egidii, et hospitale habet plures mansos et magnas possessiones, et magnam familiam et nobiliorem quam monasterium, quare nos non debemus tenere pauperes et leprosos cum bonis eorum? Melius est dare pauperibus et leprosis, quam in curiam Romanam de bonis eorum. Quod si nos non fecerimus, ipsi recipient bona sua, et nullus erit qui adjuvet monasterium contra eos, scientes quod comites habent justitiam super hoc. Haec dicebant antiqui monachi, videntes periculum magnum esse monasterio si non tenerent pauperes et leprosos ibi, quia ipsi dederant bona sua et fecerant hospitale illud.

Dicebant antiqui monachi quod multae matronae steterant in hospitali viduae et nobiles heremitae, quae dederunt magnas possessiones hospitali ad tenendum pauperes et leprosos, et multi dabant ibi bona sua propter pauperes et leprosos. C. F. [796.]

1298. 18. Martii. Venzoni. Rodulfus gastaldio, consilium et commune Venzoni donant ordini B. Francisci fratrum minorum quoddam terrenum situm in Venzono prope pontem Avenzonassae, ita tamen quod fratres dicti ordinis augere teneantur terrenum praedictum, et quidam ex eis ibidem manere. A. C. U. [797.]

1298. 20. Aprilis. Conradus dictus Musca filius q^m. Neapolionis de la Turre de Mediolano instituit in suo testamento haeredes dominos Paganum, Adoardum, Raynaldum, Floramontem dictum Muschinum et Neapolionem suos filios, ita quod, omnibus deficientibus, d. Leonora ejus filia succedat in quinque millibus librarum Tertiorum. Residuum vero proximioribus domini testatoris ad montem Carevallis, ubi sunt

defunctorum ejus ossa, prope Mediolanum, scilicet ubi sunt corpora ejus patris et Cassoni ejus fratris, ac Guidetti filii sui et d. Allegrantie ejus uxoris, et habeant possessiones in castro de Trezzo et Brignano, et dentur librae centum imperialium d. Artuico de Castello. A. M. U.

[798.]

1298. 8. Maii. In Civitate Austriae. D. Raymundus patriarcha mandat Gulielmo de la Turre nepoti suo et capitaneo Glemouae quatenus permittat Guerrardo de Civitate colligere et habere mutam Glemouae, cui idem d. patriarcha illam vendidit ad unum annum pro sexaginta marchis Aquilejensis monetae. A. C. U. [799.]

1298. 23. Maii. In die pentecostes et in aliis sequentibus duobus diebus facta fuit repraesentatio ludi Christi, videlicet passionis, resurrectionis, ascensionis, adventus spiritus sancti, et adventus Christi ad judicium, in curia d. patriarchae Austriae Civitatis, honorifice et laudabiliter per clerum Civitatensem. Jul. [800.]

1298. 3. Junii. Tarvisii. Cum ecclesia S. Nicolai de Sacilo deberet per d. Raymundum patriarcham consecrari, d. Tholbertus episcopus Tarvisinus omnibus vere poenitentibus et confessis, qui die consecrationis ad ipsam ecclesiam direxerint gressus suos, ac ipsam devote ac reverenter quotannis visitaverint, quadraginta dies de injuncta sibi poenitentia relaxat. [801.]

1298. 12. Junii. D. Raymundus patriarcha confitetur quod castrum Variani sit dominorum de Villalta, sed pro custodia per eum facta, petit sexaginta sex marchas et quinquaginta denarios, aliter faceret illud destrui, prout fecit. B. M. U. [802.]

1298. 15. Junii. Domina Flordelis uxor d. Folcherii de Tricesimo vendit d. Raymundo patriarchae castrum Tricesimi cum monte. Item bajarcium de S. Petro, quod est quinque camporum. Item Zuccum et bajarcium de Caranda cum sedimine, vincareto et silva adhaerente, qui sunt circa sexdecim campi. Item duos campos in Boria, et duos super fontem Cornoleti. Item unum campum sub monte, ubi d. patriarcha vult facere forum. Item medietatem silvae et tria prata in Barbiano.

B. M. U. [803.]

1298. 1. Julii. Utini. Bernardus d. Pertoldi de castro Utini missus fuit Tarvisium ad excusandum d. Petrum gastaldionem Utini d. Gerardo de Camino cum falso esset eidem accusatus de morte Franzutti de Salto eo quod fecisset ipsum destrui indebite et contra justitiam in opprobrium d. Simonis et fratrum de Cucanea: et Jacobus

Buccia missus fuit Valvasonum ad d. Simonem et fratres ejus pro praedicta excusatione. [804.]

1298. 10. Julii. Compromissum inter d. Raymundum patriarcham et dominos Constantinum et Carsmanum de Savorgnano. Quod arbitri investire teneantur d. patriarcham de castro Bujae et de bonis, juribus et jurisdictionibus quae habet in Buja et ejus pertinentiis simul cum jure aquae Ledrae. B. M. U. [805.]

1298. 7. Augusti. Glemonae. Rugerinus Longus vicarius d. Gulielmi de la Turre capitanei Glemonae, ex parte d. Raymundi patriarchae, mandat omnibus Tuscis commorantibus Glemonae, ut hinc ad Dominicam proximam exire deberent terram Forijulii, alioquin ipsi capi deberent. D. Bengo de Florentia ac Losius ejus filius, Lando, Tanus et Tegia, pro se et aliis Tuscis ibidem in Glemona commorantibus, eidem d. Rugerino exhibuerunt et proposuerunt quod parati erant adimplere in omnibus mandatum d. patriarchae: at cum dies sibi assignatus subitissimus esset, rogabant cum instantia, ut diem convenientem sibi assignare deberet quo praedicta adimplere possent; et interim dictus d. Rugerinus praeconizzari facere deberet super lapidem quod homines habentes pignora eorum ipsis obligata, hinc ad praefixum diem expignorare deberent, et donec expignorata non forent aut vendita, praedictum mandatum adimplere non possint: et hoc dato, parati erant adimplere dictum mandatum.

Eodem die. Praeconizzatum fuit per Nicolaum Calavisinum praeconem super lapidem sextarii quod quaelibet persona haberet aliquid facere cum Tuscis Glemonae omnibus nominaliter protestatis, quod hinc ad diem Dominicum proximum cum ipsis concordari deberet, volentes mandatum d. patriarchae adimplere; alioquin damnum in debitores revertatur. A. C. U. [806.]

1298. 12. Augusti. In S. Vito. Coram d. Raymundo patriarcha conquestus est d. Hermanus abbas Sextensis de d. Imberali de la Turre gastaldione S. Viti, quia contra justitiam gravabat eum in villis sibi et ejus monasterio subjectis et pertinentibus, et in quibus ipse abbas habet garitum totaliter et dominium, dum gastaldio S. Viti non habet facere in eis de jure, nisi de gratia. Tunc d. patriarcha auditis testibus, et habito consilio sapientum, praecepit dicto d. Imberali quod deinceps nihil habeat facere in illis villis ultra voluntatem dicti d. abbatis. Et dictus d. Imberalis dixit: ego sum in hiis contentus de mandato vestro tanquam de patre et domino. C. F. [807.]

1298. Ex libris camerariorum communis Utini de mense Septembris haec sine certo ordine ut invenimus adnotamus.

D. Gerardus de Camino discessit de Civitate occasione brighae, quam d. Henricus de Prampergo habuit cum Paulo de Glemona.

Salarium centum librarum solutum Paci magistro grammaticae.

Petrus gastaldio Utini missus fuit Civitatem ad d. patriarcham tunc temporis cum videbatur oriri dissensio inter d. patriarcham et d. comitem Goritiae occasione castri de Coselacho, et per quatuor dies expectavit comitem ibidem.

Duo scolares fuerunt duobus diebus cum praeconibus ad invitandum homines terrae pro jurando viciniam.

D. Petrus gastaldio cum quibusdam civibus his ivit Ramanzachum occasione jurae, quae fieri tractabatur inter communitates pro bono statu ipsarum, et totius terrae Forijulii.

Ambrosius Cassina scripsit omnes homines de Utino occasione universitatis jurae.

Ambaxatores missi fuerunt Castellum occasione jurae dominorum de Forojulio ad d. Artuicum, deinde Pozzoleum locutum d. Artuico et consiliariis jurae de Forojulii.

D. Petrus gastaldio Utini ivit Tarvisium cum ambaxatoribus communitatum de Forojulii ad d. Gerardum de Camino super facto jurae praedictorum dominorum de Forojulii.

Quidam fuerunt cum d. Petro gastaldione Praedemani ad consulendum cum communitatibus Forijulii super facto jurae praedictorum dominorum de Forojulii.

D. Henricus gastaldio Civitatensis venit Utinum cum aliquibus consiliariis de Civitate in consilium nostrum de Utino praedicta occasione.

Eo sero quo Marcutius beccharius captus fuit per illum de Ulinis perch d. Benenatus missus fuit Castellum ad d. Artuicum et ad dominos consiliarios jurae, qui tunc erant ibidem.

Jacobus Bucia missus fuit ad d. Federicum de Varmo, et ad d. Nicolaum de Budrio ambaxatores dominorum jurae, missos ad capitaneum de Belgrado pro certificando ipsis ambaxatoribus quod veridice Marcutius erat ibidem, et inde nova vera habebamus.

Cocettus de villa Utini missus fuit cum litteris d. patriarchae et communis Utini ad dominam comitissam Goritiae occasione praedicti Marcutii, et unam litteram d. comitissae reportavit.

D. Artuicus de Castello et alii nobiles viri de Forojulio iverunt obviam d. comiti antiquo, ut rogarent eum pro relaxatione Marcutii praedicti.

D. Petrus gastaldio cum quibusdam aliis ivit Tricesimum obviam d. comiti ut rogaret eum pro relaxatione Marcutii praedicti.

Missi fuerunt ambassatores Sacilum ad d. comitem juniorem, ad d. Gerardum de Camino, et ad alios nobiles de Forojulio in servitium praedicti Marcutii, et d. Nicolaus de Budrio duxit eum de captivitate.

Cocettus de villa Utini missus fuit Goritiam ad dominos comites cum litteris communis Utini pro quinque vicinis nostris, qui capti erant et depraedati super stratam eundo Aquilejam per illum de Reyfemberch.

D. Henricus gastaldio de Civitate fuit Utini ad deliberandum utrum ire deberet Goritiam ad dominos comites an non propter discrimina quae apparebant.

Commune Utini solvebat afflictum d. Otacio pro domo in qua magister Pasius retinebat scolares, et pro domo in qua ipse habitabat cum sua familia; et insuper dabat foenum quod ponebatur in scholis dicti magistri Pacis.

Factum fuit heremitorium apud hospitale Utini, nec non fossatum burgi superioris et munitum palis et barazzata. [808.]

1299. 22. Januarii. Captum fuit castrum Tulmini per gentes d. comitis Goritiae in aurora diei. Jul. [809.]

1299. 22. Januarii. Missae fuerunt litterae communis Utini Cividatum eo sero quo captum fuit Tulminum per illum de Reyfemberch.

Eo die Petrus gastaldio et ambassatores iverunt ad colloquium dominorum jurae de Forojulii apud S. Marcum qui est apud Trivignanum.

Ambassatores missi sunt Codroipum ad colloquium dominorum comitum Goritiae, d. Gerardi de Camino, et dominorum jurae de Forojulii.

D. Benenatus missus fuit ad S. Vitum et Laurenzagam in servitium Indrioli mercatoris de Cumis, pro eo quod puer suus depraedatus erat in partibus illis de maxima pecuniae quantitate.

Michael Ubertini missus fuit Ragoniam et Osovium in servitio illorum, qui fuerunt cum eo qui vulnerati, depraedati et captivati fuerant super stratam.

Commune Utini in quatuor diebus quibus d. Gerardus de Camino stetit Utini, donavit eidem quatuor porcos, quatuor manzos, octo

congiros rabiolae, octo staria panis et decem et novem currus foeni; et dedit ambassatoribus Paduae centum caseos Teutonicos, decem sextarios annonae et unum congium rabiolae.

D. Constantinus et d. Belonus de castro Utini missi fuerunt Aquilejam pro d. decano Aquilejensi pro bono statu terrae Forijulii, qui erat in maximo casu, occasione infirmitatis d. patriarchae.

[810.]

1299. 23. Februarii. In castro Utini. Raymundus patriarcha Aquilejensis obiit in domino, qui vixit in patriarchatu viginti quinque annis, uno mense et decem et septem diebus. Qui quidem deportatus fuit Aquilejam, et sepultus in capella per ipsum facta versus meridiem in ecclesia majori Aquilejensi. Jul. [811.]

1299. . . . D. Petrus gastaldio cum honorabili comitiva ivit Aquilejam pro associando corpus felicitis memoriae domini nostri d. Raymundi patriarchae. [812.]

1299. 3. Martii. Ambassatores Civitatis Austriae iverunt Faedis et dixerunt d. Thomae de Cucanea pro se et aliis de domo de Cucanea, quod cum ipsi habuissent guardas ad cameram d. Raymundi patriarchae in Civitate, quae recesserant, rogabant eos ut facerent custodiri, prout ad eorum officium pertinebat, quod si fieret aliquid sinistri nolebant eis posse imputari. Responderunt illi de Cucanea quod eorum guardiae erant depulsae et nolebant stare. B. M. U.

[813.]

1299. . . . Ambassatores Utini missi sunt Prampergum et Glemonam cum ambassatoribus Civitatensibus in servitium praedictorum dominorum de Prampergo et hominum de Glemona, occasione discordiae quae orta erat inter ipsos. Qui deinde missi fuerunt ad dominos comites Goritiae in servitio illorum de Glemona ad colloquium quod d. Gerardus de Camino habuit cum praedictis dominis comitibus apud Tarvisium; et rursus Glemonam ad recipiendum compromissum a praedictis dominis de Prampergo et a communi Glemonae occasione quaestionis quae vertebatur inter ipsos.

Pedites qui debebant custodire castrum Glemonae non manserunt ibidem quia non potuerunt habere castrum.

Carsmanus et Franciscus notarius missi fuerunt Glemonam ad d. Gulielminum pro procurando cum eodem quod redderet castrum, prout promiserat; quod tandem datum est eis postquam rediissent cum d. decano Aquilejensi.

Quidam puer d. Constantini equitavit Budrium ad sciendum aliqua nova propter quaedam signa, quae apparuerant Aquilejae cum d. Petrus erat illic; et alius missus fuit Goritiam ad inquirendum nova, et si aliquaev novitates viderentur oriri.

Cocettus de villa Utini missus fuit Goritiam ad d. comitem pro excusando commune Utini de cellario d. patriarchae, quod non ingerebamus nos, cum ad nos non spectaret.

D. Constantinus et d. Belonus de castro Utini missi sunt Aquilejam cum ambassatoribus nobilium virorum de Forojulii et communitatum pro rogando capitulum, quod erat ibidem, ut deberent esse unanimes cum aliis suis confratribus, et unius voluntatis; et ut de communi voluntate deberent providere terrae Forijulii de bono domino, et nunc de vicedomino. [814.]

1299. 5. Martii. Electus fuit in patriarcham Aquilejensem d. Conradus dux Poloniae unanimiter, communiter et concorditer per capitulum Aquilejense. Jul. [815.]

1299. Stiwtus missus fuit Walvasonum ad d. Gerardum de Camino pro excusando nos, quod si intenderet venire Utinum, homines de terra ordinauerant quod nullus forensis deberet dimitti in terra, donec discederetur de colloquio.

Ambassatores missi sunt Villaltam ad d. Johannem et d. Federicum, et d. Bernardum pro multis gravaminibus factis, et quae fiebant quotidie hominibus de Utino per servitores praedictorum dominorum. Deinde missi sunt Faganeam ad praedictos dominos de Villalta pro eo quod obsederant dolgium castri de Faganea.

[816.]

1299. 7. Martii. Utini. Jacobus dictus Morassius de Utino obligat se Weciglio d. Valantini de Varmo de non ludendo ad talos, nec partem ludi taxillorum tenere pro denariis, nec pro vino hinc ad quinque annos; et si contrafaceret dictus Weciglius habeat potestatem amputandi sibi unam manum et unum oculum frangendi, quin teneatur alicui signoriae respondere de praedictis. A. C. U. [817.]

1299. 17. Martii. In Civitate Austriae. D. Johannes de Zuccola consignat d. Henrico de Portis viginti starios frumenti et centum starios surg, quos d. Henricus mittebat Utinum ad d. Petrum gastaldionem pro expensis d. comitis Goritiae in colloquio ordinatis, sicut per capitulum Aquilejense sibi fuerat injunctum. A. C. U.

[818.]

1299. . . . Martii. Sindici et procuratores communis Utini missi sunt Civitatem, et exinde Goritiam pro jurando sub d. comite Goritiae pro capitaneo cum aliis communitatibus, si videbitur expedire.

[819.]

1299. 19. Martii. In prato Campiformii receptus fuit d. Henricus comes Goritiae in capitaneum Forijulii. Qui d. comes in mense Julii eodem anno congregavit exercitum copiosum; in cujus auxilio venerunt d. Girardus de Camino cum magna gente, et d. comes de Oymg cum magna gente, et etiam quasi omnes castellani, qui venerunt cum omnibus suis in villa de Basalgella, quae est prope Utinum, credentes posse habere Utinum. Et cum ibi stetissent per aliquot dies, et aqua fuisset eis accepta, recesserunt inde et iverunt Ruzolium prope Savorgnanum. Et omnia fecerunt ideo quia communitates eundem d. comitem non sinebant civitates intrare.

Finaliter facta fuit compositio et pax in vigilia assumptionis per communitates et per d. Johannem Philippi, qui erat vicarius d. Petri patriarchae (qui patriarcha nondum venerat) quod deberent dare eidem comiti certam pecuniae quantitatem, et ipse deberet desistere ab inceptis. Qui d. comes et sui cum omnibus faventibus sibi inde recesserunt. Sed antequam haec essent pacificata, damnum fecerunt non parvum depraedando, capiendo homines, et etiam mulieres vetulas et pueros spoliando; et quod est absonum dicere, omnes ecclesias rumpentes, quidquid ibi inveniebant inhumaniter deportantes. Jul.

[820.]

1299. 28. Martii. D. Benenatus cum d. Carsmano missi fuerunt obviam d. comiti eo die quo veniebat Utinum pro termino vicedominorum pro rogando ipsum, quod placeret ipsum terminum facere apud S. Petrum de Tavella.

D. Benenatus, Hermanus notarius, et Daniel Wercius missi fuerunt ad colloquium d. comitis in Campiformio cum d. Constantino.

Donavimus d. comitem Goritiae capitaneum Forijulii die Sabbati vigesimo octavo Martii piscibus, et duobus congiis rabiolae, et hoc idem fecimus die crastino sequenti.

[821.]

1299. 31. Martii. Sententia inter dominos de Tricano, Bartholomeum de Flojano et Henricum de Warinstayn quod pro anno praesenti ministerium marescalliae pertineat ad Bartholomeum et dominos de Warinstayn; et assignata sunt eis per illos de Tricano vexilla et

banderiae, quae tempore mortis d. patriarchae erant accepta; nec non equi et sellae et apparatus, qui fuerunt d. patriarchae. A. M. U.

[822.]

1299. 3. Aprilis. Goritiae. Henricus comes Goritiae totius patriarchatus Aquilejensis capitaneus generalis mandat Pertoldo de Fagedis quatenus desistat ab intromissione mansorum et bonorum haeredum q^m. Bontadi de Civitate quibus nulla ratione cognita, ipse Pertoldus violentiam intulerat. A. N. U. [823.]

1299. 8. Aprilis. Aquilejae. D. Gylo archidiaconus Aquilejensis factus fuit et receptus vicedominus per capitulum Aquilejense, et per d. Henricum comitem Goritiae capitaneum, et per omnes Forojulienses, hoc pacto et conditione quod ipse vicedominus non debet dare alicui castellano aliquod castrum domus Aquilejensis in varda, nec aliquam gastaldiam. Jul. [824.]

1299. 8. Aprilis. Aquilejae. Paganus de la Turre decanus, Jacobus episcopus Concordiensis, Gilonus de Villalta vicedominus, et alii canonici ecclesiae Aquilejensis promittunt, et se obligant loca seu castra infrascripta videlicet castrum Tulmini cum curia, castrum Urinsperch, castrum Montisfalconis cum mercato, castrum S. Steni, castrum Trus, castrum Glemonae, castrum Arteneae, Tricesimi, Bujae, Ivilini, castrum Moscardi, castrum Selusae cum muta, postquam pervenerint ad eorum manus, servari et custodiri facere cum bonis ecclesiae seu patriarchatus Aquilejensis; et illa custodienda seu servanda nulli potenti personae committere, sub poena duorum millium marcharum; et magnifico et potenti viro d. Henrico Goritiae comiti, terrae Forijulii capitaneo generali, quotiescumque sibi placuerit pro evidenti utilitate ac urgenti necessitate Aquilejensis ecclesiae, dicta loca seu castra aperire. Ac proinde mandabunt universis habitatoribus castrorum Aquilejensis ecclesiae, quod ipsi d. capitaneo, donec fuerit capitaneus, aperire debeant dicta castra quandocumque et quotiescumque intrare voluerit pro evidenti utilitate et urgenti necessitate ecclesiae supradictae.

Insuper promittunt sub poena ducentarum marcharum quod nulli potenti personae committent vel dabunt gastaldiam aliquam, hoc salvo quod si forte videretur officium gastaldiae posse committi alicui ex personis hujusmodi, hoc definiri debeat per dictum d. capitaneum, et per praefatos decanum et capitulum. Rubeis. [825.]

1299. 8. Aprilis. Aquilejae. Coram magnifico viro d. Henrico comite Goritiae ac patriarchatus Aquilejensis capitaneo generali, et viris

venerabilibus dominis Pagano decano et capitulo Aquilejensis ecclesiae pro parte universitatis hominum de Carnea contra commune Tulmetii, praesentibus ambassiatoribus ejusdem loci, proposita fuit lamentabilis querimonia in generali colloquio in hunc modum videlicet, quod contra jus et antiquam et approbatam consuetudinem tam Carneae quam Forijulii, nulli in Carnea extra Tulmetium permittebatur aliquid vendere aut emere a forensibus, sive in mercationibus, sive in aliis quibuscumque, quod quidem vergebat in grave damnum ipsius universitatis, ac etiam dominorum, quorum sunt bona et possessiones de Carnea: quare petebant propter deum et justitiam sibi super hiis salubriter provideri.

Super quibus quaerente dicto d. capitaneo a circumstantibus praelatis, liberis, ministerialibus atque communitatibus quid juris inde esset, sententiatum et firmatum extitit ibidem, quod dicta universitas Carneae gaudere debebat et uti ea consuetudine, qua usa fuerat ab antiquo, et utuntur ceteri habitantes in villis Forijulii circa communitates et fora: nec contra hoc debebat aliquo modo molestari. [826.]

1299. 26. Aprilis. In Civitate Austriae. Magister Maninus et magister Valterus canonici, nomine decani et capituli Aquilejensis, committunt Artuico dicto Pulito de Tulmino castrum et curiam Tulmini manutenendum et custodiendum cum sex custodibus castrum et cum sex curiam, sine persona Puliti praedicti et aliorum, qui tenerentur custodire dicta loca, usque ad festum S. Georgii proxime venturum: et convenerunt cum eodem Pulito dandi sibi tres denarios pro quolibet die et pro quolibet custode, et satisfaciendi eisdem cum bonis Aquilejensis ecclesiae de dicta contrata. A. C. U. [827.]

1299. D. Benenatus et Stiuitus missi sunt Goritiam cum ambassatoribus de Civitate pro faciendo responsionem eidem super eo quod requisiverat communitates ad volendum venire in terras.

Ambassatores missi fuerunt semel apud Baniam, semel apud Ramanzachum, et bis apud S. Donatum occasione domini comitis, qui intendebat venire in terras communitatum.

Jacobus Bucia missus fuit Tarvisium ad d. Girardum de Camino cum ambassatoribus communitatum Forijulii, eo quod d. comes Goritiae intendebat intrare terras communitatum.

D. Galvagnus notarius missus fuit cum ambassatoribus de Civitate et de Glemona per castra Forijulii pro narrando dominis de Forojulii formam jurae factae ad invicem.

Jacobus Bucia, Galvanus notarius et Johannes Stiuitus electi fuerunt ambassatores ad eundum ad colloquium d. comitis, quod fecit modo noviter in prato Campiformii. [828.]

1299. 29. Aprilis. Glemonae. Hermanus de Utino capitaneus, consilium et commune Glemonae constituunt syndicos et procuratores ad tractandum una cum ambassatoribus et procuratoribus communitatum terrae Forijulii omne illud quod sit honos d. Henrici comitis Goritiae capitanei generalis terrae Forijulii, et bonus status ejusdem terrae, et omnia et singula faciendum, quae aliae communitates terrae Forijulii fecerint. A. C. U. [829.]

1299. . . . Maii. Communitas Civitatis emit tres domos quae erant prope forum et domum Martini Longi ex altera parte pro ampliando forum, quia erat parvum nimis et arctum; et ipsas domos diruerunt eodem anno in mense praedicto. Jul.

[830.]

1299. 24. Junii. In festo S. Johannis Baptistae, in aurora diei, fulgur in turri majoris ecclesiae Civitatis projecit ad terram crucem cum gallo et cum lapidibus tenentibus ipsam crucem, qui ruperunt tectum ecclesiae S. Johannis vehementer. Et tunc in ictu oculi ipsum fulgur intravit ecclesiam et interfecit Jacobum subdiaconum filium Pisii de ultra pontem, qui erat monachus ante altare S. Paulini in choro. Et de stellis, quae sunt super altare majus, projecit ad terram duodecim et manutera, quae sunt circa altare, et descendit in sacristia et rupit aliquantulum de muro sacristiae ubi servatur vinum et cera, et de scalis unde illuc descenditur. Et etiam fuit in capella S. Laurentii, ubi similiter rupit de muro super altare et fenestram vitream, quae est post ipsum altare, et de cruce majori, ac etiam de choro versus curiam patriarchae. Et sciendum est quod plures de dominis occidisset, sed in choro non erant, quia in sero dixerant matutinas. Jul.

[831.]

1299. 25. Junii. Goritiae. Henricus comes Goritiae patriarchatus Aquilejensis capitaneus generalis mandat Wizimano de Flagonea plebano de Buja quatenus restituat Conrado notario de Utino quamdam pecuniae quantitatem, quam ab eo acceperat contra mandatum ei injunctum a q^m. Raymundo patriarcha. A. N. U. [832.]

1299. 2. Julii. In prato Campiformii apud ecclesiam S. Canciani. Jacobus de Coneglano ex parte d. Henrici comitis Goritiae patriarchatus Aquilejensis capitanei generalis, invitatur ad producendum suam

appellationem coram ipso d. capitaneo in generali parlamento, prout fecit. A. C. U. [833.]

1299. 25. Julii. In Civitate Austriae. D. Johannes de Zuccula constituit et ordinavit Wulframum ejus fratrem suum certum nuntium et procuratorem ad conveniendum cum nobilibus viris dominis Artuico de Castello, Detalmo de Villalta, Henrico de Pramperch et communitatibus Civitatis, Utini et Glemonae, et aliis quibuscumque castellanis, hominibus et personis, qui ad juram, seu in unione erunt, et ad jurandum unionem, ligam, compositionem, et obligationes et securitates faciendum sub eadem forma et conditione et poena, in quibus concordēs fuerint domini supradicti. C. P. [834.]

1299. 6. Augusti. In Civitate Austriae. Pro rationibus non factis in canipa patriarchali Civitatensi d. Paulus gastaldio intromisit pro dominio omnia bona fratris Ottonis quondam caniparii d. Raymundi patriarchae. A. N. U. [835.]

1299. 27. Augusti. In Civitate Austriae. Johannes canonicus Ferentini vicarius generalis d. Petri patriarchae Aquilejensis mandat Picossio potestati Aquilejæ quatenus intromittat omnia bona mobilia et immobilia Bandini de Florentia, quia cum habuerit quandam quantitatem salis spectantem ad ecclesiam Aquilejensem, et perceperit tanquam officialis ejusdem ecclesiae quandam quantitatem pecuniae ratione gratiae vini, nullam adhuc reddidit rationem. A. N. U. [836.]

1299. 29. Septembris. Venit venerabilis d. Petrus patriarcha in Forumjuli circa festum S. Michaelis. In Civitatem vero venit in festo B. Lucae evangelistae, confirmatus et consecratus per papam Bonifacium octavum, anno praedicto in festo nativitatis S. Johannis Baptistae.

Jul. [837.]

1299. 2. Octobris. Utini. Jacobus Bochinprot et Blasius de Avenzone promittunt dare et solvere d. Bartholomeo vicario d. Gregorini plebani de Glemona centum et sexdecim libras Veronensium hac conditione, quod dictus d. Bartholomeus det operam quod commune de Avenzone habeat officium divinum, et in Avenzone tam missa, quam alia divina officia celebrentur, extantibus apertis ecclesiis solito more, et ipsum commune faciat absolvere ab excommunicatione qua perculsi fuerunt per d. Raymundum olim patriarcham. A. N. U.

[838.]

1299. 5. Octobris. Utini. D. Artuicus de Castello asserens se castrum Ivilini tempore infirmitatis d. Raymundi patriarchae de qua

obiit, aedificasse et elevasse juxta sententiam latam in parlamento, libere refutavit, et dedit illud in manibus reverendi patris d. Petri patriarchae Aquilejensis, ita quod de ipso castro totam suam faciat voluntatem.

A. M. U. [839.]

1299, 10. Octobris. Utini. D. Petrus patriarcha mandat d. Johanni de Zuccula quatenus Amarlicum de Martignacho et alios molestare non debeat, alioquin contra ipsum procedet justitia mediante. A. N. U.

[840.]
